

SZOCIÁLIS ÉS GYERMEKVÉDELMI FŐIGAZGATÓSÁG

Óvodai és iskolai szociális segítő képzés
oktatási programja

Engedélyszám: 4/1124/2019/SZOCFEJL

Jóváhagyta:

Kásler Miklós
Prof. Dr. Kásler Miklós
miniszter

Kiadva:
2019. 12. 02.

EFOP-3.8.2-16-2016-00001 és
VEKOP-7.5.1-16-2016-00001
kiemelt projektek
Cím: 1071 Budapest, Peterdy u. 15.
E-mail: efop382@szgyf.gov.hu
E-mail: vekop751@szgyf.gov.hu

SZÉCHENYI 2020

MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

Európai Unió
Európai Szociális
Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE

Készült az EFOP-3.8.2. projekt keretében az
EMMI Szociális és Gyermekjóléti Szolgáltatások Főosztálya közreműködésével.

FEJLESZTŐK:

Apor Vilmos Katolikus Főiskola
Debreceni Egyetem Egészségügyi Kar
Eszterházy Károly Egyetem Gazdaság- és Társadalomtudományi Kar
Gál Ferenc Főiskola Egészség- és Szociális Tudományi Kar
Kodolányi János Egyetem
Nyíregyházi Egyetem
Pécsi Tudományegyetem
Semmelweis Egyetem
Veszprémi Érseki Hittudományi Főiskola

SZAKMAI LEKTOROK:

Bulyáki Tünde
Bódy Éva
Sikóné Bartos Edina

**EFOP-3.8.2-16-2016-00001 és a VEKOP-7.5.1-16-2016-00001 azonosítószámú,
Szociális humán erőforrás fejlesztése című
kiemelt projektek**

**Az EFOP-3.8.2-16-2016-00001 és a VEKOP-7.5.1-16-2016-00001 azonosítószámú,
Szociális humán erőforrás fejlesztése című kiemelt projektek az Európai Unió támogatásával
valósulnak meg.**

Tartalom

Bevezető	5
A képzés indoklása, szabályozásának jogi háttere	5
A képzés jogi háttere	5
A képzés szervezésének feltételei	6
A képzésben résztvevők felvételének feltételei	6
Felmentések kezelése	6
Változás bejelentése	8
A képzés felépítése	8
A képzési program célja	8
A képzés során megszerzhető kompetenciák	8
A képzési idő	9
A képzés óraszám	11
Követelményrendszer	12
Tantárgyi követelményrendszer	12
Vizsgakövetelmények	12
Záróvizsga dolgozat beadása	12
A záródolgozat felépítése	12
Záródolgozat bírálása	13
A záródolgozat elbírálásánál figyelembe vett szempontok	13
A képzés által nyújtott képesítés	14
Apor Vilmos Katolikus Főiskola	20
Debreceni Egyetem Egészségügyi Kar	36
Eszterházy Károly Egyetem	47
Gál Ferenc Főiskola Egészség- és Szociális Tudományi Kar	55
Kodolányi János Egyetem	75
Nyíregyházi Egyetem	99
Pécsi Tudományegyetem	112
Semmelweis Egyetem	134
Veszprémi Érseki Hittudományi Főiskola	140

Bevezető

A Család- és Gyermekjóléti Központok kötelező feladatuként jelenik meg 2018. szeptembertől az óvodai és iskolai szociális segítő szolgáltatás a köznevelési intézményekben. Az óvodai és iskolai szociális segítő tevékenysége során nyújtott szolgáltatásokkal a szociális munka módszereinek és eszközeinek felhasználásával segíti a pedagógusokat, gyermekeket és a szülőket a problémák mérséklésében, megoldásában, így a szociális segítő szakember szakmai kompetenciája alapján a nevelő-oktató munka kiegészítője. A szociális szakember célja az óvodás és iskoláskorú gyermekek, fiatalok szociális fejlesztése, sikeres iskolai előmenetelük támogatása, illetve veszélyeztetettségük megelőzése.

Ezen komplex tevékenység ellátásához a szociális segítőnek egy gyakorlatorientált, módszertani alapokat adó képzésre van szüksége.

A képzés indoklása, szabályozásának jogi háttere

A gyermekek védelméről és gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény az óvodai és iskolai szociális segítő tevékenységet a család- és gyermekjóléti központok speciális szolgáltatásai körébe helyezi, kötelező feladatként.

A személyes gondoskodást nyújtó gyermekjóléti, gyermekvédelmi intézmények, valamint személyek szakmai feladatairól és működésük feltételeiről szóló 15/1998. (IV. 30.) NM rendelet (továbbiakban: NMr.) rendelkezései szerint a szolgáltatás *célja* a gyermek veszélyeztetettségének megelőzése érdekében a szociális segítő munka eszközeivel támogatást nyújtani a köznevelési intézménybe járó gyermeknek, a gyermek családjának és a köznevelési intézmény pedagógusainak, az intézményben megjelenő egyéb szakembereknek.

Az óvodai és iskolai szociális segítő egyéni, csoportos, és közösségi szociális munkát végez, valamint támogatja a köznevelési intézményeket a gyermek- és ifjúságvédelmi feladatai ellátásában.

Ennek keretében segíti:

- a) a gyermeket a korának megfelelő nevelésbe és oktatásba való beilleszkedéséhez, valamint tanulmányi kötelezettségei teljesítéséhez szükséges kompetenciái fejlesztésében,
- b) a gyermeket a tanulmányi előmeneteléhez, későbbi munkavállalásához kapcsolódó lehetőségei kibontakozásában,
- c) a gyermek tanulmányi kötelezettségeinek teljesítését akadályozó tényezők észlelését és feltárását,
- d) a gyermek családját a gyermek óvodai és iskolai életét érintő kérdésekben, valamint nevelési problémák esetén a gyermeket és a családot a közöttük lévő konfliktus feloldásában,
- e) prevenció eszközök alkalmazásával a gyermek veszélyeztetettségének kiszűrését és
- f) a jelzőrendszer működését.

Ha a köznevelési intézmény foglalkoztat gyermek- és ifjúságvédelmi felelőst, az intézményt érintő gyermekvédelmi feladatokat az óvodai és iskolai szociális segítő a gyermek- és ifjúságvédelmi felelőssel együttműködésben látja el.

A képzés célja, hogy a képzésen részt vevő személy megfelelő felkészítést kapjon a NMr. 25-26. §-ában meghatározott óvodai és iskolai szociális segítéshez kapcsolódó szakmai feladatok elvégzésére.

A képzés jogi háttere

- A gyermekek védelméről és gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény,
- A személyes gondoskodást nyújtó gyermekjóléti, gyermekvédelmi intézmények, valamint személyek szakmai feladatairól és működésük feltételeiről szóló 15/1998. (IV. 30.) NM rendelet,
- Az egyes szociális szolgáltatásokat végzők képzéséről és vizsgakövetelményeiről szóló 81/2004. (IX. 18.) ESZCSM rendelet.

A képzés megnevezése

Óvodai és iskolai szociális segítő képzés

A képzés szervezésének feltételei

A képzés tanfolyam formájában szervezhető. A képzést csak az Oktatási Programban felsorolt felsőoktatási intézmények végezhetik, az 1. számú mellékletben meghatározott tantárgyak szerint. A képzés szervezését az *egyes szociális szolgáltatásokat végzők képzéséről és vizsgakövetelményeiről* szóló 81/2004. (IX. 18.) ESZCSM rendelet szabályozza, ezen Oktatási Program a rendelet mellékletét képezi.

A képzésben résztvevők felvételének feltételei

A személyes gondoskodást nyújtó gyermekjóléti, gyermekvédelmi intézmények, valamint személyek szakmai feladatairól és működésük feltételeiről szóló 15/1998. (IV. 30) NM rendelet 2. sz. mellékletének óvodai és iskolai szociális segítő munkakörnél megjelenő képesítések közül felsőfokú szociális képesítés¹ megléte esetén az első 3 modul elvégzése, amennyiben nem rendelkezik felsőfokú szociális végzettséggel a munkakört betöltő személy, mind a 4 modult el kell végeznie.

Felmentések kezelése

A képzésben résztvevőknek a modulok alól felmentésre nincs lehetőségük.

Nem kell a képzést elvégezniük azoknak, akik az alábbiakban felsorolt felsőoktatási intézményekben az alábbi szakirányú továbbképzés elvégzését igazoló oklevéllel rendelkeznek vagy ezen szakirányú továbbképzések esetében hallgatói jogviszonyt létesítettek:

Apor Vilmos Katolikus Főiskola

- Óvodai és iskolai szociális segítés szakirányú továbbképzési szak - OH regisztrációs szám: FNYF/200-3/2019.

Debreceni Egyetem Egészségügyi Kar

- Iskolai szociális munka szakirányú továbbképzési szak - OH regisztrációs szám: FF/1552-4/2014.

Eszterházy Károly Egyetem Gazdaság- és Társadalomtudományi Kar

- Óvodai és iskolai szociális segítés szakirányú továbbképzési szak - OH regisztrációs szám: FNYF/200-3/2019.

Gál Ferenc Főiskola Egészség- és Szociális Tudományi Kar

- Iskolai szociális munka szakirányú továbbképzési szak - OH regisztrációs szám: FNYF/1869-2/2017.

Kodolányi János Egyetem

- Iskolai szociális munka szakirányú továbbképzési szak - OH regisztrációs szám: OH-FHF/1395-2/2009.

Nyíregyházi Egyetem

- Iskolai szociális munka szakirányú továbbképzési szak - OH regisztrációs szám: FNYF/881-4/2017.

Pécsi Tudományegyetem

- Iskolai szociális munka szakirányú továbbképzési szak – OH regisztrációs szám: FNYF/981-3/2018

Semmelweis Egyetem

- Iskolai szociális munka szakirányú továbbképzési szak - OH regisztrációs szám: FNYF/340-3/2019.

Veszprémi Érseki Hittudományi Főiskola

¹Felsőfokú szociális szakképzettség: általános szociális munkás, szociális munkás, okleveles szociális munkás, okleveles egészségügyi szociális munkás, szociális szervező, szociálpolitikus, okleveles szociálpolitikus, okleveles szociálpedagógus, szociálpedagógus.

- Iskolai szociális munka szakirányú továbbképzési szak - OH regisztrációs szám: FNYF/2163-3/2016.

Változás bejelentése

Amennyiben a felsőoktatási intézmény úgy dönt, hogy az *Iskolai szociális munka* vagy *Óvodai és iskolai szociális segítség* szakirányú továbbképzést módosítja vagy törölteti, úgy abban az esetben a változást 5 munkanapon belül bejelenteni köteles a képzés szervezésével megbízott intézmény felé.

A képzés felépítése

A képzési program célja

A gyermekek védelméről és gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény 40/A. § (2) ag) pontja szerint a járasszékhely településen működő család- és gyermekjóléti központ, kötelező jelleggel valamennyi köznevelési intézményben óvodai és iskolai szociális segítő tevékenységet biztosít. Ennek a feladatnak az ellátására készíti fel a jelentkezőket a tanfolyam.

Az utóbbi évek társadalmi változásainak hatására a gyermekek első közösségbe kerülése során egyre több probléma kerül a felszínre. A megjelenő problémák például az óvodáskorban a társas érintkezés szabályait kevésbé ismerő gyermekek számának megnövekedése, az agresszió megjelenése egyre fiatalabb korban.

A köznevelési intézményekben már korábban érzékelték a pedagógusok, hogy gyengültek az elemi szocializációs hatások és változtak a családi funkciók. A családok szétesése, a klasszikus családmódel szerint működő családok számának csökkenése, illetve a hagyományos családi funkciók megváltozása, diszfunkcionális családok számának emelkedése szintén a negatív tendenciák emelkedését segítette elő.

A társadalom a köznevelési intézményektől elvárja, hogy szocializációs feladatokat is ellássanak. Ennek legfőbb oka, hogy a család nevelési hiányosságait esetenként a köznevelési intézmény pótolja, korrigálja. Azonban ma az iskolák, a pedagógusok, segítség nélkül nem tudnak megfelelni annak a kihívásnak, amit a felmerülő, sokszor halmozottan megjelenő szociális problémák jelentenek. Az óvodai és iskolai szociális segítség eszköztára, módszertana segítheti a pedagógusokat, diákokat és a szülőket a problémák mérséklésében, megoldásában, így a szociális szakember bevonása a problémás helyzetek felismerésébe és megoldásába kiegyensúlyozottá teheti a köznevelési intézmény belső életét, segíti a gyermekek szocializációját, és javíthatja az iskolai teljesítményüket is.

Mindezek alátámasztják az óvodai és iskolai szociális segítő tevékenység bevezetésének indokoltságát.

A képzési program célja, hogy az óvodai és iskolai szociális segítő főként gyakorlati felkészítést kapjon az óvodai és iskolai szociális segítő tevékenység sokrétű feladatainak ellátásához, megfelelő eszközökkel és módszerek ismeretével rendelkezzen a köznevelési intézményekben felmerülő problémák, különböző igények, szükségletek felismerésére és kezelésére.

Ennek részeként olyan komplex, a köznevelési intézményben megjelenő szociális problémákra fókuszáló szemléletmód, ismeretanyag, készségek és képességek fejlesztése a cél, melynek birtokában a szociális szakemberek a korábbinál tágabb kontextusban értelmezve, hatékonyabban és tudatosabban képesek a segítő hivatásukat folytatni.

A képzés során megszerezhető kompetenciák

Az óvodai és iskolai szociális segítő tevékenységet végző személy

- Legyen képes felismerni a gyermeki személyiség változásait, kríziseit, a gyermeket, fiatalot veszélyeztető, a hátrányos helyzetbe sodró problémákat, a segítő beavatkozás szükségességét.
- Legyen képes a bizalomépítésre, a nyílt, hiteles, hatékony kommunikációra.
- Legyen képes igény- és szükségletfelmérésre, az egyén és környezete közötti folyamatoknak, kölcsönhatásoknak, problémáknak rendszerszintű elemzésére.
- Rendelkezzen olyan elméleti és módszertani ismeretekkel, amelyek birtokában a felmerülő problémák, megoldandó feladatok során korrektív és/vagy preventív megoldásokkal szolgál.

- Ismerje és értse a társadalom működését, a társadalmi folyamatokat, a társadalmi és szociális problémák keletkezését, jelenlétét és a veszélyeztető tényezőket, valamint, hogy ezek hogyan hatnak az egyénre, családra, csoportokra, szervezetekre és közösségekre.
- Ismerje a segítő beszélgetés, és a segítő folyamat szabályait, az óvodai és iskolai szociális segítő tevékenység során alkalmazható különböző beavatkozási módokat (egyéni, csoportos, közösségi munka módszereit).
- Rendelkezzen módszertani ismeretekkel a csoportmunka végzéséhez, rendelkezzen ismerettel a csoportok különböző fajtáiról, legyen képes csoportok szervezésére, lebonyolítására.
- Legyen képes a csoportban értékeket közvetíteni, érdekeket érvényesíteni, célokat megvalósítani, és ezen képességekre a csoporttagokat is megtanítani.
- Legyen képes értékelni a szakmai lehetőségeket, mérlegelni a kockázatokat, az alternatívákat és a következményeket, legyen képes kompromisszumos megoldásokra.
- Legyen képes az érintettek motiválására, speciális kommunikációs csatornák működtetésére.
- Ismerje és értse a társadalmi egyenlőtlenségeket, az egyenlőtlenségek és a kirekesztés csökkentése érdekében felhasználható szociálpolitikai eszközöket.
- Rendelkezzen gyakorlati ismeretekkel a közösségtervezés és közösségfejlesztés különböző módszereiről
- Legyen képes közösségi szociális munka ellátására, közösségi esemény szervezésére, lebonyolítására, a társadalmi részvétel és társadalmi kontroll elősegítésére, a közösségi normák, szabályok betartatására, a közösségen belüli kölcsönös támogatás kialakítására.
- Ismerje más segítő szakmák kompetenciáit, felkészült legyen a munkája során felmerülő problémák szakmai illetékességének felismerésére, tudja elhelyezni a közoktatási intézményeket a hazai gyermekvédelem rendszerében.
- Legyen képes szakmai csapatmunkára, és más szakmák szakembereivel, civilekkel, önkéntesekkel (jelzőrendszerrel) való szakosított együttműködésre.
- Legyen képes időben segítséget kérni, ha kompetenciáját, illetve képességeit, felkészültségét meghaladó nehézségek várhatók.

A képzési idő

Az óvodai és iskolai szociális segítő tevékenységhez kapcsolódó Oktatási Programra épülő képzés egy gyakorlatorientált, módszertani alapokat adó képzés, amely az alábbi téma területek szerint épül fel:

1. modul: **Általános ismeretek az óvodai és iskolai szociális segítő tevékenység (továbbiakban: szociális segítő tevékenység) megvalósításához.** A tématerület célja a feladat ellátás működtetésének, kereteinek megalapozása. Az óvodai és iskolai szociális segítő tevékenység szereplőinek széles körű megismerése, hogyan kezelje az intézményekkel a konfliktusokat a szociális segítő, hol vannak ebben az ő kompetenciái, határai. Legyen képes a jelzőrendszerrel való hatékony együttműködésre. Az óvodai és iskolai szociális segítő tevékenység megvalósításához a szükségletfelmérés módszertanának megismerése, készítése (Isd. *Ajánlás Az óvodai és iskolai szociális segítő tevékenység bevezetéséhez*). Cél, hogy a képzésben résztvevő hozza magával a meglévő tapasztalatait az együttműködés, a szükséglet felmérésre vonatkozóan, hogy segítséget nyújtson ennek az áttekintésére, szükség esetén a korrigálására, felülvizsgálatára, figyelemmel a preventív jellegű tevékenységekre.

A témakörön belül interprofesszionális ismeretek nyújtása – olyan társszakmák, társtudományok ismereteibe való betekintés, melyek tevékenységeiben az óvodai és iskolai szociális segítő közvetlenül bekapcsolódhat, melynek módszereit alkalmazhatja eredményes segítő tevékenységéhez, például: nehezen nevelhető gyermekek támogatása, tanórán kívüli tevékenységek inkluzív iskolai modellekben, óvodai és iskolai szociális segítés speciális helyzetű gyermeknek stb.

Továbbá tekintettel arra, hogy az óvodai és iskolai szociális munka során a szakember gyakran halmozottan hátrányos helyzetű kliensekkel kerül kapcsolatba, ismerje meg a szociális munka vonatkozó sajátosságait, az inklúziót, a hátrányos és nehezen kezelhető gyermekekkel való foglalkozást, a gyermekvédelem összefüggéseit. A modul célja, hogy a képzésben résztvevő képes legyen felismerni a gyermekeket érintő legfontosabb veszélyeket

és az ezek kezelésének módszereit, a kapcsolódó prevenciók lehetőségeit, megismerje a gyermekvédelmi rendszer felépítését és működését, a kapcsolódó jogszabályokat, el tudja helyezni a közoktatási intézményeket a hazai gyermekvédelem rendszerében, ismerje a gyermekvédelemmel foglalkozó intézményeket és társintézményeket és legyen képes a velük való folyamatos kapcsolattartásra.

2. modul: **Szociális csoportmunka gyakorlata.** A tématerület célja a szociális csoportmunka elméleti áttekintése, hatékony segítségnyújtás a csoportok szervezéséhez, módszertani alapok átadása a csoportos munka lebonyolításához a különböző kategorizálásnak (pl. személyiségfejlesztő, terápiás csoport, szocializációs csoport) vagy témájának (pl. prevenció, pályorientáció, önismeret, kommunikáció, médiatudatosság, lelki-tesztiszexuális bántalmazás, környezeti nevelés, konfliktuskezelés, egészségfejlesztés stb.) megfelelően. A modul fő célkitűzése, hogy a képzésben résztvevő alkalmas legyen az óvodai és iskolai szociális segítő munkakör betöltéséhez szükséges valamennyi ismeretek elsajátítására és alkalmazására, mely során a kliensek által hozott problémákkal kapcsolatos interakciókban és a megoldási törekvések során a szociális munkások által alkalmazott beavatkozások az ismereteken alapuló elméletekre és az értékekre támaszkodik, ezeket a beavatkozási stratégiákat ülteti át a gyakorlatba. A modul a szociális munka eszköztárából a csoportban végzett segítő tevékenységre fókuszál. A képzésben résztvevő elsajátítja a csoportban végzett szociális munka alapvetéseit, megtanulja, miként lehet a csoportban értékeket közvetíteni, érdekeket érvényesíteni, célokat megvalósítani. A modul további feladata, hogy a képzésben résztvevő képes legyen rendszerszemléletben értelmezni a gyermek fejlődését érő hatásokat, értse a korai kapcsolatok és a későbbi fejlődés menet összefüggéseit és el tudja helyezni saját szerepét ebben a folyamatban. Az óvodai és iskolai szociális preventív jellegű tevékenység, így a modul fő célja a képzésben résztvevő felkészítése a gyermek veszélyeztetettségének megelőzésére, hogy időben felismerje a hátrányos helyzet és a veszélyeztetettség kialakulására utaló jeleket. A prevenció sikeressége egyrészt a szakmák közötti kooperációtól, a pedagógusok, az iskolai nevelőmunkát közvetlenül segítő munkatársak (iskolapszichológus, fejlesztőpedagógus, iskolai szociális munkás, szabadidő szervező) együttműködésétől, továbbá a szakszolgálatokkal kialakított kapcsolatuktól, a jelzőrendszer megfelelő működtetésétől nagymértékben függ, ezért fontos cél ezen együttműködés kereteinek az elsajátítása.
3. modul: **Közösségi szociális munka módszerei.** A tématerület célja: általános elméleti áttekintés a közösségi szociális munkáról, közösségi esemény szervezésének ismerete, a téma meghatározásától (pl. egészségfejlesztés, gyermekszegénység, hátrányos helyzetű gyermekek az iskolában, társadalmi egyenlőtlenség stb.) a lebonyolításig. Fontos olyan módszertani ismeretek elsajátítása, hogy a képzésben résztvevő alkalmassá váljon az óvodai és iskolai szociális segítő, mint új típusú szociális szolgáltatás alkalmazására. A képzés lehetővé teszi, hogy a képzésben résztvevők elsajátítsák az iskolai szociális munka sokoldalú módszertani eszköztárát, megismerjék azt a széles módszertani palettát, amely segít megoldani az iskolai nehézségeket, szociális problémákat, párkapcsolati konfliktusokat, családi gondokat, hiányzásokat, krízishelyzeteket, alkohol- és droproblémákat, beilleszkedési nehézségeket, az iskolai agressziót, stresszhelyzetek kezelését, továbbtanulást, az iskolaváltás nehézségeit, továbbá a képzésben résztvevők elsajátítják a diákmunkák, pályázatok, ösztöndíjak kiválasztásának, felkutatásának technikáit. Információátadás, egyéni és csoportos konzultációk, közösségi programok formájában nyújt szolgáltatást. Megismerteti a pedagógusokkal, az iskolai nevelőmunkát közvetlenül segítő munkatársakkal (iskolapszichológus, fejlesztőpedagógus, iskolai szociális munkás, szabadidő szervező) az ifjúsági, szociális és egészségügyi intézményekkel, a szakszolgálatokkal való együttműködés eszközeit, a jelzőrendszer használatát. A képzés további célja, hogy az óvodai és iskolai szociális segítő, mint multidiszciplináris és interprofesszionális szakembert felkészítse arra, hogy számos más szakemberrel (pedagógus, gyógypedagógus, védőnő, pszichológus, rendőr stb.) és intézménnyel együttműködve legyen képes tevékenységét végezni. Célja a képzésben résztvevő felkészítése a közösségi szociális munka ellátására, hogy a szakember legyen képes a szocializáció, a társadalmi részvétel és társadalmi kontroll elősegítésére, a közösségi normák, szabályok betartatására, a közösségen belüli kölcsönös támogatás kialakítására.

Azok részére, akik nem rendelkeznek szociális felsőfokú képzéssel még egy téma terület kapcsolódik kiegészítő modulként:

4. Kiegészítő modul: **A szociális munka alapismeretei.** A tématerület célja: a szociális munka elméleti és gyakorlati alapismereteinek átadásával, valamint a szociális segítő szemlélet formálásával egy alapot nyújtani a szociális segítő feladat ellátásához.

A modul célja, hogy a képzésben résztvevő ismerje a társadalmi viszonyok, a család- és személyközi kapcsolatok fő jellemzőit, funkcióit, az ezzel kapcsolatos alapfogalmakat és főbb elméleteket, a szociálpolitika területeit és eszközrendszerét, szabályozását, ezen belül kiemelten a szociális, valamint a gyermekjóléti- és védelmi ellátórendszer felépítését és szerepét, jogi szabályozását, a szociális munka alapelveit, módszereit, eszközeit és etikai kérdéseit. Legyen képes a szociális problémák felismerésére, elemzésére és a megoldásokat segítő eszközök, módszerek alkalmazására. A képzés tágabb értelemben vett célja, hogy a leendő szociális munkás megtanulja, hogy sikeres tevékenysége elősegíti a társadalmi változásokat, a problémamegoldásokat az emberi jólét, a szabadság és a társadalmi igazságosság növelésében. Célja továbbá, hogy az emberi viselkedésről és a társadalmi rendszerekről szóló elméletek felhasználásával, azokon a pontokon avatkozzon be, ahol az emberek egymással és társadalmi környezetükkel kapcsolatba kerülnek. A képzés további célja, hogy a képzésben résztvevő megtanulja megkülönböztetni a társas viselkedés négy alapformáját: a passzív, az agresszív, a passzív-agresszív és az asszertív viselkedést, visszajelzést kapjon saját viselkedése másokra gyakorolt hatásáról, fejlődjön a kommunikációs készségekben és szociális kompetenciában, képes legyen hatékonyan kezelni az indulatait.

A képzés óraszámja:

Modul	Elméleti óraszám (óra)*	Gyakorlati óraszám (óra)*
I. modul: Általános ismeretek az óvodai és iskolai szociális segítő tevékenység megvalósításához	15	15
II. modul: Szociális csoportmunka gyakorlata	6	24
III. modul: Közösségi szociális munka módszerei	6	24
Összesen	27	63
Kiegészítő modul: A szociális munka alapismeretei	15	15
Összesen	15	15

* Megjegyzés: Az óraszámot tanórának tekintjük, így 1 tanóra = 45 perc. A képzés ütemezése: heti 2 alkalommal, munkanapokon, reggel 8:00-tól max. 10 tanórában.

Minden képzésben résztvevő, a képzésre jelentkezéskor képzőhelyet választ. A képzésben résztvevő a képzést csak egy képzőhelyen végzheti, az 1. számú mellékletben meghatározott tantárgyak szerint. **A diszlexiával élő képzésben résztvevő** a jelentkezéskor a felsőoktatási intézménynek benyújtott kérelmére az Oktatási Program előírásaitól részben vagy egészében eltérő követelményeket állapíthat meg, ha a diszlexiát igazoló szakvélemény kerül bemutatásra. Különleges elbírálásban részesülők esetén az Esélyegyenlőségi törvény (2003. évi CXXV. törvény az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról) adta lehetőségek szerinti alternatív vizsgáztatást szükséges biztosítani. (Pl. szóban vizsgáztatás, segédeszközzel vizsgázás, személyi segítő biztosítása stb.) **a képzésben résztvevők számára.**

A tanulásában korlátozott jelentkező esetén a felsőoktatási intézményeknek segítséget kell nyújtania ahhoz, hogy teljesíteni tudja a képzésben résztvevő a tanulmányi kötelezettségeit.

Az oktatással kapcsolatos feladatokat ellátó személynek az oktatás során kötelessége figyelembe venni a képzésben résztvevő fogyatékosságát.

Ajánlás: Amennyiben a képzésben résztvevő diszlexiás, az írásbeli vizsga helyett szóbeli vizsgát lehet kezdeményezni.

Követelményrendszer

A maximális hiányzás mértéke a program időtartamának a 81/2004. (IX.18.) ESzCsM rendeletben meghatározottak szerinti mértéke. A részvétel igazolása az oktatók által vezetett jelenléti ív ellenjegyzésével történik. A fenti feltétel együttes megléte esetén bocsátható a résztvevő záróvizsgára.

Tantárgyi követelményrendszer

Vizgákövetelmények

A záróvizsgára bocsátás feltételei:

Vizsgára az a képzésben résztvevő bocsátható, aki az az elméleti oktatás esetén legalább 80 %-ot, a gyakorlati oktatás esetén a 100 %-ot teljesítette.

A záróvizsga egy esetismertetés és arra adott jó gyakorlat, eszköz, megoldás bemutatása záródolgozat keretében minimum 10-12 oldalban (melléletek, táblázatok, ábrák nélkül). A záróvizsga dolgozatot elektronikusan szükséges megküldeni a felsőoktatási intézmény részére. A felsőoktatási intézmény az értékelés után elektronikusan küldi meg a záróvizsga dolgozatot és a záróvizsga dolgozat bírálati lapot (2. számú melléklet alapján) a képzés szervezésével megbízott intézménynek.

Záróvizsga dolgozat beadása:

A **záróvizsga dolgozat beadására** három alkalommal van lehetőség – első alkalommal a képzés befejezését követő 30. napig, majd a képzés befejezését követő hat hónapra és ezt követően újabb hat hónap elteltével nyújtható be a záróvizsgadolgozat. Tehát összesen 1 éven belül 3-szor van lehetősége arra a vizsgázónak, hogy leadja a záróvizsga dolgozatot.

A képzés befejezését követő első záródolgozat leadási időpontjáról a felsőoktatási intézmény tájékoztatja a vizsgázót, ezt követően a további **pontos beadási határidőről a vizsgázó köteles tájékozódni.**

A záróvizsga dolgozat olyan óvodai és iskolai szociális segítő munkakörhöz kapcsolódó bemutató dokumentum, melynek elkészítésével a vizsgázó bizonyítja, hogy jártas az óvodai és iskolai szociális segítő tevékenység megvalósításához szükséges módszertanban, az iskolai szociális munka, mint szociális szolgáltatás nyújtásában, és a közösségi szociális munka szakterület elméleti ismeretanyagában, valamint a tananyagon túlmenően a hazai szakirodalomban. Képes az elsajátított ismeretanyag gyakorlati alkalmazására, továbbá önálló óvodai és iskolai szociális segítő munkavégzésre.

A záródolgozatnak csak önálló munka fogadható el.

A záródolgozat megírásakor az alábbi szempontoknak szükséges teljesülni, a vizsgázó:

- a záróvizsga dolgozat megírásához szükséges ismereteket tanulmányai során kellő alaposággal elsajátította,
- a vonatkozó szakirodalomban jártas és az ott olvasottakat adekvát módon képes alkalmazni,
- megfelelő képességgel rendelkezik ahhoz, hogy szakmáján belül egy adott problémát gyakorlati síkon megközelítve kifejtse, önálló véleményt alkosson, és megoldási javaslatot tegyen,
- a záróvizsga dolgozattal szemben támasztott stilisztikai, formai és tartalmi követelményeknek megfelel; a szakmához kapcsolódó szakkifejezéseket elsajátította, és helyesen alkalmazni tudja.

A záródolgozat felépítése:

Bevezetés

A bevezetés arra szolgál, hogy a képzésben résztvevő a záróvizsga dolgozat alapkérdéseit ismertesse. Ennek érdekében fontos indokolni a téma szakmai aktualitását, és a témaválasztás személyes motivációját (pl. hogy a jelölt a témához kapcsolódó területen dolgozik stb.).

Mindenképpen meg kell fogalmazni, hogy mi a záróvizsga dolgozat célja, milyen kérdések, megoldásra váró feladatok képezik a munka tárgyát. Itt van a helye a dolgozat egészét érintő általános megjegyzéseknek, valamint a lehatárolásoknak (például, ha a vizsgázó egy szokásosan a téma részét képező dologgal nem kíván foglalkozni).

Tartalmi rész

Ennek kidolgozása a képzés moduljainak keretein belül, az abban foglalt tartalom és arányok figyelembe vételével történik. A vizsgázó kritikai megjegyzéseinek, javaslatainak, a dolgozat tárgyaló részeiben folyamatosan, vagy a fejezetben belül egy önálló részben van helye.

Összefoglalás

Az összefoglalás, a záróvizsga dolgozatban leírtak összegzését foglalja magában.

Az összefoglalás a korábban már bemutatottak, levont következtetések, ismertett javaslatok összegzése, bizonyos szempontból rövid megisméllése.

Terjedelme általában az elkészült mű megközelítőleg 10%-a, azaz egy 10 oldalas dolgozathoz kb. 1 oldal.

Felhasznált irodalom/Irodalomjegyzék

A felhasznált irodalom megadásában irányadó a Közgazdasági Szemle gyakorlata.

A záródolgozatot Times New Roman (12) betűtípussal, 1,5 sortávval kell elkészíteni. Az oldalmargók minden irányban 2,5 cm-esek.

Záródolgozat bírálása:

A záródolgozatot csak a képzésben résztvevő oktató bírálhatja. Amennyiben szükség van rá, a felsőoktatási intézmény több oktatót is megbízhat a dolgozat bírálatával. Javított felsőoktatási intézményenként minimum két oktató kijelölése a vizsgadolgozatok értékelése céljából, ebben benne van az alternatív bírálat lehetősége és az egymás helyettesítése, a vis major helyzet kezelése is.

A bíráló(k) a záróvizsgadolgozatot az értékelőlap megadott szempontjai alapján szövegesen értékeli (2. számú melléklet alapján). A bíráló(k) – záróvizsgadolgozatra adott szöveges – értékelését legalább 30 nappal a záróvizsgadolgozat leadását követően a vizsgázó tudomására kell hozni.

Az el nem fogadott záróvizsgadolgozat szerzőjét a bíráló(k) döntése alapján a felsőoktatási intézmény értesíti és betekintést biztosít a sikertelen záródolgozat értékelésébe. Ezt követően a vizsgázó a következő vizsgaalkalommal javító vizsgát tehet.

A bíráló(k) által elfogadott záróvizsgadolgozat eredményét a felsőoktatási intézmény elektronikusan továbbítja a vizsgázó részére kiküldött értesítést követő 5 nappal a képzés szervezésével megbízott intézmény részére.

A tanúsítványt ezt követően állítja ki és küldi meg a sikeres vizsgát teljesítők részére a képzés szervezésével megbízott intézmény.

A záródolgozat elbírálásánál figyelembe vett szempontok:

- A témaválasztás időszerűsége és az alkalmazott módszerek;
- Az értékelésnél figyelembevételre kerül, hogy a témaválasztás a mai szociális területen mennyire aktuális;
- Az etikai kódexet nem sértheti;
- A záródolgozat – a szakirodalom feldolgozása mellett – önálló munkára épül;
- A szakirodalmi megalapozottság értékelése során az kerül minősítésre, hogy a felhasznált szakirodalom mennyiben szolgálja a téma alapos feldolgozását;
- A megoldás gyakorlati értékének elbírálása során figyelembevételre kerül, hogy a képzésben résztvevő a kimutatott eredményeknek milyen reális értékelést, értelmezést adott, következtetései mennyire önállóak, megalapozottak. Emellett a dolgozat értékét a mérlegelő típusú megfontolások, ahol a megállapítások nemcsak felvetésre kerülnek, hanem megtörténik az előnyök, hátrányok párhuzamos bemutatása is. Fokozza a dolgozat értékét, ha a dolgozat következtetései meggyőzőek, javaslatai megvalósíthatók;
- Elvárható, hogy a képzésben résztvevő saját véleménye, állásfoglalása és annak indoklása megjelenjen a szakdolgozatban. Pozitívum, ha a képzésben résztvevő felvet alternatív megoldásokat, és értékeli azokat. Minősítésre kerül az elméletnek a gyakorlattal történő szembesítése;
- A szerkezet minősítése során fontos szempont, hogy a dolgozat megfelelően tagolt-e, az egyes részek jól épülnek-e egymásra, a dolgozat egységes egészet alkot-e;
- A stílusértékelésnél a szakszerű, szabatos, tömör, magyaros fogalmazás alapkövetelmény;

- A külalak értékelésénél a dolgozat egészének képe, letisztultsága, a táblázatok, grafikonok, ábrák elhelyezése, szerkesztése, rendezettsége lényeges szempont.

A záróvizsga eredménye lehet:

- kiválóan megfelelt
- jól megfelelt
- megfelelt
- nem felelt meg.

Pótvizsga

Abban az esetben, ha a képzésben résztvevő a képzés lezárását követően benyújtott záródolgozatára „nem felelt meg” minősítést kapott, a Záróvizsga dolgozat beadás című fejezetben meghatározottak szerint a következő időpontra nyújthatja be javított záróvizsga dolgozatát. Ezúton hívjuk fel a figyelmet arra, hogy amennyiben a legutolsó időpontra benyújtott záródolgozat kap „nem felelt meg” minősítést, abban az esetben meg kell ismételnie a képzést.

A képzés által nyújtott képesítés

A képzésben résztvevő „Óvodai és iskolai szociális segítő” tanúsítványt kap.

1. SZÁMÚ MELLÉKLET

Modul és tantárgy megjelölés felsőoktatási intézményenként

A gyermekek védelméről és gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény 40/A. § (2) ag) pontja szerint a járasszékhely településen működő család- és gyermekjóléti központ, kötelező jelleggel valamennyi köznevelési intézményben óvodai és iskolai szociális segítő tevékenységet biztosít. Ennek a feladatnak az ellátására készíti fel a jelentkezőket az Óvodai és iskolai szociális segítő Oktatási Program.

A képzést csak az Oktatási Programban felsorolt felsőoktatási intézmények oktathatják. Minden képzésben résztvevőnek, a képzésre jelentkezéskor képzőhelyet kell választania. A képzésben résztvevő a képzést csak egy képzőhelyen végezheti el.

A képzés óraszámja:

Modul	Elméleti óraszám (óra)*	Gyakorlati óraszám (óra)*
IV. modul: Általános ismeretek az óvodai és iskolai szociális segítő tevékenység megvalósításához	15	15
V. modul: Szociális csoportmunka gyakorlata	6	24
VI. modul: Közösségi szociális munka módszerei	6	24
Összesen	27	63
VII. Kiegészítő modul: A szociális munka alapismeretei	15	15
Összesen	15	15

* Megjegyzés: Az óraszámot tanórának tekintjük, így 1 tanóra = 45 perc. A képzés ütemezése: heti 2 alkalommal, munkanapokon, reggel 8:00-tól max. 10 tanórában.

Felsőoktatási intézményenként modulokon belüli tantárgy felosztása:

1. Apor Vilmos Katolikus Főiskola

Modul	Tantárgyak	Elméleti óraszám	Gyakorlati óraszám
I. modul: Általános ismeretek az óvodai és iskolai szociális segítő tevékenység megvalósításához	Veszteségek, krízis, krízisintervenció	3	2
	Viselkedésfüggőségek	3	2
	Társasjáték pedagógia	2	3
	Az iskolai szociális munka nemzetközi és hazai története és elméletei	3	2
	Pályaorientáció	2	3
	Tanulástechnikák és képesség-profil teszt	2	3
II. modul: Szociális csoportmunka gyakorlata	Sajátos pedagógiai, pszichológiai ismereteket igénylő személyek, csoportok nevelése, oktatása	1	5
	Szociometria	1	5
	A csoportmunka jellegzetességei	2	5
	Érzelmi intelligencia fejlesztése csoportban	1	5
	Digitális kompetencia sajátos fejlesztése (online tanulási környezet és biztonságos internet-használat)	1	4

Modul	Tantárgyak	Elméleti óraszám	Gyakorlati óraszám
III. modul: Közösségi szociális munka módszerei	Tematikus és szabadidős kortárs közösségek	2	8
	A közösségfejlesztés elméleti konceptuális keretei	2	8
	Kommunikációs- és konfliktuskezelési stratégiák	2	8
IV. modul: Kiegészítő modul: A szociális munka alapismeretei	Gyermekvédelem	5	10
	A szociális munka módszerei	10	5

2. Debreceni Egyetem Egészségügyi Kar

Modul	Tantárgyak	Elméleti óraszám	Gyakorlati óraszám
I. modul: Általános ismeretek az óvodai és iskolai szociális segítő tevékenység megvalósításához	Köznevelés rendszere	5	0
	Gyermekjólét és gyermekvédelem rendszere	5	0
	Köznevelési szociális segítő tevékenység	5	15
II. modul: Szociális csoportmunka gyakorlata	Csoportmunka módszertana	3	12
	Agresszió kezelése	3	12
III. modul: Közösségi szociális munka módszerei	Közösségi munka módszerei	6	0
	Közösség fejlesztési gyakorlat	0	24
IV. modul: Kiegészítő modul: A szociális munka alapismeretei	Szociális munka általános ismeretei	7	8
	Szociálpolitika, családpolitika	8	7

3. Eszterházy Károly Egyetem Gazdaság- és Társadalomtudományi Kar

Modul	Tantárgyak	Elméleti óraszám	Gyakorlati óraszám
I. modul: Általános ismeretek az óvodai és iskolai szociális segítő tevékenység megvalósításához	Szociális segítő tevékenység szinterei	15	0
	A professzionális intervenció tervezésének módszertana (gyakorlat)	0	15
II. modul: Szociális csoportmunka gyakorlata	Szociális segítés csoportban (elmélet)	6	0
	Szociális készségfejlesztés gyakorlata (gyakorlat)	0	12
	Csoportmódszerek fiatalokkal és felnőttekkel	0	12
III. modul: Közösségi szociális munka módszerei	Közösségi szociális munka	5	0
	A közösségtervezés és közösségfejlesztés módszerei	1	24
IV. modul: Kiegészítő modul: A szociális munka alapismeretei	A szociális professzió elméleti alapjai (elmélet)	15	0
	A szociális professzió elméleti alapjai (gyakorlat)	0	15

4. Gál Ferenc Főiskola Egészség- és Szociális Tudományi Kar

Modul	Tantárgyak	Elméleti óraszám	Gyakorlati óraszám
I.modul: Általános ismeretek az óvodai és iskolai szociális segítő tevékenység megvalósításához	Gyermekjólét és gyermekvédelem	10	10
	Köznevelés rendszere	5	5
II. modul: Szociális csoportmunka gyakorlata	Cigányok és az iskola	2	8
	Konfliktus és konfliktuskezelés	2	8
	Szociális szerepjáték	2	8
III. modul: Közösségi szociális munka módszerei	Iskolai mentálhigiéné és egészségfejlesztés	2	8
	Pedagógusok és a gyermekvédelmi szakemberek együttműködési lehetőségei	2	8
	Iskolai projekttervezés	2	8
IV.modul: Kiegészítő modul: A szociális munka alapismeretei	A szociális munka keretei	5	5
	A szociális munka módszerei	5	5
	Gyerekkjogok	5	5

5. Kodolányi János Egyetem

Modul	Tantárgyak	Elméleti óraszám	Gyakorlati óraszám
I.modul: Általános ismeretek az óvodai és iskolai szociális segítő tevékenység megvalósításához	Modellek, standardok, kompetenciák	8	7
	Az iskola és a gyermekvédelem összefüggéseinek kérdései és a szakma válaszai	7	8
II. modul: Szociális csoportmunka gyakorlata	Beavatkozási stratégiák	3	12
	Az óvodai és iskolai szociális munka pedagógiai, pszichológiai vonatkozásai	3	12
III. modul: Közösségi szociális munka módszerei	Az óvodai és iskolai szociális munka módszertani vonatkozásai	3	12
	Közösségi munka az óvodai és iskolai szociális szolgáltatásokban	3	12
IV.modul: Kiegészítő modul: A szociális munka alapismeretei	A szociális munka folyamata, munkaformái és szintjei	10	5
	Professzionlizáció a szociális munkában	5	10

6. Nyíregyházi Egyetem

Modul	Tantárgyak	Elméleti óraszám	Gyakorlati óraszám
I.modul: Általános ismeretek az óvodai és iskolai szociális segítő tevékenység megvalósításához	A köznevelési rendszer és jogi szabályozása	8	2
	Kiemelt figyelmet igénylő gyermekek a köznevelés rendszerében	5	5
	Gyermekjólét és gyermekvédelem hazai és európai dimenziói	2	8
II. modul: Szociális csoportmunka gyakorlata	Hátránykompenzáló jó gyakorlat	2	8
	Az erőszak pszichológiai kérdései	2	8
	Kommunikáció és konfliktus az iskolában	2	8
III. modul: Közösségi szociális munka módszerei	Az iskolai szociális munka elmélete, módszerei és jogi keretei	4	10
	Nevelésmódszertan	2	8
	Szociálterápiás szerepjáték	0	6
IV.modul: Kiegészítő modul: A szociális munka alapismeretei	A szociális professzió alapjai	5	5
	Társadalmi egyenlőtlenségek és az iskola	5	5
	Pedagógiai szociálpszichológia	5	5

7. Pécsi Tudományegyetem

Modul	Tantárgyak	Elméleti óraszám	Gyakorlati óraszám
I.modul: Általános ismeretek az óvodai és iskolai szociális segítő tevékenység megvalósításához	Az iskolai szociális munka nemzetközi és hazai története	5	5
	Gyermekvédelem rendszere	5	5
	A köznevelés rendszere	5	5
II. modul: Szociális csoportmunka gyakorlata	Konfliktuskezelés és mediáció az iskolai szociális munka kapcsolat rendszereiben	2	8
	A szociális csoportmunka	4	8
	Iskolai szociális munkás interszektorális együttműködése, kommunikációja más szakemberekkel	0	8
III. modul: Közösségi szociális munka módszerei	Közösségi szociális munka	4	6
	Iskolán kívüli támogató programok	0	10
	Szakmai készségfejlesztés, csoportmunka, közösségi munka az iskolában	2	8
IV.modul: Kiegészítő modul: A szociális munka alapismeretei	A szociális munka alapjai és elméletei	15	0
	A szociális munka dilemmái	0	15

8. Semmelweis Egyetem

Modul	Tantárgyak	Elméleti óraszám	Gyakorlati óraszám
I.modul: Általános ismeretek az óvodai és iskolai szociális segítő tevékenység megvalósításához	Az iskolai szociális munka modelljei és gyakorlata	8	10
	Gyermekjólét, gyermekvédelem	7	5
II. modul: Szociális csoportmunka gyakorlata	Csoportmódszerek a szociális munkában	6	16
	Resztoratív szemlélet és technikák	0	8
III. modul: Közösségi szociális munka módszerei	Lokális közösségi rendszerek és közösségi szociális munka	6	4
	Mentálhigiénés projektmenedzsment a szociális munkában	0	8
	Szakmai identitás és interprofesszionális együttműködés	0	12
IV.modul: Kiegészítő modul: A szociális munka alapismeretei	Bevezetés a szociális munka elméletébe és gyakorlatába	15	15

9. Veszprémi Érseki Hittudományi Főiskola

Modul	Tantárgyak	Elméleti óraszám	Gyakorlati óraszám
I.modul: Általános ismeretek az óvodai és iskolai szociális segítő tevékenység megvalósításához	Iskolai szociális munka keretei	5	5
	Köznevelés rendszere és szociális kompetenciák fejlesztése a kerettanterv alapján	5	5
	Gyermekvédelem, gyermekjólét	5	5
II. modul: Szociális csoportmunka gyakorlata	Prevenció az iskolai segítő munkában	6	24
III. modul: Közösségi szociális munka módszerei	Cigány tanulók az iskolában	3	12
	Közösségi szociális munka	3	12
IV.modul: Kiegészítő modul: A szociális munka alapismeretei	Bevezetés a szociális munka elméletébe és gyakorlatába	15	15

2. SZÁMÚ MELLÉKLET

Apor Vilmos Katolikus Főiskola

I. modul: Általános ismeretek az óvodai és iskolai szociális segítő tevékenység megvalósításához

Tantárgy neve: Veszteségek, krízis, krízisintervenció (3 óra elmélet, 2 óra gyakorlat)

Tantárgy leírása: A képzésben résztvevők elsajátítják a krízisállapot felismerésének, meghatározásának fő ismérveit, megismerik a krízis kialakulásának és lefolyásának jellemzőit, a lélektani és szociális krízishelyzet megkülönböztető jegyeit és a leggyakoribb normatív és paranormatív krízistípusok pszichodinamikai és szociális sajátosságait: adolescens krízis, életközépi krízis, időskori krízis, teljesítmény- és karrierkrízis, munkanélküliség, hajléktalanság, betegség, baleset, válás, halál, gyász, személyes illetve társadalmi trauma. A krízishelyzetek során előforduló viselkedéstípológiai eltérések és azok kezelése szintén a tematika része.

A tantárgy általános célja: A krízishelyzet jellemzőinek, kialakulásának, fajtáinak és a krízisintervenció szabályainak megismerése. A képzésben résztvevők felkészítése a veszteségek kezelésére, krízisintervenció végzésére a szakmai kompetenciahatárok figyelembevételével.

A tantárgy speciális célja: A képzésben résztvevők képessé válnak a veszteséget, krízist átélő fiatal megértésére, empátiás megsegítésére, a krízisintervenció végzésére a szakmai és adatvédelmi kompetenciahatárok figyelembevételével. A képzés során olyan technikák elsajátítására is sor kerül, amelyek segítségével a leendő szociális szakemberek konstruktívan és időhatékonyan tudnak rendezni kisebb-nagyobb válsághelyzeteket. A képzés résztvevői megismerkednek a „Johari-ablakkal”, amely egy széles körben használt önismereti modellt, melynek a kríziskezelés során az egyéni hatékonyság mérésében van nagy jelentősége.

A tantárgy tartalma:

- A lélektani és a szociális krízis: a krízis fogalma, fajtái és a krízisek lehetséges kimenetele
- Fejlődési és akcidentális krízisek
- Krízis az életciklus tükrében
- Adolescens krízisek, kapunyitási pánik
- Viselkedéstípológiai eltérések, és azok kezelése

Ajánlott oktatófilmek: -

Szakirodalom:

- Csürke József, Vörös Viktor, Osváth Péter, Árkovits Amaryl (2009, szerk.): *Mindennapi kríziseink*. Oriold és társai Kiadó, Budapest ISBN: 978 963 9771 277
- Hajduska Marianna (2012): *Krízislélektan*. ELTE Eötvös Kiadó, Budapest ISBN: 978 963 4639 824
- Pilling János (2003): *Gyász*. Medicina Kiadó, Budapest ISBN: 963-242-826-9
- Bakó Tihamér (1996): *Verem mélyén. Könyv a krízisről*. Cserépfalvi Kiadó, Budapest ISBN: 963 8364 66 1
- Szabó Lajos (1996): *A krízisintervenció alapelvei*. in. Tánczos Éva (szerk.): *A szociális munka elmélete és gyakorlata 2. kötet*. Semmelweis Kiadó, Budapest. ISBN: 963 8154 586

Ajánlott filmek:

- Átlagemberek
- Csodás álmok jönnek

Tantárgy neve: Viselkedésfüggőségek (3 óra elmélet, 2 óra gyakorlat)

Tantárgy leírása: A kurzus a viselkedési függőségek kérdéskörét járja körül, fókuszálva a gyermek- és serdülőkorban (is) megjelenő, nehézségeket okozó viselkedésekre, például a problémás internet használatra, online játék függőségre, problémás mobiltelefon használatra, testedzésfüggőségre, szerencsejáték-függőségre, kényszeres vásárlásra, valamint kitér a viselkedési addikcióként is értelmezhető evészavarok, kényszeres zavarok témakörére.

A tantárgy általános célja: Ismertetésre kerülnek a viselkedési függőségek rizikó- és védőfaktorai, kialakulásuk jellemző háttere, a betegségek lefolyása és következményei.

A tantárgy speciális célja: A képzésben résztvevők megtanulják felismerni és értelmezni a fennálló tüneteket, s képessé válnak – a kompetenciahatárok betartásával – azok kezelésére, illetve az érintett kezelési módszerek és intervenciók felé delegálásra.

A tantárgy tartalma:

- Addiktológiai alapismeretek
- A viselkedésfüggőségek természetrajza
- A kockázat társadalom
- A multitasking jelensége
- 10, a testedzéssel, evéssel, szerencsejátékkal, online játékkal, internetes szörfözéssel, e-mailezéssel és sms-ezéssel, szerelemmel, vásárlással, napozással és munkával kapcsolatos esettanulmány bemutatása

Ajánlott oktatófilmek: -

Szakirodalom:

- Balázs J. - Miklósi M. (szerk.) (2015): *A gyermek- és ifjúkor pszichés zavarainak tankönyve* Semmelweis Kiadó, Budapest ISBN 978-963-331-344-2
- Demetrovics Zs. - Kun B. (szerk.) (2010): *Az addiktológia alapjai IV. – Viselkedési függőségek* ELTE Eötvös Kiadó, Budapest ISBN 978-963-312-003-3
- Alter, A. (2018): *Ellenállhatatlan. Hogyan okoz függőséget a technológia?* HVG Könyvek, Budapest ISBN 978-963-304-501-5
- Demetrovics Zs. (2013): *Viselkedési addikciók: spektrumszemléletű kutatások.* Akadémiai doktori értekezés, Budapest
- Kiss H. - Pikó B. (2018): *Problémás okostelefon- és internethasználat középiskolás és egyetemista fiatalok körében – a veszélyeztetettség meghatározása klaszteranalízis alapján* Új Pedagógiai Szemle, 2018 5-6, <http://folyoiratok.ofi.hu/uj-pedagogiai-szemle/problemas-okostelefon-es-internethasznalat-kozepiskolas-es-egyetemista-fiatalok> (Ellenőrizve: 2019.09.27.)

Ajánlott filmek:

- Rekviem egy álomért
- Az órák

Tantárgy neve: Társasjáték pedagógia (2 óra elmélet, 3 óra gyakorlat)

Tantárgy leírása: A játék a gyerekek természetes elfoglaltsága, a gyermekek az élet játszva tesznek szert motoros és kognitív képességeire. A társasjáték pedagógia az oktatás számos területén felhasználható. A társasjáték pedagógia eszköze a társasjáték, melyeket a piacra terveztek, tehát szórakoztató, esztétikus, izgalmas játékokról van szó, melyeket játékefejlesztők hoztak létre azzal a szándékkal, hogy megnyerő tulajdonságainak köszönhetően minél kelendőbbek legyenek. Ez megkönnyíti a tanárok/szakemberek dolgát, hogy a gyerekek belső motiváltságát kihasználva, azt célirányosan a gyermekek fejlesztésre, és új élmények megismerésére használják.

A tantárgy általános célja: A cél, hogy a képzésben résztvevőket bevezessük a társasjáték-pedagógia módszertanába, hogy ismerjék a játékokat, és felismerjék, hogy hogyan lehet a játékok használatával új élményekhez juttatni a tanulókat. Ehhez ismerni kell a csoport képességeit, akikkel játszani szeretnénk, továbbá a társasjátékok fejlesztési területeit, mely lehet matematika, szövegértés, olvasás, kommunikációs képességek stb.

A tantárgy speciális célja: A kurzus célja, hogy bemutassa a társasjáték pedagógiában rejlő lehetőségeket és megismertesse a képzésben résztvevőket különböző társasjátékokkal, melyeket munkájuk során használhatnak.

A tantárgy tartalma:

- A játék szerepe a harmadlagos szocializációs környezetben: klasszikus és edukatív játékok
- A játék és a játékosság fejlesztő hatásai - játépszichológiai és játépedagógiai vonatkozások
- A játék és a csoportdinamika
- Különböző társasjátékok funkcionális használata
- A gamifikáció módszere
- Játéktipológia

Ajánlott oktatófilmek: -

Szakirodalom:

- Aczél, Z. (2015): *A társasjáték-pedagógia filozófiája*. Taní-taniOnline http://www.tani-tani.info/a_tarsasjatek_pedagogia_filozofiaja (Ellenőrizve: 2019.09.27.)
- Jesztl, J.-Lencse, M. (2016): *Társasjáték-pedagógia – A fejlődés nyomon követésének lehetőségei, Játsszunk helyesen! A játépedagógia helye a fiatal segítők társadalmi felelősségvállalásában*. Tanulmánykötet, Rogers Személyközpontú Oktatásért Alapítvány, Budapest, p. 50-60. <http://www.rogersalapitvany.hu/phocadownload/jatsszunk%20helyesen/Jatsszunk%20helyesen%20-%20tanulmánykötet.pdf> (Ellenőrizve: 2019.09.27.)
- Lencse, M. (2013): *Játépedagógiai alapvetések*. Módszertani kézikönyv a pedagógia szakos tanári képzéshez, TÁMOP-4.1.2.B.2.-13/1-2013-0002 https://www.tankonyvtar.hu/hu/tartalom/tamop412b2/2013-0002_modszertani_kezikonyv_a_pedagogia_szakos_tanari_kepzeshez/MP/smpj3q.scorm (Ellenőrizve: 2019.09.27.)
- Csíkszentmihályi M. (1991): *FLOW, Az áramlat, A tökéletes élmény pszichológiája*. Akadémia Kiadó, Budapest
- Kincses, E.-Lencse, M. (2013): *Társasjáték-pedagógia*, Taní-taniOnline http://www.tani-tani.info/tarsasjatek_pedagogia (Ellenőrizve: 2019.09.27.)
- Internetes címek a játékgyűjtemény összeállításához: boardgamegeek.com, jatektan.hu, ketaklub.hu, ped2.hu

Ajánlott filmek: -

Tantárgy neve: Az iskolai szociális munka nemzetközi és hazai története és elméletei (3 óra elmélet, 2 óra gyakorlat)

Tantárgy leírása: A képzésben résztvevők megismerik azokat az iskolában előforduló problémaköröket, melyekhez az iskolai szociális munkás legfontosabb feladatai tartoznak. Megismerik az iskolai szociális segítő munkatervének metodikai kérdéseit, a szociális segítő feladatait kiégés esetén és az iskolai szociális munka modelljeit. A szerzett ismeretek által képesek lesznek az iskolában előforduló szociális, kapcsolati és tanulási zavarok felismerésére. A tanult metodikai ismeretekkel szabadidős programokat tudnak szervezni. Az integrációs program irányítását, illetve annak gyermekvédelmi feladatait el tudják végezni.

A tantárgy általános célja: A képzésben résztvevők tudományosan megalapozott ismeretekkel rendelkezzenek a szociális professzió alapjairól, a társadalmi és szociális problémák keletkezéséről; tisztában legyenek a szociális segítő tevékenység színtereivel, az óvodai és iskolai szociális segítés lehetőségeivel; korszerű ismeretekkel rendelkezzenek a csoportmunka és a közösségi szociális munka módszereiről; sajátítsák el az óvodai és iskolai szociális segítés gyakorlati alapjait.

A tantárgy speciális célja: A képzés hozzájárul ahhoz, hogy a képzésben résztvevők hatékonyan részt vegyenek a szakmai koncepciók értékelésében; felelősséget vállaljanak az óvodai és iskolai szociális tevékenység elméleti-módszertani megalapozásáért; tudatosítsák és betartsák a kompetenciahatárokat, interdiszciplináris és interprofesszionális szemlélettel rendelkezzenek; szakmailag igényes, elméletileg is megalapozott munkát végezzenek, és rendelkezzenek minőség tudattal.

A tantárgy tartalma:

- Az iskolai szociális munka modelljei.
- A törvények ismerete az iskola szociális munka során
- A szociális segítő feladatai az iskolában
- Erőforrás teremtés
- Szociális problémák kezelése
- Kapcsolati problémák kezelése
- Szabadidő-szervezés módszertani kérdései
- Pályaválasztással kapcsolatos feladatok, SNI- s tanulók az iskolában

Ajánlott oktatófilmek: -

Szakirodalom:

- Kozma Tamás - Tomasz Gábor: *Szociálpedagógia*. Budapest, Ozirisz 2003 ISBN 9789633894057
- *Szociális munka az iskolában*. Szerkesztette: Budai István Nemzeti Tankönyvkiadó 1996 ISBN 963-18-6826-5
- *Tanulmányok a gyerekjólét köréből IV.* Szerkesztette: Budai István 1994 Esztergom ISBN: 963-422-177-7
- Máté Zsolt (2018): *Iskolai szociális munka*. Párbeszéd 3/2.
- A 2011. évi törvény a nemzeti köznevelésről, az 2003. évi CXXV. törvény az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról, a 1997. évi törvény a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról és a 1997. évi LXXVII. törvény a nemzeti és etnikai kisebbségek jogairól vonatkozó fejezetei
- Gordos Anna- Hegyesi Gábor: *Preventív családgondozás*. Kultúra és közösség 1994/2.

Ajánlott filmek: -

Tantárgy neve: Pályaorientáció (2 óra elmélet, 3 óra gyakorlat)

Tantárgy leírása: A tantárgy keretében a képzésben résztvevők elméleti ismereteket sajátítanak el és gyakorlatot szereznek a pályaorientáció különböző formáiról, képessé válnak a pályaorientációs konzultáció szakmai megtervezésére és megvalósítására. Megismerkednek a pályaválasztást megalapozó önismeret, pályaismeret és munkaerő-piaci ismeret fejlesztésének a lehetőségeivel, jártasságot szereznek a szakmai pályákhoz, foglalkozásokhoz kapcsolódó tevékenységek feltárásában és az öntájékozódási és önmenedzselési technikák alkalmazásában.

A tantárgy általános célja: A kurzus célja, hogy az óvodai és iskolai szociális segítőket felkészítse a gyermekek- és serdülők iskola- és pályaválasztási döntésében való segítségnyújtásra. Két momentumra fókuszálunk a folyamat során: a tájékoztatásra és a tanácsadásra, melyek elősegítik ezeknek az információknak az elérését, felhasználását és beépítését az egyén döntéseibe.

A tantárgy speciális célja: A képzésben résztvevők megismerkednek a pályaválasztási tanácsadás módszereivel, a pályaorientáció fogalmával, a konzultációs technikákkal. Megjelenik annak a szüksége, hogy a pályaválasztást professzionálisan segítse valaki, nem csak információval, de alapvető készségek fejlesztésével, gyakoroltatásával is. A képzésben résztvevők a kurzus során képessé válnak pályaorientációs tematikus terv elkészítésére.

A tantárgy tartalma:

- Pályaorientáció és konzultáció módszertana
- A pályaorientáció szinterei és eszközei
- Öntájékozódás és önmenedzselés
- Pálya- és munkaerő-piaci ismeret a gyakorlatban
- A döntést befolyásoló 4 tényező: önismeret, szakmák, munkaerő-piaci környezet, képzési lehetőségek

Ajánlott oktatófilmek: -

Szakirodalom:

- Dr. Kenderfi Miklós: Pályaorientáció. Szent István Egyetem, Gödöllő, 2011.
http://www.tankonyvtar.hu/hu/tartalom/tamop412A/2010-0019_palyaorientacio/ch01s02.html
(Ellenőrizve: 2019.09.27.)
- Nemzeti Pályaorientációs Portál
<https://palyaorientacio.munka.hu/> (Ellenőrizve: 2019.09.27.)
- Dr. Szilágyi Klára: *A pályaorientáció szerepe a társadalmi integrációban*. ELTE TáTK, Budapest, 2012. Elektronikus kiadvány, letölthető:
https://tatk.elte.hu/file/e-tan_a_palyaorientacio_szerepe.pdf (Ellenőrizve: 2019.09.27.)
- Szilágyi Klára (2007): *A munka - pályatanácsadás mint professzió*. Kollégium Kft., Budapest ISBN 963 00 4620 2
- Szilágyi Klára (2012): *Karrier- és pályatervezés*. Kollégium Kft., Budapest ISBN 978 963 08 4926 5

Ajánlott filmek:

- Brad helyzete (2017) amerikai vígjáték, filmdráma

Tantárgy neve: Tanulástechnikák és képesség-profil teszt (2 óra elmélet, 3 óra gyakorlat)

Tantárgy leírása: A kurzus megismerteti a képzésben résztvevőket a profil-módszerekkel, azok szerepével a konkrét tanulási technikák beazonosítása kapcsán. A Kognitív Profil Teszt az iskolai készségek fejlődésében szerepet játszó leglényegesebb részképességek, képességek és készségek vizsgálatát teszi lehetővé. Célja, hogy olyan sokoldalú képet adjon az egyén erősségeiről és gyengéiről, amely alapján hatékony egyéni fejlesztési terv dolgozható ki. Elsősorban az iskolai oktatásban hátrányba kerülő alacsony szociokulturális háttérű és a specifikus tanulási és/vagy figyelmi funkció zavarokkal küzdő diákok kezeléséhez járulhat hozzá hatékonyan ez a vizsgálati eljárás.

A tantárgy általános célja: A gyakorlati pedagógia alapfogalmainak és azok praxisban való alkalmazásának megismerése. Az átlagostól eltérő képességű gyerekek sajátosságainak megismerése mellett megfelelő tanítási és fejlesztési módszerekre van ahhoz szükség, hogy a teszt által nyert információk segítségével a tanulási problémák hatékonyan kezelhetőek legyenek.

A tantárgy speciális célja: A képzésben résztvevők módszertani ismereteket szereznek a tanulási technikák tanításának módszereiről, megismerkednek a kognitív profil teszttel és egy adott vizsgálati módszerrel. Képet kapnak a felzárkóztatás és a tehetség-gondozás módszertanáról. A teszt segítséget jelenthet a szakembereknek a képességvizsgálatokban. Megfelelő felkészítés mellett bármely pedagógus és szociális szakember használhatja. Ezzel lehetőség van a diákok képességeinek megismerésére ott is, ahol nincsenek helyben logopédusok, gyógypedagógusok, pszichológusok. A képességek ismeretében megfelelő oktatási program dolgozható ki, ami sokat segíthet az iskolai kudarcok elkerülésében.

A tantárgy tartalma:

- A hatékony tanulás egyéni útjai
- Tanulási stílusok
- Az érdeklődés meghatározó szerepe
- Az egyén, illetve a csoport képességstruktúrájának megismerése
- Profil módszerek a hatékony tanulási technikák azonosításában
- Teszt elemzés- és kiértékelés

Ajánlott oktatófilmek: -

Szakirodalom:

- Carol Vorderman (2017): *Tanulási technikák lépcsőről lépésre*. HVG Kiadó, Budapest ISBN, 9789633044476
- Gyarmathy Éva (2009): *Kognitív Profil Teszt*. Iskolakultúra, 19. 3–4. sz. 60–73.

- Gyarmathy Éva, Fűzy Beatrix (2016) *Az „Érdeklődés Térképe” vizsgálati módszer.* In. Gyarmathy Éva, Fűzy Beatrix (2016) *Felzárkóztatás és tehetséggondozás.* Óbudai Egyetem, Typotop, Budapest. ISBN: 9786158049467.
- Gaskó Krisztina, Hajdú Erzsébet, Kálmán Orsolya, Lukács István, Nahalka István, Petriné Feyér Judit (2006) *A gyakorlati pedagógia néhány alapkérdése. Hatékony tanulás.* Bölcsész Konzorcium, Budapest. <http://mek.niif.hu/05400/05446/05446.pdf> (Ellenőrizve: 2019.09.27.)

Ajánlott filmek:

- Kezedben a sorsod (2018) filmdráma, vígjáték
- A tehetség (2017) filmdráma, tragikomédia

II. modul: Szociális csoportmunka gyakorlata

Tantárgy neve: Sajátos pedagógiai, pszichológiai ismereteket és módszereket igénylő személyek, csoportok nevelése, oktatása (1 óra elmélet, 5 óra gyakorlat)

Tantárgy leírása: Az atipikus fejlődésről szóló elméletek a személyiség-és fejlődéslelektan tükrében. A szociokulturális háttér és az oktatás összefüggései. Rendszerszemléleti alapismeretek.

A tantárgy általános célja: A képzésben résztvevők ismeretszerzése a sajátos pedagógiai és pszichológiai módszereket igénylő gyermekekről, az eltérésekből fakadó helyzetek kezelése és a vonatkozó módszerek elsajátítása. A harmadik évezred egyik nagy kihívása az egyre több kiemelkedő képességű, de beilleszkedésre képtelen gyerek. Ezeknek a gyerekeknek az ellátása, a bennük rejlő erők kanalizálása a tehetségkép átforgalmazását, és a tehetséggondozás átalakítását kívánja. A gyerekeknek diagnózisok helyett fejlesztő környezetre van szükségük – képzésben résztvevőink mindezek eléréséhez szükséges módszertani ismeretekkel gazdagodnak a kurzus során.

A tantárgy speciális célja: A képzésben résztvevők a rendszerszemlélet talaján rendszerbe tudják helyezni az eltérésekből fakadó nehézségeket, és néhány konkrét módszer megismerésén keresztül kezelni tudják azokat. Az atipikus fejlődést több tünet-együttest kombinációja alkotja – célunk, hogy a képzésben résztvevők megismerkedjenek ezekkel. Ide tartozik pl.:

- neurológiai alapú teljesítményzavarok,
- tanulási zavar,
- tanulási nehézség (diszlexia, diszkalkulia, diszgráfia),
- kontrollzavarok (figyelemzavar, hiperaktivitás zavar, impulzuskontroll zavar),
- az autizmus spektrumzavarok egy része,
- a kiemelkedő és átütő fejlődésű tehetségek,
- a fenti fejlődési eltérések különböző együtt járásai.

A tantárgy tartalma:

- Az atipikus fejlődés rendszerben való megismerése
- A környezeti tényezők, a kultúra és az oktatás hatásának megértése
- Az eltéréseknek az egyéni és környezeti hatások interakciójában való kezelése
- A sajátosságok felismerése és a mindennapi foglalkozások, fejlesztés és tanítás során az optimális fejlesztő/tanuló környezet biztosítása
- Inkluzív megoldások

Ajánlott oktatófilmek: -

Szakirodalom:

- Gyarmathy Éva, Fűzy Beatrix (2016) *Felzárkóztatás és tehetséggondozás.* Óbudai Egyetem, Typotop, Budapest. ISBN: 9786158049467.
- Réthy Endréné (2002): *A speciális szükségletű gyermekek nevelése, oktatása Európában, Az integráció és inklúzió elméleti és gyakorlati kérdései.* Magyar Pedagógia, 102.évf. 3.sz. 281-300.

- Torgyik Judit, Karlovitz János (2006): *Multikulturális nevelés*, Bölcsész Konzorcium, Budapest. ISBN 963 9704 05 9.

Ajánlott filmek: -

Tantárgy neve: Szociometria (1 óra elmélet, 5 óra gyakorlat)

Tantárgy leírása: A képzések résztvevői megismerkedhetnek a Moreno-féle elmélettel és a Mérei által kidolgozott több-szemponútú szociometria alkalmazásával az óvodában és az iskolában. A szociometria atyja Jacob L. Moreno. Ez egy olyan mérési eljárás, ami feltárja a közösségben lévő tagok kapcsolatrendszerét, arra építve, hogy kik azok, akik szívesen keresik egymás társaságát. Ezt nevezzük kölcsönös választásnak. Mérei Ferenc a csoportban betöltött szerepeket emelte be a szociometria kérdései közé, amit már funkcionális szociometriának nevezünk.

A tantárgy általános célja: A módszer már önmagában is beavatkozásnak tekinthető a közösség életébe, hiszen arra készíti a vizsgálatban résztvevőket, hogy elgondolkodjanak saját státuszukon és a csoport jellemzőin, amihez tartoznak. Célunk tehát az, hogy képzésben résztvevőink a szociometriát megfontoltan alkalmazzák, és minden olyan intézményben, ahol elérhető iskolapszichológus, érdemben működjenek együtt a kivitelezés során.

A tantárgy speciális célja: Mint minden vizsgálati eljárást, amit emberekkel végzünk, a szociometriát is akkor etikus végrehajtani, ha azt az adott közösség fejlesztésének érdekében tesszük. Ez az eszköz is abban az esetben hasznosul, ha a megszerzett információkat arra használjuk fel, hogy egy cselekvési tervet készítsünk az osztály formálására. Célunk, hogy a résztvevők képesek legyenek cselekvési terv megalkotására, kérdőív felvételére, annak kiértékelésére, elemzésére, majd visszajelzés átadására.

A tantárgy tartalma:

- A társas kapcsolatok szerkezetének megismerésére használt eredeti morenoi módszer használata a közösségek vizsgálatában.
- Mérei-féle többszemponútú szociometria
- Hierarchikus szociometriai- és közösségépítés
- Rajzos szociometria és a szociogram értelmezési útjai
- Óvodai és iskolai szociometria lehetőségei

Ajánlott oktatófilmek: -

Szakirodalom:

- Mérei F. (2004): *A közösségek rejtett hálózata*. Budapest, Osiris. ISBN: 9633894581.
- N. Kollár Katalin, Szabó Éva (2004.): *Csoportszerkezet feltárása: A szociometria*. In. N. Kollár Katalin, Szabó Éva: *Pszichológia pedagógusoknak*. Budapest, Osiris ISBN: 963389672X. 266-274.
- Bánné Mészáros Anikó (2016): *Mérés-értékelési lehetőségek az óvodában*. Református Pedagógiai Intézet
- Járó Katalin (2015): *Osztálytükör*. Iskolapszichológiai füzetek 35., ELTE Kiadó, Budapest ISBN 978-963-284-679-8

Ajánlott filmek: -

Tantárgy neve: A csoportmunka jellegzetességei (2 óra elmélet, 5 óra gyakorlat)

Tantárgy leírása: „A csoportmunka jellegzetességei” kurzuson a képzésben résztvevők a segítő csoportokról és csoportok működéséről szereznek elméleti és gyakorlati ismereteket. Az elméleti ismeretek körében a csoportok típusaival, fejlődésével, csoportdinamikai alapjelenségekkel, kommunikációs sajátosságokkal, a csoportvezetés pszichológiai vetületével és különleges csoport-helyzetekkel foglalkozunk. A gyakorlati tevékenységek keretében minden képzésben résztvevő

összeállít és bemutat egy részletes tervet, amit egy konkrét - óvodai vagy iskolai - csoporttal adott cél elérése érdekében dolgoz ki, miközben tekintetbe veszi mindazokat a körülményeket (pl. nem, életkor, társadalmi helyzet, a csoport fejlettségi szintje, a csoportmunka célja, a csoporttagok attitűdje stb.) és lehetséges buktatókat, amelyeket a tervezés során szükséges figyelembe venni. Amennyiben a képzésben résztvevőnek konkrét tapasztalata van csoportvezetés, csoportfolyamat, csoportszervezés vagy tervezés terén, ezeket a tapasztalatait is a szemináriumi csoport elé tárhatja az órán.

A tantárgy általános célja: A képzésben résztvevőink ismereteket szerezhetnek az érintett korosztályban alkalmazható prevenciós és edukációs csoportokról, és említésre kerülnek a kooperációra épülő tanulásszervezési módszerek is.

A tantárgy speciális célja: Kiemelt figyelmet fordítunk a kisebbségek csoportbéli helyzetének sajátosságaira, a stigmatizáció és negatív csoport-identitás jelenségének megértésére, és az attitűdök megváltoztatásának lehetőségeire.

A tantárgy tartalma:

- Probléma-alapú tanulás
- Kooperatív vita
- Dráma-módszer
- A Kagan-féle kooperatív tanulás
- Prevenciós és edukációs/tematikus csoportok
- A csoport-szervezés módszertana

Ajánlott oktatófilmek: -

Szakirodalom:

- *Németh László (2006): Szociális munka csoportokkal.* In: Kozma Judit (szerk): Kézikönyv szociális munkásoknak. Szociális Szakmai Szövetség, Budapest. ISBN: 9630602040
 - *Pataki Éva (2010): Szociális munka csoportokkal.* Módszertani kézikönyv, Debreceni Egyetem. ISBN 978-9634734376
- Online letölthető: <http://mek.oszk.hu/11900/11917/11917.pdf> (Ellenőrizve: 2019.10.27.)

Ajánlott irodalom:

- Az Iskolai Szociális Munkások Egyesülete („ISME”) honlapjának idevágó tartalmai: http://www.isme.hu/index.php?option=com_content&view=featured&Itemid=32
- *Demetrovics Zsolt, Kökönyei Gyöngyi, Urbán Róbert (2007): Iskolai egészségpszichológia.* L'Harmattan Kft., Budapest. ISBN 9789639683723

Ajánlott filmek:

- *Csoportterápia (2003)* olasz filmvígjáték
- *Harcosok klubja (1999)* filmdráma, akciófilm

Tantárgy neve: Érzelmi intelligencia fejlesztése csoportban (1 óra elmélet, 5 óra gyakorlat)

Tantárgy leírása: A tantárgy keretében a képzésben résztvevők megismerik az érzelmi intelligencia fogalmát, az idegrendszeri lokalizálását, valamint az érzelmi intelligencia szerepét a személyiség fejlődésében. Áttekintést kapnak az egyes készségterületekről, a készségek és adottságok viszonyáról. Az érzelmi intelligencia fejlesztésének útjait részletesen, gyakorlati példákon keresztül ismerhetik meg.

A tantárgy általános célja: Az érzelmi kompetenciák fejlesztése olyan életvezetési stratégiákkal vérteti fel a diákokat, amelyek segítik, képessé teszik őket a mindennapi élet kihívásaiban való helytállásban. A képzésben résztvevők olyan technikákat, gyakorlati példákat és esettanulmányokat ismerhetnek meg a kurzus során, amelyek segítik őket abban, hogy az óvoda és az iskola színterein képessé váljanak az alkalmazott csoportmunka kereteibe beépíteni célként az érzelmi kompetenciák

fejlesztését. Saját és mások érzelmeinek megértése, kontrollálása, a másokkal való együttműködés képessége hozzásegíti a fiatalokat problémáik, konfliktusaik helyes kezeléséhez, társas kapcsolataik javulásához. Önmaguk megismerése lehetővé teszi reális célok megfogalmazását, egy pozitív életszemlélet kialakítását, képesek elhagyni a korábbi deviáns magatartásformákat.

A tantárgy speciális célja: Célunk, hogy a képzésben résztvevők konkrét példákon keresztül ismerjék meg a technikákat. Néhány teszt is bemutatásra kerül, pl. önismereti tesztek (spontán önjellemzés, metamorfózis teszt, Coopersmith-féle önértékelés, boldogságóra-program), illetve beszélünk arról, vajon mérhető-e az érzelmi intelligencia.

A tantárgy tartalma:

- A Goleman modell (éntudatosság, önszabályozás, társas készség, kapcsolatirányító képesség)
- A TEIQue modell és kérdőív (Petrides, Furnham, 2001)
- A személyiségvonásokra támaszkodó TEIQue „self-report” típusú kérdőív
- Tesztek és alkalmazásuk
- Az érzelmi intelligencia mérése

Ajánlott oktatófilmek: -

Szakirodalom:

- Uzsalyné Pécsi Rita: *A nevelés az élet szolgálata 1.* 6. Kiadó: Kulcs a muzsikához Kft. Pécs, 2010. ISBN: 987-963-88887-0-9
- Uzsalyné Pécsi Rita: *A nevelés az élet szolgálata 3.* Kiadó: Kulcs a muzsikához Kft. Pécs, 2011. ISBN: 9789638936615
- Daniel Goleman: *Érzelmi intelligencia.* Háttér Kiadó Kft. 2008. ISBN: 9789639365759

Ajánlott filmek:

- Bee season (2005) filmdráma

Tantárgy neve: Digitális kompetencia sajátos fejlesztése (online tanulási környezet és biztonságos internet-használat) (1 óra elmélet, 4 óra gyakorlat)

Tantárgy leírása: A biztonságos internet-használat alapismeretei általános- és középiskolás diákokkal foglalkozó szociális segítők számára. Oktatáson túli, iskolán kívüli, szabadidős csoportfoglalkozások tartásához használható platformok, online tanulási környezetek bemutatása, alap funkcióik megismertetése.

A tantárgy általános célja: Ahhoz, hogy a jövőbeni IKT fejlesztések minél nagyobb hatásokkal hasznosuljanak, és ezzel összefüggésben a tanulók digitális kompetenciái fejlődjenek, szükség van a pedagógusok és szociális szakemberek tanórai és tanórán kívüli IKT eszközhasználatával összefüggő gyakorlatának megújulására. A kurzus felkészíti a résztvevőket arra, hogy képessé váljanak az információs társadalomban való életvezetéshez és tanulási folyamathoz való alkalmazkodás lépéseit megosztani a diákokkal.

A tantárgy speciális célja: Tanulás-tanítás pedagógiai módszertanának megújítása, valamint a korszerű pedagógiai módszerek szerinti tanítási-tanulási folyamat támogatása. Képessé tenni a diákokat a valóság és a virtuális világ közötti különbségek felismerésére, a rendelkezésre álló információk megbízhatóságának és érvényességének alapszintű megértésére, az etikai elvek elfogadására és a tudatos eszközhasználatra.

A tantárgy tartalma:

- A mobiltelefon, az okostelefon, a tablet, a laptop, a számítógép, a projektor vagy az interaktív tábla digitális eszköz.
- Online szolgáltatások, alkalmazások, programok (web 2.0-s alkalmazás)

- Online dokumentumok, fogalomtérképek, táblázatok, közösségi oldalak.
- Általános gyűjtemények, pl. a Toldi Tanoda (<http://ped2.hu/>)
- Digitális írástudás, digitális esélyegyenlőség, digitális állampolgárság
- Infokommunikációs technikák tudatos használata
- Kritikai gondolkodás: A megbízható források keresése és megtalálása, a tények és a vélemények közti különbségtétel, a manipulatív érvelés felismerése

Ajánlott oktatófilmek: -

Szakirodalom:

- Janek Noémi: „Érintéstől a klikkelésig” – Internethasználat 0–8 éves korban. In: Gyermeknevelés 3. évf. 1. szám (2015) p. 137-140 ISSN 2063-9945
- Kárpáti Andrea – Szálas Tímea – Kuttner Ádám: *Közösségi média az oktatásban: Facebook esettanulmányok*. Iskolakultúra 22, 10. (2012) p. 11–43 ISSN 1215-5233
- Sziklay Júlia (szerk.): *Kulcs a NET világához*. NAIH, Budapest ISBN 978-963-08-7724-4
- Molnár Gyöngyvér: *Az információs-kommunikációs technológiák hatása a tanulásra és oktatásra*. Magyar Tudomány, 9. (2011) p. 1038–1047 ISSN 0025-0325
- Som Zoltán: *Az internet veszélyei és ajánlás ennek kezelésére, elsősorban a tizenéves általános iskolások vonatkozásában*. Módszertani közlemények: tanítók és tanárok számára (2013), 53 (2). p. 21-32. ISSN 2063-3734
<http://saferinternet.hu/tippek-videok/szuloknek-pedagogusoknak> (Ellenőrizve: 2019.09.27.)
<http://saferinternet.hu/letoltesek/oktatasi-anyagok> (Ellenőrizve: 2019.09.27.)

Ajánlott filmek: -

III. modul: Közösségi szociális munka módszerei

Tantárgy neve: Tematikus és szabadidős kortárs közösségek (2 óra elmélet, 8 óra gyakorlat)

Tantárgy leírása: A kurzus során áttekintjük a kortárs ifjúsági közösségek és szubkultúrák mai (21. századi) magyarországi jelenlétét, főbb jellemzőit. Különös hangsúlyt fektetünk a közösségek történetére, működésére, meghatározó egyéniségeire és követőikre. A kortárs szubkultúrák jelentősége a következőkben nyilvánul meg: 1. A szubkultúrák megoldást kínálnak, bár mágikus módon, meghatározott strukturális problémákra, a társadalmi és a gazdasági rendszer ellentmondásaira. Ezek a problémák legtöbbször osztályjellegűek, ám generációs problémákként élik meg őket. 2. Olyan kultúrát kínálnak, amelyből kiválaszthatóak különböző elemek, mint stílus, értékrend, ideológia, életvitel. Ezek a kulturális elemek felhasználhatóak identitásteremtésre az iskola, az otthon, a munkahely által előírtakon túl. 3. A társadalmi realitás ekként megélt alternatív formája az osztálykultúrában gyökerezik, ám a közelsége miatt, mint szimbolikus közösség a tömegmédiában is helyt kap. 4. Kifejező-elemeikkel a szubkultúrák a szabadidő megtervezésének módját nyújtják, amely elválik a mechanikus és eszköz-beállítottaságú tevékenységek világától. 5. A szubkultúrák megoldást kínálnak az egyén bizonyos egzisztenciális dilemmáira. Ez a stílusok gazdagságának kérdése, illetve azok jelentőségéé az identitásteremtésben az iskola és a munka mellett (ún. másodlagos szocializáció). A kurzus célja, hogy részletesen áttekintsük a fenti pontokat.

A tantárgy általános célja: A képzésben résztvevők ismerjék és értsék a kortárs csoportok hatásait. A szubkultúra különböző stílusbeli eltéréseket, világnézetet mutat és mindig szoros kapcsolatot tart meghatározott társadalmi csoportokkal. A szubkultúrák azokat a jellegzetességeket fejezik ki, melyek a viselkedési formákat, öltözködést, ízlést, szórakozást, szabadidei tevékenységet, zenét, sportot meghatározzák, mikor is figyelembe vesszük a kort, nemet, hivatásbeli- és szabadidő-eltöltési különbségeket. A kurzus célja tehát, hogy a leendő szociális segítők ismerjék meg, és értsék az adott korcsoportra jellemző, lehetséges szubkulturális kapcsolódási szintereket, referencia-csoportokat, illetve ezek feltérképezése kapcsán képesek legyenek a fiatalokat orientálni, delegálni bizonyos értékekkel bíró csoportok felé.

A tantárgy speciális célja: A képzésben résztvevők, mint leendő segítők értsék a kreativitás és a szubkultúrák kapcsolatát. A szubkultúrák legtöbbször felölelik mindazokat az értékeket, amelyek nincsenek alávetve az intézményesíthetőségnek. Ebben különböznek a klasszikus értelemben vett kultúráktól, ám a stílusok, melyekkel a szubkultúrákat identifikáljuk, egyáltalán nem magas művészi stílusok. A kultúra számukra legtöbbször egy intenzív kommunikációs rendszert jelent, lehetőséget arra, hogy ki-ki gondolkodjon, válasszon, képes legyen dönteni, szelektálni, részt venni a társadalmi életben, kultúrát teremteni saját motiváltságának megfelelően. Cél tehát elsősorban az érzékenyítés e csoportok irányába, illetve a kultúra, mint kommunikációs rendszer szemlélése.

A tantárgy tartalma:

- *Online közösségek (Facebook és Insta csoportok), YouTuberek, influencerek (pl. Dancsó Péter, Puzsér Róbert, Szirmai Gergely, Radics Peti, Henry Kettner, Török Ábel, Abosi Barni) bloggerek, vloggerek,*
- „Gamerek” (pl. Beniipowa, Luckey, TheVR), szerepjátékosok, Xbox és PS fanok,
- Cserkészek, katolikus ifjúsági közösségek
- Zene: rajongói csoportok (rap, hiphop, elektro, trap, rock, R'n'B stb.), fesztiválok közönségei (Sziget, Sound, Volt, stb.)
- „Gangek” – baráti körök
- Mozirajongók (pl. Alkonyat, Éhezők viadala, Útvesztők, Beavatott), sorozat-függők (pl. Trónok Harca, Walking Dead, Riverdale, Stranger Things, Family Guy, South Park, Black Mirror), Marvel-univerzum és StarWars rajongók
- A Távol-Kelet vonzásában: Japán-, Kína- és Korea-rajongók (manga, anime stb.)
- Deviáns közösségek, szerhasználók, punkok, graffitisek
- Sportolók: focisták (magyar labdarúgás és az ifjúság, Bozsik-kupák, U-15,-17,-19 bajnokságok, szurkolói csoportok, ultrák) „deszkások”, bringások, kosarasok, pecások stb.
- „Könyvmolyok” (Harry Potter, Gyűrűk ura stb.), ifjúsági regény-fanok (Szent Johanna gim, Húvösvölgyi sul, stb.)
- A slam poetry világa

Ajánlott oktatófilmek: -

Szakirodalom:

- Bauer Béla, Pillók Péter, Ruff Tamás, Szabó Andrea, Szanyi F. Eleonóra, Székely Levente: *Magyar Ifjúság Kutatás 2016*. Budapest, Új Nemzedék Központ, 2016. Letölthető: http://www.ujnemzedek.hu/sites/default/files/magyar_ifjusag_2016_a4_web.pdf (Ellenőrizve: 2019.09.27.)
- Székely Levente szerk.: *Magyar fiatalok a Kárpát-medencében. Magyar Ifjúság Kutatás 2016*. Tanulmánykötet. Budapest, Kutatópont, 2018. Letölthető: <https://kutatopont.hu/files/2018/07/magyarfiatalok.pdf> (Ellenőrizve: 2019.09.27.)
- Schmidt Richárd – Nagy Ádám: *A PÁWA – egy magyar ifjúsági szubkultúra leírása*. in: Új Pedagógiai Szemle 2016/9-12. sz. 113-122. old. Letölthető: http://folyoiratok.ofi.hu/sites/default/files/journals/upsz_2016_9-12_upl2_jav1.pdf (Ellenőrizve: 2019.09.27.)
- Béres Máté – M. László Ferenc: *Kik a legmenőbb hazai influencerek?* Itt a Top 10-es lista. in: Médiapiac.com 2018. július 3. Letölthető: <http://www.mediapiac.com/mediapiac/Kik-a-legmenobb-hazai-influencerek-ltt-a-top-10-es-lista/113652/> (Ellenőrizve: 2019.09.27.)
- Kummer Ákos: *Ultrák és pofonok – szurkolói szubkultúra a lelátókon*. in: Györi Paragrafus. 2000. november. Letölthető: <http://rs1.szif.hu/eltegyor/paragrafus/az%20uisag/november/ultrak.htm> (Ellenőrizve: 2019.09.27.)
- Magyar Cserkészszövetség: *Magunkról. Mi a cserkészlet?* in: <https://www.cserkesz.hu/latogatok/magunkrol> (Ellenőrizve: 2019.09.27.)
- Damsa Andrei: *Videójátékok a tudomány szemszögéből: motiváció – gamerek – kommunikáció*. in: e-nyelv.hu 2018.05.31. Letölthető: <http://e-nyelvmagazin.hu/2018/05/31/videojatekok-a-tudomany-szemszogebol-motivacio-gamerek-kommunikacio/> (Ellenőrizve: 2019.09.27.)

Ajánlott filmek:

- Nulladik óra (1985) filmdráma, tragikomédia
- Junó (2007) filmdráma

Tantárgy neve: A közösségfejlesztés elméleti konceptuális keretei (2 óra elmélet, 8 óra gyakorlat)

Tantárgy leírása: A modernitás globalizációs tendenciái, az erősödő individualizációs folyamatok, a hagyományos közösségek megszűnése, a városi egyenlőtlenségek egyre inkább ráirányítják a figyelmet a közösségépítés jelentőségére, társadalmi és gazdasági hasznára. A közösségfejlesztés célja a társadalmi integráció elősegítése, a „közjó” megteremtése oly módon, hogy a modern ember két alapvető szükségletét, a valahova tartozást és a szabadság igényét szem előtt tartsa. Alapértékei a közösség és a részvétel.

A tantárgy általános célja: A képzésben résztvevők megismerik a közösségi munka hazai és nemzetközi történetét és tendenciáit, ill. a közösségfejlesztés értékeit és etikáját.

A tantárgy speciális célja: A kurzus során a képzésben résztvevők megismerkednek a közösségfejlesztéssel (community development), mint társadalomalakító szakmai tevékenységgel, amely felkészíti a helyi polgárokat és azok közösségeit a társadalmi változásokra; hozzájárulva a kezdeményező- és cselekvőképességük fejlesztéséhez; segítve a civil társadalom kiépülését, a civil-közösségi részvételt és a társadalmi párbeszéd kialakulását.

A tantárgy tartalma:

- A közösségfejlesztés elméleti háttere
- A participációs elméletekről általánosságban
- A közösségi részvétel elve
- A képessé válás segítése - a hatalommal való felruházás folyamata
- Az akciókutatás, mint a részvétel és beavatkozás egyik formája

Ajánlott oktatófilmek: -

Szakirodalom:

- Vercseg Ilona (2004): *Közösségfejlesztő leckék kezdőknek és haladóknak*. Parola füzetek, Közösségfejlesztők Egyesülete, Budapest, ISBN 963-217-517-4
- Vercseg Ilona (2011): *Közösség és részvétel. A közösségfejlesztés és a közösségi munka gyakorlatának elmélete*. Hilscher Rezső Szociálpolitikai Egyesület - ELTE Szociális Szakképzés Könyvtára, Budapest, ISBN 978-963-08-0606-0
- Pfeil, Elisabeth (1973): *Szomszédsági és érintkezési kör a nagyvárosban: elméleti megfontolások*. In: Szelényi Iván (szerk.): *Városszociológia*. Közigazgatási és Jogi Kiadó, Budapest, 441 p.
- Lányi András (2016): *Elképzelt közösségeim*. Scolar, Budapest, ISBN 978-963-244-684-4
- Peter Baldock (1993): *A közösségi csoportok fejlődése és a közösségi munkás szerepe*. In: Varga A. Tamás, B. Vörös Gizella: *Közösségi munka. Elmélet és gyakorlat külföldön*. Szöveggyűjtemény. Közösségfejlesztők Egyesülete, Budapest, ISBN 963-04-3174-2
- Horkay Hörcher Ferenc (2002) (szerk.): *Közösségelvű politikai filozófiák*. Századvég, Budapest, ISBN 963-9211-59-1
- Lányi András: *Miért nincs helye a közösségeknek a modern társadalomelméletben?* Parola 2016.4.
- W.W.Biddle – L.J.Biddle: *A közösségfejlesztési folyamat*. Országos Közművelődési Központ, Budapest, 1988. (letölthető a honlapról), A Közösségfejlesztés hazai internetes honlapja: www.kozossegfejlesztes.hu
- Catherine Briscoe (1999): *A közösségi munka értékei, céljai és alkalmazási formái*. In: Varsányi Erika (szerk.): *Megfigyelés és cselekvés. Válogatás a közösségi munka elméleteiből*. Balassi Kiadó, Budapest, ISBN 963-506-288-5
- Péterfi Ferenc: *Kezdetek*. In: Farkas Gabriella- Kovács Edit (2014): *A közösség dicsérete 25 éves a Közösségfejlesztők Egyesülete*. Budapest, 11-18.o. ISBN 978-963-87586-3-7

- Alison Gilchrist (2005): *A közösségi munkás szerepei*. In: Gyakorlati útmutató közösségi munkásoknak, Parola füzetek, Közösségfejlesztők Egyesülete, Budapest, ISBN 963-218-551-X
- Elekes Györgyi (2017): *Közösség és tér: A térbeliség hatása a társadalmi identitásra Borsod és Baranya megye gettósodott térségeiben*. Szociálpedagógia 10:(3-4.) pp. 77-90.
- Parola c. folyóirat cikkei

Ajánlott filmek: -

Tantárgy neve: Kommunikációs és konfliktuskezelési stratégiák (2 óra elmélet, 8 óra gyakorlat)

Tantárgy leírása: A képzésben résztvevők megismerik személyiségműködési jellemzőiket, képessé válnak a saját érzelmi, gondolkodási és viselkedési mintázatuk azonosítására, saját érték- és normarendszerük feltárására és a tehetséghez való személyes viszonyuk tudatosítására. Növekszik az önmagukra vonatkozó tudásuk, reálisabbá válik az önképük és önértékelésük. Megtanulják a kommunikáció és konfliktuskezelés alapvető technikáit, jártasságot szereznek a mennyiségileg és minőségileg megfelelő, releváns és érthető üzenetek megfogalmazásában, valamint a nonverbális jelzések szabályozásában.

A tantárgy általános célja: A kurzus résztvevői beazonosítják saját jellemző kommunikációs- és konfliktuskezelési stílusukat, stratégiáikat. Innen indulva elemezzük a különböző technikák előnyeit és lehetséges hátrányait. A cél, hogy képesek legyenek az adott szituációban, a fiatalokkal végzett csoporthelyzetekben tudatosan mérlegelni és választani a lehetséges stílusok közül, és lehetőség szerint törekedjenek a konszenzusos (win-win) megoldásokra.

A tantárgy speciális célja: A kurzus során használt módszerek és modellek abban segítenek, hogy emeljék a résztvevők önismereti és viselkedéssel tudatossági szintjét. Segítenek megérteni a rugalmasság lényegességét és a szempontváltási képesség valóságos hasznait. Saját élményeken keresztül képessé válnak arra, hogy a gyermekekkel és fiatalokkal végzett munka kapcsán - csoportvezetési készségeik növekedésével – hatékony segítséget nyújtsanak munkavégzésük során.

A tantárgy tartalma:

- Kommunikációs- és konfliktuskezelési stílusok
- Önértékelés – önbizalom – önérvényesítés
- Én-állapotok: OKÉ, nem OKÉ modell
- Kapcsolódási technikák, verbális és nonverbális kommunikáció
- A konfliktuskezelés módszertani lépései
- Iskolai helyzetek
- Szituációs játékok saját történetekkel

Ajánlott oktatófilmek: -

Szakirodalom:

- Forgách József (1985): *A társas érintkezés pszichológiája*. Gondolat Kiadó, Budapest.
- Buda Béla (2003): *A lélek egészsége*. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 340.o. ISBN: 963-19-3276-1
- Gordon, Thomas (2010): *A tanári hatékonyság fejlesztése*. Gordon Kiadó, Budapest, 338.o. ISBN: 978-963-9766-0-37
- Kósáné Ormai Vera-Horányi Annabella (2006): *Mi, pedagógusok*. Flaccus Kiadó, Budapest, 288.o. ISBN: 963-9412-46-5

Ajánlott filmek:

- Egy különc srác feljegyzései (2012) filmsráma, tragikomédia

IV. modul Kiegészítő modul: A szociális munka alapismeretei

Tantárgy neve: Gyermekvédelem (5 óra elmélet, 10 óra gyakorlat)

Tantárgy leírása: Bemutatja a gyermekvédelmi rendszert, és ennek a struktúrájának az elemeit, illetve a rendszerrel kapcsolatba kerülő többi szereplőt. Ezen túl a lehetséges szükségleteket, azok felmérésének módszereit, és együttműködési lehetőségeket. Meghatározza ebben a rendszerben azokat a kölcsönösségi viszonyokat, ahol a szociális szakember beléphet, hogy hatékony és produktív kapcsolatokat építsen ki a többi szereplővel. A képzésben résztvevő megismeri azokat a technikákat is, amelyekkel együttműködésre hívhatók a társszakmák képviselői.

A tantárgy általános célja: Célunk, hogy képzésben résztvevőink tudományosan megalapozott ismeretekkel rendelkezzenek a szociális professzió alapjairól, a társadalmi és szociális problémák keletkezéséről és tisztában legyenek a szociális segítő tevékenység színtereivel, az óvodai és iskolai szociális segítség lehetőségeivel. Legyenek képesek a gyermekeket és a fiatalokat veszélyeztető problémákat felismerni, és váljanak képessé a jelzőrendszer tagjai felé jelzéssel, delegálással élni. A képzésben résztvevő megismerje a gyermekvédelmi rendszert, a gyermekvédelem megújult szemléletét, tisztában legyen a gyermekvédelem alapfogalmaival. Ismerje a jól és diszfunkcionálisan működő család hatását a gyermekekre, legyen képes a rendszerszemléletre. Ismerje a szociális és pedagógiai módszereket, amelyekkel a gyermekvédelmi rendszer különböző pontjain hatékonyan lehet beavatkozni a gyermek érdekében.

A tantárgy speciális célja: A kurzus célja, hogy a képzésben résztvevők megismerjék a gyermekvédelmi rendszer működését, az egyes intézmények feladatát és hatáskörét, valamint az nevelési-oktatási intézményekben folyó gyermekvédelmi munkát és annak törvényi szabályozását. Tisztában legyenek az óvodai és iskolai szociális segítő felelős munkakörével, feladataival. A tematika a saját iskolai tapasztalatokra is épít, majd bemutatja a gyermekvédelem rendszerét, azon belül az iskola, mint intézmény és a leendő segítő szakember sajátos feladatkörét. A gyermekvédelmi intézkedések bemutatásával közel hozza a résztvevőkhöz az egyes, gyermekvédelem által érintett gyerekek történetét.

A tantárgy tartalma:

- A nevelési- oktatási intézmények jelzőrendszeri feladatai;
- A gyermekvédelmi intézményekben folyó nevelőmunka;
- Hátrányos helyzet, halmozottan hátrányos helyzet;
- A veszélyeztetettség fogalma, felismerése;
- A prevenció, a korrekció lehetőségei;
- Együttműködés a szülőkkel, családtagokkal, és más intézményekkel;
- A családi szocializáció zavarai;
- Károsító nevelési módszerek és hatásuk;
- A gyermekbántalmazás;
- Az érzelmi elhanyagolás, krízisek egy gyermek életében;
- A veszteség és a gyászfeldolgozás segítése

Ajánlott oktatófilmek: -

Szakirodalom:

- Az 1997. évi XXXI. tv. a gyermekek védelméről és gyámügyi igazgatásról
- BEREGNYEI Beáta – NÁDASI Viktória – HAJNAL Renáta (2014): *Módszertani útmutató: A gyermekvédelmi észlelő- és jelzőrendszer működtetése kapcsán a gyermek bántalmazásának felismerésére és megszüntetésére irányuló szektor-semleges egységes elvek és módszertan.* Emberi Erőforrások Minisztériuma Gyermekvédelmi és Gyámügyi Főosztálya, Budapest.
- Herczog Mária (2003): *Gyermekvédelmi kézikönyv.* KJK-KERSZÖV Jogi és Üzleti Kiadó, Budapest. ISBN: 963-224-595-4
- Feuer Mária - Nagy Krisztina (2011): *Humán szakosok gyakorlati kézikönyve.* Akadémiai Kiadó, Budapest. ISBN: 978 963 0590 150
- Széchezy Orsolya (2006, szerk.): *Szexuális gyermekbántalmazás a családban.* Animula Kiadó, Budapest. ISBN: 963-408-191-6

Ajánlott filmek: -

Tantárgy neve: A szociális munka módszerei (10 óra elmélet, 5 óra gyakorlat)

Tantárgy leírása: A kurzus a három fő módszerről, és e módszerek alkalmazási területeiről, sajátosságairól szól: az individuális-, a csoport-, illetve a közösségi szociális munka technikáiról. Az individuális szociális munka kapcsán főként annak intenzitását, az egyéni életutak és a rájuk ható külső körülmények feltárására való alkalmasságot emeljük ki. A csoportmunka elsősorban az egyén és a közösség kapcsolatának kiépítésére alkalmas, valamint a „mi” élmény megtapasztalásának lehetőségére. A közösségi munka kapcsán a nevelési, tájékoztatási, közösségformáló szerepet, és a közösségi érdekek és szükségletek elérésében, kivívásában való jelentőségét hangsúlyozzuk. Mindezekon túl a családokat fókuszba állító módszerekről is beszélünk, annak ellenére, hogy a szakirodalom az egyéni/individuális módszer kapcsán tárgyalja azt.

A tantárgy általános célja: Hogy bevezesse a képzésben résztvevőket a szociális munka általános ismeretelméleti hátterén túl annak módszertanába. Hogy bevezesse a képzésben résztvevőket abba, milyen intervenciók lehetőségeivel tudják az egyén problémamegoldó és megküzdési (coping) képességének, kapacitásának fejlesztését elérni, hogyan tudják segíteni az egyén és a szociális erőforrásrendszerek közötti kapcsolat kialakulását, illetve cél még olyan attitűd kialakítása, amellyel elérhetővé válik számukra a szociális rendszerek működésének, hatékonyságának javítása és a hozzájárulás a társadalom szociálpolitikai tevékenységének alakításához.

A tantárgy speciális célja: Hogy a képzésben résztvevők megismerkedjenek a módszerekhez rendelhető konkrét módszertani ismeretekkel, a beavatkozás adott lehetőségeivel, a módszerspecifikus hatótényezőkkel, a szociális munka eszköztárával – jó gyakorlatok ismertetése.

A tantárgy tartalma:

- A szociális munka fogalma, szakmai koncepciója
- A szociális munka fejlődése, irányzatai, modelljei
- Az esetmunka folyamata. A problémamegoldó modell
- Családi esetkezelés. Szociális munka családokkal. Rendszerszemléletű pszichoszociális családkonzultáció. Mediáció
- A szociális csoportmunka története, fejlődése, típusai. A csoportok fejlődésének fázisai, a csoportok vezetésének alapvető kérdései
- A közösségi szociális munka irányzatai, alkalmazási lehetőségei
- Empowerment a szociális munkában
- A szupervízió jelentősége és lehetőségei a szociális szakemberek munkájában
- Értékek, ideológiák, etikai dilemmák megjelenése a szociálpolitikában és a szociális munka gyakorlatában. A szociális munka etikai kódexe

Ajánlott oktatófilmek: -

Szakirodalom:

- Hegyesi Gábor – Talyigás Katalin szerk (2006): *A szociális munka elmélete és gyakorlata*. Wesley János Kiadó
- Temesváry Zsolt (2018): *A szociális munka és a szociálpedagógia modern elméletei*. L'Harmattan Kiadó
- Szabó Lajos (1993): *A szociális munka természete*; In: Szabó L.: *Szociális esetmunka - elméleti alapvetés*; Szociális Munka Alapítvány Kiadványai 3. Budapest
- Szabó Lajos (1993): *A rendszerszemlélet és az általános szociális munka - modellek megjelenése az esetmunkában*; In: *Szociális esetmunka – elméleti alapvetés*. Szociális Munka Alapítvány Kiadványi 3. Budapest

- Szabó Lajos (2003): *A szociális esetmunka gyakorlata*; Wesley könyvek szociális munkásoknak 5, Wesley János Lelkészképző Főiskola, Budapest

Ajánlott filmek: -

I. Modul

Általános ismeretek az óvodai és iskolai szociális segítő tevékenység megvalósításához

A modul célja:

A tématerület célja a feladat ellátás működtetésének, kereteinek megalapozása. Az óvodai és iskolai szociális segítő tevékenység szereplőinek széles körű megismerése, hogyan kezelje az intézményekkel a konfliktusokat a szociális segítő, hol vannak ebben az ő kompetenciái, határai. Legyen képes a jelzőrendszerrel való hatékony együttműködésre. Az óvodai és iskolai szociális segítő tevékenység megvalósításához a szükségletfelmérés módszertanának megismerése, készítése (Isd. *Ajánlás Az óvodai és iskolai szociális segítő tevékenység bevezetéséhez*). Javaslat: a képzésben résztvevő hozza magával a meglévő tapasztalatait az együttműködés, a szükséglet felmérésre vonatkozóan, hogy segítséget nyújtson ennek az áttekintésére, szükség esetén a korrigálására, felülvizsgálatára, figyelemmel a preventív jellegű tevékenységekre.

A témakörön belül interprofesszionális ismeretek nyújtása – olyan társszakmák, társtudományok ismereteibe való betekintés, melyek tevékenységeiben az óvodai és iskolai szociális segítő közvetlenül bekapcsolódhat, melynek módszereit alkalmazhatja eredményes segítő tevékenységéhez, például: Nehezen nevelhető gyermekek támogatása, Tanórán kívüli tevékenységek inkluzív iskolai modellekben, óvodai és iskolai szociális segítség speciális helyzetű gyermeknek stb.

Továbbá tekintettel arra, hogy az óvodai és iskolai szociális munka során a szakember gyakran halmozottan hátrányos helyzetű kliensekkel kerül kapcsolatba, ismerje meg a szociális munka vonatkozó sajátosságait, az inklúziót, a hátrányos és nehezen kezelhető gyermekekkel való foglalkozást, a gyermekvédelem összefüggéseit.

A modul célja, hogy a képzésben résztvevő képes legyen felismerni a gyermekeket érintő legfontosabb veszélyeket és az ezek kezelésének módszereit, a kapcsolódó prevenció lehetőségeit, megismerje a gyermekvédelmi rendszer felépítését és működését, a kapcsolódó jogszabályokat, el tudja helyezni a közoktatási intézményeket a hazai gyermekvédelem rendszerében, ismerje a gyermekvédelemmel foglalkozó intézményeket és társintézményeket és legyen képes a velük való folyamatos kapcsolattartásra.

Tantárgy neve: Köznevelés rendszere (5 óra elmélet)

Tantárgy leírása:

Megszerezhető kompetenciák:

- Ismerje meg a magyar köznevelés rendszerét, elemeit, szabályozását.
- Ismerje meg az egymásra épülésének logikáját és legfontosabb pontjait.
- Legyen képes azon belül együttműködésre és a szociális ellátó rendszerrel való összehangolására.

A tantárgy általános célja:

A képzésben résztvevők megismerik a hazai köznevelési rendszer jellemzőit.

A tantárgy speciális célja:

A köznevelés rendszerének és az oktatáspolitikai alakítóinak, szereplőinek megismerésével a képzésben résztvevők váljanak képessé az oktatáspolitikai történések követésére, elemzésére, fejlesztési javaslatok készítésére.

A tantárgy tartalma:

- Pedagógiai alapfogalmak,
- Nevelési tényezők együttműködése,
- Oktatáspolitikai alapfogalmak, folyamatok, szereplők,
- A magyar köznevelés irányításának jellemzői, fenntartói szerepek,
- A magyar köznevelés rendszere,
- A köznevelés eredményessége, minősége, mérése.

Ajánlott oktatófilmek: -

Szakirodalom:

- 2011. évi CXCV. törvény a nemzeti köznevelésről.

Ajánlott filmek: -

Tantárgy neve: Gyermekjólét és gyermekvédelem rendszere (5 óra elmélet)

Tantárgy leírása:

Megszerezhető kompetenciák:

- Ismerje meg a magyar gyermekjólét és gyermekvédelem rendszerét, elemeit, szabályozását.
- Legyen képes felismerni a gyermekeket érintő legfontosabb veszélyeket és az ezek kezelésének módszereit, a kapcsolódó prevenciós lehetőségeket.
- Tudja elhelyezni a köznevelési intézményeket a hazai gyermekvédelem rendszerében, ismerje a gyermekvédelemmel foglalkozó intézményeket és társintézményeket és legyen képes a velük való folyamatos kapcsolattartásra.

A tantárgy általános célja:

A képzés során ismerjék meg a gyermekjólét és a gyermekvédelem rendszerét.

A tantárgy speciális célja:

A képzésben résztvevők váljanak képessé a gyermekjólét és a gyermekvédelem szolgáltatásainak megismerésére, alkalmazására, a megfelelő szolgáltatás felismerésére és fejlesztési lehetőségek megfogalmazására.

A tantárgy tartalma:

- A törvény célja, alapelvei,
- Jogok, köteleességek a gyermek és a szülő részéről,
- Rendszere és az ellátások,
- Hatáskörök, gyermekvédelmi gyámság.

Ajánlott oktatófilmek: -

Szakirodalom:

- 1997. évi XXXI. törvény a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról.

Ajánlott filmek: -

Tantárgy neve: Köznevelési szociális segítő tevékenység (5 óra elmélet, 15 óra gyakorlat)

Tantárgy leírása:

Megszerezhető kompetenciák:

- Ismerje meg az óvodai és iskolai szociális segítség célját, tartalmát, a feladat ellátás működtetésének, kereteinek alapjait.
- Széles körűen ismerje meg az óvodai és iskolai szociális segítő tevékenység szereplőit.
- Legyen képes kezelni az intézményekkel a konfliktusokat.
- Ismerje meg és gyakorolja a saját kompetenciáját, határait.
- Legyen képes a jelzőrendszerrel való hatékony együttműködésre.
- Ismerje meg és legyen képes alkalmazni az óvodai és iskolai szociális segítő tevékenység megvalósításához a szükségletfelmérés módszertanát (ld. *Ajánlás Az óvodai és iskolai szociális segítő tevékenység bevezetéséhez*).
- Legyen képes a képzésben elemezni a résztvevők által magukkal hozott, meglévő tapasztalatait az együttműködésre, a szükséglet felmérésre vonatkozóan.
- Tudjon segítséget nyújtani ennek az áttekintésére, szükség esetén a korrigálására, felülvizsgálatára, figyelemmel a preventív jellegű tevékenységekre.

- Legyen képes a témakörön belül interprofesszionális ismeretek befogadására, olyan társszakmák, társtudományok ismereteibe való betekintésre, melyek tevékenységeiben az óvodai és iskolai szociális segítő közvetlenül bekapcsolódhat, melynek módszereit alkalmazhatja eredményes segítő tevékenységéhez: Nehezen nevelhető gyermekek támogatása, Tanórán kívüli tevékenységek inkluzív iskolai modellekben, óvodai és iskolai szociális segítés speciális helyzetű gyermeknek, halmozottan hátrányos helyzetű kliensek, inklúzió.

A tantárgy általános célja:

Az óvodai és iskolai szociális segítő tevékenység megismerése

A tantárgy speciális célja:

Az óvodai és iskolai szociális segítő tevékenység bevezetésére való felkészülés segítése, a speciális módszertanának megismerése, gyakorlása.

A segítő legyen képes felismerni a gyermeki személyiség változásait, kríziseit, a segítő beavatkozás szükségességét.

A segítő legyen képes a gyermeket, fiatal veszélyeztető, a hátrányos helyzetbe sodró problémákat korán felismerni.

A segítő legyen képes időben segítséget kérni, ha kompetenciáját, illetve képességeit, felkészültségét meghaladó nehézségek várhatók.

A tantárgy tartalma:

- Jogsabályi keretek,
- Az óvodai és iskolai szociális segítő tevékenység célja,
- Holisztikus szemlélettel, testi-lelki-szociális jólét, mentálhigiénés szemlélet alkalmazása,
- Multidiszciplináris szemlélettel végzett team munka,
- Professzionális és kortárs segítők együttműködése, bevonásuk a segítő tevékenységbe,
- Célcsoportok a tevékenység keretében,
- A célcsoportok életkori, szervezeti sajátosságai,
- Feladatok az óvodai és iskolai szociális segítő tevékenység keretében,
- Az együttműködés feltételei, keretei az iskolával,
- Szereplők az óvodai és iskolai szociális segítő tevékenység végzésében,
- Együttműködés a pedagógusokkal és más segítő szakemberekkel,
- A szolgáltatás szervezésének módja,
- A szolgáltatások rendszere: egyéni esetkezelés, csoportmunka, közösségi munka,
- Dokumentáció és adatvédelmi szabályok,
- A speciális módszertan elsajátítása, gyakoroltatása köznevelési helyzetekben,
- A szükséges és alkalmazható eszközök megismerése és hasznosításának gyakoroltatása.

Ajánlott oktatófilmek: -

Szakirodalom:

- Szakmai ajánlás az óvodai és iskolai szociális segítő tevékenység bevezetéséhez. Munkanyag. EMMI, 2018. július,
- 1997. évi XXXI. törvény a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról,
- 15/1998.(IV.30.) NM rendelet idevágó része.

Ajánlott filmek: -

II. modul Szociális csoportmunka gyakorlata

A modul célja:

A tématerület célja a szociális csoportmunka elméleti áttekintése, hatékony segítségnyújtás a csoportok szervezéséhez, módszertani alapok átadása a csoportos munka lebonyolításához a különböző kategorizálásnak (pl. személyiségfejlesztő, terápiás csoport, szocializációs csoport) vagy témájának (pl. prevenció, pályaorientáció, önismeret, kommunikáció, médiatudatosság, lelki-testi-szexuális bántalmazás, környezeti nevelés, konfliktuskezelés, egészségfejlesztés stb.) megfelelően.

A modul fő célkitűzése, hogy a képzésben résztvevő alkalmas legyen az óvodai és iskolai szociális segítő munkakör betöltéséhez szükséges valamennyi ismeretek elsajátítására és alkalmazására, mely során a kliensek által hozott problémákkal kapcsolatos interakciókban és a megoldási törekvések során a szociális munkások által alkalmazott beavatkozások az ismereteken alapuló elméletekre és az értékekre támaszkodik, ezeket a beavatkozási stratégiákat ülteti át a gyakorlatba. A modul a szociális munka eszköztárából a csoportban végzett segítő tevékenységre fókuszál. A képzésben résztvevő elsajátítja a csoportban végzett szociális munka alapvetéseit, megtanulja, miként lehet a csoportban értékeket közvetíteni, érdekeket érvényesíteni, célokat megvalósítani. A modul további feladata, hogy a képzésben résztvevő képes legyen rendszerszemléletben értelmezni a gyermek fejlődését érő hatásokat, értse a korai kapcsolatok és a későbbi fejlődésmenet összefüggéseit és el tudja helyezni saját szerepét ebben a folyamatban. Az óvodai és iskolai szociális preventív jellegű tevékenység, így a modul fő célja a képzésben résztvevő felkészítése a gyermek veszélyeztetettségének megelőzésére, hogy időben felismerje a hátrányos helyzet és a veszélyeztetettség kialakulására utaló jeleket. A prevenció sikeressége egyrészt a szakmák közötti kooperációtól, a pedagógusok, az iskolai nevelőmunkát közvetlenül segítő munkatársak (iskolapszichológus, fejlesztőpedagógus, iskolai szociális munkás, szabadidő szervező) együttműködésétől, továbbá a szakszolgálatokkal kialakított kapcsolatoktól, a jelzőrendszer megfelelő működtetésétől nagymértékben függ, ezért fontos cél ezen együttműködés kereteinek az elsajátítása.

Tantárgy neve: Csoportmunka módszertana (3 óra elmélet, 12 óra gyakorlat)

Tantárgy leírása:

Megszerezhető kompetenciák:

- Ismerje meg a csoportmunka elméleti, módszertani alapjait, típusait, szereplőit.
- A képzésben résztvevő elsajátítja a csoportban végzett szociális munka alapvetéseit, megtanulja, miként lehet a csoportban értékeket közvetíteni, érdekeket érvényesíteni, célokat megvalósítani.
- A képzésben résztvevő képes legyen rendszerszemléletben értelmezni a gyermek fejlődését érő hatásokat, értse a korai kapcsolatok és a későbbi fejlődésmenet összefüggéseit és el tudja helyezni saját szerepét ebben a folyamatban.
- Legyen jártas, mely során a kliensek által hozott problémákkal kapcsolatos interakciókban és a megoldási törekvések során a szociális munkások által alkalmazott beavatkozások az ismereteken alapuló elméletekre és az értékekre támaszkodik, ezeket a beavatkozási stratégiákat ülteti át a gyakorlatba.
- A képzésben résztvevő legyen képes a gyermek veszélyeztetettségének megelőzésére, hogy időben felismerje a hátrányos helyzet és a veszélyeztetettség kialakulására utaló jeleket.
- Legyen képes a szakmák közötti kooperációra. A pedagógusok, az iskolai nevelőmunkát közvetlenül segítő munkatársak (iskolapszichológus, fejlesztőpedagógus, iskolai szociális munkás, szabadidő szervező, pedagógiai asszisztens) együttműködésétől, továbbá a szakszolgálatokkal kialakított kapcsolatoktól, a jelzőrendszer megfelelő működtetésétől nagymértékben függ, ezért fontos cél ezen együttműködés kereteinek az elsajátítása.

A tantárgy általános célja:

A csoportmunka alkalmazására való felkészülés segítése

A tantárgy speciális célja:

Az óvodai és iskolai segítő tevékenység egyik munkaformája a csoportmunka. Ismereteit, alkalmazását, elemzését sajátítsa el a képzésben résztvevő.

A tantárgy tartalma:

- Csoportmunka jelentősége, speciális skillek fejlesztése
- A csoportmunka alkalmazásának lehetőségei, feltételei
- A csoportmunka tervezése, előkészítése
- Csoport gyakorlatok megismerése, gyakorlása
- A csoportban előforduló szerepek és felhasználásuk lehetőségei, korlátai
- Lehetőségek az óvodában
- Lehetőségek az iskolákban, az életkori sajátosságoknak megfelelően
- Lehetőségek a kollégiumokban
- Lehetőségek speciális helyzetű tanulóknál

Ajánlott oktatófilmek: -

Szakirodalom:

- Szilvási Léna (1997): A szociális munka modelljei. *Csoport munka egy anyaotthonban*. Esély 8. évfolyam 1. sz. 59 - 88.
- Pataki Éva (2010): *Szociális munka csoportokkal*. Módszertani Kézikönyv. Debrecen, „SZOCIO-TÉKA”

Ajánlott filmek: -

Tantárgy neve: Agresszió kezelése (3 óra elmélet, 12 óra gyakorlat)

Tantárgy leírása:

Megszerezhető kompetenciák:

- Ismerje az agresszió természetét, elméletét.
- Legyen képes felismerni helyzeteket, csoportokban megjelenő agresszív viselkedéseket, tudja azokat kezelni.
- Képes legyen önmagát elhelyezni, irányítani ezekben a helyzetekben.
- Gyakorolja a szociális segítő tevékenységben tanultakat.
- Gyakorolja és legyen képes az agresszió csökkentésére családi, kortársi, iskolai, óvodai környezetben.
- Fejlessze kommunikációs képességeit agressziós helyzetekben.
- Tovább fejlesztett asszertív kommunikáció, azért, hogy a segítő szakember képes legyen készségfejlesztő csoportok keretében is alkalmazni.

A tantárgy általános célja:

Az agresszió felismerése, kezelésére való felkészülés.

A tantárgy speciális célja:

Az agresszió hátterében álló jelenségekkel kapcsolatos alapvető elvek, elméletek megismertetése, továbbá az agresszió csökkentésére alkalmas módszerek bemutatása, alkalmazása, gyakorlása.

A tantárgy tartalma:

- Agresszió, erőszak meghatározásai, jellemzései,
- Teóriák és modellek az agresszióval kapcsolatban,
- Agresszió a családban,
- Agresszió az iskolában, az iskola társas légköre,
- Agresszió a kortárs csoportban,
- A tünetek megelőzésének és csökkentésének lehetőségei és korlátai,
- Asszertív kommunikáció és gyakorlata,
- Kezelési lehetőségek és módszerek.

Ajánlott oktatófilmek: -

Szakirodalom:

- Elliot Aronson (2009): *Columbine után – Az iskolai erőszak szociálpszichológiája*. Budapest, Ab Ovo.

Ajánlott filmek: -

III. Modul

Közösségi szociális munka módszerei

A modul célja:

A tématerület célja: általános elméleti áttekintés a közösségi szociális munkáról, közösségi esemény szervezésének ismerete, a téma meghatározásától (pl. egészségfejlesztés, gyermekszegénység, hátrányos helyzetű gyermekek az iskolában, társadalmi egyenlőtlenség stb.) a lebonyolításig.

Fontos olyan módszertani ismeretek elsajátítása, hogy a képzésben résztvevő alkalmassá váljon az óvodai és iskolai szociális segítő, mint új típusú szociális szolgáltatás alkalmazására. A képzés lehetővé teszi, hogy a képzésben résztvevők elsajátítsák az iskolai szociális munka sokoldalú módszertani eszköztárát, megismerjék azt a széles módszertani palettát, amely segít megoldani az iskolai nehézségeket, szociális problémákat, párkapcsolati konfliktusokat, családi gondokat, hiányzásokat, krízishelyzeteket, alkohol- és droproblémákat, beilleszkedési nehézségeket, az iskolai agressziót, stresszhelyzetek kezelését. A képzésben résztvevők elsajátítják a diák munkák, pályázatok, ösztöndíjak kiválasztásának, felkutatásának és eredményes segítésének technikáit. Információátadás, egyéni és csoportos konzultációk, közösségi programok formájában nyújt szolgáltatást. Megismerteti a pedagógusokkal, az iskolai nevelőmunkát közvetlenül segítő munkatársakkal (iskolapszichológus, fejlesztőpedagógus, iskolai szociális munkás, szabadidő szervező, pedagógiai asszisztens) az ifjúsági, szociális és egészségügyi intézményekkel, a szakszolgálattal való együttműködés eszközeit, a jelzőrendszer használatát. A képzés további célja, hogy az óvodai és iskolai szociális segítőt, mint multidiszciplináris és interprofesszionális szakembert felkészítse arra, hogy számos más szakemberrel (pedagógus, gyógypedagógus, védőnő, pszichológus, rendőr stb.) és intézménnyel együttműködve legyen képes tevékenységét végezni.

Célja a képzésben résztvevő felkészítése a közösségi szociális munka ellátására, hogy a szakember legyen képes a szocializáció, a társadalmi részvétel és társadalmi kontroll elősegítésére, a közösségi normák, szabályok betartatására, a közösségen belüli kölcsönös támogatás kialakítására.

Tantárgy neve: Közösségi munka módszerei (6 óra elmélet)

Tantárgy leírása:

Megszerezhető kompetenciák:

- Ismerje meg a közösségfejlesztés, a közösségi munka modern irányzatait.
- Legyen képes alkalmazni a közösségi munka módszereit.
- Legyen képes széles körűen alkalmazni az egészségfejlesztés, gyermekszegénység, hátrányos helyzetű gyermekek az iskolában, társadalmi egyenlőtlenség területén tanultakat a különböző közösségekben.
- Fontos olyan módszertani ismeretek elsajátítása, hogy a képzésben résztvevő alkalmassá váljon az óvodai és iskolai szociális segítő, mint új típusú szociális szolgáltatás alkalmazására.

A tantárgy általános célja:

A közösségi munka alkalmazására való felkészülés segítése.

A tantárgy speciális célja:

Az óvodai és iskolai segítő tevékenység egyik munkaformája a közösségi munka. A tantárgy célja, hogy a közösségi munka ismereteit, alkalmazását, elemzését sajátítsa el a képzésben résztvevő. Ismerje a teammunka, segítő beszélgetés, és a segítő folyamat szabályait, az óvodai és iskolai szociális segítő tevékenység során alkalmazható beavatkozási módokat.

Ismerje más segítő szakmák kompetenciaköréit, felkészült legyen a munkája során felmerülő problémák szakmai illetékességének felismerésére.

Legyen képes szakmai csapatmunkára, és más szakmák szakembereivel, civilekkel, önkéntesekkel való szakszerű együttműködésre.

A tantárgy tartalma:

- A közösségi munka jelentősége, újszerű értelmezése, speciális skillek fejlesztése,
- A közösségi munka alkalmazásának lehetőségei, feltételei,
- A közösségi munka tervezése, előkészítése,
- Közösségi gyakorlatok megismerése, elemzése,

- A közösségi munkában előforduló intézmények, szerepek és felhasználásuk lehetőségei, korlátai,
- Közösségi lehetőségek az óvodák és a helyi környezetek együttműködésében,
- Közösségi lehetőségek az iskolák és a helyi környezetek együttműködésében,
- Közösségi lehetőségek a kollégiumok és a helyi környezetek együttműködésében,
- Speciális helyzetű tanulók elfogadása, együttműködése a helyi környezettel.

Ajánlott oktatófilmek: -

Szakirodalom:

- Vercseg Ilona (2004): *Közösségfejlesztő leckék kezdőknek és haladóknak.* (Módszertani Füzet) Budapest, Közösségfejlesztők Egyesülete (www.adata.hu)
- Nagyné Varga I. (szerk.) (2011): *Közösségi munka a családsegítésben.* Debrecen, Szociotéka.

Ajánlott filmek: -

Tantárgy neve: Közösség fejlesztési gyakorlat (24 óra gyakorlat)

Tantárgy leírása:

Megszerezhető kompetenciák:

- A képzésben résztvevők elsajátítják az iskolai szociális munka és a közösségfejlesztés sokoldalú módszertani eszköztárát.
- Ismerjék meg azt a széles módszertani palettát, amely segít megoldani az iskolai nehézségeket, szociális problémákat a közösségekben a közösség tagjaival együtt.
- Az egyén és közösség kapcsolat rendszerében legyen képes kezelni párkapcsolati konfliktusokat, családi gondokat, hiányzásokat, krízishelyzeteket, alkohol- és drogproblémákat, beilleszkedési nehézségeket, az iskolai agressziót, stresszhelyzetek kezelését, továbbtanulást, az iskolaváltás nehézségeit.
- A képzésben résztvevők elsajátítják a diákmunkák, pályázatok, ösztöndíjak kiválasztásának, felkutatásának technikáit. Információátadás, egyéni és csoportos konzultációk, közösségi programok formájában nyújtott szolgáltatást tudjon aktivizálni.
- Megismerteti a pedagógusokkal, az iskolai nevelőmunkát közvetlenül segítő munkatársakkal (iskolapszichológus, fejlesztőpedagógus, iskolai szociális munkás, szabadidő szervező, pedagógiai asszisztens) az ifjúsági, szociális és egészségügyi intézményekkel, a szakszolgálattal való együttműködés eszközeit, a jelzőrendszer használatát.
- Mint multidiszciplináris és interprofesszionális szakembert felkészítse arra, hogy számos más szakemberrel (pedagógus, gyógypedagógus, védőnő, pszichológus, rendőr stb.) és intézménnyel együttműködve legyen képes tevékenységét végezni.
- A képzésben résztvevő végezzen közösségi szociális munkát, legyen képes a szocializáció, a társadalmi részvétel és társadalmi kontroll elősegítésére, a közösségi normák, szabályok betartatására, a közösségen belüli kölcsönös támogatás kialakítására.

A tantárgy általános célja:

Horizontális rálátás biztosítása a hátrányos helyzetű csoportok helyi közösségekben elfoglalt szerepére, életkörülményeire és segítségük módjaira. A köznevelésben leggyakrabban előforduló gyermeki helyzetek tanulmányozása.

A tantárgy speciális célja:

A horizontális rálátás keretében konkrét gyakorlati helyzetek megfigyelése és beavatkozási lehetőségek segítése. A befogadás jelentőségének megtapasztalása.

A tantárgy tartalma:

- Köznevelési helyzetekkel kapcsolatos közösség fejlesztési gyakorlat megtervezése, előkészítése,
- A nemzeti/kisebbségi oktatás jogi és tartalmi szabályozása,
- Szegregáció az óvodák, iskolák között és óvodán, iskolán belül,

- Nyelvi nehézségek a köznevelési intézményekben,
- Beilleszkedési problémák és segítségük bemutatása, gyakorlása,
- Történések a Salamancai konferencia óta,
- Integráció és szegregáció,
- Az inkluzív nevelés társadalmi előfeltételei, tárgyi és személyi feltételei,
- Célcsoportok az inkluzív nevelés során, speciális segítségük gyakorlása.

Ajánlott oktatófilmek: -

Szakirodalom:

- *Fogyatékossgal élő személyek jogairól szóló egyezmény és az ahhoz kapcsolódó fakultatív jegyzőkönyv.* ENSZ, 2006. december 13.
- *Európai Fogyatékossgügyi stratégia 2010-2020.* Szociális Menedzser 2011/2. sz. 60-67.o.
- Kereki Judit - Fogarasi András (2013): *Koragyermekkori ellátás fejlesztése és támogatása a TÁMOP 6.1.4 projekt keretében.* Budapest, Népegészségügy, 2. sz. 139-144.o.
- Havas Gábor - Kemény István - Liskó Ilona (2001): *Cigány gyermekek az általános iskolákban.* Budapest, Oktatáskutató Intézet.

Ajánlott filmek: -

IV. Modul: kiegészítő modul

A szociális munka alapismeretei

A modul célja:

A tématerület célja: a szociális munka elméleti és gyakorlati alapismereteinek átadásával, valamint a szociális segítő szemlélet formálásával egy alapot nyújtani a szociális segítő feladat ellátásához.

A modul célja, hogy a képzésben résztvevő ismerje a társadalmi viszonyok, a család- és személyközi kapcsolatok fő jellemzőit, funkcióit, az ezzel kapcsolatos alapfogalmakat és főbb elméleteket, a szociálpolitika területeit és eszközrendszerét, szabályozását, ezen belül kiemelten a szociális, valamint a gyermekjóléti- és védelmi ellátórendszer felépítését és szerepét, jogi szabályozását, a szociális munka alapelveit, módszereit, eszközeit és etikai kérdéseit.

Legyen képes a szociális problémák felismerésére, elemzésére és a megoldásokat segítő eszközök, módszerek alkalmazására. A képzés tágabb értelemben vett célja, hogy a leendő szociális segítő megtanulja, hogy sikeres tevékenysége elősegíti a társadalmi változásokat, a problémamegoldásokat az emberi jólét, a szabadság és a társadalmi igazságosság növelésében. Célja továbbá, hogy az emberi viselkedésről és a társadalmi rendszerekről szóló elméletek felhasználásával, azokon a pontokon avatkozzon be, ahol az emberek egymással és társadalmi környezetükkel kapcsolatba kerülnek. A képzés további célja, hogy a képzésben résztvevő megtanulja megkülönböztetni a társas viselkedés négy alapformáját: a passzív, az agresszív, a passzív-agresszív és az asszertív viselkedést. Visszajelzést kapjon saját viselkedése másokra gyakorolt hatásáról, fejlődjön a kommunikációs készségekben és szociális kompetenciában, képes legyen hatékonyan kezelni az indulatait.

Tantárgy neve: Szociális munka általános ismeretei (7 óra elmélet, 8 óra gyakorlat)

Tantárgy leírása:

Megszerezhető kompetenciák:

- Ismerje meg és legyen képes alkalmazni a szociális munka alapelveit, módszereit, eszközeit és etikai kérdéseit.
- Legyen képes a szociális problémák felismerésére, elemzésére és a megoldásokat segítő eszközök, módszerek alkalmazására.
- Legyen képes a sikeres szakmai tevékenysége révén elősegíteni a társadalmi változásokat, a problémamegoldásokat az emberi jólét, a szabadság és a társadalmi igazságosság növelésében.
- Az emberi viselkedésről és a társadalmi rendszerekről szóló elméletek felhasználásával azokon a pontokon avatkozzon be, ahol az emberek egymással és társadalmi környezetükkel kapcsolatba kerülnek.

- A képzésben résztvevő megtanulja megkülönböztetni a társas viselkedés formáit, célja, hogy visszajelzést kapjon saját viselkedése másokra gyakorolt hatásáról, fejlődjön a kommunikációs készségekben.

A tantárgy általános célja:

Célja a felsőfokú szociális szakképesítéssel nem rendelkező képzésben résztvevők bevezetése a szociális munka professzionális végzéséhez szükséges elméletekbe, segítse a gyakorlat - elmélet egységének megvalósítását.

A tantárgy speciális célja:

A képzésen résztvevő ismerje meg a szociális munka alapelveit, módszereit és etikai kérdéseit. Legyen képes a szociális problémák felismerésére, elemzésére és a megoldásokat segítő eszközök, módszerek alkalmazására. A tantárgy feldolgozza a szociális munkás pályaképét, rendszerbe szedi a szükséges alapismereteket, az esetkezelés, a problémamegoldás, a krízisintervenció, a rendszerszemlélet lépéseit, a szociális munka történetét, etikai dilemmáit, kódexét, kitekintést ad az európai szociális modell alapelveire, összefüggéseire.

Legyen képes igény- és szükségletfelmérésre, az egyén és környezete közötti folyamatoknak, köcsön hatásoknak, problémáknak rendszerszintű elemzésére.

Rendelkezzen olyan elméleti és módszertani ismeretekkel, amelyek birtokában a felmerülő problémák, megoldandó feladatok során korrektív és/vagy preventív megoldásokkal szolgál.

Legyen képes értékelni a szakmai lehetőségeket, mérlegelni a kockázatokat, az alternatívákat, a következményeket, legyen képes kompromisszumos megoldásokra.

A tantárgy tartalma:

- a szociális munka szereplői és jellemzésük,
- szükségletértelmezések és a szociális munka,
- a szociális munka célja, szerepe a szociális problémák megoldásában,
- a segítő magatartás jellemzői,
- a szociális munka etikai alapelvei, dilemmái,
- a szociális munka formái, módszerei, eszközei,
- a szociális munka színterei és kliensei,
- interprofesszionalitás és együttműködés (team munka) a szociális munkában,
- a szakmai személyiség védelme és fejlesztése: esetmegbeszélő csoport, szupervízió.

Ajánlott oktatófilmek: -

Szakirodalom:

- Horváth Izidorné – Dr. Lazáry Györgyné – Vass Péter (2007): *Szociális alapismeretek* (Hallgatói segédanyag) Budapest, NSZFI.
- Lüssi, Peter (1997): *A rendszerszemléletű szociális munka gyakorlati tankönyve*. Budapest, Interdiszciplináris Szakkönyvtár 1. 97–102., 105–106., 119–295. o.
- *A Szociális Munka Etikai Kódexe*. (2011) Budapest, Szociális Szakmai Szövetség.
- Varga István – Udvari Kerstin (2008): *A környezettanulmány, avagy a magánszféra sérthetlenségének dilemmái*. Budapest, Esély folyóirat. 3.sz. 106 – 128. o.
- Woods, Ronald (2006): *A szociális munkások tevékenységeinek egy lehetséges rendszerezése* In: A szociális munka elmélete és gyakorlata. 1 kötet. Szerk.: Hegyesi Gábor – Talyigás Katalin. Budapest, NCSSZI.32–45. o.
- Kersting, Heinz J. (2001): *A lehetőségek kiterjesztése. Interkulturális és interprofesszionális munka*. In: Amivel még nem számolunk. Interprofesszionális együttműködés és szociális munka. Szerk. Somorjai Ildikó. Széchenyi István Főiskola – Kávé Kiadó, Budapest – Győr, 97–101. o.
- Szabó Lajos (2004): *Krízisintervenció a szociális esettanulmányban. A krízisintervenció alapelvei*. In: A szociális munka elmélete és gyakorlata. 2. kötet. Szerk. Tánczos Éva. Budapest, NCSSZI. 48–65. o.

Jogsabályok:

- 1/2000. (I. 7.) SZCSM rendelet a személyes gondoskodást nyújtó intézmények szakmai feladatairól és működésük feltételeiről.
- 9/1999. (XI. 24.) SzCsM rendelet a személyes gondoskodást nyújtó szociális ellátások igénybevételéről.
- 15/1998. (IV. 30.) NM rendelet a személyes gondoskodást nyújtó gyermekjóléti, gyermekvédelmi intézmények, valamint személyek szakmai feladatairól és működésük feltételeiről

Ajánlott filmek: -

Tantárgy neve: Szociálpolitika, családpolitika (8 óra elmélet, 7 óra gyakorlat)

Tantárgy leírása:

Megszerezhető kompetenciák:

- A képzésben résztvevő ismerje a társadalmi viszonyok, a család- és személyközi kapcsolatok fő jellemzőit, funkcióit, az ezzel kapcsolatos alapfogalmakat és főbb elméleteket.
- Ismerje meg a szociálpolitika területeit, eszközrendszerét, szabályozását.
- Legyen képes a szociális problémák felismerésére, a csatlakozó tudományterületeken megismertek elemzésére és a megoldásokat segítő eszközök, módszerek alkalmazására.
- Kompetenciáját helyezze el a szociológiai, demográfiai, családi ismeretei körében és azokat legyen képes önképzéssel naprakészen tartani.

A tantárgy általános célja:

Célja a felsőfokú szociális szakképesítéssel nem rendelkező képzésben résztvevők bevezetése a szociálpolitika és a családpolitika megismerésébe, az elemző képesség kialakítása.

A tantárgy speciális célja:

A jelölt ismerje a társadalmi viszonyok, a család- és személyközi kapcsolatok fő jellemzőit, funkcióit, az ezzel kapcsolatos alapfogalmakat és főbb elméleteket, a szociálpolitika és a családpolitika területeit és eszközrendszerét.

Ismerje és értse a társadalom működését, a társadalmi folyamatokat, a társadalmi és szociális problémák keletkezését, jelenlétét és a veszélyeztető tényezőket, valamint, hogy ezek hogyan hatnak az egyénre, családra, csoportokra, szervezetekre és közösségekre.

Ismerje és értse a társadalmi egyenlőtlenségeket, az egyenlőtlenségek és a kirekesztés csökkentése érdekében felhasználható szociálpolitikai eszközöket.

A tantárgy tartalma:

- a magyar társadalom népesedési helyzete, a mai családstruktúra jellemzői,
- a család szerepe, funkciója és helye a társadalomban,
- hátrányos helyzetű csoportok Magyarországon,
- a szociálpolitika fogalma, alapelvei, céljai,
- a szociálpolitika területei, jóléti újraelosztás, eszközei, technikái,
- az állam, egyházak, non-profit és profitorientált szervezetek szerepe a szociálpolitikában,
- a családpolitika alapelvei és eszközrendszere (családtámogatások), hatásuk a családok helyzetére.

Ajánlott oktatófilmek: -

Szakirodalom:

- Kopp Mária – Kovács Mónika Erika (szerk) (2006): *A magyar népesség életminősége az ezredfordulón.* Budapest, Semmelweis Kiadó. 220–231. o.
- Andorka Rudolf (2006): *Bevezetés a szociológiába.* Budapest, Osiris Kiadó. 119–148., 156–185., 353–354., 511-530. o.
- Harcsa István - Monostori Judit (2012): *Családi struktúrák az életciklusban.* In: Társadalmi Ríport. Szerk.: Kolosi Tamás-Tóth István György. Budapest, TÁRKI, . 65-93.

Jogszabályok:

- 1993. évi III. törvény. a szociális igazgatásról és a szociális ellátásokról
- 1/2000. (I. 7.) SZCSM rendelet a személyes gondoskodást nyújtó intézmények szakmai feladatairól és működésük feltételeiről.
- 9/1999. (XI. 24.) SzCsM rendelet a személyes gondoskodást nyújtó szociális ellátások igénybevételéről.
- 1997. évi XXXI. törvény a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról
- 15/1998. (IV. 30.) NM rendelet a személyes gondoskodást nyújtó gyermekjóléti, gyermekvédelmi intézmények, valamint személyek szakmai feladatairól és működésük feltételeiről
- 2003. évi CXXV. törvény az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról.
- 1998. évi LXXXIV. törvény a családok támogatásáról
- 1997. évi LXXXI. törvény a társadalombiztosítási nyugellátásról
- 1991. évi IV. törvény a foglalkoztatás elősegítéséről és a munkanélküliek ellátásáról.

Ajánlott filmek: -

I. Modul

Általános ismeretek az óvodai és iskolai szociális segítő tevékenység megvalósításához

Tantárgy neve: Szociális segítő tevékenység szinterei (15 óra elmélet)

A tantárgy általános célja:

Az óvodai és iskolai szociális segítő tevékenység feladatellátás működtetésének, kereteinek megalapozása. Kiemelten a jelzőrendszer működésére, a tagok kötelezettségeire, a jogszabályokban meghatározott szolgáltatásokra, ellátásokra, különösen a családokat érintő lehetőségekre. Képessé válnak a képzésben résztvevők a segítő szakemberek (szociális, gyermekjólét, gyermekvédelem, köznevelés) rendszerben történő szerepének értelmezésére.

A tantárgy tartalma:

A leendő segítő megismeri a gyermekjólét, -védelem és köznevelés, mint komplex adaptációs működésre épülő rendszereket, és ennek a struktúrának az elemeit, szolgáltatásait, működését, illetve a rendszerrel kapcsolatba kerülő többi szereplőt (szülő, civil szervezetek, tankerület, önkormányzat, egyházi, állami fenntartók, szociális intézmények stb.), lehetséges szükségleteiket, együttműködési lehetőségeiket. A tantárgy felkészíti a képzésben résztvevőt a felnőttekkel és fiatalokkal való prevenciót szolgáló tevékenységekre, az együttműködést célzó munkára. A szakemberek a segítő folyamat során képesek lesznek a szereplőknél fellelhető erőforrások kliensek érdekében történő mozgósítására. A képzésben résztvevő megismeri és alkalmazni tudja a szakterületet meghatározó legfontosabb dokumentumokat, jogszabályokat. A képzésben résztvevő betekintést nyer elsősorban a gyermekvédelmet és köznevelési területet meghatározó értékekre, szakmai dilemmákra.

Ajánlott oktatófilmek:

- Wall.E (2008), Walt Disney Pictures

Szakirodalom, jogszabályok, módszertani anyagok

- 1997. évi XXXI. törvény a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról.
- 2011. évi CXCV. törvény a nemzeti köznevelésről.
- 15/1998. (IV. 30.) NM rendelet a személyes gondoskodást nyújtó gyermekjóléti, gyermekvédelmi intézmények, valamint személyek szakmai feladatairól és működésük feltételeiről.
- 15/2013 (II.27) EMMI rendelet a pedagógiai szakszolgálati intézmények működéséről.
- 235/1997.(XII.17.) Korm. rendelet a gyámhatóságok, a területi gyermekvédelmi szakszolgálatok, a gyermekjóléti szolgálatok és a személyes gondoskodást nyújtó szervek és személyek által kezelt személyes adatokról.
- Módszertani útmutató. *A gyermekvédelmi észlelő- és jelzőrendszer működtetése kapcsán a gyermek bántalmazásának felismerésére és megszüntetésére irányuló szektor semleges egységes elvek és módszertan.* 2017. augusztus, Emberi Erőforrások Minisztériuma, Gyermekvédelmi és Gyámügyi Főosztálya, Emberi Erőforrások Minisztériuma Szociális és Gyermekvédelmi Szolgáltatások Főosztálya, Szociális és Gyermekvédelmi Főigazgatóság Módszertani Főosztálya.
- *A család- és gyermekjóléti szolgáltatás által működtetett észlelő- és jelzőrendszer folyamatairól.* 2017. augusztus. Emberi Erőforrások Minisztériuma.
- *A család- és gyermekjóléti szolgáltatás által működtetett észlelő- és jelzőrendszer működésének és működtetésének szabályairól.* 2017. augusztus. Emberi Erőforrások Minisztériuma.
- *A család- és gyermekjóléti szolgáltatás keretében biztosított szociális segítő munkafolyamatiról.* 2017. augusztus- Emberi Erőforrások Minisztériuma.
- *A gyermekvédelmi gondoskodáshoz kapcsolódó család- és gyermekjóléti szolgáltatások folyamatairól.* 2017. augusztus. Emberi Erőforrások Minisztériuma.

Ajánlott filmek:

- *Akvárium* (2009), BBC Films
- *Az osztály* (2007), Estonian Culture Film
- *Holdfény királyság* (2014), American Empirical Pictures
- *Ítélet Magyarországon* (2014) Miradouro Media LDA
- *Juno* (2007), Best Hollywood
- *Mindenki* (2016), Meteor Filmstúdió
- *Polisse* (2011), Mozinet
- *Remélem legközelebb sikerül meghalnod* (2018), Vertigo Média Kft.
- *Srácok* (2013), IFC Films

Tantárgy neve: A professzionális intervenció tervezésének módszertana (15 óra gyakorlat)

Tantárgy leírása

A tantárgy általános célja:

Az Oktatási Program első moduljába sorolt „Általános ismeretek az óvodai és iskolai szociális segítő tevékenység megvalósításához” című témakörhöz illeszkedik a tárgy. A tématerület célja a feladat ellátás működtetésének, kereteinek megalapozása, az óvodai és iskolai szociális segítő tevékenység szereplőinek széles körű megismerése. Ennek fontos eszköze a társadalomtudományi kutatások által kínált kvalitatív és kvantitatív módszerek és vizsgálati eljárások tárháza. Így indokolt az óvodai és iskolai szociális segítő tevékenység megvalósításához a szükségletfelmérés módszertanának megismerése, készítése.

A leendő segítő legyen képes az óvodai és iskolai szociális segítő tevékenység megvalósításához a szükségletfelmérés módszertanának alkalmazására. Képes legyen kvalitatív és kvantitatív módszerekkel felismerni a munkavégzés során felmerülő problémákat és igényeket. Legyen képes igény- és szükségletfelmérésre, az egyén és környezete közötti folyamatoknak, kölcsönhatásoknak, problémáknak rendszerszintű elemzésére.

Ismerje a társadalomtudományi kutatások módszertanát, alkalmazásuk feltételeit, a lehetséges beavatkozási módokat, azok előnyeit, hátrányait. Rendelkezzen olyan elméleti és módszertani ismeretekkel, amelyek birtokában a felmerülő problémák, megoldandó feladatok során korrekatív és/vagy preventív megoldásokkal szolgál.

Nyerjen betekintést a társadalomtudományi kutatómódszertan eszközeibe, azok felhasználási módjaiba.

Tudja alkalmazni a képzés során tanult módszereket – azok adekvát módon történő felhasználásával. Képessé kell tenni a képzésben résztvevőinket egy kutatás megtervezésére, lebonyolítására, az új statisztikai-számítógépes módszereket ismertető szakirodalom értő olvasására, majd alkalmazására későbbi munkájuk során. Olyan praktikus ismeretek közvetítését tartjuk fontosnak, amelyek alkalmazásával képessé válnak önálló kutatáson alapuló munkák megírására.

Szükség van arra, hogy képzésben résztvevőink jártasságot szerezzenek a megfelelő mérési módszerek alkalmazásában, a legjobb információs módszerek kiválasztásában. Fontosnak tartjuk a társadalomtudományi kutatási módszerek ismertetését, alkalmazásuk begyakoroltatását.

A tantárgy tartalma:

- A társadalomtudományi kutatások általános jellegzetességei, a rendelkezésre álló módszerek;
- Társadalomtudományi kutatások tervezése, kivitelezése;
- A kvalitatív mérési módszerek és a kutatás megtervezése;
- Kvalitatív adatok feldolgozása;
- Kvantitatív mérési módszerek;
- Adatfelvétel, kérdőívszerkesztés;
- Kódolás, adatbevitel, adattisztítás, az adatok szerkesztése;
- Egyváltozós eljárások, és az ehhez kapcsolódó fogalmak;
- Összefüggések keresése, hipotézisek vizsgálata;
- Az adatok, kapott eredmények bemutatása.

Ajánlott oktatófilmek:

- GeneZYs 2015 ifjúságkutatás: <https://www.youtube.com/watch?v=qwpzeWjwOB4>
(Ellenőrizve: 2019.09.27.)

Szakirodalom:

- Falus Iván - Ollé János (2000): *Statisztikai módszerek pedagógusok számára*. Budapest, Okker Kiadó.
- Lengyelne Molnár Tünde (2014): *Kutatástervezés*. Eger, Líceum Kiadó.
- Babbie, Earl (2002): *A társadalomtudományi kutatás gyakorlata*. Budapest: Balassi Kiadó.

Ajánlott filmek:

- Dr Sántha Kálmán: Topologikus fordulat a kvalitatív pedagógiai kutatás módszertanában. <https://www.youtube.com/watch?v=QoLkE-g3Nis> (Ellenőrizve: 2019.09.27.)

II. Modul

Szociális csoportmunka gyakorlata

1.

Tantárgy neve: Szociális segítség csoportban (6 óra elmélet)

Tantárgy leírása

A tantárgy általános célja:

Az esetkezelési munkaformák közül a csoportmunka kerül a középpontba. A képzés alatt hangsúlyt fektetünk a szociális és pszichológiai csoportok közötti különbségekre. A segítők megismerkednek különböző szociális csoportformákkal, s mindazokkal a jelenségekkel, melyek jellemzők rájuk. A tantárgy szerves részét képezi a különböző szociális problémákkal küzdő célcsoportokra írandó programok összeállításának szempontjai, fókuszálva a köznevelésre és az ott megjelenő célcsoportokra. A segítők megismerkednek a csoport előkészítésétől a lezárásig tartó folyamat során a csoportmunkásra háruló feladatokkal, dilemmákkal.

A tantárgy tartalma:

A képzésben résztvevők ismerjék meg: csoportmunka "elnevezések", csoportmunka fogalmi-aktuális kérdések, csoportmunka szakaszai és a csoportvezetői feladatok, csoportdinamika, csoportfejlődési fázisok, programterv, csoportvezetővé válás folyamata, csoportmunka szervezési sajátosságai a köznevelés rendszerében.

Ajánlott oktatófilmek: -

Szakirodalom:

- Hegyesi Gábor – Kozma Judit – Szilvási Léna, Talyigás Katalin (szerk.) (1997): *A szociális munka elmélete és gyakorlata IV. kötet*. Budapest, Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Tanárképző Főiskola.
- Hadnagy József (2012): *A szociálpedagógiai csoportmunka sajátosságainak leírása és konvertálási lehetőségei a tehetséggondozásban* (Csoportmunka és GYELV-elemzés az EKF Kepes György Szakkollégiumában). Eger, EKF Líceum Kiadó.
- Hadnagy József (2001): *Gyermekcsoportok létrehozásának és működtetésének módszertani sajátosságai*. In: Esélyteremtés a pedagógiában. Szakmódszertani sorozat I. Eger, EKF 7-27. p.
- Carl Rogers (1986): *Encounter csoportok*. Magyar Pszichológiai Társaság, Szeged.
- Edouard Limbos (1985): *Kulturális és szabadidős csoportok animálása*. Budapest, Népművelési Intézet.
- Gerevich József (1983): *Terápiák társadalma – társadalmak terápiája*. Budapest, Magvető Kiadó.
- Barcy Magdolna: *Csoportmódszerek alkalmazása a segítségben és a fejlesztésben*, Budapest, Akadémiai Kiadó, 2012

Ajánlott filmek:

- Holt költők társasága (1989)
- A piszkos tizenkettő (1967)
- A sziget (2005)

Ajánlott filmek: -

Tantárgy neve: Szociális készségfejlesztés gyakorlata (12 óra gyakorlat)

Tantárgy leírása**A tantárgy általános célja:**

A csoportmunkában zajló szociális készségfejlesztés módszertanának megismerése, elsajátításra az elméletre alapozva. A programterv fogalmának megismerése után képessé váljanak a képzés résztvevői különböző szükségletekkel leírható, a köznevelésben megjelenő célcsoportokra tematikus gyakorlatsor összeállítására s ez által a programterv megalkotására, annak megvalósítására, (egészségre nevelés, közösségben alkotás, prevenció stb.).

A tantárgy tartalma:

A képzésben résztvevők ismerjék meg: célcsoportok szociokulturális sajátosságainak beazonosítását, szükséglet centrikus célcsoport leírás, játék ismeret, gyakorlatok levezetésének kivitelezését, kérdező technikát, sajátélményű csoport, mint a kiképző csoport szerves részét, mikrovezetés a célcsoportokhoz kapcsolódó programterv alapján, visszajelzéseket a csoportvezetővé válás folyamatában, tematikus foglalkozás sorozat védése a csoport előtt.

Ajánlott oktatófilmek:

- Szociális készségfejlesztő program – Igazságügyi és Rendészeti Minisztérium

Szakirodalom:

- dr. Szilágyi István (szerk) (2017): *Szöveggyűjtemény a szociálpedagógus-képzés kurzusaihoz*. Budapest, Líceum Kiadó.
- Hegyesi Gábor – Kozma Judit – Szilvási Léna, Talyigás Katalin (szerk) (1997): *A szociális munka elmélete és gyakorlata IV. kötet* Budapest, Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Tanárképző Főiskola.
- Rudas János (1990): *Delfi örökösei*. Budapest, Gondolat Kiadó.
- Hadnagy József (2012): *A szociálpedagógiai csoportmunka sajátosságainak leírása és konvertálási lehetőségei a tehetséggondozásban* (Csoportmunka és GYELV-elemzés az EKF Kepes György Szakkollégiumában), Eger, EKF Líceum Kiadó. Hadnagy József (2001): *Gyermekcsoportok létrehozásának és működtetésének módszertani sajátosságai*. In: *Esélyteremtés a pedagógiában*. Szakmódszertani sorozat I. Eger, EKF 2001. 7-27. p.
- Edouard Limbos (1985): *Kulturális és szabadidős csoportok animálása*. Budapest, Népművelési Intézet.

Ajánlott filmek: -

Tantárgy neve: Csoportmódszerek fiatalokkal és felnőttekkel (12 óra gyakorlat)

Tantárgy leírása

A tantárgy célja:

A képzés résztvevői ismerjék meg a szociális csoportok szervezését segítő szociometria módszerét, valamint az igények és szükségletek feltárásához fontos módszereket. Erre alapozva különböző fókusszal ismerjék meg a szociálpedagógiában alkalmazott csoportmódszerek tematikáját, hogy képesek legyen az óvodában és az iskolában megjelenő csoportok szervezésére és vezetésére.

A tantárgy tartalma:

A képzésben résztvevők ismerjék meg az alábbiakat: Szociometria módszere; Értékfeltárás csoport módszere, folyamata; Életúttervezés módszere, tartalma; Konfliktuskezelő csoport módszere, tartalma; Pályaorientációs csoport módszere, tartalma; Csoportvezetéshez kapcsolódó kommunikációs skillek

Értékfeltárás: célja, hogy olyan strukturált tréning-gyakorlatot sajátítsanak el a leendő segítők, amellyel támogatni tudják a gyermek és fiatal korosztály értékbizonytalanságait, és ezzel járuljanak hozzá a szocializációs rendszerek rendszerközi akkomodációjához.

Életúttervezés: az oktatásban résztvevők ismerjék meg az életvezetést segítő és gátló tényezőkkel kapcsolatos megközelítéseket; sajátítsák el a tudatos életúttervezéshez szükséges módszertani eszközöket, melyet sikerrel használhatnak az óvodához kapcsolódó szülői csoportok esetében, valamint az iskolához kapcsolódó diák és felnőtt csoportokban.

Konfliktuskezelés: célja, hogy a leendő segítők számára a szociálpedagógiai módszerek közül a konfliktuskezelés technikáihoz elméleti és gyakorlati alapot adjon. Ismerjék meg a segítők az emberi konfliktusok okait, megoldási stratégiáit. Mikrovezetés után egy programterv alapján csoportvezetéssel adnak számot a segítők a képzésben elsajátítottokról, amit folyamatelemzésben foglalnak össze.

Pályaorientáció: csoportos tanácsadás keretein belül megismerjék a pályaorientációhoz szükséges módszertani fogásokat (érdeklődés, képesség, pályaismeret).

Ajánlott oktatófilmek: -

Szakirodalom:

- Ludányi Ágnes (2006): *Ismeret-önismeret*. Budapest, Okker Kiadó.
- Bugán Antal (1994): *Érték és viselkedés*. Budapest, Akadémia Kiadó.
- Hadinger, B. – Kurz, W. – Mrusek, R. (2013): *Értelemkeresés és személyiségfejlesztés*. Budapest, Jel Kiadó., 13-90. o.
- Sárkány Péter: *Módszerek az életúttervezéshez*. (Az oktató által összeállított hallgatói segédanyag, amelyet a módszertani órákon megkapnak a képzésben résztvevők.)
- Rudas János (1990): *Delfi örökösei*. Budapest, Gondolat Kiadó.
- Dr. Szilágyi Klára (1994): A tanácsadó tanár módszertani lehetőségei az iskolában. Eger, EKTF.

Ajánlott filmek: -

III. Modul

Közösségi szociális munka módszerei

Tantárgy neve: Közösségi szociális munka (5 óra elmélet)

Tantárgy leírása

A tantárgy általános célja:

A tárgy célja a képzésben résztvevők segítői munkaformáinak gazdagítása. A segítői beavatkozások közösségi formájának a megismertetése és az ezzel kapcsolatos specifikumok (folyamat, módszerek) elsajátítása, hogy a leendő szakember segítői beavatkozási lehetőségei bővüljenek.

A tantárgy tartalma:

A leendő segítő az óvodai, iskolai szociális segítséghez kapcsolódóan ismerje meg a közösségi beavatkozás lehetőségeinek feltárását, annak elméleti háttérének megalapozását. Nyerjen betekintést a szabadidő pedagógiai terepeihez kapcsolódó elmélet és a közösségi beavatkozás elméleteinek hasonlóságai és eltéréseinek megismerésébe.

Az oktatásban résztvevő a képzésben ismerje meg az alábbiakat: Szabadidő-szervezés és a közösségi munka közös pontjai és eltérései; Bevezetés a közösségi munka fogalmi rendszerébe; A közösségi munka történeti fejlődése; Közösségi munkához kapcsolódó tudományterületek; A közösségi munka modelljei; A közösségi munka meghatározása, a kétdimenziós vizsgálat; A közösségi munkás ismeretei, készségei, meghatározó értékek; A közösségfejlesztés fogalmainak megismerése; Az óvodai-iskolai szociális segítség közösségi aspektusai.

Ajánlott oktatófilmek: -

Szakirodalom:

- Varga A. Tamás – Vercseg Ilona (2001): *Közösségfejlesztés*. Budapest, Magyar Művelődési Intézet.
- Gosztonyi Géza (szerk.) (1996): *A szociális munka elmélete és gyakorlata III. kötet*. Budapest, Semmelweis Kiadó.
- Kozma Judit (szerk.) 1998): *Kézikönyv szociális munkásoknak*. Budapest, Szociális Szakmai Szövetség.
- Nicholas A. Christakis – James H. Fowler (2010): *Kapcsolatok hálójában*. Budapest, Typotex.
- Hadnagy József (2012): *A szociálpedagógiai csoportmunka sajátosságainak leírása és konvertálási lehetőségei a tehetség gondozásban*. Szakkollégiumi füzetek 1. Eger, Líceum Kiadó.

Ajánlott filmek:

- A hullám (2008)

Tantárgy neve: A közösségtervezés és közösségfejlesztés módszerei (1 óra elmélet, 24 óra gyakorlat)

Tantárgy leírása

A tantárgy általános célja:

A tárgy célja a közösségi beavatkozás folyamatának elsajátítása, hogy a képzésben résztvevők az óvodai-iskolai terepen is képesek legyenek a szakmai munkára. A résztvevők megismerkedjenek különböző, a közösségfejlesztés során használatos módszerrel.

A tantárgy tartalma:

A leendő segítőik sajátítsák el a közösségi felmérés gyűjtőmódszerét és a cselekvési terv kimunkálásának módszertanát, ami egy lehetséges közösségi beavatkozás előkészítését is megalapozza. A közösségi beavatkozás előkészítésétől a lezárásig tartó folyamat során a közösségi munkásra háruló feladatokról, dilemmákról ismeretet és gyakorlatot szerezzenek.

A képzésben résztvevők ismerjék meg az alábbiakat: a közösségfejlesztés folyamata, módszerei; Interjú a közösségfejlesztésben; Szerepek; Biddle modell; Alinsky modell; Közösségiség értelmezése és a beavatkozás lehetőségei óvodában, iskolában (Szívesség szolgálat, Tankatalógus); Közösségi munka modellek a gyakorlatban (Közösségi kapcsolatok, tervezés); Cselekvési terv létrehozása egy óvodai és iskolai szituációra; Interjú a közösségfejlesztés során; Nyilvános beszélgetések vezetése; Video elemzés; GYELV elemzés; Jövőműhely módszerének alkalmazása.

Ajánlott oktatófilmek: -

Szakirodalom:

- Varga A. Tamás – Vercseg Ilona (2001): *Közösségfejlesztés*. Budapest, Magyar Művelődési Intézet.
- Gosztonyi Géza (szerk.) (1996): *A szociális munka elmélete és gyakorlata III. kötet*. Budapest, Semmelweis Kiadó.
- Kozma Judit (szerk.) (1998): *Kézikönyv szociális munkásoknak*. Budapest, Szociális Szakmai Szövetség.
- Nicholas A. Christakis – James H. Fowler (2010): *Kapcsolatok hálójában*. Budapest, Typotex.
- Hadnagy József (2012): *A szociálpedagógiai csoportmunka sajátosságainak leírása és konvertálási lehetőségei a tehetséggondozásban*. Szakkollégiumi füzetek 1. Eger, Líceum Kiadó.

Ajánlott filmek

- A hullám (2008)

IV. Modul: kiegészítő modul

A szociális munka alapismeretei

Tantárgy neve: A szociális professzió elméleti alapjai (15 óra elmélet)

Tantárgy leírása

A tantárgy általános célja:

A tantárgy célja, hogy bevezesse a képzésben résztvevőket a szociális szakma világába. Bemutatja a hétköznapi és a szakmai segítség összefüggését és különbségeit. Ismerteti és rendszerezi a szociális szakma irányzatainak, elméleteinek, módszereinek és munkaformáinak sokféleségét.

A tantárgy tartalma:

A szociális szakmák történeti vonatkozásai; Hazai és nemzetközi meghatározások; A hétköznapi és a professzionális segítség kapcsolata; A szociális szakma fontosabb előfeltételei, kiindulópontjai; Ismeretek, képességek és feladatkörök a szociális szakmák gyakorlatában; Szociális szakma és köznevelés.

A leendő segítő legyen képes a szakmai szempontból átgondolt segítségnyújtásra. Ismerje a szociális munka és szociálpedagógia fontosabb fogalmait.

- A képzésben résztvevő ismerje a professzionális segítségnyújtás fogalmi kereteit.
- Nyerjen betekintést a a szociális szakmák elméleti sokszínűségébe.
- Tanulja meg alkalmazni a gyakorlatban a szociális munka fogalmait és elméleteit.

Ajánlott oktatófilmek: -

Szakirodalom:

- dr. Szilágyi István (szerk.) (2017): *Szöveggyűjtemény a szociálpedagógus-képzés kurzusaihoz*. Eger, Líceum Kiadó.
- Hegyesi Gábor-Talyigás Katalin (szerk.) (2006): *A szociális munka elmélete és gyakorlata 1. kötet (Szöveggyűjtemény): Általános szociális munka*. Budapest, NCSSZI.32-45; 70-83; 101-116; 138-159; 191-205.
- Kozma Judit (szerk.) (2006): *Kézikönyv szociális munkásoknak (részletek)*. Budapest, Szociális Szakmai Szövetség.
- Sárkány Péter (2011): *Szociálpedagógiai elméletek*. Budapest Jel Könyvkiadó. 9-40.
- Szöllősi Gábor (2015): *A szociális munka új, 2014-es globális definíciója*, In: Párbeszéd: szociálismunka-folyóirat. Vol. 2.

Ajánlott filmek: -

Tantárgy neve: A szociális professzió gyakorlati alapjai (15 óra gyakorlat)

Tantárgy leírása

A tantárgy általános célja:

A tantárgy hármas célt követ: (a) képzésben résztvevők ismerjék meg a kliensekkel végzett munka szemléletét. (b) Sajátítsák el a segítő beszélgetés vezetésének módszertani alapjait; (c) Az elméleti és módszertani ismeretek összekapcsolása sajátélményű gyakorlatban.

A tantárgy tartalma:

Módszerek a szociális szakmában. Az egyéni esetkezelés fogalma és módszertana; A problémamegoldás lépései; A krízisintervenció szabályai; A segítő beszélgetés jellemzői; Szakmai és etikai dilemmák; Az esetkezelés sajátosságai a köznevelés rendszerében.

A leendő segítő legyen képes az esetkezelésre. Ismerje a problémamegoldó folyamat lépéseit és a krízisintervenció szabályait.

- Aképzésben résztvevő ismerje a segítőhivatáshoz nélkülözhetetlen attitűdöket.
- Nyerjen betekintést a szociális segítség szakmai és etikai dilemmáiba.
- Sajátítsa el az esetkezeléshez szükséges ismereteket és készségeket.

Ajánlott oktatófilmek: -

Szakirodalom:

- dr. Szilágyi István (szerk.) (2017): *Szöveggyűjtemény a szociálpedagógus-képzés kurzusaihoz*. Szerk: Eger, Líceum Kiadó.
- Bányai Emőke – Szabó Lajos – Tánczos Éva: *Az esetszolgálat folyamata*. In: Kozma Judit (szerk.) (2006): *Kézikönyv szociális munkásoknak*. Budapest, Szociális Szakmai Szövetség. Budapest.
- Bárdos Katalin (2006): *Alapvető eszközök a szociális munkában*. In: Kozma Judit (szerk.): *Kézikönyv szociális munkásoknak*, Budapest, Szociális Szakmai Szövetség.
- Szabó Lajos (2003): *A szociális esetszolgálat gyakorlata*. Budapest, Wesley János Lelkészképző Főiskola.
- Sárkány Péter (2011): *A szociális munka mint alkalmazott etika*. In: Pécs, Szociális Szemle 2011/1-2; 7-18.

Ajánlott filmek: -

I. Modul

Általános ismeretek az óvodai és iskolai szociális segítő tevékenység megvalósításához

Tantárgy neve: Gyermekjólét és gyermekvédelem (10 óra elmélet, 10 óra gyakorlat)

A tantárgy leírása

A képzésben résztvevők megismerkednek a gyermekjóléti és gyermekvédelmi rendszerrel, annak jogi hátterével, a gyermekvédelmi törvény elveivel, céljaival.

Megismerik a gyermekvédelmi intézményrendszer és a gyermekvédelmi jelzőrendszer működését, a gyermekvédelmi alap- és szakellátás rendszerét, továbbá gyakorlati példákon keresztül a szociális munka és a társszakmák, jelzőrendszer tagok közötti együttműködés jellemzőit, felmerülő problémáit.

Betekintést nyernek az óvodai-iskolai szociális segítő tevékenységnek a gyermekvédelem rendszeréhez való kapcsolódásába, a szociális segítő beavatkozási módjaiba és lehetőségeibe.

A tantárgy célja:

A képzésben résztvevők ismerjék fel az óvodában, iskolában jelentkező magatartási és szociális problémák okait. Váljanak képessé a problémák feltárására, kezelésére a szociális munka eszközeinek felhasználásával. Ismerjék meg a gyermekvédelem rendszerét, a kapcsolódó jogszabályokat. A megszerzett ismeretek birtokában váljanak képessé arra, hogy a felmerülő problémák kapcsán a családokat, az iskolát, a segítségre szoruló fiatalokat tájékoztassák.

Ismereteket szerezzenek a konfliktuskezelés terén. Az esetelemzések révén gyakorlati tapasztalatra tehetnek szert. Lehetőség biztosítása a saját szakmai gyakorlat során szerzett ismeretek megosztására.

Követelmények (ehhez kapcsolódóan a modul tartalma):

1. A gyermekvédelem rendszere. A gyermekvédelmi törvény alapelvei, céljai. A család szocializációs feladatai a gyermekek egészséges személyiségfejlődése érdekében.
2. Családi konfliktusok (válás) hatása a gyermekek életében. Kompetencia-felelősség-együttműködés az oktatási, nevelési, egészségügyi és gyermekvédelmi intézmények között. A jelzőrendszer működtetése (esetelemzések).
3. A családok és az oktatási-nevelési-egészségügyi intézmények, valamint a hatósági intézmények (óvoda, iskola, védőnő, gyermekorvos, rendőrség, gyámhatóság) közötti együttműködéssel kapcsolatos problémák elemzése, ezek lehetséges okai (esetelemzések).
4. A gyermekjóléti szolgáltatás szerepe, feladatai a gyermekvédelem területén. Az óvodai és iskolai szociális segítő tevékenység. A gyermekjóléti szolgáltatás nyilvántartási rendszere. A gyermekvédelmi szakellátás szerepe, feladatköre, intézményrendszere.
5. Mediáció, mint a fájdalommentes konfliktuskezelés módszere. Tapasztalatok megosztása, esetmegbeszélés, reflexió (csoportmunka).

A tantárgy elvégzésével megszerezhető kompetenciák:

Képes:

- Szükségletfelmérésre, az egyén és környezete közötti folyamatoknak, kölcsönhatásoknak, problémáknak holisztikus elemzésére.
- Kritikus szemlélettel és reflektív módon megfogalmazni a társadalmi és szociális problémákat, a veszélyeztető tényezőket és a problémakezelés folyamatát.
- Képes a szakmai csapatmunkára, a partneri együttműködésekre az érintettekkel, szakmai szervezetekkel, a társszakmák és a közigazgatás szakembereivel, civilekkel, önkéntesekkel, közösségi szolgálaton részt vevő diákokkal.

Ismeri:

- Az iskolai szociális munkával, pedagógiai munkával, gyermekvédelmi tevékenységekkel kapcsolatos jogi szabályozásokat, törvényi hátteret.
- Az iskolai szociális munka során alkalmazható beavatkozási módokat.

- A társadalompolitika területeit, a szociálpolitika meghatározó irányait, elosztási mechanizmusait, valamint az egyéni, családi, közösségi élethelyzetekben, és a társadalmi és szociális problémák kezelésében alkalmazható szociálpolitikai alapelveket és technikákat.
- A szociális szolgáltatási rendszert, a közszféra, valamint a magánszféra – ezen belül civil-, egyházi, piaci szféra – rendszereit.
- Más segítő szakmák kompetenciaköreit, felkészült a gyakorlat során felmerülő problémák szakmai illetékességének felismerésére, és más szakmák szakembereivel való szakszerű együttműködésre.

Ajánlott oktatófilmek:

- Vigyázzunk rájuk? (SzGyF – Győr+ Média Zrt., 2017)
<https://www.youtube.com/watch?v=hShlkb83XP8> (Ellenőrizve: 2019.09.27.)
- Elvlasztva (dokumentumfilm, Vincze Máté, SZFE–KMH, 2014)

Szakirodalom: -

Kötelező irodalom:

- Szabó Lajos: *Krízisintervenció a szociális esetmunkában*. In.: A családsegítés elmélete és gyakorlata. Szöveggyűjtemény. (szerk.) Feuer Mária, Akadémiai Kiadó, Budapest, 2008.
- Lovas Zs.-Herczog Mária: *Mediáció avagy a fájdalommentes konfliktuskezelés*. Múzsák, Budapest, 1999.
- Herczog Mária: *A gyermekvédelem dilemmái*. Gyermekvédelmi kiskönyvtár, PONT Kiadó, 1997; ISBN 963 8336 27 7
- Insoo Kim Berg: *Konzultáció sokproblémás családokkal*. Családterápiás olvasókönyv sorozat. V., Budapest, 1995; ISBN 963 8089 79 2
- Varga Aranka: *Gyermekvédelem és iskola*. PTE BTK Oktatáskutatóközpont. Pécs (2012).
- Rácz Andrea: *Gyermekvédelem mint fragmentált társadalmi intézmény: a korporált szülőség értelmezése a hazai gyakorlatban*. Debreceni Egyetem K., 2016.
- Filó Erika, Katonáné Pehr Erika: *Gyermeki jogok, szülői felelősség és gyermekvédelem*. Budapest. HVG-ORAC, 2015.

Ajánlott irodalom:

- Patricia Minuchin, Jorge Colapinto, Salvador Minuchin: *Krízisről krízisre, A szegény családok segítése*. Szociális szakmai gyűjtemény 1., Animula Kiadó, 2002; ISBN 963 9410 19 5
- Cole, M.-Cole.S.R.: *Fejlődéslélektan*. Osiris, 1997.

Jogszabályok:

- 1993.évi III. törvény a szociális igazgatásról és szociális ellátásokról
- 1/2000. SZCSM rendelet a személyes gondoskodást nyújtó szociális intézmények szakmai feladatairól és működésük feltételeiről
- 1997.évi XXXI. törvény a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról
- 149/1997. (IX.10.) Korm.rend. a gyámhatóságokról valamint a gyermekvédelmi és gyámügyi eljárásról. (módosításai)
- 15/1998. (IV.30) NM. rendelet a személyes gondoskodást nyújtó gyermekjóléti, gyermekvédelmi intézmények, valamint személyek szakmai feladatairól és működésük feltételeiről (módosításai)
- Az egyes szociális és gyermekvédelmi tárgyú törvények módosításáról szóló 2015. évi CXXXXIII- törvény
- Nemzeti Köznevelésről szóló 2011. évi CXC törvény

Ajánlott filmek:

- Átmeneti állomás (amerikai filmdráma, 2013)
- Az anyukám (finn-svéd filmdráma, 2005)
- Ez a fiúk sorsa (amerikai filmdráma, 1993)

Tantárgy neve: Köznevelés rendszere (5 óra elmélet, 5 óra gyakorlat)

A tantárgy leírása

A képzésben résztvevők betekintést nyernek és megismerik a hazai köznevelés rendszerét, a gyermekszerepek változásait, a XXI. század pedagógiai gondolkodásának és oktatásának jellemzőit hazai és nemzetközi kitekintésben. A kurzus keretében átfogó képet kap a képzésben résztvevő az elmúlt évtizedek oktatáspolitikai irányairól, központi kérdéseiről.

A magyarországi köznevelés struktúrájának bemutatása és áttekintése mellett bemutatásra kerül az egyes intézmények működése, működési környezete – szabályozók, feltételrendszer –, amelyek a nevelés tartalmi elemeinek meghatározói. A kurzus látatja a tantervek különböző fajtáit, a tervezés szintjeit.

A tanári kompetenciák bemutatásával a pedagógiai folyamat tervezésébe, valamint a tanulási folyamat szervezésébe és irányításába kapnak betekintést a képzésben résztvevők.

A tantárgy célja

A kurzus kiemelt célja és feladata a képzésben résztvevők érdeklődésének felkeltése, az iskolázás társadalmi összefüggéseinek kérdései iránt. További cél a nevelés társadalmi jelentőségének és társadalmi szerepének feltárása, kiemelten a köznevelés rendszerének és az intézmények, mint szervezetek világának a bemutatása.

A tantárgy célja az is, hogy a képzésben résztvevők a kurzus végén képesek és készek legyenek a megszerzett tudásukat szintetizálni, illetve eredményesen alkalmazni saját szakmai munkájuk relációjában, képesek az értékelésre, és összehasonlításra, a megszerzett ismeretek nyomán.

Követelmények (ehhez kapcsolódóan a modul tartalma):

A tantárgy tartalma:

- A köznevelési rendszer struktúrája, tartalmi szabályozói
 - A köznevelés rendszere
 - Az intézményi fenntartás gyakorlata
 - A köznevelési rendszer intézményei; óvoda, általános iskola, gimnázium, szakgimnázium, szakközépiskola, szakiskola, köznevelési hídprogramok, gyógypedagógiai nevelési-oktatási intézmény, konduktív pedagógiai intézmény, alapfokú művészeti iskola, kollégium, pedagógiai szakszolgálatok, pedagógiai szakmai szolgáltatók, többcélú intézmények
- A köznevelés tartalmi szabályozása: a tanterv meghatározása, a tanterv változásai, Nemzeti Alaptanterv, kerettantervek, Pedagógiai Program/helyi tanterv/helyi nevelési program.
- Tanárképzés változása: tanári kompetenciák
- Az iskola, mint szervezet
- Az iskola eredményessége-fejlesztése
- Család- és oktatás
- Oktatási egyenlőtlenség – az oktatás méltányossága
- Multikulturális oktatás-nevelés „jó gyakorlatai”
- Tehetséggazdálkodás/felzárkóztatás a pedagógia gyakorlatában

A tantárgy követelményei:

1. A tananyag, valamint az előadásokon elhangzottak alapján egy esettanulmány készítése valamely hátrányos csoport köréből az oktatás gyakorlatából, vagy
2. Szabadon választott pedagógiai/fenntartói „jó gyakorlat” feldolgozása a hátránykompenzáció és esélyegyenlőség témakörében, vagy

3. A fenntartói rendszer elemző bemutatása, vagy
4. Egy szabadon választott nemzetközi oktatási rendszer bemutatása, összehasonlító elemzése

A tantárgy elvégzésével megszerezhető kompetenciák:

Képes:

- Képes értelmezni és a neveltek érdekében felhasználni azokat a társadalmi-kulturális jelenségeket, amelyek befolyásolják a tanulók esélyeit az intézményi, illetve intézményen kívüli életben.
- Képes reális képet kialakítani a neveltek világáról.
- Képes segíteni a közösség iránti elkötelezettség kialakulását, a társadalom számára hasznos és felelős, aktív szerepvállalás tanulását, a helyi, nemzeti és egyetemes emberi értékek elfogadását.

Ismeri:

- A képzésben résztvevő megismeri az oktatási rendszerek társadalmi-gazdasági funkcióit, változásuk, fejlődésük törvényszerűségeit, a szociokulturális háttér és oktatási eredményesség viszonyát, az interkulturális nevelés paradigmáját.
- Ismeri az iskolával szembeni társadalmi elvárások főbb jellemzőit, ismeri az iskola/óvoda, mint szervezet főbb funkcióit, sajátosságait.
- Átfogó képet alkot a köznevelési rendszer működéséről.
- Pedagógiai és társadalomelméleti tudást szerez a szocializációról, a kiemelt bánásmódot igénylő gyermekek pedagógiájáról, az enkulturációról és a multikulturalizmusról.
- Ismereteket szerez a köznevelési rendszer működésének egyes sajátosságairól, a tanulói csoportok jellemzőiről, a tanári szerep változásáról, a pedagógusképzés átalakulásának folyamatáról.

Attitűdök:

- A képzésben résztvevő elkötelezett az alapvető demokratikus értékek iránt.
- Szociálisan érzékeny.
- Nyitott a demokratikus, kritikus gondolkodásra és az erre való nevelési törekvésekre.
- Nyitott a személyiségfejlesztés változatos módszereinek elsajátítására.
- Elkötelezett a nemzeti értékek iránt.

Ajánlott oktatófilmek: -

Szakirodalom: -

Kötelező irodalom:

- Altrichter, Herbert – Halász Gábor: *A közép-európai országok decentralizációs politikái és azok eredményei – összehasonlító elemzés.* In: Balázs Éva – Halász Gábor (szerk.): *Oktatás és decentralizáció Közép-Európában.* Okker Kiadó, Budapest, 2000.
- Bíró Gyula - F. Rácz Tünde (szerk.) *Nem születtem varázslónak - tanulmányok az óvodai, iskolai mentálhigiéné köréből, szerkesztő.* Szerző- Kiadó: Amencia – Velünk Európába Szervezet Berettyóújfalu-Nagyrábé, 2012.

Ajánlott irodalom:

- Andor Mihály – Liskó Ilona: *Iskolaválasztás és mobilitás.* Iskolakultúra, Budapest, 2000.
- Balogh Gyula: *Halmozottan hátrányos helyzetű és roma tanulók integrációs nevelésének jogi háttere, törvényi változásai.* In: Bíró Gyula (szerk.) *Hosszútávon...- tanulmánykötet a közoktatás köréből.* BÖTKT, Berettyóújfalu, 2007.

- Bíró Gyula: *Iskolapélida – IPR a gyakorlatban – Sárréti Kapocs Program*. In: Chrappán Magdolna (szerk.) *Az iskolakezdés pedagógiai kihívásai*. Magyar Óvodapedagógiai Egyesület - Debreceni Egyetem Neveléstudományi Intézet, Debrecen, 2011.
- Bíró Gyula: *Egy innovációs program néhány gyakorlati aspektusa*. *Deliberationes* folyóirat, Szeged, 2014.
- Chrappán Magdolna (szerk.) *Tanárképzési háromszögek: iskolák, fenntartók és képzők együttműködése – Összehasonlító országtanulmányok*, Debreceni Egyetem Bölcsészettudományi Kar, 2015.
- Hablicsek László: *A roma népesség demográfiai jellemzői, kísérleti előreszámítás 2050-ig*. KSH Népeségtudományi Intézet, Budapest, 1999.
- Kézdi Gábor – Surányi Éva: *Egy sikeres iskolai integrációs program tapasztalata*. Educatio Társadalmi Szolgáltató Közhasznú Társaság, Budapest, 2008.
- Mihály Ottó: *Esélyegyenlőség és differenciálás*, <http://epa.oszk.hu/00000/00035/00023/1999-01-ko-Mihaly-Eselyegyenloseg.html> (Ellenőrizve: 2019.09.27.)
- Radó Péter: *Egyenlőtlenségek és méltányosság a közoktatásban*. In: Halász Gábor és Lannert Judit (szerk.): *Jelentés a magyar közoktatásról*. OKI, Budapest, 2000.

Jogszabályok:

- 2011. évi CXCV. törvény a nemzeti köznevelésről
- 20/2012. (VII. 31.) EMMI rendelet a nevelési-oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról
- 326/2013. (VII. 30.) Korm. rendelet a pedagógusok előmeneteli rendszeréről és a közalkalmazottak jogállásáról szóló 1992. évi XXXIII. törvény köznevelési intézményekben történő végrehajtásáról
- 110/2012. (VI.4.) Korm. rendelet a Nemzeti Alaptanterv kiadásáról, bevezetéséről és alkalmazásáról

Ajánlott filmek: A kurzushoz nem kapcsolódik ajánlott film

II. Modul

Szociális csoportmunka gyakorlata

Tantárgy neve: Cigányok és az iskola (2 óra elmélet, 8 óra gyakorlat)

Tantárgy leírása:

A tantárgy keretében a képzésben résztvevők a cigány gyermekek óvodai, iskolai specifikumaival, szükségleteivel, a nekik való segítségnyújtás formáival ismerkedhetnek meg.

A tantárgy általános célja:

Célja olyan szakemberek gyakorlat-orientált képzése, akik a szociális munkára vonatkozó globális alapelvek, tudományos és szakmai eredmények, etikai követelmények és alapvető módszerek birtokában képesek a szociális munka, mint hivatás művelésére, elsődlegesen a gyermek-jóllét és a szociális szolgáltatások szélesen értelmezett területein.

A tantárgy tartalma:

1. Romológiai körkép – A cigányok megjelenése Magyarországon – vándorút
2. A magyarországi cigány törzsek felosztása
 - A cigány anyanyelvről, nyelvrokonságairól
 - A magyarországi cigányok földrajzi elhelyezkedése, demográfiai megoszlása
3. A romák kultúrája (költészet, népmesék, balladák, mondák, zene, tánc, film, képzőművészet, hagyományok)

4. Romák és a nevelés/oktatás, munkaerőpiaci integráció elősegítése a köznevelési rendszer programjaival

Szerepük a rendszerben, a felzárkózás stratégiái:

- Cigány gyermekek a köznevelés első lépcsőfokán, az óvodai nevelés kihívásai
- KSH népszámlálási statisztika, lemorzsolódási adatok, iskolai végzettséggel rendelkezők száma, aránya (alap -közép és felsőoktatásban)
- munkaerő-piaci helyzet -lehetőségek a foglalkoztatás területén
- NAT részei
- MNTFS (Magyar Nemzeti Felzárkózási Stratégia), Roma Integráció Évtizede Program, Európai Unió Romastratégiája, Egyéb a társadalmi összetartozást erősítő stratégiák

5. Esélyegyenlőség – esélyegyenlőtlenség

- burkolt személyiségelméletek és használatuk
- emberek tipizálása
- előítéletek
- szegregáció
- társadalmi attitűd
- romákkal kapcsolatos előítéletek Európában/Magyarországon

Jogszábeli háttér: szegregáció tilalma, emberi jogok, egyenlő esélyű hozzáférés biztosítása

6. Romákkal végzett szociális munka – konfliktusok és leküzdésük

- feszültségforrások a mindennapokban (szocializációs különbségek)
- stratégiák a konfliktuskezelésben

7. Romákat segítő gyermekvédelmi és iskolai programok

- Biztos Kezdet Gyerekházak
- Tanoda

8. Segítségnyújtás roma programokban

- Tudáshiány és tudásszerzés
- Mobilitási problémák
- Rehabilitáció kérdései
- Kompetenciák
- Személyes háttér
- Negatív tapasztalatok feldolgozása
- Egyéni motiváció
- Pszichés problémák

A tantárgy elvégzésével megszerezhető kompetenciák:

A leendő segítő legyen képes

- Az óvodai iskolai szociális munkás tudása és képességei birtokában személyiségével, segítő attitűdökkel, módszerekkel dolgozni, és a Szociális Munka Etikai Kódexben foglalt elveknek és értékeknek megfelelően gyakorolni hivatását.
- Alapértéknek tekintse a segítséget kérő állampolgárok (kliensek) autonómiáját, jogait, az emberi (köztük a gyermeki) jogok érvényesülését, a társadalmi szolidaritás érvényesülését, az egyenlőtlenségek felszámolását, a kirekesztéssel érintett csoportok társadalmi befogadását, integrációját, a szegénység csökkentését, az esélyegyenlőség növelését.

Ismerje a szociális munka alapfogalmait, az ellátási köröket és a különböző ellátási formákat.

Tudja alkalmazni elsajátított tudását, legyen elkötelezett a társadalmi egyenlőtlenségek és a kirekesztés csökkentése, a gyermekvédelmi ellátórendszer működtetésében, felkészültek az ezek érdekében történő szakszerű és felelős gyakorlati szociális munka végzésére.

Szakirodalom:

- Ambrus Péter (2001): *Cigányság és iskola*. Pécs, Iskolakultúra-könyvek. 8. sorozat, 7-12. o.

- Babusik Ferenc (2005): *Az esélyegyenlőség korlátai Magyarországon*. Budapest, L'Harmattan Kiadó.
- Cserti Csapó Tibor (2002): *A cigány népesség története és szociokulturális helyzete Magyarországon a kutatások tükrében* In: *A roma közösség kultúrája és iskolai pszichológiája* (szerk): László J.Forray R. PTE BTK. Pécs, Pszichológiai Intézet – Romológia Tanszék.
- Budapesti Munkagazdaságtani Füzetek BWP 2006/6. Corvinus Egyetem
- Babusik Ferenc (2003): *Késői kezdés, lemorzsolódás – Cigány fiatalok az általános iskolában*. Új Pedagógiai Szemle 2003/10.
- Papp Z. Attila (2011): *Roma tanulók az általános iskolában*. Cigány kisebbség: oktatás, egyház, kultúra.
- Pík Katalin (2000): *Cigány gyerekek és az óvoda esete*. Budapest, Esély folyóirat. 2000/6.

Ajánlott filmek:

- Utolsó padban (1976., rend.: Kende Márta)

Tantárgy neve: Konfliktus és konfliktuskezelés (2 óra elmélet, 8 óra gyakorlat)

Tantárgy leírása:

A képzés során betekintést nyernek a képzésben résztvevők az elméleti és gyakorlati konfliktuskezelési készségek elsajátítására. A képzés hozzásegíti a képzésben résztvevőket, hogy bővítsék konfliktuskezelési technikájukat, megismerjenek alternatív módokat is.

A tantárgy általános célja:

A tantárgy célja, hogy a képzés során megismerjék a képzésben résztvevők az óvodában és iskolában előforduló lehetséges konfliktushelyzeteket.

Elméleti és gyakorlati ismereteik a képzésben résztvevők alkalmassá teszik a problémák érzékenyítésére, valamint olyan konfliktuskezelési megoldások alkalmazására, amelyet a mindennapi munkájukban alkalmazhatnak. A tantárgy ismeretanyagának elsajátítása lehetőséget ad arra, hogy a mindennapi óvodai és iskolai konfliktushelyzeteket elemezzék és megoldást találjanak rá.

A tantárgy célja, hogy bemutassa a konfliktusok fajtáit, illetve azokat a személyközi, esetleg intézményközi helyzeteket, amelyek a közoktatás szereplőit érinthetik. A képzés bemutatja az előítéletek okait és csökkentési lehetőségeit, a csoportközi konfliktusokat, és az oktatási rendszerben előforduló agresszív megjelenési formáit. Áttekinti a konfliktuskezelés módjait és technikáit (kooperatív módszerek, agressziómentes kommunikáció, resztoratív gyakorlatok, proaktív körök, mediáció, támogató csoport, megoldásfókuszú beszélgetés).

A tantárgy speciális célja a kortársbántalmazás (bullying, cyberbullying) jeleinek, formáinak, okainak, hatásainak megismertetése. Továbbá a prevenció és a megoldások egyéni és szervezeti módjainak az áttekintése. Az óvodai, iskolai szociális segítő legyen érzékeny a problémára, ismerje meg és kompetenciahatárain belül alkalmazza az egyéni és közösségi jól-lét érdekében a megismert technikákat.

A tantárgy tartalma:

Egy interjú (megoldásközpontú beszélgetés) készítése, elemzése óvodai, iskolai konfliktus, konfliktuskezelés témájában. Vagy egy eset bemutatása, elemzése, melyben konfliktuskezelésre irányuló beavatkozás történt. A dolgozat felépítése: a konfliktus bemutatása, a konfliktusban érintett szereplők (anonimitás!), megoldásra tett kísérletek, együttműködési lehetőségek, után követés, sikerek, kudarcok, tapasztalatok, reflexiók.

- A konfliktus fogalma, a konfliktusok típusai
- A konfliktusok megoldásának módszerei
- Az előítéletek csökkentésének lehetséges módjai
- Asszertivitás, empátia, kooperáció, kommunikáció
- A sikeres konfliktuskezelés öt pillére
- Drámajátékok, bábjátékok és a mesék szerepe a konfliktusok megoldásában
- Erőszakmentes konfliktuskezelés

- A kortársbántalmazás (bullying, cyberbullying), a kortársak egymásra irányuló agressziójának jelei, formái, okai, hatásai óvodás kortól.
- Az óvodai és iskolai bántalmazás prevenciója és a megoldási lehetőségei (egyéni és közösségi lehetőségek)

A tantárgy elvégzésével megszerezhető kompetenciák:

A leendő segítő legyen képes:

- a bizalomépítésre, a nyílt, hiteles, hatékony kommunikációra,
- szükségletfelmérésre, az egyén és környezete közötti folyamatoknak, kölcsönhatásoknak, problémáknak holisztikus elemzésére,
- az egészségmegőrző szemlélettel az adott intézményi közösséghez tartozók egészségeséletvitelének gyakorlati megvalósításában segítséget nyújtani,
- a kialakult konfliktus helyzetet megfigyelő szemszögből elemezni és értékelni,
- a helyes konfliktuskezelés megválasztására, nyitott az újszerű konfliktus megoldásokra és szívesen ismer meg új utakat.

A képzésben résztvevő ismerje az óvodai és iskolai szociális munka során alkalmazható beavatkozási módokat.

Nyerjen betekintést és munkájával járuljon hozzá az óvodai és iskolai élet zavartalan működéséhez szükséges komplex feltételek megvalósításához, ezáltal közvetve a tanulók szocializációs illetve tanulmányi sikereihez. Legyen érzékeny és nyitott a társadalmi és szociális problémákra, elkötelezett és vállaljon felelősséget a szakma értékei és a társadalmi szolidaritás ügye mellett. Legyen nyitott mások megismerésére, empátiával viszonyuljon az emberekhez, családokhoz, csoportokhoz és közösségekhez.

Tudja alkalmazni autonómiája, felelőssége tudatában az alábbiakat:

- Munkáját minden körülmények között felelősen, a szociális munka és a pedagógia, szociálpedagógia értékeit és alapelveit, a szociális szakmai etikai kódex iránymutatásait figyelembe véve, elméleti és gyakorlati megalapozottsággal végzi és képviseli.
- Elkötelezett a társadalmi egyenlőség, a demokratikus értékek, a jogállamiság és az európai érték-közösség mellett.
- Autonóm módon képes felismerni szerepét és helyét az óvodában, iskolában és a társszakmákkal való együttműködés során, a segítő munka közvetlen gyakorlatában, a különböző szinteken megvalósított team munkában.
- Felelősséget vállal a szolgáltatásokat igénybe vevők életébe történő beavatkozásért.
- Elkötelezett a szakmai etikai alapelvek gyakorlati alkalmazására, valamint a jogi és etikai keretek közötti felelős cselekvésre.
- Felelősséget vállal a rábízott információkért, valamint a dokumentációban rögzített adatokért, titoktartási kötelezettségét megtartja.
- Szakmai fejlődésének tudatos és felelős irányítója, képzésekben és továbbképzésekben, szupervízióban fejleszti önismeretét, önértékelését és szakmai tudását.
- Tevékenységét a kritikai gondolkodáson alapuló, kiszámítható, következetes, autonóm munkavégzés, a saját tevékenységre vonatkozó reflexiók jellemzik.
- Elméleti és módszertani ismereteinek birtokában, szakmai kapcsolatrendszerén keresztül autonóm módon felelősen alkalmazza az iskolai szociális munka során hatékony feladatmegoldást elősegítő preventív és/vagy korrekatív módszereket

Ismerje más segítő szakmák kompetenciaköreit, felkészült a gyakorlat során felmerülő problémák szakmai illetékességének felismerésére, és más szakmák szakembereivel való szakszerű együttműködésre.

Tanulja meg, fogadja el és a gyakorlatban is valósítsa meg az egészségmegőrző szemléletet és életvitelt.

Ajánlott oktatófilmek:

- Válasz-utak resztoráció MTVA - tv műsorok, filmek. YouTube - 2016. febr. 4.

- Iskolai konfliktuskezelés Régió Plusz Televízió YouTube - 2013. dec. 6.

Szakirodalom:

- Aronson, E. (2009): *Columbine után. Az iskolai erőszak szociálpszichológiája*. Budapest, AbOvo Kiadó.
- Barczy M., Szamos E. (2002): *Mediare necess est. A mediáció technikai és társadalmi alkalmazása*. Budapest, Animula.
- Berg, I. K., Shilts, L., (2016): *WOWW-megközelítés. Megoldásépítés az iskolában*. Budapest, Solutionsurfers.
- Coloroso, B. (2014): *Zaklatók, áldozatok, szemlélők: az iskolai erőszak*. Budapest, Harmat Kiadó.
- Dambach, K. E. (2001): *Pszichoterror (mobbing) az iskolában*. Budapest, Akkord Kiadó.
- De Jong, P., Berg, I. K. (2008): *Feladattól a megoldásig. A megoldásközpontú interjúzás művésze*. Budapest, Animula Kiadó.
- Dóczy-Vámos G. (2016): *Az iskolai erőszak és zaklatás megelőzésére és visszaszorítására irányuló beavatkozási programok metaelemzése* In: Neveléstudomány 2016.2.:67-79. o.
- Furman, B., (2018): *Kids Skills, Megoldásközpontú gyermeknevelés a gyakorlatban*. Miskolc, Z-Press Kiadó.
- Mihalecz G., Csizmadia, R., (2014): *Kommunikációs és konfliktuskezelési készségek fejlesztése a családi életre nevelésben*. In: Komlósi P., (szerk.) (2014) *Családi életre és kapcsolati kultúrára való felkészítés*, Budapest, L'Harmattan Kiadó, 108-137. o.
- Negrea, V., (2006): *Mire jók a konfliktusok? A resztoratív eljárások alkalmazása a nevelési munkában* In: Vekerdy T. (szerk.) „VAN más megoldás is Alternatív módszerek a középiskolában”. Budapest, SuliNova közoktatásfejlesztési és Pedagógus továbbképzési Kht.
- Puky Iné. (2003): *Konfliktusok az óvodában (Esetelemző gyakorlatok)*. Budapest, Comenius Bt.
- Ratner, H., Yusuf, D., (2015): *Megoldásközpontú coaching gyermekekkel és fiatalokkal: A brief megközelítés*. Miskolc, Z-Press Kiadó.
- Szekszárdi J. (1995): *Utak és módok. Pedagógiai kézikönyv a konfliktuskezelésről*. Budapest, Iskolafejlesztési Alapítvány – Magyar ENCORE
- Twemlow, S. W., Sacco, F. C., (2012): *Miért nem működnek az iskolai bántalmazás-ellenes programok*. Budapest, Flaccus Kiadó.
- Young, S. (2018): *Megoldásfókuszú iskolák. A bántalmazáskezelésen túl*. Budapest, Solutionsurfers.

Ajánlott filmek:

- Utós érvek című videó

Tantárgy neve: Szociális szerepjáték (2 óra elmélet, 8 óra gyakorlat)

Tantárgy leírása:

A képzésben résztvevők saját élmény szintjén megismerkedhetnek a szociálterápiás szerepjáték fiatalok körében alkalmazott csoportmódszerével.

A tantárgy általános célja:

A szociálterápiás szerepjáték módszer alkalmazásának elsajátítása, mely által a képzésben résztvevő olyan eszközt kap a kezébe, amelynek segítségével játékos formában valósítható meg a szocializációs hiányok pótlása, az attitűdök megváltoztatása, döntésképesség javítása, konfliktustűrő fokozása egy csoporton belül.

A tantárgy tartalma:

Oktatás típusa: gyakorlat, csoportmunka

A szociálterápiás szerepjáték (Sozialtherapeutisches Rollenspiel=STR), egy az 1970-es években, Németországban kifejlesztett tréning módszer, amelyet elsődlegesen a szociálterápia, a felnőttképzés és a szupervízió területein alkalmaztak, és ami a szociális munka gyakorlatában alakult és fejlődött tovább. A szociálterápiás szerepjáték játékmódokat kínál ön és mások észlelésének, a csoportbeli szociális viselkedés, valamint az aktuális problémák észrevételének, strukturálásának és megoldási stratégiáinak javítására. Az érzékelésen, észlelésen alapuló játékok esetén az egyéni élettörténet egyes mozzanatait kerülnek a felszínre. A csoportcentrikus játékok csoportbeli élményeket tesznek lehetővé, mely a csoport szerkezetét és folyamatát is visszatükrözi, foglalkozik a csoportban kialakuló kapcsolatok sajátosságával. A játékok célja a szocializációs hiányok pótlása, az attitűdök megváltoztatása, döntésképeség javítása, konfliktustűrés fokozása. A problémacentrikus játékok egy frusztráló és problematikus helyzet, élmény és cselekvés vonatkozásaival foglalkoznak. Cél a problémák elemzése, a cselekvési változatok kimunkálása, elégtelenség érzésének feldolgozása szerepjátékok alkalmazásával. A németországi megalkotók célcsoportja kezdetben az alkoholbetegek és szenvedélybetegek köre volt, a felhasználás területei azonban az évek során folyamatosan bővültek. Ilyen alkalmazási terület például a fiatalokkal való foglalkozás. Nemcsak a jelenlévő problémák feldolgozásában nyújt segítséget, hanem a prevenció területén is hatékony. A szociálterápiás szerepjáték a személyiség érlelésének szelíd módszere.

A tantárgy elvégzésével megszerezhető kompetenciák:

Problémaelemzés, problémacentrikus foglalkozások, csoportmunka, preventív megközelítés alkalmazása

Ajánlott oktatófilmek: -

Szakirodalom:

Kötelező irodalom:

- Adelheid Stein (2003): *Valahol mindenkinek nyílik virág. A szociálterápiás szerepjáték csoportmódszere.* Budapest Magyarországi Szociálterápiás Szerepjáték Egyesület.
- Bakos I. (szerk.) (2006.): *JÁTÉKTÁR a nem formális pedagógia módszertanára épülő gyakorlatok fiataloknak és a velük foglalkozó szakembereknek.* Székesfehérvár, Echo Innovációs Műhely, Bástyá Gyermekvédelmi Szolgálat.
- Forray R. Katalin, Hegedűs T. András (2003): *Cigányok, iskola, oktatáspolitiká.* Budapest, Új Mandátum.
- Thomas Schmidt; [ford. Szőke Zsófia Eszter] (2009): *Konfliktuskezelési tréninggyakorlatok: komplett forgatókönyvek tréningvezetőknek.* Miskolc, Z-Press.
- Máté Zsolt és Nagy Tímea (szerk.) (2016): *Iskolai bántalmazás, zaklatás megelőzése: módszertani füzet. Drogprevenció Munkacsoport.* Pécs, Drogprevenció Munkacsoport.

Ajánlott irodalom:

- Bagdy Emőke – Telkes J. (1999): *Személyiségfejlesztő módszerek az iskolában.* Budapest, Nemzeti Tankönyvkiadó.
- Rudas János (1990): *Delfi örökösei.* Budapest, Gondolat.
- Mérei Ferenc (1989): *Társ és csoport.* Budapest, Akadémiai Kiadó.
- Kurt Lewin (1975): *Csoportdinamika (válogatás).* Budapest, KJK.

Ajánlott filmek: -

III. Modul

Közösségi szociális munka módszerei

Tantárgy neve: Iskolai mentálhigiéné és egészségfejlesztés (2 óra elmélet, 8 óra gyakorlat)

Tantárgy leírása:

A tantárgy keretében a képzésben résztvevők ismereteket szereznek a lelki egészség, az egyéni és közösségi primer és szekunder prevenció témakörében.

A tantárgy általános célja:

A tantárgy célja, hogy ismereteket nyújtson a lelki egészség, az egyéni és közösségi prevenciók lehetőségei témakörében. A primer prevenciót szolgálja az életmódról, stresszkezelésről, egészségmagatartásról szóló ismeretanyag. A szekunder prevenciót célozza meg a mentális problémák, teljesítményzavarok, fejlődési zavarok, krízisek ismeretköre, mivel a korai felismerés, kezelésbe vétel, illetve a másodlagos tünetek kialakulásának megelőzésében a helyes környezeti viszonyulás elsődleges szerepet kap. A képzés célja, hogy megkönnyítse a szociális segítő szakember számára a mentálisan sérülékeny családokkal, diákokkal való munkát. Segítse a társszakmákkal (iskolapszichológus, védőnő, egészségtan tanár, pedagógusok) való adaptív együttműködést. Segítse a szakszerű felismerést, az ismeretek fényében a megfelelő attitűdök kialakítását.

A tantárgy tartalma:

Az iskolai mentálhigiéné fogalma, módszerei – preventív szemlélet az iskolában.

A lelki egészséget támogató személyiség tényezők (reziliencia, rugalmasság, empátia, hatékony kommunikáció).

Hátrányos helyzet és lelki egészség.

Fejlődési zavarok (autizmus spektrum zavar, iskolai készségek fejlődési zavara, értelmi akadályozottság) és mentális rendellenességek (magatartási-, érzelmi- teljesítményzavarok), krízisek gyermek- és serdülőkorban.

Életmód, egészségmagatartás, egészségfejlesztés (étkezés, mozgás, alvás, higiéné, szabadidő eltöltés, kóros szokások, kapcsolati élet, stresszkezelés).

Közösségfejlesztési lehetőségek (csapatépítés, proaktív körök, beszélgetőkörök, alkotókörök).

Prevenciók lehetőségei (kortárssegítés, nyugi óvi program, biztonságos iskolák program).

A tantárgy elvégzésével megszerezhető kompetenciák:

A leendő segítő legyen képes

- kritikus szemlélettel és reflektív módon megfogalmazni a társadalmi és szociális problémákat, a veszélyeztető tényezőket és a problémakezelés folyamatát.
- a bizalomépítésre, a nyílt, hiteles, hatékony kommunikációra.
- szükségletfelmérésre, az egyén és környezete közötti folyamatoknak, kölcsönhatásoknak, problémáknak holisztikus elemzésére.
- az egészségmegőrző szemlélettel az iskolai közösséghez tartozók egészséges életvitelének gyakorlati megvalósításában segítséget nyújtani.
- a szakmai csapatmunkára, a partneri együttműködésekre az érintettekkel, szakmai szervezetekkel, a társszakmák és a közigazgatás szakembereivel, civilekkel, önkéntesekkel, közösségi szolgálatot részt vevő diákokkal.

Ismerje fel autonóm módon szerepét és helyét az iskolában és a társszakmákkal való együttműködés során, a segítő munka közvetlen gyakorlatában, a különböző szinteken megvalósított team munkában.

- Vállaljon felelősséget a szolgáltatásokat igénybe vevők életébe történő beavatkozásért.
- Munkáját minden körülmények között felelősen, a szociális munka és a pedagógia, szociálpedagógia értékeit és alapelveit, a szociális szakmai Etikai Kódex iránymutatásait figyelembe véve, elméleti és gyakorlati megalapozottsággal végezze és képviselje.

- Elkötelezett legyen a szakmai etikai alapelvek gyakorlati alkalmazására, valamint a jogi és etikai keretek közötti felelős cselekvésre.
- Felelősséget vállaljon a rábízott információkért, valamint a dokumentációban rögzített adatokért, titoktartási kötelezettségét megtartja.
- Szakmai fejlődésének tudatos és felelős irányítója legyen, képzésekben és továbbképzésekben, szupervízióban fejlessze önismeretét, önértékelését és szakmai tudását.
- Tevékenységét a kritikai gondolkodáson alapuló, kiszámítható, következetes, autonóm munkavégzés, a saját tevékenységre vonatkozó reflexiók jellemezzék.
- Elméleti és módszertani ismereteinek birtokában, szakmai kapcsolatrendszerén keresztül autonóm módon felelősen alkalmazza az iskolai szociális munka során hatékony feladatmegoldást elősegítő preventív és/vagy korrektív módszereket.

A képzésben résztvevő ismerje az iskolai szociális munka során alkalmazható beavatkozási módokat

Nyerjen betekintést a társadalmi és szociális problémákra, legyen rájuk nyitott és elkötelezett, vállaljon felelősséget a szakma értékei és a társadalmi szolidaritás ügye mellett. Legyen nyitott mások megismerésére, empátiával viszonyuljon az emberekhez, családokhoz, csoportokhoz és közösségekhez.

Tudja alkalmazni és értse meg más segítő szakmák kompetenciaköreit, legyen felkészült a gyakorlat során felmerülő problémák szakmai illetékességének felismerésére, és más szakmák szakembereivel való szakszerű együttműködésre. Munkájával járuljon hozzá az iskolai élet zavartalan működéséhez szükséges komplex feltételek megvalósításához, ezáltal közvetve a tanulók szocializációs, illetve tanulmányi sikereihez.

Ismerje és értse

- a szakmai területhez kapcsolódó pszichológiai, jogi, pedagógiai, egészségügyi, szociológiai tudományok szociális munkához tartozó fogalomkészletét.
- a társadalom működését, a társadalmi folyamatokat, a társadalmi és szociális problémák keletkezését, jelenlétét és a veszélyeztető tényezőket, valamint, hogy mindezek hogyan hatnak az egyes emberekre, családokra, csoportokra, szervezetekre és közösségekre.

Tanulja meg, fogadja el és a gyakorlatban is valósítsa meg az egészségmegőrző szemléletet és életvitelt.

Ajánlott oktatófilmek: -

Szakirodalom:

Kötelező irodalom:

- Bányai, E. (2003) *Családtámogató programok Nyugat-Európában*. Videotrénings egyesület 3. füzet, Videotrénings Egyesület Alapítvány, Budapest.
- Gerevich J. (szerk.) (1998) *Közösségi mentálhigiénié*. Gondolat, Budapest.
- Haddad F., Gerson, R., (2017) *Hogyan segítsünk a krízisben lévő gyermekeknek?* Oriold és Társai Kiadó, Budapest.
- Kézdi B., (2000) *Iskolai mentálhigiénié*. ProPannonia, Pécs
- Komlósi P. (szerk.) (2014) *Családi életre és kapcsolati kultúrára felkészítés*. KGRE, L'Harmattan Kiadó, Budapest.
- Ranchburg J. (2012) *Pszichológiai rendellenességek gyermekkorban*. Saxum Kiadó KFT, Budapest.
- Robinson, K., Aronica, L., (2018) *Kreatív iskolák*. HVG Könyvek, Budapest.
- Walsh, F. (2016) *A családi rugalmasság erősítése*. Animula, Budapest.

Ajánlott irodalom:

- Bagdy E., Telkes J., (1999) *Személyiségfejlesztő módszerek az iskolában*. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest.
- Comer, R. J., (2014) *A lélek betegségei – Pszichopatológia*. Osiris, Budapest.

- Ferge Zs., Makai Tóth M., (szerk.) (2010) *Konferencia az esélyegyenlőséget növelő óvodai-iskolai jó gyakorlatokról*. Gyerekesély füzetek, 6. MTA Gyermekszegénység elleni program , Budapest.
- F. Lassú Zsuzsa (szerk.) (2011) *Gyermekek mentálisan sérülékeny családokban*. ELTE Eötvös Kiadó, Budapest.
- Gácser M. (2003) *Gyermekpszichiátria*. APC Stúdió, Gyula.
- Gácser M. (2007) „Csodatévő virág” Gyermekpszichiátriai esettanulmányok pedagógusoknak, APC Stúdió, Gyula.
- Goldenberg, H., Goldenberg I., (2008) *Áttekintés a családról III*. Animula, Budapest.
- Kállai J., Oláh A., Varga J., (2014) *Egészségpszichológiai a gyakorlatban*. Medicina, Budapest.
- Kiss E., Makó H., (2013) *Mentálhigiéné és segítő hivatás*. ProPannoniai, Pécs.
- L. Ritók Nóra (2017) *Láthatatlan Magyarország*. TEA Kiadó, Budapest.
- Remsberg, B., (2000) *Gyermekeink és a stressz*. Pont Kiadó, Budapest.
- Tausz K., (2006) *A gyermeki szükségelték*. MTA Gyermekszegénység elleni program
- *A fiatalok lehetőségeinek kibontakoztatása* Csákvári, Judit (ed.); Cs. Ferenczi, Szilvia (ed.)
URI: <http://hdl.handle.net/10831/40207> (Ellenőrizve. 2019.09.27.)

Ajánlott filmek: -

Tantárgy neve: Pedagógusok és a gyermekvédelmi szakemberek együttműködési lehetőségei (2 óra elmélet, 8 óra gyakorlat)

Tantárgy leírása:

Képzés során a képzésben résztvevők megismerkednek a gyermekvédelmi intézmény rendszer elemeivel, valamint az idevonatkozó törvényi jogokkal és kötelezettségekkel, amelyek támogatják őket saját szakmai kompetenciák pontos határhúzásban és megmutatják azokat a kapcsolódási lehetőségeket a pedagógusok és a gyermekvédelmi szakemberek között, amelyek a gyermekek egészséges szellemi, fizikai és pszichés fejlődését szolgálják.

Segítséget kapnak abban, hogy milyen eszközökkel és milyen elérési úton tudnak kapcsolatot építeni és fenntartani az egyes szakemberek között.

A tantárgy anyagának elsajátítása a képzésben résztvevőket alkalmassá teszi, hogy a mindennapi életben szakmai közvetítőként is rá tudjanak nézni az egyes egyedi esetekre, valamint szakmai kompetenciákon belül maradva a leghatékonyabban eljárjanak az egyes intézményeknél. Az asszertív kommunikáció és mediációs módszerek alapvető részét képezik a tárgynak.

A tantárgy általános célja:

A tantárgy segíti a képzésben résztvevőket abban, hogyan tudnak hidat teremteni a pedagógusok és a gyermekvédelmi szakemberek, illetve a gyermekvédelmi jelzőrendszer intézményei között. A tárgy keretében definiálják az egyes intézmények és ellátók feladat és hatáskörét, ahogyan az ajánlott kommunikációs csatornákat és az időzítés fontosság is.

A tantárgy tartalma:

1. Gyermekvédelmi jogi háttér ismeret és alkalmazási területek
2. Gyermekvédelmi jelzőrendszer és működési szabályok
3. Asszertív kommunikáció
4. Mediációs alapismeretek és módszerek
5. Gyakorlat fókuszú intervenciós eszköztár

A tantárgy elvégzésével megszerezhető kompetenciák:

A leendő segítő legyen képes

- kreatívan és megfigyelő szemszögből ránézni a megoldandó helyzetekre.
- javaslatot tenni a pedagógusok és az egyes szakemberek és/vagy intézményeik általános és eseti együttműködésére.

- megtervezni és kialakítani azt a leghatékonyabb szakmai működést, amely a környezetében a legpozitívabb hatást váltja ki.
- hatékony szakmai viták lebonyolítására, melynek célja a gyermek jólléte.

Ismerje az ide vonatkozó törvényi rendelkezéseket és azok alkalmazási területeit. Felismeri azokat a helyzeteket és haladéktalanul cselekszik, azokban az egyedi helyzetekben, ahol azonnal szükséges, együttműködik a pedagógusokkal és a gyermekvédelmi szakemberekkel. Rendelkezik olyan kommunikációs eszköztárral, amellyel képes támogatni a pedagógusokat és a gyermekvédelmi szakembereket a gyermek számára legjobb közös út felvázolásában.

Ajánlott oktatófilmek:

- Problem-Oriented Policing: Where Social Work Meets Law Enforcement
<https://www.youtube.com/watch?v=wK8glFZuQw8> (Ellenőrizve: 2019.09.27.)
- Baltimore police pair with social workers
<https://www.youtube.com/watch?v=cJ3tY1RMuuU> (Ellenőrizve: 2019.09.27.)
- Intervention based on trust and relationships
<https://www.youtube.com/watch?v=UZ4cziCXxW4&list=PL60rnxFroaBsZO1Rf0bnl5711qAuDSCjI> (Ellenőrizve: 2019.09.27.)

Szakirodalom:

- dr. Gyurkó Szilvia (2015): *Rám is gondolatok – a gyermekközpontú válás lépései*. Budapest Bookline könyvek.
- Patrick Lencioni (2009): *Kell egy csapat*. Budapest, HVG Könyvek.
- Sheryl Sandberg (2013): *Dobd be magad! - Nők több szerepben*. Budapest, HVG Könyvek.

Ajánlott filmek:

- Kutyaszálló (2009)
- Annie (2014)
- Védtelen gyermek (2008)

Tantárgy neve: Iskolai projekttervezés (2 óra elmélet, 8 óra gyakorlat)

A tantárgy leírása

Iskolai projektek tervezésével és megvalósításával kapcsolatos gyakorlati kurzus.

A tantárgy célja:

A képzésben résztvevő gyakorlatot szerez a projekt-tervezés és projektmenedzselés terén. Korábban elkészült projekteket elemzünk. Egy választott iskolai problémakör megismerését és elemzését követően projekt-tervek készülnek a probléma megoldására. A projekt-tervetet közösen elemezzük, értékeljük megvalósításának lehetőségeit, korlátjait.

Követelmények (ehhez kapcsolódóan a modul tartalma):

- Célok meghatározása, haladás mérésének pontosítása
- A szükségletalapú projekttervezés, mire kínál megoldást a projekt
- Sok-szemponotú szükségletfelmérés, adatgyűjtés, adatok rendezése, értékelése
- Feladattervezés, beavatkozási stratégia elkészítése, a monitoring munka, visszacsatolás, eredmények értékelése
- Projekt-kommunikáció, menedzsment, forrásteremtés, pályázatírás
- Iskolai projektek elemzése.

Számonkérés módja: szóbeli prezentáció.

A tantárgy elvégzésével megszerezhető kompetenciák:

Képességek:

- Képes kritikus szemlélettel és reflektív módon megfogalmazni a társadalmi és szociális problémákat, a veszélyeztető tényezőket és a problémakezelés folyamatát.
- Képes szükségletfelmérésre, az egyén és környezete közötti folyamatoknak, kölcsönhatásoknak, problémáknak holisztikus elemzésére.
- Képes a szakmai csapatmunkára, a partneri együttműködésekre az érintettekkel, szakmai szervezetekkel, a társszakmák és a közigazgatás szakembereivel, civilekkel, önkéntesekkel, közösségi szolgálaton részt vevő diákokkal.

Ismeretek:

- Ismeri a szakmai területhez kapcsolódó pszichológiai, jogi, pedagógiai, egészségügyi, szociológiai tudományok szociális munkához tartozó fogalomkészletét.
- Ismeri a társadalom működését, a társadalmi folyamatokat, a társadalmi és szociális problémák keletkezését, jelenlétét és a veszélyeztető tényezőket, valamint, hogy mindezek hogyan hatnak az egyes emberekre, családokra, csoportokra, szervezetekre és közösségekre.
- Ismeri és érti a társadalompolitika területeit, a szociálpolitika meghatározó irányait, elosztási mechanizmusait, valamint az egyéni, családi, közösségi élethelyzetekben, és a társadalmi és szociális problémák kezelésében alkalmazható szociálpolitikai alapelveket és technikákat.

Ajánlott oktatófilmek: -

Szakirodalom:

- Abrignani B., Gomes R., Vilder D. (2003) Projektmenedzsment – T-kit. Mobilitás, Budapest.
- Haraszi I., Huber B. (2005): Projektfejlesztés és pályázatírás. NCSSZI, Budapest.
- Hüse L., Péntes M., Molleman G., Gurály E. (2008): Szükségletalapú projekttervezés egyszerűen – Mentori kézikönyv a PREFFI módszer használatához. Göllesz Viktor S. Sz. Á. I., Nyíregyháza.
- TÁRKI (2002): A projekttervezés és előkészítés módszertani jelentősége a Humánerőforrás-fejlesztési Operatív Program (HEF OP) operacionalizálása szempontjából. IFM Humán Erőforrás Hátértanulmányok, Budapest.

Ajánlott filmek: -

IV. Modul: kiegészítő modul

A szociális munka alapismeretei

Tantárgy neve: A szociális munka keretei (5 óra elmélet, 5 óra gyakorlat)

Tantárgy leírása:

A képzés célja olyan szociális munkások képzése, akik felkészültek az emberi viselkedésről és a társadalmi rendszerekről szóló elméletek felhasználásával, az emberi jogokon és a társadalmi igazságosság elvein alapuló, a társadalmi integrációt, a demokratikus viszonyok erősítését szolgáló szakmai szociális munka végzésére. Képesek az ember és a társadalmi környezete közötti harmónia kialakítására és megőrzésére, a feszültségeket hordozó viszonyok, szociális problémák megelőzésére, szakszerű kezelésére.

A tantárgy általános célja:

Célja olyan szakemberek gyakorlat-orientált képzése, akik a szociális munkára vonatkozó globális alapelvek, tudományos és szakmai eredmények, etikai követelmények és alapvető módszerek birtokában képesek a szociális munka, mint hivatás művelésére, elsődlegesen a gyermek-jóllét és a szociális szolgáltatások széleskörűen értelmezett területein. A képzést elvégzők elkötelezettek a társadalmi egyenlőtlenségek és a kirekesztés csökkentésére, a szociális- és gyermekvédelmi

ellátórendszerek működtetésében, felkészültek az ezek érdekében történő szakszerű és felelős gyakorlati szociális munka végzésére

A tantárgy tartalma:

1. A szociális munka története, az iskolai szociális munka kialakulása – jeles képviselői
 - Ókor, középkor, újkor – a segítség története
 - Képviselői (pl: Mária Terézia, Mary Richmond, Jane Adams, S. Barnett stb.)
 - Területei (alap- és szakellátás)
 2. A szociális munka meghatározása (alapfogalmak: egyén, család, közösség, kliens, problémakörök, korrekció, prevenció stb.) és csoportosítása:
 - A szociális munka olyan professzió: mely egyéneknek, családoknak, csoportoknak és közösségeknek nyújt segítséget problémáik megoldásában
 - Hosszú távú célja, hogy a segített kliensek alkalmassá váljanak problémáik önálló, saját természetes támaszaik segítségével történő megoldására
 - Egyszerre korrekatív és preventív jellegű tevékenység
 - Egyéni esetkezelés/ családi munka/ csoportmunka/ közösségi munka
 - Humán öko-rendszer felépítése
 3. A szociális munkához szükséges tudások és készségek rendszere
 - Az ismeretek szélessége:
 - Az általános szociális munka ismerete
 - Egy adott gyakorlati terület ismerete
 - Az adott intézmény működésének ismerete
 - Az adott kliensrendszer ismerete
 - Egy bizonyos interakció ismerete
 - Az ismeretek mélysége:
 - önismeret
 - kommunikáció
 - eredményességre való készség
 - empátia
 - feltétel nélküli elfogadás
 - kongruencia
- + Gyakorlat: önismereti játékok, kommunikációt, együttműködést segítő feladatok – saját élmény
4. A szociális munka értékei, etikai dilemmák (kompetenciák)
 - Beavatkozási dilemma
 - Értékelő dilemma
 - Kontroll dilemma
 - Elkötelezettségi dilemma
 - Autonómia dilemma
 - Szolidaritási dilemma
 - Sorrendiségi (prioritási) dilemma
 - Kompetencia dilemma
 - Visszatérő kliens dilemma
 5. A Szociális Munka Etikai Kódexe (előzmény, kialakulás, tartalom)
 6. Szociális munka családokkal
 7. Szociális munka csoportokkal
 8. Közösségi szociális munka
 9. A segítő munkában alkalmazható adatgyűjtési technikák

A tantárgy elvégzésével megszerezhető kompetenciák:

A leendő segítő legyen képes:

- Az iskolai szociális munkás tudása és képességei birtokában személyiségével, segítő attitűdökkel, módszerekkel dolgozik, és a Szociális Munka Etikai Kódexben foglalt elveknek és értékeknek megfelelően gyakorolja hivatását.
- Alapértéknek tekinti a segítséget kérő állampolgárok (kliensek) autonómiáját, jogait, az emberi (köztük a gyermeki) jogok érvényesülését, a társadalmi szolidaritás érvényesülését, az

egyenlőtlenségek felszámolását, a kirekesztéssel érintett csoportok társadalmi befogadását, integrációját, a szegénység csökkentését, az esélyegyenlőség növelését.

Ismerje a szociális munka alapfogalmait, az ellátási köröket és a különböző ellátási formákat.

Ajánlott oktatófilmek: -

Szakirodalom:

- Hegyesi Gábor - Talyigás Katalin, Tánccsoz Éva, Gosztonyi Géza, Kozma Judit, Szilvási Léna (2006): *A szociális munka elmélete és gyakorlata 1-4. kötet (bizonyos fejezetek)*. Budapest, ESÉLY Családsegítő Szolgálat.
- Albert-Lőrincz Enikő (2008): *Szociális munka és tanácsadás az iskolában*. Kolozsvár, Ábel Kiadó.
- Bányai Emőke (1996): *Az iskolai szociális munkáról*. In: Kézikönyv a szociális munka gyakorlatához. Budapest, Szociális Szakmai Szövetség.
- Budai István (1996): *Gyermekvédelem az iskolában és/vagy iskolai szociális munka*. In: *Iskolai szociális ismeretek* (szerk.: Jankó Judit). Pécs Comenius Bt.
- Jankó Judit (2009): *Szociális szakértelem az iskolában – iskolai szociális munka*. In: *Az iskola szocializációs funkciói* (szerk.: Bábosik István – Torgyik Judit). Budapest, Eötvös József Kiadó.
- Jankó Judit (2010): *Iskolai szociális munka szolgáltatás Magyarországon* In.: Iskola a társadalmi térben és időben – Pécsi Tudományegyetem.
- Máté Zsolt (2015): *Iskolai szociális munka*. Budapest, Esély folyóirat – 2015./4.

Jogszabályok:

- 1993. évi III. törvény a a szociális igazgatásról és szociális ellátásokról
- 15/1998. (IV. 30.) NM rendelet a személyes gondoskodást nyújtó gyermekjóléti, gyermekvédelmi intézmények, valamint személyek szakmai feladatairól és működésük feltételeiről

Ajánlott filmek: -

Tantárgy neve: A szociális munka módszerei (5 óra elmélet, 5 óra gyakorlat)

Tantárgy leírása:

A tantárgy keretében a képzésben résztvevők az iskolai szociális munkában alkalmazható eszköztárral, módszerekkel ismerkednek meg, figyelembe véve az óvodai-iskolai segítség speciális feltételeit.

A tantárgy általános célja:

A tantárgy célja reális, kompetenciahatárokat tiszteletben tartható, az óvodai, iskolai életben alkalmazható módszerekkel megismertetni a képzésben résztvevőt és saját élményt szerezni a módszerek alkalmazásában. Jól használható, hatékony, a jelen kor igényeinek megfelelő módszertani eszközökkel és szemléletformálással segíteni a képzésben résztvevőt a szakterületén való helytállásban.

A tantárgy tartalma:

A képzés során a képzésben résztvevő az alábbi témákkal ismerkedik meg:

Az állapot megismerés módszerei:

- interjúk: problémafeltáró első interjú, életmód interjú, családi interjú stb.
- kérdőívek: tanulási motiváció, önszabályozott tanulás, reziliencia – skála stb.
- „Beszéljünk a gyerekekről” módszer

A beavatkozás módszerei:

- ügyintézésben való segítségnyújtás;

- közvetítés;
- konzultáció;
- tanácsadás
- információnyújtás
- segítő beszélgetés módszere tanulóval, szülővel
- családkonzultációs alapok – rendszerszemléletű interjúk
- esetmunka tanulókkal, szülőkkel (egyéni és csoportos játékok, kártyamódszerek /DIXIT, Mackókártya, Érzelmi intelligencia kártyák/)
- szociális munka hátrányos helyzetű gyerekcsoportokkal, a csoportmunka modelljeinek adaptálása gyerekcsoportra
- közösségi munka – önkéntesség, rendezvények
- munkacsoportok szervezése szakemberekkel

Esetmegbeszélés – szupervízió pedagógusokkal és társintézményi szakemberekkel

A szociális munka és a pedagógiai munka különbségei és kompetenciái

A szociális munkás autonómiája

A tantárgy elvégzésével megszerezhető kompetenciák:

A leendő segítő legyen képes

- a bizalomépítésre, a nyílt, hiteles, hatékony kommunikációra.
- szükségletfelmérésre, az egyén és környezete közötti folyamatoknak, kölcsönhatásoknak, problémáknak holisztikus elemzésére.
- a szakmai csapatmunkára, a partneri együttműködésekre az érintettekkel, szakmai szervezetekkel, a társszakmák és a közigazgatás szakembereivel, civilekkel, önkéntesekkel, közösségi szolgálaton részt vevő diákokkal.

Ismerje

- A szociális munka során alkalmazható beavatkozási módokat.
- Más segítő szakmák kompetenciaköreit, felkészült a gyakorlat során felmerülő problémák szakmai illetékességének felismerésére, és más szakmák szakembereivel való szakszerű együttműködésre.
- Rendelkezik olyan elméleti és módszertani ismeretekkel, amelyek birtokában a felmerülő problémák, megoldandó feladatok során korrekzív és/vagy preventív megoldásokkal szolgál.

Ismerje autonómiáját és felelősségét, mely szerint

- Felelősséget vállal a szolgáltatásokat igénybe vevők életébe történő beavatkozásért.
- Elkötelezett a szakmai etikai alapelvek gyakorlati alkalmazására, valamint a jogi és etikai keretek közötti felelős cselekvésre.
- Felelősséget vállal a rábízott információkért, valamint a dokumentációban rögzített adatokért, titoktartási kötelezettségét megtartja.
- Tevékenységét a kritikai gondolkodáson alapuló, kiszámítható, következetes, autonóm munkavégzés, a saját tevékenységre vonatkozó reflexiók jellemzik.

Ajánlott oktatófilmek: -

Szakirodalom:

- Csörsz Ilona, Csabai Márta, Szili Katalin (2009): *A gyógyító kapcsolat élménye - Kézikönyv és oktatólemez a kapcsolati készségek fejlesztéséhez - Kézikönyv és oktatólemez a kapcsolati készségek fejlesztéséhez.* Budapest, Oriold és Társai Kft.
- Insoo Kim Berg (2007): *Konzultáció sokproblémás családokkal - Családterápiás sorozat 5.* Budapest, Animula Kiadó.
- Pataki Éva (2010): *Szociális munka csoportokkal.* Szociotéka sorozat. Módszertani kézikönyv. Debrecen, Debreceni Egyetem Szociológia és Szociálpolitika Tanszéke. <http://mek.oszk.hu/11900/11917/11917.pdf> (Ellenőrizve: 2019.09.27.)
- Sándor-Lenkei Aida – Sándor Tamás (2017): *A reális énkép szerepe a szociális segítségben.* Budapest Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Hivatal.

- Temesváry Zsolt (2018): *A szociális munka és a szociálpedagógia modern elméletei*. Budapest, L'Harmattan Kiadó.
- Titti Solandus (2010): *Modul1 Beszéljünk a gyerekekről – Amikor a szülőnek mentális problémái vannak*
[https://www.strong-kids.eu/rpool/resources/restricted/KS Module 1 Lets Talk about Children_hun.pdf](https://www.strong-kids.eu/rpool/resources/restricted/KS%20Module%201%20Lets%20Talk%20about%20Children_hun.pdf)
 (Ellenőrizve: 2019.09.27.)
- Tringer László (2007): *A gyógyító beszélgetés*. Budapest, Medicina.

Ajánlott filmek: -

Tantárgy neve: Gyerekjogok (5 óra elmélet, 5 óra gyakorlat)

Tantárgy leírása:

Képzés során a képzésben résztvevők megismerkednek a gyerekjogokkal, azok betartásának vagy nem betartásának következményeivel.

Betekintést nyernek az alkalmazási területekbe, az interaktív és frontális oktatás módszereire, egyéni és csoportos szinten is.

Praktikus, kész óratervet kapnak a gyerekjogok különböző életkorban történő bemutatására.

A tantárgy megismerteti a képzésben résztvevőkkel a gyerekjogok fogalmát, tartalmát, a gyerek és a felnőtt társadalom ide vonatkozó kötelezettségeit is.

A tantárgy anyagának elsajátítása a képzésben résztvevőket alkalmassá teszi, hogy a mindennapi életben értelmezzék és alkalmazzák a gyerekjogok oktatását és tiszteletben tartását és tartatását.

A közösségépítés és az önismeret alapvető részét képezi, hogy mindenki tisztában legyen az őt megillető jogokról és kötelezettségekről.

A tantárgy általános célja:

Az ENSZ Gyerekjogi Egyezmény, melyet Magyarország 1990-ben írt alá, és az 1991. évi LXIV. törvénnyel hirdetett ki, megismerése, elemeinek beépítése a magyar gyermekvédelmi törvénybe.

A három fő elv: védelem, ellátás-gondozás és részvétel elvei mentén minden óvodai és iskolai segítő tisztán értse azt a legfontosabb 42 gyerekjogot, amelynek ismerete nélkülözhetetlen a gyerekekkel foglalkozók körében.

A tantárgy tartalma:

1. A jog fogalma
2. A kötelezettség fogalma
3. ENSZ gyerekjogi egyezmény és gyermekvédelmi törvény
4. Gyerekjogok gyereknyelven
5. Leggyakrabban előforduló gyermekek ellen irányuló jogsértések
6. Kihez fordulhatnak jogsértés esetén?
7. Óratervek
8. Esetfeldolgozások
9. Szakmai kompetencia határok

A tantárgy elvégzésével megszerezhető kompetenciák:

A leendő segítő legyen képes

- az aktuális, életkor specifikus viselkedési „trendek” beazonosítására.
- különbséget tenni az életkornak megfelelő korcsoporti kihívások által vezérelt és az önmagukra és/vagy környezetükre negatívan ható viselkedések minták között.
- felismerni a gyerekjogsértési helyzeteket.
- a gyermekvédelmi jelzőrendszer szabályaiban és a szerint cselekedni.

Ismerje és rendelkezzen azzal a tudással, hogy értelmezze a 1997. évi XXXI. törvényta gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról.

Ismerje

- a gyerekjogokat és azok érvényesítésének feltételeit a mindennapokban.
- az ENSZ gyermekjogi egyezmény tartalmát.
- a gyermekvédelmi jelzőrendszer működési szabályait.

Ajánlott oktatófilmek:

- Mik azok a Gyerekjogok? Unicef Magyar Bizottság
<https://www.youtube.com/watch?v=8qHdSdKh5vA> (Ellenőrizve: 2019.09.27.)
- Gyermekjogi animációs (Unicef)
<https://www.youtube.com/watch?v=PqpB7TUSoSo&list=PLhy6C6hkiM5ZvEo9-xOz5Nxp7ZNXEoid4> (Ellenőrizve: 2019.09.27.)
- Pocoyo gyermekjogok: Oktatás
<https://www.youtube.com/watch?v=fed-UVDVqR8> (Ellenőrizve: 2019.09.27.)
- Gyermekjogi kisfilm 1. - HelpAPP - Unicef Magyar Bizottság
https://www.youtube.com/watch?v=WJ5Whq_JRN0 (Ellenőrizve: 2019.09.27.)
- Gyermekjogi kisfilm 2. - HelpAPP - Unicef Magyar Bizottság
<https://www.youtube.com/watch?v=E6O3CBFRujM> (Ellenőrizve: 2019.09.27.)
- Gyermekjogi kisfilm 3. - HelpAPP - Unicef Magyar Bizottság
<https://www.youtube.com/watch?v=wCKkLAUQ5LA> (Ellenőrizve: 2019.09.27.)
- Pocoyo gyermekjogok https://www.youtube.com/results?search_query=pocoyo+gyermekjogok
(Ellenőrizve: 2019.09.27.)
- Gyermekjogok az óvodában
<https://www.youtube.com/watch?v=SrtPAL2knyM> (Ellenőrizve: 2019.09.27.)

Szakirodalom:

- dr. Gyurkó Szilvia (2015): *Rám is gondolatok – a gyermekközpontú válás lépései*. Budapest, Bookline.
- Herczog Mária (szerk.) (2009): *Kézikönyv a gyermekjogi egyezmény alkalmazásához*. Budapest, Család, Gyermek, Ifjúság Egyesület. <https://unicef.hu/wp-content/uploads/2014/10/K%C3%A9zik%C3%B6nyv-a-gyermekjogi-egyezm%C3%A9ny-alkalmaz%C3%A1s%C3%A1hoz.pdf> (Ellenőrizve: 2019.09.27.)
- Gyerekjogok gyereknyelven.
<http://www.gyengenlatogyermekek.hol.es/docs/egyezmgyereknyelven.pdf> (Ellenőrizve: 2019.09.27.)
- Esettanulmányok – Híntalovon Gyermekjogi Alapítvány
<https://hintalovon.hu/hu/esettanulmanyok> (Ellenőrizve: 2019.09.27.)
- Cikkek és tanulmányok 2015-től – Híntalovon Gyermekjogi Alapítvány
<https://hintalovon.hu/hu/cikkek-tanulmanyok> (Ellenőrizve: 2019.09.27.)
- Ébresztő óra – UNICEF Magyar Bizottság honlapja <http://ebresztoora.unicef.hu/> (Ellenőrizve: 2019.09.27.)
- Szakmai ajánlás a Család- és gyermekjóléti szolgáltatás által működtetett észlelő- és jelzőrendszerének működésének és működtetésének szabályairól – EMMI 2016. április
http://www.kormany.hu/download/f/72/b0000/csgvjsz_m%C5%B1k%C3%B6dtetett_jelz%C5%91rendszer_szakmai_aj%C3%A1nl%C3%A1s_1kiad%C3%A1s.pdf (Ellenőrizve: 2019.09.27.)

Ajánlott filmek:

- Holt költők társasága (1989)
- Veszélyes kölykök (1995)
- Carter edző (2005)
- A szív bajnokai (2009)

Kodolányi János Egyetem

I. modul

Általános ismeretek az óvodai és iskolai szociális segítő tevékenység megvalósításához modul

Tantárgy neve: Modellek, standardok, kompetenciák (8 óra elmélet, 7 óra gyakorlat)

Tantárgy leírása

A tantárgy általános célja:

A tantárgy célja olyan elméleti ismeretek és alapvető kompetenciák elsajátítása, hogy a képzésben résztvevő alkalmassá váljon az óvodai és iskolai szociális munka, mint új típusú szociális szolgáltatás alkalmazására. A kurzus lehetővé teszi, hogy a képzésben résztvevő elsajátítsa mindazon nemzetközi és hazai elméleteket és standardokat, amely az iskolai szociális munka alapvetéseit jelentik, külföldi és a magyar praktikumot, továbbá feltérképezi az iskolai munka és a szociális munka közti kapcsolódási pontokat. A képzésben résztvevő megismeri és képes alkalmazni az iskolai szociális munka aktuális és korszerű nemzetközi és hazai szakirodalmi bázisát, az iskolai szociális munkával kapcsolatos jogi szabályozásokat, törvényi háttérrel, az iskolai szociális munka kutatás-módszertani vonatkozásait és standardjait, valamint az iskolai szociális munka során alkalmazható beavatkozási módokat.

A tantárgy speciális célja:

A tantárgy fő célkitűzése, hogy a szociális munka modelljeinek és standardjainak megismerése után a képzésben résztvevő képes legyen ezen elméleti ismeretek birtokában munkáját megfelelő tudással végezni, hogy kialakuljanak azon alapvető kompetenciái, amelyek az iskolai szociális munka végzéséhez elengedhetetlenek. Cél olyan komplex, az iskola társadalmának szociális problémáira fókuszáló biztos szakmai tudáson alapuló szemléletmód kialakítása, a képzésben résztvevő készségeinek és képességeinek fejlesztése, amelyek birtokában tágabb kontextusban értelmezve, hatékonyabban és tudatosabban képes folytatni segítő hivatását a különböző típusú oktatási intézményekben.

A tantárgy tartalma:

Módszerek, eszközök: a kurzus a gyakorlati ismeretekre és hasznosíthatóságra fókuszál, melyet a résztvevők gyakorlati tapasztalataira építve esettanulmányok, szemelvények bemutatásával és megvitatásával, problémamegoldó szituációs gyakorlatokon, rövid kisfilmek által teremtett problémák megoldási szimulálásával, a modellezés technikáját alkalmazva, csoportmunkában sajátítanak el.

A kurzus a szociálismunkás-professzió egyik lényegi elemére, az ún. multidiszciplináris tudás birtoklására helyezi a hangsúlyt és képessé teszi az iskolai szociális munkásokat arra, hogy ágazati, határokon átfelölő szakmájuk révén biztosítsák a korszerű szaktudást az iskolában. Az iskolai szociális munkás a tantárgy során megfelelő ismereteket szerez a munkájához elengedhetetlenül szükséges elméletekről, standardokról és azok használhatóságáról, a jogi és társadalmi kontextusokról, ezen ismeretekre építve elsajátítja azon készségeket, attitűdöt, autonómiát és felelősséget, melyek az elméleti tudás gyakorlati alkalmazhatóságát biztosítják. A képzésben résztvevő elsajátítja a szociális szakember szerepét, azokat a kompetenciákat, amelyekkel a prevenciót és a beavatkozásokat végzi. Megtanulja a kezdeményező szerepeket (kezdeményező, bátorító, ösztönző, katalizáló, támogató, megerősítő stb.), melyek leginkább a folyamat kezdeti fázisaira jellemzőek, továbbá a segítő szerepeket (a szervező, kapcsolat- és információszervező, hálózatépítő, módszertani szakértő, koordináló, elemző, tervező, képzésszervező vagy képző, tanácsadó stb.)

1. Az iskolai szociális munka modelljei, az aldersoni tipizálás: hagyományos klinikai, iskolaváltoztató, közösségi iskolai, modell társadalmi kölcsönhatás modellje.
2. Az iskolai szociális munka hazai modelljei és azok megvalósulása a gyakorlatban: a belső iskolai szociális munka vagy ún. hagyományos modell, a „külső” iskolai szociális munka vagy ferencvárosi modell és a pécsi modell.
3. Az iskolai szociális munka különböző nézőpontjai: konstruktivista, szimbolikus interakcionista, az intézményi integráció koncepciója, radikális és kognitív nézőpontok, funkcionális és szolgáltatástudományi megközelítések.
4. Székesfehérvári modellkísérlet, terepmunka és szolgáltatás a székesfehérvári az Árpád TISZK Szt. István Tagintézményében. A MISZME működése.

5. Nemzetközi szakmai standardok és azok hazai alkalmazása: jövőkép, értékek, küldetés, felelősség, feladatok, folyamatok harmonizálása. Minőségmérés: az európai uniós szabványok Magyarországon
6. Az iskolai szociális munka kompetenciái

Fejlesztendő kompetenciaterületek, tanulási eredmények:

Tudása

- Ismeri a szociális munka alapvető elméleteit, folyamatait és modelljeit, az egyénnel, csoportokkal, szervezetekkel és közösségekkel történő szociális segítő munkát;
- Érti és átlátja a szociális munka jogi, társadalmi és ökológiai kontextusát,
- Ismeri a szociális munka beavatkozásra, együttműködések kialakítására, szociális problémák megelőzésére és kezelésére felhasználható módszereit, eljárásait, eszközeit és etikai kérdéseit;
- Ismeri a társadalmak eltérő szociális, kulturális ágyazottságát, a politika és a szociálpolitika, a szociális szolgáltatások gazdasági, kérdéseit, a társadalmak földrajzi és történelmi eltéréseit, az erkölcsi, vallási és filozófiai ágyazottságot, a társadalmi igazságosság és annak a szociális munkára vonatkozó kihatásait;
- Ismeri és érti a szociális munka szerepét, lényegét, funkcióit, komplexitását, multi, interdiszciplináris jellegét, az emberek közötti interakciók természetét;
- Ismeri a saját és más segítő szakmák kompetenciaköreit, felkészült a gyakorlat során felmerülő problémák szakmai illetékességének felismerésére, és más szakmák szakembereivel való szakszerű együttműködésre.

Képességei

- Képes a hitelesség megteremtésére, a bizalomépítésre, a nyílt, hatékony kommunikációra a szociális munka folyamatában;
- Képes a kulturális eltérések megértésére és a szociális munkában való értelmezésére;
- Képes az autentikus bánásmódra személyekkel, csoportokkal, szervezetekkel, közösségekkel;
- Képes az általános szociális szerepkörök alapján a következő tevékenységekre: felkészülés, tervezés-megvalósítás-értékelés, a kliensek támogatása, kockázatmenedzselés, kiszámítható munkavégzés, naprakész adminisztráció, szakmai kompetencia demonstrálása (standardoknak, általános kompetenciáknak megfelelő munkavégzés);
- Felkészült a szakmai csapatmunkára, a partneri együttműködésekre az érintettekkel, szakmai szervezetekkel, a társszakmák és a közigazgatás szakembereivel, önkéntesekkel.

Attitűdjei

- Érzékeny és nyitott a gyermekek társadalmi és szociális problémáira, elkötelezett és felelősséget vállal ezek megoldásában.
- Nyitott mások megismerésére, empátiával viszonyul az emberekhez, családokhoz, csoportokhoz és közösségekhez.
- Nyitott és befogadó szakterületének szolgáltatásközpontú fejlesztésére, a szolgáltatás standardjainak kialakítására;
- Nyitott a szakmájához kapcsolódó, de más területen tevékenykedő szakemberekkel való szakmai együttműködésre;
- Új, váratlan élethelyzetekben és problémák felmerülése esetén a jogszabályok és etikai normák teljes körű figyelembevételével hozza meg döntését;

Autonómiája és felelőssége

- Képzettségi szintjének megfelelően, kritikai és problémamegoldó gondolkodáson alapuló, kiszámítható, következetes, autonóm módon végzi munkáját;
- Munkáját felelősen, a szociális munka értékeit és alapelveit, a Szociális Munka Etikai Kódex iránymutatásait figyelembe véve, elméleti és gyakorlati megalapozottsággal végzi és képviseli.

- Az iskolai szociális munkás multidiszciplináris és interprofesszionális szakember, aki számos más szakemberrel partnerségben végzi tevékenységét;
- Felelősséget vállal a szolgáltatásokat igénybe vevők életébe történő beavatkozásért.

Ajánlott oktatófilmek:

- Szociális munka az iskolában - ahogyan a kódások látják. <https://www.youtube.com/watch?v=Q0sOe6TrEtw> (Ellenőrizve: 2019.09.27.)
- Kőszegi Edit: Kitérés pont az iskola. <https://www.youtube.com/watch?v=wH5A9f3nCF8> (Ellenőrizve: 2019.09.27.)
- Jankó Judit: Iskolai Szociális Munka ma – <https://www.youtube.com/watch?v=7UdZymN7KcE> (Ellenőrizve: 2019.09.27.)
- Iskolai közösségi szolgálat a terepen. <https://www.youtube.com/watch?v=US41GkX4JE8> (Ellenőrizve: 2019.09.27.)
- A szociális munkás egy napja <https://www.youtube.com/watch?v=yKfVfhHxRnc> (Ellenőrizve: 2019.09.27.)
- Frontline: social work short film 2014. <https://www.youtube.com/watch?v=84bE1M6Uusz0> (Ellenőrizve: 2019.09.27.)
- Rövidfilmes segédanyag tematika - <http://ignacipedagogia.hu/rovidfilmes-segedanyag-tematika/> (Ellenőrizve: 2019.09.27.)
- TheSocialtransport - <https://www.youtube.com/user/TheSocialtransport/videos> (Ellenőrizve: 2019.09.27.)
- Hegedűs Georgina: Közös hely <http://www.osztalyfonok.hu/cikk.php?id=951> (Ellenőrizve: 2019.09.27.)
- Zsély Csilla: Fair Play <http://www.osztalyfonok.hu/cikk.php?id=951> (Ellenőrizve: 2019.09.27.)
- Sansz – Akcióban az utcai szociális munkások. <https://www.youtube.com/watch?v=TPM5HnTdtXQ> (Ellenőrizve: 2019.09.27.)
- Ezerarcú szociális munka. Vajon tudják az emberek? <https://www.youtube.com/watch?v=rFN9uRmjK5I> (Ellenőrizve: 2019.09.27.)
- Hegyesi Gábor: A szociális munka az agy, a láb és a szív egysége! <https://www.youtube.com/watch?v=2s5wd0mm13o> (Ellenőrizve: 2019.09.27.)
- ELTE Miről is szól a szociális munka szerintünk? What is social work all about? https://www.youtube.com/watch?v=X_gMJr3tEJA (Ellenőrizve: 2019.09.27.)

Szakirodalom:

- Gergál Tímea – Máté Zsolt (2008) A pécsi modell. In: HÁLÓ. A Szociális Munka Szakmai Közéleti Lapja. XIV. évf. 3. szám, 2008 március. 10-14.
- Golnhofer Erzsébet (szerk.) (2006) Az iskolák belső világa. A gyakorlati pedagógia néhány alapkérdése. Bölcsész Konzorcium. HEFOP Iroda, Budapest.
- <http://mek.niif.hu/05400/05468/05468.pdf>
- Hervainé dr. Szabó Gyöngyvér (2008) Az iskolai szociális munka konceptuális keretei. In: HÁLÓ. A Szociális Munka Szakmai Közéleti Lapja. XIV. évf. 3. szám, 2008 március. 2-4.
- Jankó Judit (2008) 100 éves múlt, mai magyar jelen. In: HÁLÓ. A Szociális Munka Szakmai Közéleti Lapja. XIV. évf. 3. szám, 2008 március. 5-6.
- Jankó Judit (2012) Szociálpedagógus az iskolában. In: Vodicskáné Ráczkői Ildikó: A terepmunka gyakorlata. 81-119.
- Kasik László (2015) Személyközi problémák és megoldásuk, Gondolat Kiadói Kör Kft.
- Máté Zsolt (2015) Iskolai szociális munka. 2015. Esély 4. 77-95. http://www.esely.org/kiadvanyok/2015_4/2015-4_16_Mate_Iskolai_szocialis.pdf
- Máté Zsolt (2009) Az iskolai szociális munkás szolgáltatás, illetve –hálózat létrehozásának lépései. In: Máté Zsolt – Személyácz János (szerk.) Az iskolai szociális munka kézikönyve, Indít Közalapítvány, 2009.

Ajánlott filmek:

- A bakancslista (2007)
- Whiplash (2014)
- Harcosok klubja (1999)
- Fekete hattyú (2010)
- Trainspotting (1996)

Tantárgy neve: Az iskola és a gyermekvédelem összefüggéseinek kérdései és a szakma válaszai (7 óra elmélet, 8 óra gyakorlat)

Tantárgy leírása

A tantárgy általános célja:

A tantárgy célja tekintettel arra, hogy az óvodai és iskolai szociális munka során a szakember gyakran speciális kliensekkel kerül kapcsolatba, elsajátítja a speciális szociális munka sajátosságait, az inklúziót, a hátrányos és nehezen kezelhető gyermekekkel való foglalkozást, a gyermekvédelem összefüggéseit. A képzésben résztvevő képes legyen felismerni a gyermekeket érő legfontosabb veszélyeket és az ezek kezeléséhez kapcsolódó prevenciós lehetőségeket, megismerje a gyermekvédelmi rendszer felépítését és működését, a kapcsolódó jogszabályokat, el tudja helyezni a közoktatási intézményeket a hazai gyermekvédelem rendszerében, ismerje a gyermekvédelemmel foglalkozó intézményeket és társszerveket és legyen képes az ezekkel való folyamatos kapcsolattartásra.

A tantárgy speciális célja:

A tantárgy célja az iskolai szociális munka és a gyermekvédelem összefüggéseinek átfogó ismerete és az iskolai szociális munka bekapcsolása a jelzőrendszer működésébe, és a saját kompetenciahatárok ismeretének elsajátítása. A képzésben résztvevő ismeri a veszélyeztettség kérdéskörét, elsajátítja az iskolában jelentkező diszfunkciókat úgy, mint az agresszió, kirekesztettség, zaklatás, ismeri a delegálási lehetőségeket, képes az iskolai szociális munkás és a gyermekvédelmi rendszer eszközeinek alkalmazására gyermekbántalmazás és -elhanyagolás esetén. A képzésben résztvevő ismerje meg és tudja alkalmazni a gyermekvédelem különböző szinterein a prevenciós lehetőségeket, különböző módszereket és eljárásokat.

A tantárgy tartalma:

Módszerek, eszközök: a kurzus a gyakorlati ismeretekre és hasznosíthatóságra fókuszál, melyet a résztvevők gyakorlati tapasztalataira építve esettanulmányok, szemelvények bemutatásával és megvitatásával, problémamegoldó szituációs gyakorlatokon, rövid kisfilmek által teremtett problémák megoldási szimulálásával, a modellezés technikáját alkalmazva, csoportmunkában sajátítanak el. A képzésben résztvevő a megszerzett ismeretek birtokában a felmerülő problémák kapcsán tájékoztatni tudja az oktatási intézmények tanulóit, pedagógusait, a családokat, tartja a kapcsolatot a szakszolgálatokkal, képes a prevencióra, a problémák feltárására és kezelésére a szociális munka széleskörű eszközrendszerének és módszereinek felhasználásával. Megismeri az iskolai szociális munka során alkalmazható beavatkozási stratégiákat, a prevenciós technikákat, melynek fő célja a gyermekek veszélyeztettségének megelőzése, a hátrányos helyzetű, valamint tanulmányaiban lemaradó tanulók felzárkóztatása, a testi és lelki egészség fejlesztése, a viselkedési függőségek, a szenvedélybetegségekhez vezető szerek fogyasztásának megelőzése, a bántalmazás és iskolai erőszak megelőzése.

1. A gyermekvédelem rendszere, gyermekvédelmi szakellátás szerepe, feladatköre, intézményrendszere, a gyermekvédelmi törvény alapelvei, céljai, a gyermeki jogok biztosításának eszközrendszere.
2. Az iskola és a gyermekvédelem kapcsolatrendszere.
3. A gyermekvédelmi észlelő- és jelzőrendszeri tevékenységek és azok működtetése.
4. A gyermekjóléti szolgáltatás szerepe, feladatai a gyermekvédelem területén.
5. A gyermeki veszélyeztettség tipikus okai, megnyilvánulási formái, kezelésük, prevenciós technikák alkalmazása a gyermekvédelem területén.
6. Esetbemutató, esetelemzés, jó gyakorlatok, példák, szituációs gyakorlatok kiscsoportban. Technikák a reziliencia erősítésére, fejlesztésére.

Fejlesztendő kompetenciaterületek, tanulási eredmények:

Tudása

- Ismeri a gyermekvédelem rendszerét, a gyermekvédelmi szakellátás szerepét, feladatkörét, intézményrendszerét;
- Ismeri a gyermekvédelmi törvény alapelveit, céljait, a gyermeki jogok biztosításának eszközrendszerét;
- Érti és átlátja a gyermekvédelem rendszerét, az iskola és gyermekvédelem kapcsolatrendszerét;
- Ismeri a saját és a gyermekvédelem kompetenciaköreit, felkészült a gyakorlat során felmerülő problémák szakmai illetékességének felismerésére, és a gyermekvédelem szakembereivel való szakszerű együttműködésre.

Képességei

- Képes a gyermekvédelmi észlelő- és jelzőrendszeri tevékenységekre és azok működtetésére;
- Képes feltárni a veszélyeztetettség tipikus okait, megnyilvánulási formáit,
- Képes a veszélyeztetettség kezelésére, prevenciók alkalmazására a gyermekvédelem területén;
- Képes a hitelesség megteremtésére, a bizalomépítésre, a nyílt, hatékony kommunikációra a szociális munka folyamatában;
- Képes az elméleti tudás gyakorlati lehetőségeinek felismerésére és alkalmazására;
- Képes az iskolában működő mentálhigiénés csoporton belüli kompetenciahatárok felismerésére;
- Felkészült a szakmai csapatmunkára, a partneri együttműködésekre az érintettekkel, szakmai szervezetekkel, a társszakmák és a közigazgatás szakembereivel, önkéntesekkel.

Attitűdjei

- Érzékeny és nyitott a gyermekek társadalmi és szociális problémáira, elkötelezett és felelősséget vállal ezek megoldásában;
- Érzékeny a szociális diszfunkciókra;
- Nyitott mások megismerésére, empátiával viszonyul az emberekhez, családokhoz, csoportokhoz és közösségekhez;
- Nyitott és befogadó szakterületének szolgáltatásközpontú fejlesztésére, a szolgáltatás standardjainak kialakítására;
- Nyitott a szakmájához kapcsolódó, de más területen tevékenykedő szakemberekkel való szakmai együttműködésre;
- Új, váratlan élethelyzetekben és problémák felmerülése esetén a jogszabályok és etikai normák teljes körű figyelembevételével hozza meg döntését.

Autonómiája és felelőssége

- Képzettségi szintjének megfelelően, kritikai és problémamegoldó gondolkodáson alapuló, kiszámítható, következetes, autonóm módon végzi munkáját;
- Autonóm módon felismeri és alkalmazza a delegálás lehetőségeit;
- Felelősséget vállal saját kompetenciahatáraiért, ezek betartásáért;
- Munkáját felelősen, a szociális munka értékeit és alapelveit, a Szociális Munka Etikai Kódex iránymutatásait figyelembe véve, elméleti és gyakorlati megalapozottsággal végzi és képviseli;
- Az iskolai szociális munkás multidiszciplináris és interprofesszionális szakember, aki a gyermekvédelem szakembereivel partnerségben végzi tevékenységét.

Ajánlott oktatófilmek:

- Incze Zsuzsa: Gyermekvédelem a fővárosban
<https://port.hu/adatlap/film/tv/gyermekvedelem-a-fovarosban-gyermekvedelem-a-fovarosban/movie-51172> (Ellenőrizve: 2019.09.27.)
- Gyermekvédelem https://www.youtube.com/watch?v=Q_PgtXbJEWA
(Ellenőrizve: 2019.09.27.)
Vigyázzunk rájuk? <https://www.youtube.com/watch?v=hShlkb83XP8> (Ellenőrizve: 2019.09.27.)
- Valakik Európában 2006

- Pest megyei gyermekvédelmi mozaikok I. 2007.
- Pest megyei gyermekvédelmi mozaikok I. 2008. (Zsámbék)

Szakirodalom:

- Bogács Ernő – Rácz Andrea (2016) *Gyermekvédelem és szakmai integritás*. Esély, 2016/3. 92-113. http://www.esely.org/kiadvanyok/2016_3/2016-3_4-1_Bogacs-Racz_Gyermekvedelem.pdf (Ellenőrizve: 2019.09.27.)
- Gerevich József (1997) *Közösségi mentálhigiéné*. Animula. Budapest.
- Herczog Mária (1997) *A gyermekvédelem dilemmái*. Gyermekvédelmi kiskönyvtár. PONT Kiadó.
- Herczog Mária (szerk.) (2011) *A gyermekvédelem nagy kézikönyve*. Complex Kiadó.
- Katonáné Pehr Erika (2008) *A gyermekvédelem szerepe és lehetőségei az iskolai erőszak megelőzésében*. http://www.nefmi.gov.hu/letolt/kozokt/pehr_gyermved_080521.pdf (Ellenőrizve: 2019.09.27.)
- Lovas Zsuzsa – Herczog Mária (1999) *Mediáció avagy a fájdalommentes konfliktuskezelés*. Múzsák. Budapest.
- Máté Zsolt (2015) *Iskolai szociális munka*. In.: Esély 2015/4.
- Szabó Aliz – Tolácziné Varga Zsuzsanna (2017) *Az iskolai szociális munka*. In.: Szociálpolitikai Szemle. 2017 III. évfolyam 3. szám.
- Szabó Lajos (2008) *Krízisintervenció a szociális esettanulmányokban*. In.: Feuer Mária (szerk.) *A családsegítés elmélete és gyakorlata*. Szöveggyűjtemény. Akadémiai Kiadó. Budapest.
- Varga Aranka (2012) *Gyermekvédelem és iskola*. Virágmandula Kft.
- Vargáné Mező Lilla (2007): *Új módszerek az idő előtti iskolaelhagyás megelőzésére*. In.: Kópatakiné, M. M., Mayer, J. és Singer, P. (2007): *Akadálypályán: sajátos nevelési igényű tanulók a középfokú iskolákban*. Sulinova, Budapest.
- Rácz Andrea (2016) *Gyermekvédelem mint fragmentált társadalmi intézmény – A korporált szülőség értelmezése a hazai gyakorlatban*. Debreceni Egyetemi Kiadó.
- Varga Aranka (2012) *Gyermekvédelem és iskola*. PTE BTK Oktatáskutatáskutató központ. Pécs
- Varga Aranka (2014) *Metszéspontok. Gyermekvédelem és iskola*. DIGITALPAPER - VIRÁGMANDULA KFT.
- Veczkó József (2007) *Gyermekvédelem pszichológiai nézőpontból*. Társadalmi, család-és gyermekérdkek. Nemzeti Tankönyvkiadó. Budapest.
- 1997. évi XXXI. törvény a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról

Ajánlott filmek:

- Az anyukám (finn-svéd filmdráma, 2005)
- Vademberek hajszája (új-zélandi vígjáték, 2016)
- Csend (amerikai thriller, 2005)
- Mostohák (magyar dokumentumfilm, 2000)
- Dal egy agyonvert fiúért (ír-angol-dán-spanyol filmdráma, 2003)

II. modul

Szociális csoportmunka gyakorlata modul

Tantárgy neve: Beavatkozási stratégiák (3 óra elmélet, 12 óra gyakorlat)

Tantárgy leírása

A tantárgy általános célja:

A tantárgy fő célkitűzése, hogy a képzésben résztvevő alkalmas legyen az óvodai és iskolai szociális munka, mint új típusú szociális szolgáltatás alkalmazására, mely során a kliensek által hozott problémákkal kapcsolatos interakciókban és a megoldási törekvések során a szociális munkások által alkalmazott beavatkozások az ismereteken alapuló elméletekre és az értékekre támaszkodik, ezeket a beavatkozási stratégiákat ülteti át a gyakorlatba. A tantárgy a szociális munka eszköztárából a csoportban végzett segítő tevékenységre fókuszál. A képzésben résztvevő elsajátítja a csoportban

végzett szociális munka alapvetéseit, megtanulják miként lehet a csoportban értékeket közvetíteni, érdeket érvényesíteni, célokat megvalósítani. A kurzus célja olyan elméleti és módszertani ismeretek elsajátítása, hogy a képzésben résztvevő alkalmassá váljon az óvodai és iskolai szociális segítő tevékenység során a kliensek szükségleteire épülő csoportmunka szolgáltatások és beavatkozási stratégiák tudatos alkalmazására, hogy a szociális munka céljait a csoportmunka eszközével érvényre tudja juttatni.

A tantárgy speciális célja:

Elsajátítja az interperszonális beavatkozási megközelítést, mely olyan konceptuális keretet biztosít a szakembernek, melynek segítségével képes lesz a beavatkozás nagy számú eszköztárának, a megfelelő beavatkozási stratégiáknak a kiválasztására és alkalmazására, annak érdekében, hogy a hátrányok elfogadható szintre csökkenthetővé váljanak, s így a stratégiai tervezés szükségessége az egyének, kliensek szintjén is megjelenik. A képzésben résztvevő a kurzus során a beavatkozás közvetlen és közvetett stratégiáit alkalmazás során sajátítja el, a résztvevők gyakorlati tapasztalataira építve esettanulmányok, szemelvények bemutatásával és megvitatásával, problémamegoldó szituációs gyakorlatokon, rövid kisfilmek által teremtett problémák megoldási szimulálásával, a modellezés technikáját alkalmazva, csoportmunkában végeznek. Cél az eset- és problémaközpontú, projektalapú beavatkozási stratégiák alkalmazásának elsajátítása.

A tantárgy speciális célja, hogy a képzésben résztvevő elsajátítsa a csoporton belül alkalmazható beavatkozási stratégiákat, a csoport vezetéséhez szükséges készségeket, ezen belül a csoportfolyamatokat elősegítő készségeket (odafigyelés, expresszív készségek, fókuszálás, az interakciók figyelemmel kísérése és koordinálása, a csoport tagjainak bevonása a munkába), az adatgyűjtés és felmérés készségeit (felismerő és leíró készségek, összefoglalás és részekre bontás, elemzés és információszerzés készségei), valamint a csoporton belüli cselekvések készségeit (irányítás, szintetizálás, csoporttagok támogatása, értelmezés, konfliktusok megoldása, mediációs készségek, konfrontáció, tanács, javaslat, instrukció, modellezés, szerepjáték, coaching).

A tantárgy tartalma:

Módszerek, eszközök: a kurzus a gyakorlati ismeretekre és hasznosíthatóságra fókuszál, melyet a résztvevők gyakorlati tapasztalataira építve esettanulmányok, szemelvények bemutatásával és megvitatásával, problémamegoldó szituációs gyakorlatokon, rövid kisfilmek által teremtett problémák megoldási szimulálásával, a modellezés technikáját alkalmazva, csoportmunkában sajátítanak el.

A képzésben résztvevő elsajátítja a csoportfolyamatok irányításának eszköztárát és beavatkozási stratégiáit, mely magában foglalja a folyamatelemzést, brainstormingot, szerepjátékokat, szociogramot, kommunikációs gyakorlatokat. Megismeri csoport fejlődését befolyásoló komponensekkel, a csoportot segítő, konstruktív elemekkel, a csoportmunka céljára irányuló, konstruktív tényezőkkel, valamint a diszfunkcionális, destruktív szerepkörökkel. Megismeri a csoportmunka során alkalmazható beavatkozási stratégiákat, így a prevenciós, nevelési feladatokra szerveződő csoportmunkát, melynek fő célja a gyermekek veszélyeztetettségének megelőzése, a hátrányos helyzetű, valamint tanulmányaiban lemaradó tanulók felzárkóztatása, a testi és lelki egészség fejlesztése, a viselkedési függőségek, a szenvedélybetegségekhez vezető szerek fogyasztásának megelőzése, a bántalmazás és iskolai erőszak megelőzése. A tanulók képességeinek és készségeinek megismerésén keresztül elsajátítja a pályorientációt támogató csoportmunka megvalósítására, a tematikus és szabadidős kortársközösségek támogatására (osztályközösségek, diákönkormányzatok) vonatkozó beavatkozási stratégiákat.

1. A beavatkozási stratégiák kiválasztásának és alkalmazásának kritériumai.
2. A szociális csoportmunka során végezhető beavatkozási stratégiák típusai és alkalmazásuk.
3. Briar és Miller, valamint a Welch humán-ökorendszere szerinti beavatkozási területek alkalmazása.
4. Esetmegbeszélés, problémamegoldás csoportos kivitelezése.
5. Sztimulációs programok és beavatkozási stratégiák.
6. Prevenciós stratégiák.

Fejlesztendő kompetenciaterületek, tanulási eredmények:

Tudása

- Tájékozott a csoportmunka mibenlétével kapcsolatban;
- Ismeri a csoport fogalmát, a csoportok típusait, a szociális csoportmunka célját;
- Ismeri a csoportfolyamatok irányításának eszköztárát és beavatkozási stratégiáit, a beavatkozás típusait;
- Ismeri a szociális csoportmunka alkalmazási lehetőségeit a szociális problémák megoldásában;
- Elsajátítja a csoportokkal végzett szociális munka hatékony végzéséhez szükséges alapvető készségeket;
- Ismeri a csoportfoglalkozásokon alkalmazott módszereket, melyek lehetnek: dramatikus eszközök, konkrét tevékenységek, munkamegosztás, munka/feladatjellegű foglalkozások, konfliktuskezelési technikák.

Képességei

- A szociális munkás képes a gyermekek szükségleteinek felismerésére, a hozzá rendelhető csoportmódszer adekvát megválasztására;
- Képes az adekvát beavatkozási stratégia kiválasztására és annak alkalmazására;
- A csoportmunka alkalmával a szociális munkát végző szakember felismerhetővé teszi az ugyanolyan helyzetben lévő kliensei számára problémáik azonosságát, és képes őket csoporttá szervezni;
- Képes esetmegbeszélések lefolytatására;
- Képes a problémamegoldás csoportos kivitelezésére;
- Képes stimulációs programok és beavatkozási stratégiák alkalmazására;
- Képes támogató-, feladat és/vagy érdekvérvényesítő csoport szervezésére;
- Képes a csoporton belüli intervenciókra, nyílt, spontán és személyes kommunikációra, a csoportkohézió kialakítására;
- Képes felismerni és megfelelően használni a csoport fejlődése közben kialakuló dinamikát;
- Képes csoport- és klubfoglalkozás megtartásra tanulók számára;
- Képes az iskolai csoportokban, osztályközösségekben jelentkező nehézségek, problémák kezelésének, megoldásának támogatására.

Attitűdjei

- Nyitott az olyan komplex, az iskola társadalmának szociális problémáira fókuszáló szemléletmódra, amely birtokában tágabb kontextusban értelmezve, hatékonyabban és tudatosabban képes folytatni segítő hivatását a különböző típusú oktatási intézményekben;
- Nyitott mások megismerésére, empátiával viszonyul a gyerekekhez, csoportokhoz és közösségekhez;
- Elfogadja a csoporttal közösen létrehozott értékrendet, mely a csoportot alkotó egyén értékrendjébe is beépülhet;
- Érzékeny a csoporttagok individuma iránt, és abban, hogy a csoporttagok képesek legyenek egyediségük felismerésére és mások hasonló jogait tiszteletben tartásuk.

Autonómiája és felelőssége

- Felelősséget vállal az elsajátított elméleti és módszertani ismeretek alkalmazásáért, amelyek segítségével a felmerülő problémák megoldására korrektív és/vagy preventív megoldásokat tudnak alkalmazni;
- Felelősséget vállal a szolgáltatásokat csoportban igénybe vevők életébe történő beavatkozásáért;
- Autonóm módon képes felismerni szerepét és helyét a szociális munka közvetlen gyakorlatában, a különböző szinteken megvalósuló csoport- és csapatmunkában.

Ajánlott oktatófilmek:

- Szociális munka az iskolában - ahogyan a kódosok látják.
<https://www.youtube.com/watch?v=Q0sOe6TrEtw> (Ellenőrizve: 2019.09.27.)
- A csoportmunka előnyei. <https://www.youtube.com/watch?v=ThXLPZBpkpU>
(Ellenőrizve: 2019.09.27.)
- Csoportmunka: szerepek, lehetőségek, távlatok.
<https://www.youtube.com/watch?v=u1v0CmMJSWw> (Ellenőrizve: 2019.09.27.)
- Tasi Péter: Csoportmunka, mint az egyéni és közösségi fejlesztés eszköze
https://www.youtube.com/watch?v=H_tQVuNbido (Ellenőrizve: 2019.09.27.)
- Nagy Emese: Csoportmunka.
http://komplexinstrukcio.hu/index.php?option=com_content&view=article&id=182&Itemid=222 (Ellenőrizve: 2019.09.27.)
- Nagy Emese: Csoportbeszámoló.
http://komplexinstrukcio.hu/index.php?option=com_content&view=article&id=182&Itemid=222 (Ellenőrizve: 2019.09.27.)
- Komplex instrukciós program. Ráhangolás.
- http://komplexinstrukcio.hu/index.php?option=com_content&view=article&id=182&Itemid=222 (Ellenőrizve: 2019.09.27.)

Szakirodalom:

- Hegyesi Gábor – Kozma Judit – Szilvási Léna – Talyigás Katalin (szerk.) (1999) *Szociális munka elmélete és gyakorlata*. 4. Szociális munka csoportokkal. Semmelweis Kiadó, Budapest.
- König Éva (szerk.) (2011) *Stratégiai tervezés a szociális munkában*. Szociotéka. Debrecen.
- Petriné Feyér Judit (2004) *A problémaközpontú csoportmunka*. Oktatás-módszertani Kiskönyvtár Gondolat Kiadói Kör, Budapest. 10-24.
- Pataki Éva (2010) *Szociális munka csoportokkal* SZOCIOTÉKA Módszertani Kézikönyv. Debrecen. 2010. <http://mek.oszk.hu/11900/11917/11917.pdf>
- Rudas János (2007) *Delfi örökösei. Önismereti csoportok – elmélet, módszer, gyakorlat*. Lélekben Otthon Kiadó, Budapest. 2.
- Rudas János (2011) *Javne örökösei. Fejlesztő tréningcsoportok – elvek, módszerek, gyakorlatcsomagok*. Oriold és Társai Kft., Budapest.
- NEMZETI STRATÉGIÁK
http://ofi.hu/sites/default/files/attachments/nemzeti_strategiak.pdf
(Ellenőrizve: 2019.09.27.)
- Az egész életen át tartó tanulás keretstratégia
<http://www.kormany.hu/download/7/fe/20000/Eg%C3%A9sz%20%C3%A9leten%20%C3%A1t%20tart%C3%B3%20tanul%C3%A1s.pdf> (Ellenőrizve: 2019.09.27.)
- Nemzeti Drogellenes Stratégia
<http://www.parlament.hu/irom39/11798/11798.pdf> (Ellenőrizve: 2019.09.27.)
- Nemzeti Önkéntes Stratégia
<http://www.onkentek.hu/cikkek/nemzeti-onkentek-strategia> (Ellenőrizve: 2019.09.27.)
- Nemzeti Ifjúsági Stratégia
<http://emmiugyfelszolgalat.gov.hu/ifjusaguqy/nemzeti-ifjusagi/nemzeti-ifjusagi-strategia>
(Ellenőrizve: 2019.09.27.)
- Egészséges Magyarország 2014-2020 stratégia
http://www.kormany.hu/download/e/a4/30000/Eg%C3%A9szs%C3%A9ges_Magyarorsz%C3%A1g_e%C3%BC_strat%C3%A9gia.pdf (Ellenőrizve: 2019.09.27.)
- Nemzeti Lelki Egészség Stratégia
- http://www.pef.hu/pef/resources/documents/nemzeti_lelki_egeszseg_strategia_tervezet_pef_kiegeszitesekkel.pdf (Ellenőrizve: 2019.09.27.)

Ajánlott filmek:

- Huszárik Zoltán: Elégia
- Golding: A legyek ura
- Ottlik: Iskola a határon c. hangosfilm

Tantárgy neve: Az óvodai és iskolai szociális munka pedagógiai, pszichológiai vonatkozásai (3 óra emélet, 12 óra gyakorlat)

Tantárgy leírása

A tantárgy általános célja:

A tantárgy célja olyan elméleti és módszertani ismeretek elsajátítása, hogy a képzésben résztvevő alkalmassá váljon az óvodai és iskolai szociális munka, mint új típusú szociális szolgáltatás alkalmazására. A tantárgy feladata, hogy a képzésben résztvevő rendszerszemléletben tudja értelmezni a gyermek fejlődését érő hatásokat, értse a korai kapcsolatok és a későbbi fejlődés menet összefüggéseit és el tudja helyezni saját szerepét ebben a folyamatban. Az óvodai és iskolai szociális preventív jellegű tevékenység, így a tantárgy fő célja a képzésben résztvevő felkészítése a gyermek veszélyeztetettségének megelőzésére, hogy időben felismerje a hátrányos helyzet és a veszélyeztetettség kialakulására utaló jeleket. A prevenció sikeressége egyrészt a szakmák közötti kooperációtól, a pedagógusok, az iskola nevelőmunkát közvetlenül segítő munkatársak (iskolapszichológus, fejlesztőpedagógus, iskolai szociális munkás, szabadidő szervező) együttműködésétől, továbbá a szakszolgálatokkal kialakított kapcsolatoktól, a jelzőrendszer megfelelő működtetésétől erőteljesen függ, ezért fontos cél ezen együttműködés kereteinek az elsajátítása.

A tantárgy speciális célja:

A tantárgy fő célkitűzése, hogy a szociális munka elméleti alapvetéseinek elsajátítása után a tanulókat a képzésben résztvevő képes legyen a gyakorlatban alkalmazni. A képzésben résztvevő elsajátítja és alkalmazni tudja a szociális szakember személyes és szociális kompetenciáit, úgy, mint az empátia, a kongruencia, az altruizmus, a kommunikáció verbális és nonverbális csatornák. Kompetensé válik a Rogers-i elvek megvalósításra, nevezetesen: az aktív hallgatásra, a non-direktivitásra, a feltétel nélküli segítségre. Cél az eset- és problémaközpontú, projektalapú tanulás. A kurzus olyan pedagógiai, pszichológiai ismereteket nyújt, melyek segítségével az óvodai és iskolai szociális munkás képes felismerni és jelezni a gyermekeknek észlelt változásokat és az azok háttérben rejlő problémákat, képes a megfelelő beavatkozási eszközök és módszerek kiválasztására, vagy a probléma jelzésére a szakszolgálatok felé és önállóan, illetve a családdal, a közoktatási intézménnyel, szakemberekkel és a szakszolgálatokkal együttműködve fejlesztő-segítő beavatkozásra, ezáltal közvetlen és hathatós segítséget nyújtva a gyerekek problémáinak megoldásában. Cél, hogy a képzésben résztvevő legyen képes a szociálisan hátrányos helyzetű gyermekek helyzetét javító szolgáltatások nyújtására.

A tantárgy tartalma:

Módszerek, eszközök: a kurzus a gyakorlati ismeretekre és hasznosíthatóságra fókuszál, melyet a résztvevők gyakorlati tapasztalataira építve esettanulmányok, szemelvények bemutatásával és megvitatásával, problémamegoldó szituációs gyakorlatokon, rövid kisfilmek által teremtett problémák megoldási szimulálásával, a modellezés technikáját alkalmazva, csoportmunkában sajátítanak el.

A képzésben résztvevő megismeri a gyermekek felnevelkedését meghatározó pszichológiai tényezőket, a korai életszakasz biológiai és szociális alapjait, különös tekintettel azon gyakorlati problémákra, amelyekkel a szakemberek szakmai pályafutásuk során feltehetően szembesülni fognak. Elsajátítja a különböző életkori szakaszokon belül a fejlődépszichológia legfontosabb elméletein keresztül a fejlődési folyamatot. Gyakorlati tapasztalatokat szerez a leendő szakmája számára releváns korcsoportról, megismeri a leendő klienskör pszichológiai és testi jellegzetességeit, elsajátítja a tanulók közötti egyéni eltérések pszichológiai, pedagógiai alapjait, képessé válik a velük kapcsolatos problémák feltárására és le tudja leszűrni a klienssel kapcsolatos segítő magatartásra vonatkozó következményeket.

1. Az iskolai szociális munka pedagógiai, pszichológiai relevanciái.
2. Az iskolai szociális munkás személyisége: empátia, kongruencia, aktív hallgatás, intimitás, szakmaiság. Carl Rogers iskolája.
3. Szocializációs folyamatok, szocializációs ágensek (Rosengren). A szociális háttér monitorozásának lehetőségei.
4. Az iskolai teljesítmény és halmozott hátrányosság összefüggései.
5. Az iskolai esélyek: marginalizálódás vagy felzárkóztatás. Szociometria.
6. Kortárs csoportok pedagógiai-pszichológiai jellemzői.
7. Az iskolai zaklatás, agresszivitás megelőzése.
8. Konfliktuskezelés alternatív lehetőségei.

- 9. Problémamegoldás.
- 10. A segítő szakemberek együttműködése.

Fejlesztendő kompetenciaterületek, tanulási eredmények:

Tudása

- Ismeri a magyar köznevelés rendszerét, az óvoda és az iskola világát és ebben el tudja helyezni saját feladatát;
- Tisztában van saját kompetenciahatáraival;
- Rendelkezik szakmája magas szintű műveléséhez szükséges gyakorlati módszerekkel és eszközökkel kapcsolatos biztos ismeretekkel;
- Ismeri az óvodai és iskolai szociális segítő tevékenység szereplőit, azok feladatait;
- Ismeri a leggyakrabban előforduló, gyermekekkel kapcsolatos problémákat, az ezek megoldásához szükséges kezelési és beavatkozási módokat, a problémákkal foglalkozó intézményhálózatot;
- Ismeri az iskolai szociális munkával kapcsolatos jogi szabályozásokat, törvényi háttérrel, a jelző- és észlelőrendszert és annak működését;
- Ismeri a két szakma, azaz, az iskolai szociális munka és a pedagógia találkozási pontjait és együttműködési lehetőségeit, a kompetencia határokat.

Képességei

- Megfelelő pedagógiai, pszichológiai, szociológiai, jogi és módszertani ismeretek birtokában képes az óvodás és iskolás korú gyermekek szociális és mentális problémáit kezelni;
- Komplex, az óvoda és iskola szociális problémáira fókuszáló szemléletmódja segítségével képes tágabb kontextusban hatékonyan és tudatosan végezni segítő hivatását a különböző típusú oktatási intézményekben;
- Képes a gyermek köznevelési intézménybe való beilleszkedését és tanulmányi előmenetelét segíteni;
- Felkészült az óvodai és iskolai szociális munka alapkészségei területén és ezt képes a gyakorlatban is alkalmazni;
- Képes közvetíteni a köznevelési intézmény, a család és a közösség között, támogatja a családokat óvodai és iskolai nevelési és oktatási kérdésekben, alkalmas a szereplők közötti esetleges konfliktusok feloldására;
- Képes információt nyújtani az elérhető szolgáltatásokról, jogokról, a gyermekjóléti, gyermekvédelmi, szociális ellátórendszer működéséről, valamint ügyintézésben segítséget tud nyújtani.

Attitűdjei

- Nyitott és befogadó szakterületének szolgáltatóközpontú fejlesztésére, a szolgáltatás standardjainak kialakítására;
- Nyitott a szakmájához kapcsolódó, de más területen tevékenykedő szakemberekkel való szakmai együttműködésre;
- Új, váratlan élethelyzetekben és problémák felmerülése esetén a jogszabályok és etikai normák teljes körű figyelembevételével hozza meg döntését;
- Érzékeny és nyitott a gyermekek társadalmi és szociális problémáira, elkötelezett és felelősséget vállal ezek megoldásában.

Autonómiája és felelőssége

- Képzettségi szintjének megfelelően, kritikai és problémamegoldó gondolkodáson alapuló, kiszámítható, következetes, autonóm módon végzi munkáját;
- Munkáját felelősen, a szociális munka értékeit és alapelveit, a szakmai etikai kódex iránymutatásait figyelembe véve, elméleti és gyakorlati megalapozottsággal végzi és képviseli;
- Az iskolai szociális munkás multidiszciplináris és interprofesszionális szakember, aki számos más szakemberrel partnerségben végzi tevékenységét.

Ajánlott oktatófilmek:

- Szociális munka az iskolában - ahogyan a kódosok látják. <https://www.youtube.com/watch?v=Q0sOe6TrEtw> (Ellenőrizve: 2019.09.27.)
- Kőszegi Edit: Kitörési pont az iskola. <https://www.youtube.com/watch?v=wH5A9f3nCF8> (Ellenőrizve: 2019.09.27.)
- Jankó Judit: Iskolai Szociális Munka ma – <https://www.youtube.com/watch?v=7UdZvmN7KcE> (Ellenőrizve: 2019.09.27.)
- Iskolai közösségi szolgálat a terepen. <https://www.youtube.com/watch?v=US41GkX4JE8> (Ellenőrizve: 2019.09.27.)
- A szociális munkás egy napja <https://www.youtube.com/watch?v=yKfVfhHxRnc> (Ellenőrizve: 2019.09.27.)
- Frontline: social work short film 2014. <https://www.youtube.com/watch?v=84bE1M6Usz0> (Ellenőrizve: 2019.09.27.)
- Rövidfilmes segédanyag tematika <http://ignacipedagogia.hu/rovidfilmes-segedanyag-tematika/> (Ellenőrizve: 2019.09.27.)
- The Socialtransport <https://www.youtube.com/user/TheSocialtransport/videos> (Ellenőrizve: 2019.09.27.)
- Hegedűs Georgina: Közös hely <http://www.osztalyfonok.hu/cikk.php?id=951> (Ellenőrizve: 2019.09.27.)
- Zsély Csilla: Fair Play <http://www.osztalyfonok.hu/cikk.php?id=951> (Ellenőrizve: 2019.09.27.)
- Sansz – Akcióban az utcai szociális munkások. <https://www.youtube.com/watch?v=tPM5HnTdtXQ> (Ellenőrizve: 2019.09.27.)
- Ezerarcú szociális munka. Vajon tudják az emberek? <https://www.youtube.com/watch?v=rFN9uRmjk5l> (Ellenőrizve: 2019.09.27.)
- Hegyesi Gábor: A szociális munka az agy, a láb és a szív egysége! <https://www.youtube.com/watch?v=2s5wd0mm13o> (Ellenőrizve: 2019.09.27.)
- ELTE Miről is szól a szociális munka szerintünk? What is social work all about? https://www.youtube.com/watch?v=X_gMJr3tEJA (Ellenőrizve: 2019.09.27.)

Szakirodalom:

- Balogh László (2006) *Pedagógiai pszichológia az iskolai gyakorlatban*. Urbis: Budapest.
- Bordás Sándor (2009) *Az agresszív kód*. Székesfehérvár. KJF.
- Csillag Ferenc – Takács István (2010) *Utak – tévutak – Példák az iskolai konfliktusok kialakulására és kezelésére*. Flaccus Kiadó.
- Csoba Judit – Prókai Orsolya (2011) *Esetkönyv. Példatár a szociális munka egyéni esetkezelésének gyakorlatához*. Debrecen.
- Golnhofer Erzsébet (szerk.) (2006) *Az iskolák belső világa. A gyakorlati pedagógia néhány alapkérdése*. Bölcsész Konzorcium. HEFOP Iroda, Budapest. <http://mek.niif.hu/05400/05468/05468.pdf>
- Jankó Judit (2009) *Szociális szakértelem az iskolában - iskolai szociális munka*. In: Bábosik István – Torgyik Judit (szerk.) *Az iskola szocializációs funkciói*. Budapest. Eötvös J. Kvk., 71-82.
- Kasik László (2015) *Személyközi problémák és megoldásuk*. Gondolat Kiadói Kör Kft.
- Máté Zsolt (2015) *Iskolai szociális munka*. 2015. Esély 4. 77-95. http://www.esely.org/kiadvanyok/2015_4/2015-4_16_Mate_Iskolai_szocialis.pdf
- Máté Zsolt (2009) *Az iskolai szociális munkás szolgáltatás, illetve –hálózat létrehozásának lépései*. In: Máté Zsolt – Személyácz János (szerk.) *Az iskolai szociális munka kézikönyve*, Indit Közalapítvány, 2009.
- N. Kollár Katalin – Szabó Éva (szerk.) (2017) *Pedagógusok pszichológiai kézikönyve*. Osiris Kiadó, Budapest
- Strédl Teréz (2009) *Kommunikáció és konfliktuskezelés*. SZAKI: Komárom
- Szabó Lajos (2003) *A szociális esetmunka gyakorlata*. Wesley könyvek szociális munkásoknak 5. Wesley János Lelkészképző Főiskola. Budapest.
- Szekszárdi Júlia (2002) *Konfliktusok pedagógiája*. Veszprém.

Ajánlott filmek:

- A bakancslista (2007)
- Whiplash (2014)
- Harcosok klubja (1999)
- Fekete hattyú (2010)
- Trainspotting (1996)

III. modul

Közösségi szociális munka módszerei modul

Tantárgy neve: Az óvodai és iskolai szociális munka módszertani vonatkozásai (3 óra elmélet, 12 óra gyakorlat)

Tantárgy leírása

A tantárgy általános célja:

A tantárgy célja olyan módszertani ismeretek elsajátítása, hogy a képzésben résztvevő alkalmassá váljon az óvodai és iskolai szociális munka, mint új típusú szociális szolgáltatás alkalmazására. A kurzus lehetővé teszi, hogy a képzésben résztvevők elsajátítsák az iskolai szociális munka sokoldalú módszertani eszköztárát, megismerik azt a széles módszertani palettát, amely segít megoldani az iskolai nehézségeket, szociális problémákat, párkapcsolati konfliktusokat, családi gondokat, hiányzásokat, krízishelyzeteket, alkohol- és drogproblémákat, beilleszkedési nehézségeket, az iskolai agressziót, stresszhelyzetek kezelését, továbbtanulást, az iskolaváltás nehézségeit, továbbá a képzésben résztvevők elsajátítják a diákmunkák, pályázatok, ösztöndíjak kiválasztásának, felkutatásának technikáit. Információk, egyéni és csoportos konzultációk, közösségi programok formájában nyújt szolgáltatást. Megismeri a pedagógusokkal, az iskola nevelőmunkát közvetlenül segítő munkatársakkal (iskolapszichológus, fejlesztőpedagógus, iskolai szociális munkás, szabadidő szervező) az ifjúsági, szociális és egészségügyi intézményekkel, a szakszolgálattal való együttműködés eszközeit, a jelzőrendszer használatát.

A tantárgy speciális célja:

A tantárgy fő célkitűzése, hogy a szociális munka módszertanának elméleti alapvetései megismerése után a képzésben résztvevő képes legyen ezen technikákat a gyakorlatban alkalmazni. A kurzus olyan módszertani ismereteket nyújt, melyek segítségével az óvodai és iskolai szociális munkás képes felismerni és jelezni a gyermekeknél észlelt változásokat és az azok háttérben rejlő problémákat, képes a megfelelő beavatkozási eszközök és módszerek kiválasztására, vagy a probléma jelzésére a szakszolgálatok felé és önállóan, illetve a családdal, a közoktatási intézménnyel, szakemberekkel és a szakszolgálatokkal együttműködve fejlesztő-segítő beavatkozásra, ezáltal közvetlen és hathatós segítséget nyújtva a gyerekek problémáinak megoldásában. A tantárgy felkészít azon módszertani ismeretekre, hogy az óvodai és iskolai szociális munkás alkalmas legyen tanácsadói (pl. konzultációs munka, segítő beszélgetés) tevékenységre, a hosszabb terápiát nem igénylő pszichológiai problémák kezelésére, képes közösségi aktivitás generálására, különböző társadalmi csoportok együttműködésének facilitálására.

A tantárgy tartalma:

A képzésben résztvevő a kurzus során megismerkedik az iskolai szociális munka szerteágazó módszereivel, technikáival és eszközeivel. Esetfeldolgozásokon keresztül elsajátítja a problémafeltárás, elemzés, meghatározás és esettervezés lépéseit, az esetmenedzselés technikáit. Elsajátításra kerül az információnyújtás (általánosan az iskoláskorú fiatalok életkori sajátosságai, életviteléből adódó nehézségek kapcsán), a tanácsadás technikái /direkt, edukatív/, hivatalos ügyek intézésében információk nyújtása, folyamatmogatása és a pszicho-szociális konzultáció. Elsajátítja a rendszerszemléletet, a probléma feltárásának és elemzésének mechanizmusait, eszközeit és folyamatát, az esetmenedzselés technikáit.

A tantárgy fel kívánja készíteni az óvodai és iskolai szociális munkásokat az interperszonális kapcsolatokban – a gyermekek-gyermekek, gyermekek-szakemberek, szakemberek-család, szakemberek-szakemberek – között kialakuló konfliktushelyzetek felismerésére, megfelelő értelmezésére, feltárására, ezek lehetséges kezelésére és annak tudatosítása, hogy a konfliktusok

negatív és pozitív szerepet egyaránt betölthetnek az emberi kapcsolatokban. A képzésben résztvevő kommunikációs ismereteinek bővítésével sor kerül a konfliktuskezelés lehetséges módszereinek (asszertív kommunikáció, megbeszélés, egyeztetés, mediáció) bemutatására és elsajátítására, a konfliktusok megoldásában a közvetítő szerep ellátására.

Módszerek, eszközök: a kurzus a gyakorlati ismeretekre és hasznosíthatóságra fókuszál, melyet a résztvevők gyakorlati tapasztalataira építve esettanulmányok, szemelvények bemutatásával és megvitatásával, problémamegoldó szituációs gyakorlatokon, rövid kisfilmek által teremtett problémák megoldási szimulálásával, a modellezés technikáját alkalmazva, csoportmunkában sajátítanak el.

1. A szociális munka három fő típusa és munkamódszerei.
2. Az iskolai szociális munkás eszköztársa, az élményközpontú beavatkozás.
3. A szakmai személyiség, mint eszköz.
4. Megismerési módszerek.
5. Munkamódszerek.
6. Kommunikációs tréningek.

Fejlesztendő kompetenciaterületek, tanulási eredmények:

Tudása

- Ismeri a közösségi szociális munka sokoldalú módszertani eszköztárát;
- Érti és átlátja a közösségi szociális munka területeit, technikáit és eszközeit;
- Ismeri és tudja a közösségi munka megközelítéseinek sajátosságait, összetevőit, feladatait és szintjeit, a közösségi cselekvés sajátosságait;
- Ismeri és érti a közösség dinamikáját;
- Ismeri és érti a szociális egyenlőtlenségeket, megismeri az egyenlőtlenségek és a kirekesztés csökkentése érdekében felhasználható szociálpolitikai eszközöket.

Képességei

- Ismeri és képes használni a közösségfejlesztés módszereit és eszközeit;
- Képes a közösségek feltérképezésére és adekvát cselekvési tervek létrehozására;
- Képes a közösségi problémák azonosítására és a megoldásokban való közreműködésre;
- Képes az interperszonális kapcsolatokban kialakuló konfliktushelyzetek felismerésére, megfelelő értelmezésére, feltárására, ezek lehetséges kezelésére;
- Képes a konfliktuskezelés lehetséges módszereinek (asszertív kommunikáció, megbeszélés, egyeztetés, mediáció) alkalmazására, a konfliktusok megoldásában a közvetítő szerep ellátására;
- Képes a bizalomépítésre, a nyílt, hiteles, hatékony kommunikációra;
- Felkészült a szakmai csapatmunkára, a partneri együttműködésekre az érintettekkel, szakmai szervezetekkel, a társszakmák és a közigazgatás szakembereivel, önkéntesekkel.

Attitűdjei

- Nyitott mások megismerésére, empátiával viszonyul az emberekhez, családokhoz, csoportokhoz és közösségekhez;
- Nyitott a szakmájához kapcsolódó, de más területen tevékenykedő szakemberekkel, közösségekkel és intézményekkel való szakmai együttműködésre;
- Elkötelezett az élményközpontú módszerek alkalmazására.

Autonómiája és felelőssége

- Képzettségi szintjének megfelelően, nagyfokú önállósággal végzi közösségi szociális munkáját;
- Felelősséget vállal az iskolai szociális munka különböző módszereinek alkalmazásáért;
- Autonóm módon bekapcsolódik a közösségi szociális munka szakmai diskurzusába.

Ajánlott oktatófilmek:

- Szociális munka az iskolában - ahogyan a kódosok látják. <https://www.youtube.com/watch?v=Q0sOe6TrEtw> (Ellenőrizve: 2019.09.27.)
- Kőszegi Edit: Kitörési pont az iskola. <https://www.youtube.com/watch?v=wH5A9f3nCF8> (Ellenőrizve: 2019.09.27.)
- Jankó Judit: Iskolai Szociális Munka ma – <https://www.youtube.com/watch?v=7UdZvmN7KcE> (Ellenőrizve: 2019.09.27.)
- Iskolai közösségi szolgálat a terepen. <https://www.youtube.com/watch?v=US41GkX4JE8> (Ellenőrizve: 2019.09.27.)
- A szociális munkás egy napja <https://www.youtube.com/watch?v=yKfVfhHxRnc> (Ellenőrizve: 2019.09.27.)
- Frontline: social work short film 2014. <https://www.youtube.com/watch?v=84bE1M6Uusz0> (Ellenőrizve: 2019.09.27.)
- Rövidfilmes segédanyag tematika <http://ignacipedagogia.hu/rovidfilmes-segedanyag-tematika/> (Ellenőrizve: 2019.09.27.)
- The Socialtransport <https://www.youtube.com/user/TheSocialtransport/videos> (Ellenőrizve: 2019.09.27.)
- Hegedűs Georgina: Közös hely <http://www.osztalyfonok.hu/cikk.php?id=951> (Ellenőrizve: 2019.09.27.)
- Zsély Csilla: Fair Play <http://www.osztalyfonok.hu/cikk.php?id=951> (Ellenőrizve: 2019.09.27.)
- Sansz – Akcióban az utcai szociális munkások. <https://www.youtube.com/watch?v=tPM5HnTdtXQ> (Ellenőrizve: 2019.09.27.)
- Ezerarcú szociális munka. Vajon tudják az emberek? <https://www.youtube.com/watch?v=rFN9uRmjk5l> (Ellenőrizve: 2019.09.27.)
- Hegyesi Gábor: A szociális munka az agy, a láb és a szív egysége! <https://www.youtube.com/watch?v=2s5wd0mm13o> (Ellenőrizve: 2019.09.27.)
- ELTE Miről is szól a szociális munka szerintünk? What is social work all about? https://www.youtube.com/watch?v=X_gMjr3tEJA (Ellenőrizve: 2019.09.27.)

Szakirodalom:

- Albert-Lőrincz Enikő (2004) *Szociális munka és tanácsadás az iskolában*. Ábel Kiadó. Kolozsvár.
- Csillag Ferenc – Takács István (2010) *Utak – tévutak – Példák az iskolai konfliktusok kialakulására és kezelésére*. Flaccus Kiadó.
- Csoba Judit – Prókai Orsolya (2011) *Esetkönyv. Példatár a szociális munka egyéni esetkezelésének gyakorlatához*. Debrecen.
- Golnhofer Erzsébet (szerk.) (2006) *Az iskolák belső világa. A gyakorlati pedagógia néhány alapkérdése*. Bölcsész Konzorcium. HEFOP Iroda, Budapest. <http://mek.nif.hu/05400/05468/05468.pdf> (Ellenőrizve: 2019.09.27.)
- Jankó Judit (2009) *Szociális szakértelem az iskolában - iskolai szociális munka*. In: Bábosik István – Torgyik Judit (szerk.) *Az iskola szocializációs funkciói*. Budapest. Eötvös J. Kvk., 71-82.
- Kasik László (2015) *Személyközi problémák és megoldásuk*. Gondolat Kiadói Kör Kft.
- Máté Zsolt (2015) *Iskolai szociális munka*. 2015. *Esély* 4. 77-95. http://www.esely.org/kiadvanyok/2015_4/2015-4_1-6_Mate_Iskolai_socialis.pdf (Ellenőrizve: 2019.09.27.)
- Máté Zsolt (2009) *Az iskolai szociális munkás szolgáltatás, illetve –hálózat létrehozásának lépései*. In: Máté Zsolt – Személyácz János (szerk.) *Az iskolai szociális munka kézikönyve*. Indit Közalapítvány, 2009.
- Strédl Terézia (2009) *Kommunikáció és konfliktuskezelés*. SZAKI: Komárom.
- Szabó Lajos (2003) *A szociális esetmunka gyakorlata*. Wesley könyvek szociális munkásoknak 5. Wesley János Lelkészképző Főiskola. Budapest.
- Szekszárdi Júlia (2002) *Konfliktusok pedagógiája*. Veszprém.

Ajánlott filmek:

- A bakancslista (2007)
- Whiplash (2014)
- Harcosok klubja (1999)
- Fekete hattyú (2010)
- Trainspotting (1996)

Tantárgy neve: Közösségi munka az óvodai és iskolai szociális szolgáltatásokban (3 óra elmélet, 12 óra gyakorlat)

Tantárgy leírása

A tantárgy általános célja:

A tantárgy a szociális munka három eszköze (szociális esettanulmány, szociális csoportmunka, közösségi szociális munka) közül a közösségi szociális munkára koncentrál. A kurzus célja, hogy az óvodai és iskolai szociális munkást, mint multidiszciplináris és interprofesszionális szakembert felkészítse arra, hogy számos más szakemberrel (pedagógus, gyógypedagógus, védőnő, pszichológus, rendőr stb.) és intézménnyel együttműködve legyen képes tevékenységét végezni. Célja a képzésben résztvevő felkészítése a közösségi szociális munka végzésére, hogy a szakember legyen képes a szocializáció, a társadalmi részvétel és társadalmi kontroll elősegítésére, a közösségi normák, szabályok betartására, a közösségen belüli kölcsönös támogatás kialakítására.

A tantárgy speciális célja:

A tantárgy fő célkitűzése, hogy a szociális munka elméleti alapvetéseinek elsajátítása után a tanulókat a képzésben résztvevő képes legyen a gyakorlatban alkalmazni, ezért a kurzus a gyakorlati ismeretekre és hasznosíthatóságra fókuszál, melyet a résztvevők gyakorlati tapasztalataira építve esettanulmányok, szemelvények bemutatásával és megvitatásával, problémamegoldó szituációs gyakorlatokon, rövid kisfilmek által teremtett problémák megoldási szimulálásával, a modellezés technikáját alkalmazva, csoportmunkában sajátítanak el. Cél az eset- és problémaközpontú, projektalapú tanulás. A tantárgy célja, hogy a képzésben résztvevő sajátítsa el a közösségi szociális munka eszköztárát, módszereit és problémamegközelítését, mely merőben eltér az egyéni esettanulmánytól, s ebből adódóan olyan társadalmi problémák kezelésére is alkalmas, amelyeket egyéni esetekként nem lehet, vagy nem elég hatékonyan lehet kezelni. Kialakuljon a szociális szakember segítő tevékenysége során a közösségközpontú megközelítés, mely eszköz alkalmas a társadalmi integráció, az inklúzió megvalósítására, a szolidaritás szerinti megközelítésre. A képzésben résztvevő sajátítsa el a közösségi szociális munka végzése során a partnerségben való együttműködés módszereit, a közös gondolkodás, problémamegoldás és közös cselekvés technikáit. A kurzus célja, hogy a képzésben résztvevő elsajátítsa a közösségi felmérés gyűjtőmódszerét és a cselekvési terv kidolgozásának és megvalósíthatóságának módszertanát, a közösségi beavatkozás előkészítésétől a lezárásig tartó folyamatát és szerezzon ismereteket és gyakorlati tapasztalatot a közösségi szociális munkásra háruló feladatokról, dilemmákról. Megértse, hogy a közösségi szociális munka fontos feladata a gyerekek közösséghez való tartozás igényének kielégítése, mely hozzájárul a fiatalság lelki, mentális egészségének megőrzéséhez, fejlesztéséhez, a deviáns viselkedésminták kialakulásának megelőzéséhez, a halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek szocializációjának elősegítéséhez.

A tantárgy tartalma:

Módszerek, eszközök: a kurzus a gyakorlati ismeretekre és hasznosíthatóságra fókuszál, melyet a résztvevők gyakorlati tapasztalataira építve esettanulmányok, szemelvények bemutatásával és megvitatásával, problémamegoldó szituációs gyakorlatokon, rövid kisfilmek által teremtett problémák megoldási szimulálásával, a modellezés technikáját alkalmazva, csoportmunkában sajátítanak el. A képzésben résztvevő megtanulja a közösségfejlesztés metodikáját és alapvetéseit. A közösségfejlesztő (ösztönző) modell kapcsán bepillantást nyer a közösségi készségek kifejlesztése, az integráció folyamatába, a kliensek bevonásával a közösségi problémák megfogalmazásába és feladatorientált megoldásába, a közösség tagjainak konszenzuseresésébe, a közösség tagjainak együttműködésébe, s mindebben el tudja helyezni saját maga szerepét, képessé tevő, katalizáló, koordinátor kompetenciáit, miközben a közösségi problémamegoldás és az etikai értékek tanítója.

1. A közösség fogalma, a közösség-szervezés modelljei és területei, a „közösségi munka tipológiája” (Jack Rothman), a közösség fejlesztése, a közösségi tervezés és a közösségi akciók hármasa és azok összefüggései.
2. A közösségfejlesztés metodikája és alapvetései: a közösségfejlesztő (ösztönző) modell kapcsán bepillantást nyer a közösségi készségek kifejlesztése, az integráció folyamatába, a kliensek bevonásával a közösségi problémák megfogalmazásába és feladatorientált megoldásába, a közösség tagjainak konszenzuseresésébe, a közösség tagjainak együttműködésébe, s

- mindebben el tudja helyezni saját maga szerepét, képessé tevő, katalizáló, koordinátor kompetenciáit, miközben a közösségi problémamegoldás és az etikai értékek tanítója.
3. A közösségi szociális munka sajátosságai, összetevői, feladatai és szintjei, a közösségi cselekvés sajátosságai, a közösségi szociális munka öt fázisa (Peter Baldock és Charles Zastrow).
 4. Közösségi tervezés: közösségtérkép készítése, a közösségen belüli kapcsolati háló, a külső háló.
 5. A közösségi szociális segítő tevékenység megvalósításában résztvevők: kapcsolattartás az iskolában dolgozó szakemberekkel (pedagógusokkal, osztályfőnökökkel, szabadidő szervezővel, iskolai pszichológussal, a gyermek- és ifjúságvédelmi munkában résztvevőkkel), a diákönkormányzattal, a szülőkkel és a partnerintézményekkel. Szinterek: az óvodai és iskolai közösséget érintő rendezvényeken való aktív részvétel, a nevelőtestületi értekezleteken, szülői értekezleteken, fogadóórákon való részvétel, a szülői szervezettel való kooperáció.
 6. Kompetenciák a közösségi beavatkozások során: kezdeményező szerepek (kezdeményező, bátorító, ösztönző, katalizáló, támogató, megerősítő stb.), melyek leginkább a folyamat kezdeti fázisaira jellemzőek, segítő szerepek (a szervező, kapcsolat- és információszervező, hálózatépítő, módszertani szakértő, koordináló, elemző, tervező, képzésszervező vagy képző, tanácsadó stb.)

Fejlesztendő kompetenciaterületek, tanulási eredmények:

Tudása

- Ismeri a közösségi szociális munka legfontosabb kérdéseit, problémáit, elméleteit, modelljeit;
- Érti és átlátja a közösségi szociális munka területeit és módszereit;
- Ismeri és tudja a közösségi munka megközelítéseinek sajátosságait, összetevőit, feladatait és szintjeit, a közösségi cselekvés sajátosságait;
- Ismeri és érti a közösség dinamikáját;
- Ismeri és érti a szociális egyenlőtlenségeket, megismeri az egyenlőtlenségek és a kirekesztés csökkentése érdekében felhasználható szociálpolitikai eszközöket.

Képességei

- Ismeri és képes használni a közösségfejlesztés módszereit és eszközeit;
- Képes a közösségek feltérképezésére és adekvát cselekvési tervek létrehozására;
- Képes a közösségi problémák azonosítására és a megoldásokban való közreműködésre;
- Képes megtervezni és szakmailag levezetni egy közösségi beavatkozást;
- Képes a közösségi munka folyamatainak, eredményeinek elemzésére, kritikai-reflektív értékelésére;
- Képes a közösségi felmérésekben (pl. szükségletfelmérés, értékelő kutatás, akciókutatás) való közreműködésre;
- Képes motiválni a klienseket a részvételre, önszervezésre, cselekvésre, hogy az érintettek maguk is részt vegyenek saját életminőségük javításában;
- Megérleli a változtatásra való igényt és képessé tesz a változások létrehozására;
- Képes a bizalomépítésre, a nyílt, hiteles, hatékony kommunikációra;
- Felkészült a szakmai csapatmunkára, a partneri együttműködésekre az érintettekkel, szakmai szervezetekkel, a társszakmák és a közigazgatás szakembereivel, önkéntesekkel.

Attitűdjei

- Nyitott mások megismerésére, empátiával viszonyul az emberekhez, családokhoz, csoportokhoz és közösségekhez;
- Nyitott a szakmájához kapcsolódó, de más területen tevékenykedő szakemberekkel, közösségekkel és intézményekkel való szakmai együttműködésre;
- Elkötelezett a különböző kultúrák és életformák egyenrangúsága mellett, az eltérést természetes jelenségként kezeli;
- Szakmai érdeklődésének, gyakorlatának megfelelően kész a további tanulásra, az ismeretek beépítésére, ehhez a megfelelő források felkutatására;

Autonómiája és felelőssége

- Képzettségi szintjének megfelelően, nagyfokú önállósággal végzi közösségi szociális munkáját;
- Autonóm módon bekapcsolódik a közösségi szociális munka szakmai diskurzusába.

Ajánlott oktatófilmek:

- Szociális munka az iskolában - ahogyan a kódások látják.
<https://www.youtube.com/watch?v=Q0sOe6TrEtw> (Ellenőrizve: 2019.09.27.)
- Foki Csilla: Szociális munka a közoktatásban.
<https://www.youtube.com/watch?v=Y4GNfjNcSgY> (Ellenőrizve: 2019.09.27.)
- Fehér Márta: A szociális munkás egy napja.
<https://www.youtube.com/watch?v=yKfVfhHxRnc> (Ellenőrizve: 2019.09.27.)
- Érettségi: csak közösségi szolgálattal.
<https://www.youtube.com/watch?v=qDHHJA7VAw> (Ellenőrizve: 2019.09.27.)
- Iskolai közösségi szolgálat a terepen.
<https://www.youtube.com/watch?v=US41GkX4JE8> (Ellenőrizve: 2019.09.27.)
- Stúdió Percek - Óvodai És Iskolai Szociális Segítő.
<https://www.youtube.com/watch?v=CvVMIFBdNG0> (Ellenőrizve: 2019.09.27.)
- Szociális munka. <https://www.youtube.com/watch?v=G0HwwooqtSQ> (Ellenőrizve: 2019.09.27.)
- Vibling Géza: FESZGYI felépítése és az egységek, szolgáltatások feladata.
<https://www.youtube.com/watch?v=dYCQO5it68M> (Ellenőrizve: 2019.09.27.)

Szakirodalom:

- Budai István – Nárαι Márta (szerk.) (2011) *Közösségi munka – társadalmi bevonás – integráció*. Szöveggyűjtemény. Széchenyi István Egyetem, Győr.
- Gosztonyi Géza (2002) *Közösségi szociális munka*. In: Kozma Judit (szerk.) *Kézikönyv szociális munkásoknak*. Budapest. Szociális Szakmai Szövetség (230-285)
- Gosztonyi Géza (szerk.) (1994) *Közösségi szociális munka*. In: Gosztonyi Géza – Hegyesi Gábor – Talyigás Katalin – Tánzos Éva (szerk.) *A szociális munka elmélete és gyakorlata*. Budapest. Semmelweis Kiadó. (187-404)
- Henderson, Paul – Vercseg Ilona (2010) *Community Development and Civil Society: Making Connections in the European Context*.
- Nagyné Varga Ilona (szerk.) (2011) *Közösségi munka a családsegítésben*. Szociotéka Kiadó. Debreceni Egyetem.
- Jankó Judit (2012) *Szoicálpedagógus az iskolában*. In: Vodicskáné Ráczkővi Ildikó: *A terepmunka gyakorlata*. 81-119.
- Parola füzetek. Budapest: Közösségfejlesztők Egyesülete. <http://www.kozossegfejlesztok.hu>
- Sörös Erzsébet (szerk.) (1996) *Szomszédsg a Nap utcában*. A városi közösségfejlesztés tapasztalatai. Budapest. Nap Klub Alapítvány.
- Varga A. Tamás (1988) *Lépésjavaslatok a helyi közösségfejlesztés kialakításához*. Kultúra és Közösség, 1988/3. 104-109.
- Varga A. Tamás – Vercseg Ilona (1988) *Közösségfejlesztés a Bakonyban*. Kultúra és Közösség 1988/3. 95-104.
- Vercseg Ilona (2004). *Közösségfejlesztő leckék kezdőknek és haladóknak*. Budapest. Közösségfejlesztők Egyesülete
- Vörös Gizella B. – Varga A. Tamás (1993) *A közösségi munka*. Elmélet és gyakorlat külföldön Budapest. Közösségfejlesztők Egyesülete.

Ajánlott filmek:

- Törődés, odafigyelés, gondoskodás.
<http://www.kozossegi.ofi.hu/Contents/ShowContentById/159> (Ellenőrizve: 2019.09.27.)
- Travel Pass To Democracy Európa Tanács által támogatott projekt, rövid filmje
<http://www.kozossegi.ofi.hu/Contents/ShowContentByTitle?title=M%C3%B3dszertani%20anyagok> (Ellenőrizve: 2019.09.27.)
- IKSZ a hátrányos helyzetű gyermekekért - Diákok bevonása a Hős utcai projektbe
<http://www.kozossegi.ofi.hu/Contents/ShowContentById/160> (Ellenőrizve: 2019.09.27.)

IV. modul: kiegészítő modul

A szociális munka alapismeretei modul

Tantárgy neve: A szociális munka folyamata, munkaformái és szintjei (10 óra elmélet, 5 óra gyakorlat)

Tantárgy leírása

A tantárgy általános célja:

A tantárgy célja, hogy a képzésben résztvevő ismerje a társadalmi viszonyok, a család- és személyközi kapcsolatok fő jellemzőit, funkcióit, az ezzel kapcsolatos alapfogalmakat és főbb elméleteket, a szociálpolitika területeit és eszközrendszerét, szabályozását, ezen belül kiemelten a szociális, valamint a gyermekjóléti- és védelmi ellátórendszer felépítését és szerepét, jogi szabályozását, a szociális munka alapelveit, módszereit, eszközeit és etikai kérdéseit. Legyen képes a szociális problémák felismerésére, elemzésére és a megoldásokat segítő eszközök, módszerek alkalmazására. A tantárgy tágabb értelemben vett célja, hogy a leendő szociális munkás megtanulja, hogy sikeres tevékenysége elősegíti a társadalmi változásokat, a problémamegoldásokat az emberi jólét, a szabadság és a társadalmi igazságosság növelésében. Célja továbbá, hogy az emberi viselkedésről és a társadalmi rendszerekről szóló elméletek felhasználásával, azokon a pontokon avatkozzon be, ahol az emberek egymással és társadalmi környezetükkel kapcsolatba kerülnek.

A tantárgy speciális célja:

A tantárgy fő célkitűzése, hogy a szociális munka elméleti alapvetéseinek elsajátítása után a tanulókat a képzésben résztvevő képes legyen a gyakorlatban alkalmazni, ezért a kurzus a gyakorlati ismeretekre és hasznosíthatóságra fókuszál, melyet a résztvevők gyakorlati tapasztalataira építve esettanulmányok, szemelvények bemutatásával és megvitatásával, problémamegoldó szituációs gyakorlatokon, rövid kisfilmek által teremtett problémák megoldási szimulálásával, a modellezés technikáját alkalmazva, csoportmunkában sajátítanak el. Cél az eset- és problémaközpontú, projektalapú tanulás. Cél, hogy a képzésben résztvevő elsajátítsa a helyi szükségletek és források felmérésének, és erre építve a szociálpolitikai tervezés-stratégia készítésének, az intézményfejlesztés alapvető módszereit. Megtanulja a szociális munka legfőbb feladatát a prevenció technikáit és módszereit és formáit, az egyéni esetkezelés, a csoportmunka és a közösségfejlesztés gyakorlati alkalmazását, a gyerekekkel-családokkal végzett szociális munka formáit, a szociális munkában alkalmazható kríziskezelési és mediációs technikákat, a segítő és a kliens kapcsolatát és ezen kapcsolat etikai alapelveit. A kurzus célja, hogy a képzésben résztvevő legyen képes ezen módszerek alkalmazására, valamint a gyerekek és családjaik problémáinak megoldásában közreműködő társterületeken dolgozó szakemberekkel való nyílt együttműködésre.

A tantárgy tartalma:

A kurzus során a képzésben résztvevők megismerkednek az egyéni és csoportos esetkezelés elméletével és ennek gyakorlati vonatkozásaival, a szociális diagnosztika és esetkezelés lényegével. problémamegoldó modellel és annak önálló alkalmazásával. Tudja helyesen kiválasztani azokat az eszközöket és módszereket, amelyek révén, hatékony módon tud hozzájárulni a beavatkozás sikeréhez. Legyen képes különbséget tenni fontos és mellékes információk között, melyek alapján fel tudja építeni a probléma megoldását. Legyen tisztában azzal, hogy kompetencia-határai hol húzódnak, hogy mikor szükséges más intézményekkel együttműködni.

1. A szociális munka módszerei, személyközi kapcsolatok alakítása. A személyközi interakciók megértésének különböző perspektívái. Az egyének, családok, csoportok kapcsolatrendszer az életciklus folyamatában. Az egyének, csoportok, családok a szociális rendszerekben, az egyének, csoportok, családok a szociális környezetben.
2. A klienssé válás folyamata: a kliens, a szolgáltatást használó definíciója. A klienslét, mint folyamat. A klienssé válás módjai, a belépés. Önkéntes és kötelezett kliens. A kliens többszemélyes kliens rendszerben. A kliens szerepek értelmezése. A „megjelölő másik” a kliens életében.

3. Az interperszonális, személyközi segítségnyújtás, interperszonális szociális esetmunka speciális kliensekkel, családokkal és speciális családokkal, munkacsoportokkal, speciális csoportokkal.
4. A problémamegoldó folyamat: A probléma elsődleges meghatározása (szűrés), a probléma meghatározása a családi, csoport, illetve az adott közösségi rendszerben és az elsődleges szerződéskötés, a szerződéskötés komponensei, jellemzői, a szerződés egységei. A diagnózis készítésének folyamata: adatgyűjtés, az adatok értékelés és adatrendezés, az adatok elemzése és összegzése, a diagnózis felállítása, döntésfa. Szociális diagnózis és kezelési terv készítése.
5. A krízis-intervenció alapelvei, folyamata: sürgősség, helyzetirányítás, felmérés, beavatkozás, utalás, utánkövetés.
6. A szociális segítés módjai: tanácsadás, mediáció, intervenció, képviselés, beszerzés, gondoskodás.

Fejlesztendő kompetenciaterületek, tanulási eredmények:

Tudása

- Ismeri a szociális munka alapvető elméleteit, folyamatait és modelljeit, az egyénnel, csoportokkal, szervezetekkel és közösségekkel történő szociális segítő munkát;
- Érti és átlátja a szociális munka jogi, társadalmi és ökológiai kontextusát,
- Ismeri a szociális munka beavatkozásra, együttműködések kialakítására, szociális problémák megelőzésére és kezelésére felhasználható módszereit, eljárásait, eszközeit és etikai kérdéseit;
- Ismeri és érti a szociális munka szerepét, lényegét, funkcióit, komplexitását, multi, interdiszciplináris jellegét, az emberek közötti interakciók természetét;
- Ismeri a saját és más segítő szakmák kompetenciaköreit, felkészült a gyakorlat során felmerülő problémák szakmai illetékességének felismerésére, és más szakmák szakembereivel való szakszerű együttműködésre.

Képességei

- Képes a hitelesség megteremtésére, a bizalomépítésre, a nyílt, hatékony kommunikációra a szociális munka folyamatában;
- Képes a kulturális eltérések megértésére és a szociális munkában való értelmezésére;
- Képes az autentikus bánásmódra személyekkel, csoportokkal, szervezetekkel, közösségekkel;
- Képes az általános szociális szerepkörök alapján a következő tevékenységekre: felkészülés, tervezés-megvalósítás-értékelés, a kliensek támogatása, kockázatmenedzselés, kiszámítható munkavégzés, naprakész adminisztráció, szakmai kompetencia demonstrálása (standardoknak, általános kompetenciáknak megfelelő munkavégzés);
- Felkészült a szakmai csapatmunkára, a partneri együttműködésekre az érintettekkel, szakmai szervezetekkel, a társszakmák és a közigazgatás szakembereivel, önkéntesekkel.

Attitűdjei

- Érzékeny és nyitott a gyermekek társadalmi és szociális problémáira, elkötelezett és felelősséget vállal ezek megoldásában;
- Nyitott mások megismerésére, empátiával viszonyul az emberekhez, családokhoz, csoportokhoz és közösségekhez;
- Nyitott és befogadó szakterületének szolgáltatásközpontú fejlesztésére, a szolgáltatás standardjainak kialakítására;
- Nyitott a szakmájához kapcsolódó, de más területen tevékenykedő szakemberekkel való szakmai együttműködésre;
- Új, váratlan élethelyzetekben és problémák felmerülése esetén a jogszabályok és etikai normák teljes körű figyelembevételével hozza meg döntését.

Autonómiája és felelőssége

- Képzettségi szintjének megfelelően, kritikai és problémamegoldó gondolkodáson alapuló, kiszámítható, következetes, autonóm módon végzi munkáját;
- Munkáját felelősen, a szociális munka értékeit és alapelveit, a szakmai etikai kódex iránymutatásait figyelembe véve, elméleti és gyakorlati megalapozottsággal végzi és képviseli;
- Az iskolai szociális munkás multidiszciplináris és interprofesszionális szakember, aki számos más szakemberrel partnerségben végzi tevékenységét;
- Felelősséget vállal a szolgáltatásokat igénybe vevők életébe történő beavatkozásért.

Ajánlott oktatófilmek:

- Szociális munka
<https://www.facebook.com/iskolaiszocmunka/videos/458071636878/> (Ellenőrizve: 2019.09.27.)
- Szociális munka az iskolában - ahogyan a kódások látják
<https://www.youtube.com/watch?v=Q0sOe6TrEtw> (Ellenőrizve: 2019.09.27.)
Frontline: social work short film 2014.
<https://www.youtube.com/watch?v=84bE1M6Usz0> (Ellenőrizve: 2019.09.27.)
Rövidfilmes segédanyag tematika <http://ignacipedagogia.hu/rovidfilmes-segedanyag-tematika/> (Ellenőrizve: 2019.09.27.)
The Socialtransport - <https://www.youtube.com/user/TheSocialtransport/videos> (Ellenőrizve: 2019.09.27.)
Hegedűs Georgina: Közös hely <http://www.osztalyfonok.hu/cikk.php?id=951> (Ellenőrizve: 2019.09.27.)
Zsély Csilla: Fair Play <http://www.osztalyfonok.hu/cikk.php?id=951> (Ellenőrizve: 2019.09.27.)
- Sansz – Akcióban az utcai szociális munkások.
<https://www.youtube.com/watch?v=tPM5HnTdtXQ> (Ellenőrizve: 2019.09.27.)
- Ezerarcú szociális munka. Vajon tudják az emberek?
<https://www.youtube.com/watch?v=rFN9uRmjk5I> (Ellenőrizve: 2019.09.27.)
- Hegyes Gábor: A szociális munka az agy, a láb és a szív egysége!
<https://www.youtube.com/watch?v=2s5wd0mm13o> (Ellenőrizve: 2019.09.27.)
ELTE Miről is szól a szociális munka szerintünk? What is social work all about?
https://www.youtube.com/watch?v=X_gMJr3tEJA (Ellenőrizve: 2019.09.27.)

Szakirodalom:

- Andok Ferenc – Tímár Szilvia (2002) *Dilemmák a szociális munkában*. Esély 2002/4. szám.
- A szociális munka etikai kódexe (2011) *Szociális Szakmai Szövetség*. (www.3sz.hu)
- Bárdos Kata (2002) *Alapvető eszközök a szociális munkában*. Szociális Szakmai Szövetség.
- Bata Erika (2005) *A szociális munka etikai kódexe és a szakma gyakorlata*. In: Háló 2005/november
- Hegyesi Gábor – Talyigás Katalin (szerk): *Szociális munka elmélete és gyakorlata I. kötet* NCSSZI Bp. 32–180.
- Jankó Judit (2012) *Szoicálpedagógus az iskolában*. In: Vodicskáné Ráczkövi Ildikó: A terepmunka gyakorlata. 81-119.
- Kelemen G. (2006) *Reflexív gondolkodás a szociális munkában*. Esély 2006/1. 89-92.
- Kozma Judit (szerk.) (2002) *Kézikönyv szociális munkásoknak*. Szociális Szakmai Szövetség, Budapest.
- Kozma Judit (2003) *Szociális diagnózis*. Szocháló. 2003. augusztus 29.
<http://www.szochalo.hu/folyoiratok/hircentrum/article/101360/1299> (Ellenőrizve: 2019.09.27.)
- Lovas Zsuzsa – Herczog Mária (1999) *Mediáció avagy a fájdalommentes konfliktuskezelés*. Múzsák. Budapest.
- Somorjai Ildikó (szerk.) (2001) *Kézikönyv a szociális munka gyakorlatához*. Szociális Szakmai Szövetség. Budapest.
- Tánczos Éva (szerk.) (1994) *A szociális munka elmélete és gyakorlata II. kötet*. Szociális munka egyénnel és családokkal – esetmunka. Semmelweis Kiadó. Budapest.

Ajánlott filmek:

- Amerikai rapszódia (2001)
- Veszélyes kölykök (1995)
- Isten áldása a gyermekem
- Ha a férfi igazán szeret (1994)
- Gettomilliomos (2008)
- Sráckor (2014)
- Vademberek hajszája (2016)
- Testről és lélekről (2017)
- Frances Ha (2012)
- Ifjúság (2015)
- Veszélyes kölykök (1995)
- Aranysárkány (1966)
- Az osztály (2008)
- A hullám (2008)
- Holt Költők Társasága (1989)
- Négyszáz csapás (1959)

Tantárgy neve: Professionalizáció a szociális munkában (5 óra elmélet, 10 óra gyakorlat)

Tantárgy leírása

A tantárgy általános célja:

A tantárgy célja, hogy a képzésben résztvevő magas szinten elsajátítsa a szociális kompetenciát, mint az egyénnek azt a képességét, hogy a szociális kapcsolatok terén felmerülő legkülönbözőbb problémákat oly módon tudja kezelni, hogy közben a kapcsolat fenntartására, megőrzésére törekszik. A képzésben résztvevő sajátítsa el a szociális munka alapvetéseit, értékeit, fejlesztésének alternatíváit, etikai normáit, a szociális munka professzió értékeit. Mindezek ismeretében a képzésben résztvevő legyen képes megérteni, mit jelent az elmélet informálta gyakorlat és elméleti ismereteit alkalmazva a szakmai kompetenciák fejlesztésére.

A tantárgy speciális célja:

A képzés célja, hogy a képzésben résztvevő képessé váljon a szociális munka, mint professzió gyakorlati alkalmazására, a jogérvényesítő, hatékony magatartás értékeinek és alapvetéseinek képviselésére, elsajátítsa az önmenedzselés, önérvényesítés alapjait és technikáit és ezeket a gyakorlatban is alkalmazni tudja. A képzésben résztvevő elsajátítja a segítő folyamat elemeit és alapvető módszereit, illetve ezek alkalmazását. A képzés során fejlődik a személyes hatékonyság és a képzésben résztvevő begyakorol egyes készségeket: pozitív érzelmek, negatív indulatok kifejezése, kritika kezelése, nemet mondás, kompromisszumkötés stb. A tárgy speciális célja egyben az is, hogy alternatívákat, módszereket mutasson meg a szükséges korrekciókhoz.

A tantárgy tartalma:

Képzésben résztvevő elsajátítja és alkalmazni tudja a szociális munka professzió-alapú ismereteit és ezek gyakorlatát.

1. A szociális professziók hazai és nemzetközi történeti alapjai, a professionalizáció folyamata. A szociális segítés szemléleti elvei: a tradicionális, diszkriminatív, szelektív és univerzális szemlélet, az alapvető ideológiai eltérések és konfliktusok természete, és ezek hatása a szociális munka gyakorlatára.
2. Szociális szakmaközi együttműködések - inter-professionalizáció.
3. A szociális munka alapkérdései, értékdilemmái, fejlesztésének alternatívái.
4. A szociális munka professzió értékei, etikai alapjai.
5. Ismeretek a szociális munkában.
6. A szociális munka etikai dilemmáinak ismerete, valamint azok értelmezésének képessége.
7. Szakmai kompetenciák, határok értelmezésének képessége.
8. A segítő folyamat elemeinek és alapvető módszereinek ismerete.
9. A segítő kapcsolat alapjai.

10. Együttműködés és kliens.
11. A segítő viszony kialakítása a professzionális segítő.
12. A szociális munkások mindennapi szakmai tevékenységének vizsgálata.

Fejlesztendő kompetenciaterületek, tanulási eredmények:

Tudása

- A szociális munka alapvető elméleteinek és folyamatainak ismerete, modelljeinek, az egyénekkal, csoportokkal, szervezetekkel és közösségekkel;
- A képzésben résztvevő ismeri és érti a szociális munka szerepét, lényegét, funkcióit, komplexitását, multi, interdiszciplináris jellegét;
- Érti és átlátja a szociális munka jogi, társadalmi és ökológiai kontextusát, a szociális munkára vonatkozó közvitákat és jellemző, elterjedt véleményeket, a szociális munka alapvető elméleteit, modelljeit és folyamatait;
- Ismeri a szociális munka kompetenciáit;
- Elsajátítja azon szociális kompetenciákat, melyek segítségével a szociális kapcsolatok terén felmerülő legkülönbözőbb problémákat oly módon tudja kezelni, hogy közben a kapcsolat fenntartására, megőrzésére törekszik;
- Ismeri az egyénekkal, csoportokkal, szervezetekkel és közösségekkel történő szociális segítő munkát.

Képességei

- Képes a közvetlen gyakorlatra, az autentikus bánásmódra a személyekkel, csoportokkal, szervezetekkel, közösségekkel;
- Képes eligazodni a szociális terület mélyebb összefüggései, valamint a gyakorlat által felvetett konkrét társadalmi problémák és lehetséges megoldási módszerek, modellek között;
- Képes az önismeretre, önismereti kérdőívek segítségével saját kompetenciáinak feltérképezésére;
- Képes a hitelesség megteremtésére, a bizalomépítésre, a nyílt, hatékony kommunikációra a szociális munka folyamatában.

Attitűdjei

- Érzékeny és nyitott a gyermekek társadalmi és szociális problémáira, elkötelezett és felelősséget vállal ezek megoldásában;
- Nyitott mások megismerésére, empátiával viszonyul az emberekhez, családokhoz, csoportokhoz és közösségekhez;
- Az általános szociális szerepkörök alapján elkötelezett a kliensek támogatása, a kockázatmenedzselés, a kiszámítható munkavégzés, a naprakész adminisztráció, a szakmai kompetencia demonstrálására, a standardoknak, általános kompetenciáknak megfelelő munkavégzés iránt;
- Nyitott a szakmájához kapcsolódó, de más területen tevékenykedő szakemberekkel való szakmai együttműködésre;
- Új, váratlan élethelyzetekben és problémák felmerülése esetén a jogszabályok és etikai normák teljes körű figyelembevételével hozza meg döntését.

Autonómiája és felelőssége

- Saját személyiségbeli erősségeinek és gyengeségeinek ismeretében autonóm módon fejleszti kompetenciáit;
- Felelősen fejleszti szociális készségeit: pozitív érzelmek, negatív indulatok kifejezése, kritika kezelése, nemet mondás, kompromisszumkötés stb.
- Képzettségi szintjének megfelelően, kritikai és problémamegoldó gondolkodáson alapuló, kiszámítható, következetes, autonóm módon végzi munkáját;
- Munkáját felelősen, a szociális munka értékeit és alapelveit, a szakmai etikai kódex iránymutatásait figyelembe véve, elméleti és gyakorlati megalapozottsággal végzi és képviseli;
- Az iskolai szociális munkás multidiszciplináris és interprofesszionális szakember, aki számos más szakemberrel partnerségben végzi tevékenységét;

- Felelősséget vállal a szolgáltatásokat igénybe vevők életébe történő beavatkozásért.

Ajánlott oktatófilmek:

- Ezerarcú szociális munka. Vajon tudják az emberek?
<https://www.youtube.com/watch?v=rFN9uRmjk5L> (Ellenőrizve: 2019.09.27.)
- Együttműködés - a szociális kompetenciák fejlődésének támogatása.
<https://www.youtube.com/watch?v=OzJh5lUgRNE> (Ellenőrizve: 2019.09.27.)
- Szociális, életviteli és környezeti kompetenciák fejlesztése.
<https://www.youtube.com/watch?v=iBdXjC2TfmQ> (Ellenőrizve: 2019.09.27.)
- Szociális munka
<https://www.facebook.com/iskolaiszocmunka/videos/458071636878/> (Ellenőrizve: 2019.09.27.)
- Szociális munka az iskolában - ahogyan a kódosok látják
<https://www.youtube.com/watch?v=Q0sOe6TrEtw> (Ellenőrizve: 2019.09.27.)
- Frontline: social work short film 2014. <https://www.youtube.com/watch?v=84bE1M6Usz0> (Ellenőrizve: 2019.09.27.)
- Rövidfilmes segédanyag tematika <http://ignacipedagogia.hu/rovidfilmes-segedanyag-tematika/> (Ellenőrizve: 2019.09.27.)
- The Socialtransport - <https://www.youtube.com/user/TheSocialtransport/videos> (Ellenőrizve: 2019.09.27.)
- Hegedűs Georgina: Közös hely <http://www.osztalyfonok.hu/cikk.php?id=951> (Ellenőrizve: 2019.09.27.)
- Zsély Csilla: Fair Play <http://www.osztalyfonok.hu/cikk.php?id=951> (Ellenőrizve: 2019.09.27.)
- Hegyesi Gábor: A szociális munka az agy, a láb és a szív egysége!
<https://www.youtube.com/watch?v=2s5wd0mm13o> (Ellenőrizve: 2019.09.27.)
- ELTE Miről is szól a szociális munka szerintünk? What is social work all about?
https://www.youtube.com/watch?v=X_gMjr3tEJA (Ellenőrizve: 2019.09.27.)

Szakirodalom:

- *A szociális munka etikai kódexe* (2011) (www.3sz.hu)
- B. Roberts Compton Burt Galaway: *Az elméleti tudás a szociális munka gyakorlatában*. In: Hegyesi Gábor - Talyigás Katalin (szerk): *Szociális munka elmélete és gyakorlata I. kötet* NCSSZI Bp. 2006. 117–136.
- B. Roberts Compton -Burt Galaway: *Problémamegoldás: a szociális munka folyamata*. In.: Hegyesi G. – Talyigás K. (szerk.): *A szociális munka elmélete és gyakorlata I. kötet, Általános szociális munka*, NCSSZI Bp. 2006. 138–158.
- Colin Prichard Richard Taylor: *Politikai irányvonalak a szociális munkában*. In. Hegyesi Gábor Talyigás Katalin (szerk): *Szociális munka elmélete és gyakorlata I. kötet* NCSSZI Bp. 2006. 163–180.
- Dean H. Hepworth –Jo Ann Larsen: *A sokszempontú felmérés*. In. Tánczos Éva (szerk): *A szociális munka elmélete és gyakorlata II. kötet*. 66–97.
- Mel Gray, Stephen A. Webb (ed.): *Ethics and Value Perspectives in Social Work*. Palgrawe, 2010.

Ajánlott filmek:

- Sráckor (2014)
- Vademberek hajszája (2016)
- Testről és lélekről (2017)
- Frances Ha (2012)
- Ifjúság (2015)
- Veszélyes kölykök (1995)
- Aranysárkány (1966)
- Az osztály (2008)
- A hullám (2008)
- Holt Költők Társasága (1989)
- Négy száz csapás (1959)

Nyíregyházi Egyetem

I. Modul

Általános ismeretek az óvodai és iskolai szociális segítő tevékenység ellátásához

Tantárgy neve: A köznevelési rendszer és jogi szabályozása (8 óra elmélet, 2 óra gyakorlat)

Tantárgy leírása

A tantárgy általános célja:

A képzés résztvevői megismerik a hazai köznevelési rendszer egészének jellemzőit, különös tekintettel az óvoda és iskola világára. Betekintést nyernek a nevelést-oktatást meghatározó társadalmi összefüggésekbe. Átfogó képet kapnak a jogi szabályozásáról, az oktatáspolitikai folyamatokról, a köznevelés strukturális és tartalmi összefüggéseiről, szociális feladatrendszeréről.

A tantárgy speciális célja:

A résztvevők komplexitásában ismerjék meg a köznevelési rendszer intézményeit, feladatrendszerét, és kapcsolatát a szociális rendszerrel. A képzésben résztvevők képesek olyan információk gyűjtésére és feldolgozására, amelyek alkalmassá teszik őket a szociális védelmi rendszerben rájuk háruló részfeladatok hatékony ellátására. Rendelkeznek munkájuk során társadalmi érzékenységgel, a globális értékek lokális alkalmazásának képességével.

A tantárgy tartalma:

Oktatáspolitikai alapfogalmak. A nevelés-oktatási intézmények jogi szabályozása, az óvodák és iskolák működését szabályozó alapdokumentumok. A nevelési-oktatási intézmény, mint formális és informális szervezet. A köznevelés gazdasági és társadalmi környezete. A hátrányos helyzet és kezelése. A köznevelési rendszer szociális feladatai.

Kompetenciák:

- Ismerje más segítő szakmák kompetenciaköréit, felkészült legyen a munkája során felmerülő problémák szakmai illetékességének felismerésére, tudja elhelyezni a közoktatási intézményeket a hazai gyermekvédelem rendszerében.
- Legyen képes olyan információk gyűjtésére és feldolgozására, amelyek alkalmassá teszik őket a szociális védelmi rendszerben rájuk háruló részfeladatok hatékony ellátására. Legyen képes értékelni a szakmai lehetőségeket, mérlegelni a kockázatokat, az alternatívákat és a következményeket, legyen képes kompromisszumos megoldásokra.
- Rendelkezzen a munkája során társadalmi érzékenységgel, a globális értékek lokális alkalmazásának képességével

Ajánlott oktatófilmek: -

Szakirodalom:

- 2011. évi CXCV törvény a nemzeti köznevelésről.
- *Jelentés a magyar közoktatásról 2010.* Szerkesztette: Balázs Éva, Kocsis Mihály, Vágó Irén
Kontrollszerkesztő: Simon Mária. Budapest, Oktatókutató és Fejlesztő Intézet.
<http://mek.oszk.hu/12800/12893/12893.pdf> (Ellenőrizve: 2019.09.27.)
- Kozma Tamás (2012): *Oktatáspolitikai*. Debrecen-Pécs
<http://mek.oszk.hu/11200/11203/11203.pdf> (2019.04.20.) (Ellenőrizve: 2019.09.27.)
- Lannert Judit: Iskolázottság, iskolarendszer és oktatáspolitikai
http://www.tarsadalomkutatas.hu/kkk.php?TPUBL-A-820/publikaciok/tpubl_a_820.pdf
(Ellenőrizve: 2019.09.27.)

Ajánlott filmek:--

Tantárgy neve: Kiemelt figyelmet igénylő gyermekek a köznevelés rendszerében (5 óra elmélet, 5 óra gyakorlat)

Tantárgy leírása

A tantárgy általános célja:

Ismerkedjenek meg a képzés résztvevői a kiemelt figyelmet igénylő gyermek-és tanulói körökkel, sajátosságaikkal, ellátásuk pedagógia, gyógypedagógiai eszközeivel. Ismerjék a cigányság társadalmi, kulturális sajátosságait, a cigány tanulók iskolai, iskolázottsági helyzetét. Legyenek képesek a különleges tanulói igények felismerésére, és adekvát bánásmód alkalmazására.

A tantárgy speciális célja:

Ismerjék a kiemelt figyelmet igénylő tanulók, gyermekek főbb csoportjait (SNI, BTMN, HH, HHH,) jellemzőiket. Ismerjék e tanulóakra vonatkozó főbb jogszabályokat, ellátásuk törvényi protokollját, és pedagógiai eszközeit. Ismerjék az esélyteremtés társadalmi és oktatáspolitikai lehetőségeit. Tudják az etnikai konfliktusok jellemzőit, jogvédelmi lehetőségeit.

Legyenek képesek átlátni a társadalmi egyenlőtlenségek átörökítésének mechanizmusát, felismerni és alkalmazni az esélyteremtés iskolai lehetőségeit. Legyenek képesek a tanult módszerekkel e gyermekek és tanulók számára fejlesztő, támogató légkör biztosítására. Legyenek képesek a tipikus problémák felismerésére, a segítségnyújtás köznevelési rendszeren belüli és kívüli lehetőségeinek megtalálására. Toleráns és elfogadó attitűdjükkel méltányolják kiemelt figyelmet igénylő gyermekek szubkulturális sajátosságait, a hátrányos helyzetükből fakadó nehézségeiket. Törekedjenek az iskolai szociális munka lehetőségeivel esélyegyenlőségük biztosítására

A tantárgy tartalma:

A kiemelt figyelmet igénylő gyermek, mint pedagógiai és jogi kategória, ellátásuk törvényi háttere, intézményrendszere. A sajátos nevelési igényű gyermekek főbb csoportjai: a mozgásszervi, az érzékszervi, az értelmi, a beszéd fogyatékos, a halmazottan fogyatékos, az autizmus spektrum zavarral, a magatartás-szabályozási zavarral, tanulási és figyelemzavarral küzdő tanulók. E csoportok jellemzői, okok, tünetek. A BTMN-es gyerekek az iskolában. Cigány tanulók az iskolában. A cigányság életviszonyai, életmódja, etnikai szubkultúrájának sajátosságai. Etnikai konfliktusok és azok kezelése. A társadalmi integráció és az inkluzív nevelés feltételei és azok megteremtésére tett kísérletek. A tudásalapú társadalom új kihívásai a kiemelt figyelmet igénylő tanulók oktatási esélyegyenlőségének biztosításában. Tehetséggondozás, tehetséges tanulók a köznevelés rendszerében.

Kompetenciák:

- a) Ismerje a kiemelt figyelmet igénylő tanulók, gyermekek főbb csoportjait, jellemzőiket. Ismerje e tanulóakra vonatkozó főbb jogszabályokat, ellátásuk törvényi protokollját, és pedagógiai eszközeit.
- b) Legyen képes felismerni a gyermeki személyiség változásait, kríziseit, a gyermeket, fiatal veszélyeztető, a hátrányos helyzetbe sodró problémákat, a segítő beavatkozás szükségességét. Legyen képes e gyermekek és tanulók számára fejlesztő, támogató légkör biztosítására. Legyen képes szakmai csapatmunkára, és más szakmák szakembereivel, civilekkel, önkéntesekkel (jelzőrendszerrel) való szakszerű együttműködésre.
- c) Rendelkezzen e gyermekekkel, tanulókkal kapcsolatban elfogadó attitűddel, problémáik iránti érzékenységgel.

Ajánlott oktatófilmek:--

Szakirodalom:

- Forray R Katalin - Czachesz Erzsébet – Lesznyák Márta (2001): *Multikulturális társadalom, interkulturális nevelés*. In: Tanulmányok a neveléstudomány köréből. Osiris, Budapest, 111-125
- Gyulavári Tamás – Kállai Ernő (2010, szerk.): *A jövevényektől az államalkotó tényezőig. A nemzetiségi közösségek múltja és jelene Magyarországon*. OBH, Budapest. 10-228.p.
- Kópatakiné Mészáros Mária (2008, szerk.): *Adaptációs kézikönyv. Gyakorlati útmutató integráló pedagógusoknak*. Budapest, Educatio Társadalmi Szolgáltató Közhasznú Társaság.

- M. Tamás Márta (2006, szerk.): *Integráció és inklúzió. Fejlesztő módszerek a közoktatásban.* Budapest, Trefort Kiadó.
- Páva Rita (2015): *Interkulturális, multikulturális oktatás alapjai.* http://pedagoguskepzes.elte.hu/images/anyagok/i3/27_interkulturális_multikulturális_oktatás_alapjai.pdf (Ellenőrizve: 2019.09.27.)
- Virág Tünde (2015, szerk.): *Törésvonalak Szegénység és etnicitás vidéki terekben.* Elektronikus tananyag.
- Zászkaliczky Péter- Veres Tamás (2010.szerk.): *Tágabb értelemben vett gyógypedagógia.* ELTE BGGYK. Budapest, ELTE Eötvös Kiadó.
- 2011. évi CXCV. törvény a nemzeti köznevelésről. (és módosításai)

Ajánlott filmek:--

Tantárgy neve: Gyermekjólét és gyermekvédelem hazai és európai dimenziói (2 óra elmélet, 8 óra gyakorlat)

Tantárgy leírása

A tantárgy általános célja:

A képzés résztvevői ismerjék meg a hazai és nemzetközi gyermekvédelem fejlődési tendenciáit, a törvénykezési folyamatát. Ismerjék meg a gyermekvédelem különböző szintjein alkalmazott prevenciók lehetőségeit, különböző módszereket és eljárásokat. Ismerjék a szociális projekt, a projektmanagement fogalmát, felépítését, célját, jelentőségét és helyét az óvodai, iskolai munkában. További cél, hogy a képzésben résztvevők megértsék és átlássák a szociális projekt készítésének általános alapelveit és lépéseit, valamint betekintést nyerjenek konkrét céllal megvalósult szociális projektekbe. A gyakorlati példák áttekintő elemzését követően pedig képessé váljanak adott, szociális tevékenységhez kapcsolódó projektervek készítésében feladatvállalásra.

A tantárgy speciális célja:

Ismerjék meg a gyermek és ifjúsági korosztály fejlődését segítő és veszélyeztető tényezők körét, a megelőzés, a korai felismerés és a korrekció (segélyezés, szociális ellátás) lehetőségeit.

Legyenek képesek olyan információk gyűjtésére és feldolgozására, amelyek alkalmassá teszik őket a szociális védelmi rendszerben rájuk háruló részfeladatok hatékony ellátására. Legyenek képesek hazai és nemzetközi szinten a gyermekvédelemmel foglalkozó intézmények közötti eligazodásra.

A képzésben résztvevők tantárgy során megismerik a projekttervezést, mint az óvodai és iskolai szociális munka egyik fontos eszközét. Megismerik a szociális projekt fogalmát, szerkezetét, felépítését, tervezését.

Képessé válnak a projekttervezés gyakorlati alkalmazására, egy-egy területhez kapcsolódó szociális projekt megtervezésében és kivitelezésében való részvételre a szükségletfelméréstől a projektek zárásáig.

A tantárgy tartalma:

A gyermekvédelem hazai és nemzetközi jogszabályi háttere, a gyermeki jogok biztosításának hazai és nemzetközi sajátosságai. A gyermekvédelem tevékenység- és intézményrendszere, speciális feladatai. A problémakezelő gyermekvédelem. A hazai és nemzetközi gyermekvédelem összehasonlító elemzése. A gyermeki veszélyeztetettség tipikus okai, kezelésük. A szociális projekt fogalma, felépítése, célja és helye az óvodai, iskolai szociális munkában. A projektkészítés elve és módszertana. Szociális témakörben megvalósult projektek áttekintő elemzése, sajátélményű projekterv készítése.

Kompetenciák:

- Ismerje gyermek és ifjúsági korosztály fejlődését segítő és veszélyeztető körét, a megelőzés, korai felismerés és korrekció (segélyezés, szociális ellátás) lehetőségeit. Ismerje és értse a társadalom működését, a társadalmi folyamatokat, a társadalmi és szociális problémák keletkezését, jelenlétét és a veszélyeztető tényezőket, valamint, hogy ezek hogyan hatnak az egyénre, családra, csoportokra, szervezetekre és közösségekre.

b) Legyen képes olyan információk gyűjtésére és feldolgozására, amelyek alkalmassá teszik a szociális védelmi rendszerben rájuk háruló részfeladatok hatékony ellátására. Legyen képes a hazai és nemzetközi szinten a gyermekvédelemmel foglalkozó intézmények közötti eligazodásra, az érdekegyeztetési lehetőségek, a párbeszéd lehetséges formáinak és módszereinek alkalmazására

c) Rendelkezzen munkája során társadalmi érzékenységgel, a globális értékek lokális alkalmazásának képességével. Rendelkezzen olyan elméleti és módszertani ismeretekkel, amelyek birtokában a felmerülő problémák, megoldandó feladatok során korrektív és/vagy preventív megoldásokkal szolgál.

Ajánlott oktatófilmek: --

Szakirodalom:

- Abrignani B., Gomes R., Vilder D. (2003): *Projektmenedzsment – T-kit*. Budapest, Mobilitás.
- Haraszti I., Huber B. (2005): *Projektfejlesztés és pályázatírás*. Budapest, NCSSZI.
- Herczog Mária (2009, szerk.): *Kézikönyv a gyermekjogi egyezmény alkalmazásához*. (UNICEF) Budapest, Család, Gyermek, Ifjúság Egyesület. Hüse L., Péntes M., Molleman G, Gurály E. (2008): *Szükségletalapú projekttervezés egyszerűen – Mentori kézikönyv a PREFFI módszer használatához*. Göllösz Viktor S. Sz. Á. I. Nyíregyháza.
- Katonáné Pehr Erika, Herczog Mária (szerk, 2011): *A gyermekvédelem nagy kézikönyve*. Budapest, Complex Kiadó.
- Varga Aranka (2014): *Metszéspontok. Gyermekvédelem és iskola*. Pécs, DIGITALPAPER - VIRÁGMANDULA KFT.
- Veczkó József (2007): *Gyermekvédelem pszichológiai nézőpontból. Társadalmi, család-és gyermekérdekek*. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest 2007. 362.p A gyermekvédelem alapfogalmai és intézményei 55-89.p. XI. Gyermekvédelem és nevelés 302-348.p.

Ajánlott filmek: --

II. Modul

Szociális csoportmunka gyakorlata

Tantárgy neve: Hátránykompenzáló jó gyakorlatok (2 óra elmélet, 8 óra gyakorlat)

Tantárgy leírása

A tantárgy általános célja:

Megismertetni a képzés résztvevőit a társadalmi kirekesztődés ellen irányuló pedagógiai lehetőségekkel, ezek közül részletesebb betekintést nyújtani a hátránykompenzáló, esélyteremtő jó gyakorlatokba.

A tantárgy speciális célja:

A képzés résztvevői ismerjék az esélyegyenlőség, a hátrányos helyzet és a méltányosság fogalmát, a hátránykezelés főbb stratégiáit. Értsék meg az esélyteremtő iskolai koncepciók filozófiáját, intézményi gyakorlatát.

Legyenek képesek felismerni és a lehetőségekhez képest alkalmazni azokat a pedagógiai technikákat, amelyeket a képzés során megismertek.

Készüljenek fel a kirekesztődésnek leginkább kitett tanulói rétegek integrációjának segítésére, valamint szociális és pedagógiai eszközökkel tudjanak fellépni az iskolai szegregáció különböző formái ellen.

Követelmények (ehhez kapcsolódóan a tantárgy tartalma):

Az esélyegyenlőség és a méltányosság tartalma, az esélyegyenlőséget biztosító paradigmák bemutatása. A hátrányos helyzet fogalma, a hátrányos helyzet átörökítését segítő kulturális stratégiák. A hátránykezelés és az esélyteremtés lehetőségei a kulturális identitás erősítésén keresztül. A kultúrák közötti hídépítő technikák az esélyteremtő iskolák gyakorlatában. Az iskolai szociális munka jelentősége a hátrányos helyzetű tanulók megsegítésében a társadalmi kirekesztődés megakadályozásában. Esetelemzések, szimulációk az elfogadó attitűd formálására.

Kompetenciák:

- a) Ismerje az esélyegyenlőség, a hátrányos helyzet és a méltányosság fogalmát, a hátránykezelés főbb stratégiáit. Ismerje az esélyteremtő iskolai koncepciók filozófiáját, iskolai gyakorlatát.
- b) Legyen képes felismerni és a lehetőségekhez képest alkalmazni azokat a pedagógiai technikákat, amelyek alkalmasak a hátránykompenzálásra. Legyen képes szociális és pedagógiai eszközökkel fellépni a szegregáció különböző formái ellen.
- c) Rendelkezzen olyan képességekkel, amelyek elősegítik a kirekesztődésnek leginkább kitett tanulói rétegek integrációját. Rendelkezzen olyan elméleti és módszertani ismeretekkel, amelyek birtokában a felmerülő problémák, megoldandó feladatok során korrekatív és/vagy preventív megoldásokkal szolgál.

Ajánlott oktatófilmek: --**Szakirodalom:**

- Forray R Katalin Czachesz Erzsébet – Lesznyák Márta (2001): *Multikulturális társadalom, interkulturális nevelés*. In: Tanulmányok a neveléstudomány köréből. Budapest, Osiris Kiadó.
- Liskó Ilona (2002): *A hátrányos helyzetű tanulók oktatásának minősége*. Új pedagógiai szemle 2002/február.
- L. Ritók Nóra (2008): *Projektpedagógia a hátrányos helyzetű tanulók oktatásában*. Integrációs pedagógiai Műhelyfüzetek/7. Educatio Kiadó, Budapest.
- Szilvási Léna (szerk., 2008): *Módszerek a hátrányos helyzetű tanulók iskolai sikerességének segítésére*. Budapest, Educatio Kiadó.
- Várnagy E.-Várnagy P (2000): *A hátrányos helyzet pedagógiája*. Pécs, Corvinus.

Ajánlott filmek:--

Tantárgy neve: Az erőszak pszichológiai kérdései (2 óra elmélet, 8 óra gyakorlat)

Tantárgy leírása**A tantárgy általános célja:**

A képzésben résztvevő ismerjék meg az erőszak jelenségvilágát, a gyermekeket érintő megjelenési formáit, pszichológiai hátterét és következményeit. Legyenek képesek felismerni a rábízott gyermeket érintő problémákat, ismerjék és alkalmazzák a hatékony segítségnyújtás formáit.

A tantárgy speciális célja:

A résztvevők ismereteik alkalmazását illetően alkalmassá válnak a problémák felismerésére, azok kritikus elemzésére és konfliktushelyzetek megoldására. Elkötelezettekké válnak a gyermeket támogató környezet kialakításában és felelősséget vállalnak a segítségnyújtásban.

A tantárgy tartalma:

Az agresszió fogalma, jelenségtana, elméletei. A bántalmazás típusai, okai, pszichés következményei. Magatartásbeli jelek, tünetek. Az önpusztító agresszió. Erőszak a családban és a családvédelem. Erőszak az óvodában, iskolában. Áldozatok, agresszorok és kívülállók jellemzői (sajátélményű szimulációk, szerepjátékokon keresztül). Az agresszió megnyilvánulásai. Az agresszió kezelésének

lehetőségei. Gyermekbántalmazás. A bűnözés megelőzése, különös tekintettel az erőszakos bűnözésre. A médiaerőszak jelensége, hatása. Preventív lehetőségek.

Kompetenciák:

- a) Ismerje az erőszak jelenségvilágát, a gyermekeket érintő megjelenési formáit, pszichológiai hátterét és következményeit. Ismerje a rábízott gyermeket érintő problémákat, legyen tisztában a hatékony segítségnyújtás formáival.
- b) Legyen képes a problémák felismerésére, azok kritikus elemzésére és konfliktushelyzetek megoldására. Legyen képes értékelni a szakmai lehetőségeket, mérlegelni a kockázatokat, az alternatívákat és a következményeket, legyen képes kompromisszumos megoldásokra.
- c) Rendelkezzen elkötelezettséggel a gyermeket támogató környezet kialakítására és a segítségnyújtásra. Rendelkezzen olyan elméleti és módszertani ismeretekkel, amelyek birtokában a felmerülő problémák, megoldandó feladatok során korrektív és/vagy preventív megoldásokkal szolgál.

Ajánlott oktatófilmek:--

Szakirodalom:

- Buda Marianna (2005): *Tehetünk ellene? A gyermeki agresszió*. Budapest, Dinasztia Tankönyvkiadó. 39-120.p.,
- Figula Erika- Margitics Ferenc- Pauwlik Zsuzsa (2010): *Családi szocializáció és iskolai erőszak*. Nyíregyháza, Élmény' 94 BT. 55-183.p.
- Hárdi István (2000): *Az agresszió világa*. Budapest, Medicina Könyvkiadó RT.17-77, 201-247, 315-340. p.
- Popper Péter-Ranschburg Jenő- Vekerdy Tamás (2008): *Az erőszak sodrásában*. Budapest, Saxum Kiadó Bt. 57-161.p.,
- Tóth Tamás (2005): *Médiaerőszak*. Budapest, Kossuth Kiadó.

Ajánlott filmek:--

Tantárgy neve: Kommunikáció és konfliktuskezelés az iskolában (2 óra elmélet, 8 óra gyakorlat)

Tantárgy leírása

A tantárgy általános célja:

Ismerkedjenek meg a képzés résztvevői a kommunikáció fogalmával, jellemzőivel, valamint az iskolai kommunikáció sajátosságaival. Tudják az iskolai és óvodai konfliktusok fajtáit, megoldási stratégiáit, a jellegzetes iskolai, óvodai konfliktusokat.

A tantárgy speciális célja:

Ismerjék a pedagógiai kommunikáció fogalmát, sajátosságait. Tudják a hatékony és nem hatékony kommunikáció formáit. Ismerjék a köznevelési intézményekben megjelenő konfliktusok kialakulásának okait, konfliktuskezelési technikákat. Legyenek képesek a konfliktusok elemzésére, a hatékony konfliktuskezelésre. Tudják alkalmazni munkájukban a kommunikáció verbális, nonverbális formáit, legyenek képesek a gyermekek jelzéseinek értelmezésére. Legyenek nyitottak a pedagógiai konfliktusok okainak megismerésére, lehetőség szerint azok vereségmentes megoldására. Törekedjenek a tanult konfliktusmegoldó technikák segítségével a felmerülő problémák megbeszélésére, megfelelő kommunikációs technikák alkalmazására, a gyermeki, tanulói kommunikáció dekódolására.

A tantárgy tartalma:

Szociális technikák a nevelésben: a kommunikáció, metakommunikáció és a nonverbális kommunikáció alkalmazási lehetőségei a nevelési folyamatban. A konfliktus fogalma, sajátosságai, típusai. Az óvodai, iskolai konfliktusok szereplői, jellegzetes óvodai, iskolai konfliktusok: pedagógus-gyermek, szülő-pedagógus, gyermek-gyermek összeütközések. Konfliktusmegoldó stratégiák. A konfliktusok vereségmentes megoldása. Sajátélményű konfliktus-elemzések, szituációs játékok.

Kompetenciák:

- a) Ismerje a pedagógiai kommunikáció fogalmát, sajátosságait. Tudja a hatékony és nem hatékony kommunikáció formáit. Ismerje a konfliktusok kialakulásának okait, konfliktuskezelési technikákat.
- b) Legyen képes a konfliktusok elemzésére, a hatékony konfliktuskezelésre. Tudja alkalmazni munkájában a kommunikáció verbális, nonverbális formáit, legyen képes a gyermekek jelzéseinek értelmezésére. Legyen képes a bizalomépítésre, a nyílt, hiteles, hatékony kommunikációra.
- c) Rendelkezzen nyitottsággal a pedagógiai konfliktusok okainak megismerésére, lehetőség szerint azok vereségmentes megoldására. Törekedjen a felmerülő problémák megbeszélésére, megfelelő kommunikációs technikák alkalmazására.

Ajánlott oktatófilmek:--

Szakirodalom:

- Buda Béla (2000): *A közvetlen emberi kommunikáció modern elmélete és ennek pedagógiai perspektívái.* In: Balázs Sándor (szerk.): *A pedagógiai kommunikációs képességek fejlesztésének elméleti és gyakorlati problémái.* Budapest, OKKER.
- Forgács József (Joseph P. Forgas) (2007): *A társas érintkezés pszichológiája.* Budapest, Kairosz Kiadó.
- Gordon Th. (1989): *T. E. T. A tanári hatékonyság fejlesztése.* Budapest, Gondolat.
- Hunyadi Györgyné (2011): *Konfliktusok az iskolában.* In: Bábosik István -Borosán Livia - Hunyady Györgyné-M. Nádás Mária -Schaffhauser Franz (2011): *Pedagógia az iskolában.* Budapest, ELTE Eötvös Kiadó.220-245. o.

Ajánlott filmek:--

III. Modul

Közösségi szociális munka módszerei

Tantárgy neve: Az iskolai szociális munka elmélete, módszerei és jogi keretei (4 óra elmélet, 10 óra gyakorlat)

Tantárgy leírása

A tantárgy általános célja:

A képzés résztvevői ismerjék meg az óvodai és iskolai szociális munka elméleteit, alapelveit, jogi kereteit, az alkalmazható beavatkozási módokat. Rendelkezzenek olyan elméleti és módszertani ismeretekkel, amelyek segítségével a felmerülő problémák megoldására korrektív és/vagy preventív megoldásokat tudnak alkalmazni.

A tantárgy speciális célja:

Ismerjék az óvodai, iskolai szociális segítség során alkalmazható elvi és módszertani beavatkozási módokat. Legyenek információi a köznevelési intézmények kliensvilágáról, a gyermekek szükségleteiről, a segítő tevékenységek elméleti és jogi lehetőségeiről. Rendelkezzenek olyan komplex, az iskola társadalmának szociális problémáira fókuszáló készségekkel és képességekkel,

amelyek birtokában tágabb kontextusban értelmezve, hatékonyabban és tudatosabban tudják segítő hivatásukat a különböző típusú köznevelési intézményekben hasznosítani.

Váljanak alkalmassá a köznevelési intézményekben felmerülő szociális problémák megoldásához szükséges valamennyi lehetséges erőforrás mozgósításával olyan tevékenységek ellátására, amelyek segítenek javítani, illetve helyreállítani az iskola társadalmának (tanulók, tanárok, egyéb személyzet) és a helyi közösség élet- és működő- képességét, valamint hozzájárulnak az ehhez szükséges komplex feltételek megvalósításához, így közvetve a tanulók szocializációs, illetve tanulmányi sikereihez. Elfogadó és toleráns attitűddel viszonyuljanak a különleges bánásmódot igénylő gyermekek, tanulók csoportjaihoz, törekedjenek értékrendjükbe, szemléletmódjukba beépíteni az együttműködésen alapuló iskolamodellek szellemiségét.

Követelmények (ehhez kapcsolódóan a tantárgy tartalma):

Szociális segítő a köznevelési intézményekben (óvoda, iskola). A szociális munka kettős funkciója. Az egyén és környezete közötti tranzakciók. A problémamegoldó folyamat. Az iskolai szociális munka gyakorlati modelljei. Iskolai szociális szolgáltatás tervezése. Korrektív és/vagy preventív megoldásokat a köznevelési intézményekben. Beavatkozási szerepek, beavatkozási módok és módszerek. Különleges bánásmódot igénylő gyermekek, tanulók csoportjai és a segítés elvei, módszerei

Kompetenciák:

a). Ismerje az iskolai szociális munka elméleteit, sajátosságait, jogi kereteit, gyakorlati modelljeit, az iskola/óvoda és környezete közötti tranzakciókat. Ismerje az iskola/óvoda kliensvilágát. Ismerje és értse a társadalom működését. Ismerje a segítő beszélgetés, és a segítő folyamat szabályait, az óvodai és iskolai szociális segítő tevékenység során alkalmazható különböző beavatkozási módokat (egyéni, csoportos, közösségi munka módszereit).

b) Legyen képes igény- és szükségletfelmérésre, a fennálló problémák felismerésére, az egyén és környezete közötti folyamatok, kölcsönhatások, problémák rendszerszintű elemzésére. Legyen képes a köznevelési intézményekben felmerülő szociális problémák megoldásához szükséges lehetséges erőforrás mozgósítására. Legyen képes az iskola/óvoda és környezete közötti szociális szolgáltatások tervezésére.

c) Rendelkezzen olyan elméleti és módszertani ismeretekkel, amelyek birtokában a felmerülő problémák, megoldandó feladatok során korrektív és/vagy preventív megoldásokkal szolgál. Rendelkezzen módszertani ismeretekkel a csoportmunka végzéséhez, rendelkezzen ismerettel a csoportok különböző fajtáiról, legyen képes csoportok szervezésére, lebonyolítására. Rendelkezzen a különleges bánásmódot igénylő gyermek, tanulók segítéséhez szükséges kompetenciákkal.

Ajánlott oktatófilmek:--

Szakirodalom:

- 1997. évi törvény a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról (és módosításai)
- 2011.évi törvény a nemzeti köznevelésről (és módosításai)
- 326/2013.Kormányrendelet az ifjúságvédelmi státuszról
- Bányai Enikő (2000): *Az iskolai szociális munka lehetőségei az ezredfordulón*. Háló 2000/8.
- Budai István (szerk.) (1996): *Szociális munka az iskolában: válogatás iskolai szociális munkások, gyermekjóléti szakemberek, szociális és pedagógusképzésben résztvevők számára*. Budapest, Nemzeti Tankönyvkiadó.
- Kozma Judit – Hegyesi Gábor (szerk.) (2002/1998): *Kézikönyv szociális munkásoknak*. Budapest, Szociális Szakmai Szövetség.
- Máté Zsolt - Személyácz János: (szerk, 2009): *Az iskolai szociális munka kézikönyve*. Pécs, INDIT Közalapítvány.
- Nagyné Schiffer Rita (2010): *Részfeladatok a szociális problémamegoldásban*. Budapest, Raoul Wallenberg HSZIG.
- Szabó Lajos (1999): *A szociális esettanulmány kialakulása és elméleti háttere*. Budapest, A Szociális Munka Alapítvány Kiadványa.

- Tánczos Éva (szerk.) (2002): *A szociális munka elmélete és gyakorlata 2. kötet - Szociális munka egyénekkal és családokkal – esetmunka*. Budapest, Nemzeti Család- és Szociálpolitikai Intézet.

Tantárgy neve: Nevelésmódszertan (2 óra elmélet, 8 óra gyakorlat)

Tantárgy leírása

A tantárgy általános célja:

Ismerkedjenek meg a képzés résztvevői a nevelési módszer fogalmával, különböző típusaival a módszerek megválasztását befolyásoló tényezőkkel, alkalmazási feltételeivel. Tudják hatékonyan alkalmazni azokat a mindennapi pedagógiai helyzetek során.

A tantárgy speciális célja:

Ismerjék a nevelési folyamatban alkalmazott módszereket, azok hatásmechanizmusát, alkalmazásának elveit, gyakorlatát. Legyenek képesek a különböző pedagógiai szituációkban a hatékony módszerválasztásra, figyelve a gyermekek/tanulók egyéni és életkori sajátosságaira. Legyenek alkalmasak sajátélményű nevelési szimulációk és szituációk alapján a tudatos módszerválasztásra, korrekcióra. Mutassanak nyitottságot mások véleményének megismerésére, tiszteletben tartására, korábbi döntéseinek felülvizsgálatára. Tudjanak együttműködni különböző pedagógiai helyzetekben.

Követelmények (ehhez kapcsolódóan a tantárgy tartalma):

A nevelési módszer fogalma, megválasztását befolyásoló fő tényezők: nevelés célja/ nevelő célja, pedagógiai előzmények, szubjektív tényezők. Az egyén és közösségformálás módszerei. A jutalmazás és büntetés pedagógiai kérdései. Modern eljárások, technikák a nevelésben: bátorító nevelés, támogató módszerek, asszertív fegyelmzés. Szimulációk és szituációs játékok a módszertani repertoár bővítésére.

Kompetenciák:

- Ismerje a nevelési folyamatban alkalmazott módszereket, azok hatásmechanizmusát, alkalmazásának elveit, gyakorlatát.
- Legyen képes a különböző pedagógiai szituációkban a hatékony módszerválasztásra, figyelve a gyermekek/tanulók egyéni és életkori sajátosságaira. Legyen képes sajátélményű nevelési szimulációk és szituációk alapján a tudatos módszerválasztásra, korrekcióra. Legyen képes együttműködésre különböző pedagógiai helyzetekben. Legyen képes értékelni a szakmai lehetőségeket, mérlegelni a kockázatokat, az alternatívákat és a következményeket, legyen képes kompromisszumos megoldásokra.
- Legyen nyitott mások véleményének megismerésére, tiszteletben tartására, korábbi döntéseinek felülvizsgálatára. Rendelkezzen olyan elméleti és módszertani ismeretekkel, amelyek birtokában a felmerülő problémák, megoldandó feladatok során korrektív és/vagy preventív megoldásokkal szolgál.

Ajánlott oktatófilmek:--

Szakirodalom:

- Bábosik István (2004): *Neveléselmélet*. Budapest, Osiris Kiadó.
- Bábosik István - Borosán Livia - Hunyady Györgyné - M. Nádas Mária - Schaffhauser Franz (2011): *Pedagógia az iskolában*. Budapest, ELTE Eötvös Kiadó.
- Brezsnjányszký László (szerk., 1989): *A bátorító nevelés alapjai*. Alternatív füzetek 10. Budapest, IF. Alapítvány.
- Forgács József (Joseph P. Forgas) (2007): *A társas érintkezés pszichológiája*. Budapest, Kairosz Kiadó.
- Gordon, Thomas (2003): *Tanítsd gyermekedet fegyelmre, önfegyelmre*. Gordon Könyvek. Budapest, Assertív Kiadó

Ajánlott filmek:--

Tantárgy neve: Szociálterápiás szerepjáték (6 óra gyakorlat)

Tantárgy leírása

A tantárgy általános célja:

Olyan önálló módszer adása, mely alapvetően az iskolai, óvodai szociális segítségben résztvevők lehetőségeit és képességeit tartja szem előtt, az ő erősségeikre épít. A személyiség kezelésében az ember öngyógyító erőit mozgósítja, s alapvetően a gyermekek, tanulók énrészeire épít.

A tantárgy speciális célja:

Ismerjék meg a segítés gyermek-és ifjúsági korosztályra vonatkozó alapelveit, módszereit, és legyenek képesek körükben fejlesztő, támogató, segítő tevékenység végzésére. Legyenek képesek az érdekegyeztetési lehetőségek, a párbeszéd lehetséges formáinak és módszereinek alkalmazására. A tréning-elemek járuljanak hozzá a képzésben résztvevők reális önismeretének alakításához, rendelkezzenek önértékeléssel, sikerorientáltsággal, továbbá ismereteik alkalmazása során empátiával, toleranciával, rugalmassággal, kreativitással.

A tantárgy tartalma:

1. Észlelés-központú/ észlelésen alapuló játékok

Az átélt eseményekkel kapcsolatos érzékenység fejlesztését szolgálják, érzékeny, fogékonyra tesznek saját reményeinkkel, félelmeink, vágyaink, álmaink és mindezek életünkre gyakorolt hatásai iránt. Az észlelésre irányuló játékok szembesítenek bennünket saját életünk különböző vonatkozásaival, önmagunkkal, azokkal az emberekkel, akikkel kapcsolatba kerültünk és egész környezetünkkel.

2. Beleérző játékok

A másik ember szemlélése áll a középpontjában. Megkérdezzük magunktól, hogy mit vált ki belőlünk a másik ember, hogy milyen képet alkotunk magunkban róla. Mások csak ritkán tudják meg, hogy milyennek látjuk őket és így nincsenek is abban a helyzetben, hogy azt a képet, amelyet mások alkottak róluk, összehasonlítsák a saját énképükkel, kijavítsák azt, elvállalják vagy akár visszautasítsák.

Játéktípusok

Ismerkedést szolgáló; Általános élményjáték; Érzékszervi játékok; Családra vonatkozó; Élményjátékok problémafelvetéssel; Élményjátékok az élet értelmével, céljával kapcsolatban; Jelentés - visszajelzéses játék; Élményjáték csoportakcióval.

Kompetenciák:

- a) Ismerje a segítés gyermek - és ifjúsági korosztályra vonatkozó alapelveit, módszereit. Ismerje a fejlesztő, támogató, segítő tevékenységek formáit, az érdekegyeztetési lehetőségeket, a párbeszéd lehetséges módjait, módszereit.
- b) Legyen képes felismerni a gyermeki személyiség változásait, kríziseit, a gyermeket, fiatalot veszélyeztető, a hátrányos helyzetbe sodró problémákat, a segítő beavatkozás szükségességét. Legyen képes a csoportban értékeket közvetíteni, érdekeket érvényesíteni, célokat megvalósítani, és ezen képességekre a csoporttagokat is megtanítani.
- c) Rendelkezzen reális önismerettel, önértékeléssel, sikerorientáltsággal, továbbá ismereteik alkalmazása során empátiával, toleranciával, rugalmassággal, kreativitással.

Ajánlott oktatófilmek:--

Szakirodalom:

- Herbert Huber: *A szociálterápiás szerepjáték*. Forrás: <http://www.msztiszje.hu/> (JELENLEG FEJLESZTÉS ALATT)
- Adelheid Stein: *Válságok és feldolgozásuk a szociálterápiás szerepjáték segítségével*. Forrás: <http://www.msztiszje.hu/> (JELENLEG FEJLESZTÉS ALATT)
- Walter Schild: *Szociálterápia – egy válaszlehetőség korunk szociális kihívásaira*. Forrás: <http://www.msztiszje.hu/> (JELENLEG FEJLESZTÉS ALATT)

Ajánlott filmek:--

IV. Modul: kiegészítő modul **A szociális munka alapismeretei**

Tantárgy neve: A szociális professzió alapjai (5 óra elmélet, 5 óra gyakorlat)

Tantárgy leírása

A tantárgy általános célja:

Megismertetni a képzésben részvevő, de szociális szakképesítéssel nem rendelkezőket a szociális professzió végzéséhez szükséges alapfogalmi rendszerrel.

A tantárgy speciális célja:

A képzésben részvevők számára lehetővé tenni, hogy az alapozó ismeretek segítségével kipróbálhassák annak gyakorlati hasznosíthatóságát, elsősorban olyan módszerekkel alkalmazásával, amelyeket az óvodai, iskolai szociális munka során maguk is használhatnak, mint például esettanulmányok, szituációsjátékok, szövegelemzés.

A tantárgy tartalma:

A segítő szakma kialakulásának története, a szociális munka, mint hivatás. A segítő szakember eszközrendszere, segítő elméletek és szemléletek. Az interperszonális és környezeti rendszerek felmérése, a TTR elemei és funkcionális működése. A segítő beavatkozás formái. Globalizáció és szociális biztonság.

Kompetenciák:

- a) Ismeri a szociális segítségnyújtáshoz szükséges szociális ismeretrendszerek alapjait. Ismeri a különböző társadalmi és szociális problémákat, a kielégítetlen szükségleteket, a veszélyeztető tényezőket. Ismeri a szociálpedagógia szakmai, etikai normáit.
- b) Képes a szociális segítségnyújtás módszereinek alkalmazására. Képes az egyének, családok, csoportok, közösségek jog- és érdekérvényesítő képességének fejlesztésére.
- c) Rendelkezik a társadalmi problémák iránti érzékenységgel, problémák iránti érzékenység és megoldási készség. Munkáját empátia, kooperáció, segítő attitűd és fejlett kommunikációs készség jellemzi.

Ajánlott oktatófilmek:--

Szakirodalom:

- Hegyesi-Kozma-Talyigás (szerk.2006): *A szociális munka elmélete és gyakorlata*. Wesley Kiadó, Budapest.
- Lévai Katalin (szerk.) (1993) *Szöveggyűjtemény a szociális munka elmélete és gyakorlata tantárgy tanításához*. Budapest, Medicina Kiadó.
- Stang Tünde (2002): *Szociális munka családokkal*. In: Kozma Judit (szerk.) (2002) *Kézikönyv szociális munkásoknak*. Budapest. Szociális Szakmai Szövetség.

Ajánlott filmek:--

Tantárgy neve: Társadalmi egyenlőtlenségek és az iskola (5 óra elmélet, 5 óra gyakorlat)

Tantárgy leírása

A tantárgy általános célja:

Ismerjék meg a képzés résztvevői egyrészt a társadalmi egyenlőtlenségek létezésének és részleges újratermelődésének okát, másrészt a globalizáció fogalmát és a főbb társadalmi színterekre, elsősorban a köznevelési rendszerre gyakorolt hatását.

A tantárgy speciális célja:

Ismerjék és értsék a köznevelési rendszer elemeinek rejtett mechanizmusait, melyek hozzájárulnak a társadalmi egyenlőtlenségek konzerváláshoz. Legyenek képesek megérteni a köznevelési rendszer

intézményeinek (különös tekintettel az óvoda és iskola) társadalmi funkcióit és annak folyamatos változását. Lássák át szakterületük legfontosabb társadalmi problémáit, a nézőpontok közötti különbségeket, a vonatkozó elméleteket. Legyenek képesek felismerni, hogyan hat a globalizmus jelenségek a lokális rendszerekre, ezáltal képessé válnak a helyi sajátosságok megőrzésére, az egységesítő tendenciák ellenére is.

A tantárgy tartalma:

A köznevelési rendszer (óvoda, iskola) szerepe a társadalmi egyenlőtlenségek csökkentésében, újratermelésében. Az iskola rejtett mechanizmusai és a fennálló társadalmi egyenlőtlenségek hosszú távú konzerválása. Esélyegyenlőség, társadalmi mobilitás, az iskola, mint mobilitási csatorna.

A globalizáció fogalma, értelmezése, hatása a társadalmi életre, szokásokra, identitásra, önmeghatározásra. A globalizáció hatása az iskolai szociális munkára.

Kompetenciák:

a) Ismerje és értse a társadalom működését, a társadalmi folyamatokat, a társadalmi és szociális problémák keletkezését, jelenlétét és a veszélyeztető tényezőket, valamint, hogy ezek hogyan hatnak az egyénre, családra, csoportokra, szervezetekre és közösségekre. Ismerje az oktatás- és nevelésszociológia társadalmi egyenlőtlenségre vonatkozó területének aktuális és korszerű nemzetközi szakirodalmi bázisát. Ismerje a szakterülete legfontosabb társadalmi problémáit, a nézőpontok közötti különbségeket, a vonatkozó elméleteket. Ismerje és értse a társadalmi egyenlőtlenségeket, az egyenlőtlenségek és a kirekesztés csökkentése érdekében felhasználható szociálpolitikai eszközöket.

b) Legyen képes megérteni az iskola társadalmi funkcióit és annak folyamatos változását. Legyen képes igény- és szükségletfelmérésre, az egyén és környezete közötti folyamatoknak, kölcsönhatásoknak, problémáknak rendszerszintű elemzésére.

c) Rendelkezzen olyan elméleti és módszertani ismeretekkel, amelyek birtokában a felmerülő problémák, megoldandó feladatok során korrektív és/vagy preventív megoldásokkal szolgál. Értse és képviselje saját szakterülete, szaktudománya kritikai megközelítéseit.

Ajánlott oktatófilmek:--

Szakirodalom:

- Andor Mihály (2001): *Társadalmi egyenlőtlenség és iskola*. Budapest, Educatio, 1.sz., 15-30. o
- Andorka Rudolf (2006): *Bevezetés a szociológiába*. Budapest, Osiris.
- Balázs Éva-Kocsis Mihály-Vágó Irén (2011): *Jelentés a magyar közoktatásról 2010*. Budapest, Oktatáskutató és fejlesztő Intézet.
- Feischmidt Margit (1997): *Multikulturalizmus: kultúra, identitás és politika új diskurzusa*. In: Feischmidt Margit (szerk): *Multikulturalizmus*. Budapest, Osiris 7-29.
- Kozma Tamás (1998): *Az oktatásügy globalizálódása*. In: Kozma Tamás (szerk): *Euróharmonizáció*. Budapest, Oktatáskutató Intézet Educatio Kiadója, 155-165.
- Kozma Tamás (2004): *Oktatás és társadalom*. Debrecen, Kossuth Egyetemi Kiadó.

Ajánlott filmek:--

Tantárgy neve: Pedagógiai szociálpszichológia (5 óra elmélet, 5 óra gyakorlat)

Tantárgy leírása

A tantárgy általános célja:

A képzésben résztvevő szerezzék meg azokat a pedagógiai pszichológiai és szociálpszichológiai ismereteket, melyeket a segítő munkában hatékonyan alkalmazhat. Sajátítson el olyan pedagógiai pszichológiai ismeretköröket, melyek a napi munkájában, a szociális segítségben eligazítják.

A tantárgy speciális célja:

Ismerjék a pedagógiai szociálpszichológia alapvető területeit és eszközürendszerét, legyenek képesek a nevelőmunka hatásmechanizmusának az alkalmazására. A képzés járuljon hozzá, hogy a

résztevők egyéni munkájukban reális önismerettel, önértékeléssel, sikerorientáltsággal rendelkezzenek.

A tantárgy tartalma:

A pedagógiai pszichológia és a szociálpszichológia tárgya, a tudomány rendszere. A szocializáció szinterei. A pedagógusi szerep dimenziói, társadalmi szerepelvárások. A pedagógus személyi hatásának elemzése: a pedagógus, mint magatartási modell, nevelési stílus, nevelői attitűd, tanári hatalom. A gyermekközösségek szociálpszichológiai jellemzői. A gyermekközösségek megismerésének módszerei, a szociometria. Tanulás, tanulásméletek. Az iskolai tanulás pszichológiai megközelítése, motiválása, a pedagógiai elvárás hatása a teljesítményre. A tanulói teljesítmény értékelésének pszichológiai kérdései. Az átlagtól eltérő tanulói személyiségfejlődés.

Kompetenciák:

- a) Ismerje a pedagógiai szociálpszichológia alapvető területeit és eszközrendszerét. Ismerje és értse a társadalom működését, a társadalmi folyamatokat, a társadalmi és szociális problémák keletkezését, jelenlétét és a veszélyeztető tényezőket, valamint, hogy ezek hogyan hatnak az egyénre, családra, csoportokra, szervezetekre és közösségekre.
- b) Legyen képes azóvodai és iskolai nevelőmunka hatásmechanizmusának az alkalmazására. Legyen képes felismerni a gyermeki személyiség változásait, kríziseit, a gyermeket, fiatal veszélyeztető, a hátrányos helyzetbe sodró problémákat, a segítő beavatkozás szükségességét. Legyen képes a bizalomépítésre, a nyílt, hiteles, hatékony kommunikációra. Legyen képes a csoportban értékeket közvetíteni, érdekeket érvényesíteni, célokat megvalósítani, és ezen képességekre a csoporttagokat is megtanítani.
- c) Rendelkezzen egyéni munkájában reális önismerettel, önértékeléssel, sikerorientáltsággal

Ajánlott oktatófilmek:--

Szakirodalom:

- Buda Béla (1986): *A személyiségfejlődés és a nevelés szociálpszichológiája*. Budapest, Nemzeti Tankönyvkiadó.44-65, 82-92, 206-225.o.
- Csepeli György (1999): *Szociálpszichológia*. Budapest, Osiris Kiadó.149-151, 189-203, 200-232, 269-276, 395-411.o.
- Kelemen László (1968): *A pedagógiai pszichológia alapkérdései*. Budapest, Tankönyvkiadó.
- Schmercz István (szerk. 2000): *Pedagógiai szociálpszichológia*. Nyíregyháza, Élmény '94 Bt.
- Szabó István (1994): *Bevezetés a szociálpszichológiába*. Budapest, Nemzeti Tankönyvkiadót.

Ajánlott filmek:--

Pécsi Tudományegyetem

I. modul: Általános ismeretek az óvodai és iskolai szociális segítő tevékenység megvalósításához

Tantárgy neve: Az iskolai szociális munka nemzetközi és hazai története (5 óra elmélet, 5 óra gyakorlat)

Tantárgy leírása: A tárgy az iskolai szociális munka történeti, tudományos és gyakorlati kérdései kerülnek feldolgozásra prezentációs és interaktív módszerrel, majd külföldi és hazai modellek bemutatására kerül sor.

A tantárgy általános célja: A tárgy célja, hogy további ismereteket nyújtson a szociális munka Magyarországi és nemzetközi történetéhez és azon belül az iskolai szociális munka, mint szakterület változásaival foglalkozzon. Nemzetközi és hazai kutatási eredmények elemzésével a hallgató felkészültebbé válik szakmai módszertani fejlesztések területén.

A tantárgy speciális célja: A tantárgy keretében a hallgatók megismerkednek az iskolai szociális munka elméleti alapjaival és gyakorlati kérdéseivel. A képzés során a téma történeti, tudományos és gyakorlati kérdései kerülnek feldolgozásra disputa módszerrel. A tantárgy befejezése után a hallgatók rendelkeznek olyan elméleti és módszertani ismeretekkel, amelyek segítségével a felmerülő problémák megoldására korrekív és/vagy preventív megoldásokat tudnak alkalmazni.

A tantárgy tartalma:

- az iskolai szociális munka elméletei
- az iskolai szociális munka nemzetközi és hazai története
- az iskolai szociális munka jogszabályi háttere
- az iskolai szociális munka modelljei
- az iskolai szociális munka módszerei
- az iskolai szociális munka kompetenciái

Fejlesztendő és megszerezhető kompetenciák

Tudása:

- *birtokában van az iskolai szociális munka aktuális és korszerű nemzetközi szakirodalmi ismereteinek;*
- *rendelkezik olyan elméleti és módszertani ismeretekkel, amelyek birtokában a felmerülő problémák, megoldandó feladatok során korrekív és/vagy preventív megoldásokkal szolgál;*
- *ismeri az iskolai szociális munka során alkalmazható beavatkozási módokat;*
- *ismeri és érti a szakmai területhez kapcsolódó pszichológiai, jogi, pedagógiai, egészségügyi, szociológiai tudományok szociális munkához tartozó fogalomkészletét;*
- *ismeri és érti a szociális munka szerepét, lényegét, funkcióit, komplexitását, multi-, interdiszciplináris jellegét;*

Képességei:

- *képes kritikus szemlélettel és reflektív módon megfogalmazni a társadalmi és szociális problémákat, a veszélyeztető tényezőket és a problémakezelés folyamatát;*
- *képes a bizalomépítésre, nyílt, hiteles, hatékony kommunikációra;*
- *szükségletfelmérésre, az egyén és környezete közötti folyamatoknak, kölcsönhatásoknak, problémáknak holisztikus elemzésére;*
- *a szakmai csapatmunkára, a partneri együttműködésekre az érintettekkel, szakmai szervezetekkel, a társszakmák és a közigazgatás szakembereivel, civilekkel, önkéntesekkel, közösségi szolgálaton részt vevő diákokkal.*

Attitűdjei:

- *az iskola társadalmának szociális problémáira fókuszáló szemléletmóddal a másodlagos és harmadlagos prevenció során ökológiai szemlélettel a jelenségeket tágabb kontextusba értelmezni;*

- munkájával hozzájárul az iskolai élet zavartalan működéséhez szükséges komplex feltételek megvalósításához, ezáltal közvetve a tanulók szocializációs, illetve tanulmányi sikereihez;
- érzékeny és nyitott a társadalmi és szociális problémákra, elkötelezett és felelősséget vállal a szakma értékei és a társadalmi szolidaritás ügye mellett;
- nyitott mások megismerésére, empátiával viszonyul az emberekhez, családokhoz, csoportokhoz és közösségekhez;

Autonómiája és felelőssége:

- munkáját minden körülmények között felelősen, a szociális munka és a pedagógia, szociálpedagógia értékeit és alapelveit, a szociális szakmai etikai kódex iránymutatásait figyelembe véve, elméleti és gyakorlati megalapozottsággal végzi és képviseli;
- elkötelezett a társadalmi egyenlőség, a demokratikus értékek, a jogállamiság és az európai értékközösség mellett;
- felelősséget vállal a rábízott információkért, valamint a dokumentációban rögzített adatokért, titoktartási kötelezettségét megtartja;
- elméleti és módszertani ismeretinek birtokában, szakmai kapcsolatrendszerén keresztül autonóm módon felelősen alkalmazza az iskolai szociális munka során hatékony feladatmegoldást elősegítő preventív és/vagy korrekatív módszereket.

Ajánlott oktatófilmek:

- Pécsi Tudományegyetem BTK Közösségi és Szociális Tanulmányok Tanszék: Iskolai szociális munka <https://www.youtube.com/watch?v=YC3nomYpWaw>
- Hegyesi Gábor: A szociális munka az agy, a láb és a szív egysége! <https://www.youtube.com/watch?v=2s5wd0mm13o> (Ellenőrizve: 2019.09.27.)
- ELTE Miről is szól a szociális munka szerintünk? What is social work all about? https://www.youtube.com/watch?v=X_gMJr3tEJA (Ellenőrizve: 2019.09.27.)

Szakirodalom:

Bányai Emőke: Az iskolai szociális munkáról in: Kézikönyv a szociális munka gyakorlatához, Budapest, 1996.

Boros Julianna (szerk.) Az iskolai szociális munka alapjai Oktatási segédanyag iskolai szociális munkások, óvodai és iskolai szociális segítők, pedagógus és szociális képzésekben résztvevők és dolgozó szakemberek számára, Digitális Tankönyv, Pécsi Tudományegyetem BTK TKI Közösségi és Szociális Tanulmányok Tanszék, Pécs, 2019. <http://szokepzes.hu/az-iskolai-szocialis-munka-alapjai/>

Budai István: Szociális munka az iskolában, Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 2006.

Bugarszki Zsolt: A magyarországi szociális munka válsága – vitaindító gondolatok Esély 2014/3

Busi Zoltán – Budai István: Az iskolai szociális munka hazai repertóriuma. Tudástár – Az óvodai és iskolai szociális segítő tevékenységhez/iskolai szociális munkához. Párbeszéd Szociális Munka

Máté Zsolt – Szemelyácz János: Az iskolai szociális munka kézikönyve, INDÍT, Pécs, 2009.

Máté Zsolt: Iskolai szociális munka 2015, Esély, 2015/4.

Pik Katalin: A szociális munka története Magyarországon 1817-1990, Hilscher Rezső Szociálpolitikai Egyesület, 2001. 370. p.

Somogyi Ildikó: Az iskolai szociális munka rendszerintegrációs kérdései, Metszetek 2012/2-3. szám

Szoboszlai Katalin: A szociális munka a változások tükrében: Kik vagyunk, hol tartunk és mit kellene tennünk? Esély 2014/3

Prof. Stewart Asquith – Dr. Chris Clark – Prof. Lorraine Waterhouse: A szociális munkások szerepe a 21. században Kapocs folyóirat, 2008/2.

http://epa.oszk.hu/02900/02943/00035/pdf/EPA02943_kapocs_2008_2_02.pdf

Varga Aranka (szerk.): A nevelésszociológia alapjai, PTE BTK NTI Romológia és Nevelésszociológia Tanszék – Wlislócki Henrik Szakkollégium, Pécs, 2015. 321 p.

<http://mek.oszk.hu/14500/14566/14566.pdf>

Jogszabályok

- 2011. évi törvény a nemzeti köznevelésről,
- 2003. évi CXXV. törvény az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról
- 1997. évi törvény a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról

Ajánlott filmek:

Tantárgy neve: Gyermekvédelem rendszere (5 óra elmélet, 5 óra gyakorlat)

Tantárgy leírása: A tárgy kiindulópontja az a felismerés, hogy a gyermekekre irányuló jóléti és védelmi törekvések társadalmi produktumok, melyek történetileg és földrajzilag változékonyak. A tárgy által képviselt felfogás szerint a gyermekvédelem lényege az a problémakezelő folyamat, mely keretében sajátos problémákat sajátos keretek között törekednek rendezni.

A tantárgy általános célja: A tantárgy célja annak biztosítása, hogy a hallgatók interdiszciplináris ismereteket szerezzenek a gyermekjólét és a gyermekvédelem jelenségköréről, konkrétan pedig a Magyarországi gyermekvédelmi rendszerről.

A tantárgy speciális célja: A hallgató feladata a ténylegesen létező gyermekvédelem kontextusának, szervezetének és folyamatainak megismerése és megértése.

A tantárgy tartalma:

- A gyermekvédelem történeti, illetve földrajzi típusai (Fox-Harding, illetve Gilbert)
- A magyar gyermekvédelem rendszerének jellemzői.
- A gyermekvédelem által kezelt problémák
- A gyermekvédelem szervezete és szervezeti kontextusa
- A gyermekvédelem, mint problémakezelő folyamat.
- A gyermekvédelem jóléti alrendszere
- A gyermekvédelem védelmi alrendszere
- A gyermekvédelem funkciói és hatásai.
- Hatásosság és hatékonyság kérdései a gyermekvédelemben.

Fejlesztendő és megszerezhető kompetenciák

Tudása:

- ismeri az iskolai szociális munkával, pedagógiai munkával, gyermekvédelmi tevékenységgel kapcsolatos jogi szabályozásokat, törvényi hátteret;
- rendelkezik olyan elméleti és módszertani ismeretekkel, amelyek birtokában a felmerülő problémák, megoldandó feladatok során korrektív és/vagy preventív megoldásokkal szolgál;
- ismeri az iskolai szociális munka során alkalmazható beavatkozási módokat; a gyermekvédelemmel összefüggésben ismeri és érti a társadalompolitika területeit, a szociálpolitika meghatározó irányait, valamint az egyéni, családi, közösségi élethelyzetekben, és a társadalmi és szociális problémák kezelésében alkalmazható szociálpolitikai alapelveket és technikákat.
- ismeri és érti a társadalompolitika területeit, a szociálpolitika meghatározó irányait, elosztási mechanizmusait, valamint az egyéni, családi, közösségi élethelyzetekben és a társadalmi szociális problémák kezelésében alkalmazható szociálpolitikai alapelveket és technikákat;
- ismeri és érti a szociális munka szerepét, lényegét, funkcióit, komplexitását, multi-, interdiszciplináris jellegét;
- ismeri a szociális szolgáltatási rendszert
- ismeri más segítő szakmák kompetenciakörét, felkészült a gyakorlat során felmerülő problémák szakmai illetékességének felismerésére, és más szakmák szakembereivel való szakszerű együttműködésre

Képességei:

- kritikus szemlélettel és reflektív módon megfogalmazni a társadalmi és szociális problémákat, a veszélyeztető tényezőket és a problémakezelés folyamatát;
- a bizalomépítésre, nyílt, hiteles, hatékony kommunikációra;
- szükségletfelmérésre, az egyén és környezete közötti folyamatoknak, kölcsönhatásoknak, problémáknak holisztikus elemzésére;

- az egészségmegőrző szemlélettel az iskolai közösséghez tartozók egészséges életvitelének gyakorlati megvalósításában segítséget nyújtani;
- a szakmai csapatmunkára, a partneri együttműködésekre az érintettekkel, szakmai szervezetekkel, a társszakmák és a közigazgatás szakembereivel, civilekkel, önkéntesekkel, közösségi szolgálaton részt vevő diákokkal.

Attitűdjei:

- rendelkezik az iskola társadalmának szociális problémáira fókuszáló szemléletmóddal a másodlagos és harmadlagos prevenció során ökológiai szemlélettel a jelenségeket tágabb kontextusba értelmezni;
- rendelkezik az iskolában felmerülő szociális és/vagy társas viszonyhoz kötődő problémák megoldásához szükséges valamennyi lehetséges erőforrás mozgósításával az iskola társadalmának (tanulók, tanárok, szülők, egyéb iskolai aktorok) és a helyi közösség élet formálásán, helyreállításán, működőképességének biztosításán dolgozik;
- munkájával hozzájárul az iskolai élet zavartalan működéséhez szükséges komplex feltételek megvalósításához, ezáltal közvetve a tanulók szocializációs, illetve tanulmányi sikereihez;
- érzékeny és nyitott a társadalmi és szociális problémákra, elkötelezett és felelősséget vállal a szakma értékei és a társadalmi szolidaritás ügye mellett;
- nyitott mások megismerésére, empátiával viszonyul az emberekhez, családokhoz, csoportokhoz és közösségekhez;
- elfogadja és a gyakorlatban is megvalósítja az egészségmegőrző szemléletet és életvitelt.

Autonómiaja és felelőssége:

- munkáját minden körülmények között felelősen, a szociális munka és a pedagógia, szociálpedagógia értékeit és alapelveit, a szociális szakmai etikai kódex iránymutatásait figyelembe véve, elméleti és gyakorlati megalapozottsággal végzi és képviseli;
- autonóm módon képes felismerni szerepét és helyét az iskolában és a társszakmákkal való együttműködés során, a segítő munka közvetlen gyakorlatában, a különböző szinteken megvalósított team munkában;
- felelősséget vállal a szolgáltatásokat igénybe vevők életébe történő beavatkozásért;
- elkötelezett a szakmai etikai alapelvek gyakorlati alkalmazására, valamint a jogi és etikai keretek közötti felelős cselekvésre;
- felelősséget vállal a rábízott információkért, valamint a dokumentációban rögzített adatokért, titoktartási kötelezettségét megtartja;
- elméleti és módszertani ismeretinek birtokában, szakmai kapcsolatrendszerén keresztül autonóm módon felelősen alkalmazza az iskolai szociális munka során hatékony feladatmegoldást elősegítő preventív és/vagy korrektív módszereket.

Ajánlott oktatófilmek:

Genezys Ifjúság Kutatás 2015 – Sajtótájékoztató <https://www.youtube.com/watch?v=qwpzeWjwOB4>
 Mik azok a gyerekjogok? Unicef, 2015. <https://www.youtube.com/watch?v=8qHdSdKh5vA>

Szakirodalom:

Herczog Mária (2001): Gyermekvédelmi kézikönyv. KJK-Kerszöv, Budapest. (ISBN: 9632245954)
 Rácz Andrea (szerk): A gyermekjóléti szolgálatok feladatellátásának értékelő elemzése országos szinten. Rubeus Egyesület, 2015, Budapest (ISBN 978-963-12-2145-9)
 Szöllősi Gábor: A gyermekvédelmi probléma, mint társadalmi konstrukció. Esély, 2003. évi 2. szám 75-95.o.
 1997. évi XXXI. törvény a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról.
 149/1997. (IX. 10.) Korm. rendelet a gyámhatóságokról, valamint a gyermekvédelmi és gyámügyi eljárásról (Gyer)
 15/1998. (IV. 30.) NM rendelet a személyes gondoskodást nyújtó gyermekjóléti, gyermek-védelmi intézmények, valamint személyek szakmai feladatairól és működésük feltételeiről

Ajánlott filmek:

A szív bajnokai (2009)

Tantárgy neve: A köznevelés rendszere (5 óra elmélet, 5 óra gyakorlat)

Tantárgy leírása: A hallgatók megismerik az intézményi nevelés rendszerét a bölcsődétől a felsőoktatási képzésig, az állami és nem állami intézmények rendszerét. A hallgatók tanulmányozzák a köznevelés rendszerével kapcsolatos jogi szabályozásokat, törvényi háttérrel, melyek az intézmények mindennapi működését szabályozzák.

A tantárgy általános célja: A tárgy célja, hogy a hallgatók ismereteket szerezzenek a nevelési-oktatási intézményrendszeréről, a köznevelési intézményekről. További ismereteket szereznek a különböző oktatási-nevelési intézmények hálózatáról, a fenntartás és finanszírozás jellegzetességeiről, az iskolai rendszerű és a nem iskolai rendszerű képzések szerveződéséről.

A tantárgy speciális célja: A résztvevők ismereteket szereznek neveléstudomány és a társadalomtudományi diszciplínák eltéréseiről és közös elemeiről. Az együttműködési formák lehetőségeiről, módszereiről. A különböző kommunikációs, együttműködési módszerek modelljeiről.

A tantárgy tartalma:

- A társadalom és a neveléstudomány területei
- A pedagógia elvei, eszközei, és módszerei
- Társadalmi egyenlőtlenségek és az iskoláztatás összefüggéseinek elméletei
- A szociális munka megvalósításának lehetőségei az oktatás intézményben
- Elmélet és a gyakorlat kapcsolata – a segítő foglalkozás sajátosságaiAz intézményi nevelés-oktatás rendszere.
- A köznevelés társadalmi környezete.
- A köznevelés intézményei.
- A köznevelés irányítási rendszere.
- A köznevelés finanszírozása. A fenntartás jellegzetességei, állami és nem állami intézmények.
- A köznevelési intézmények működésének jogi szabályozása.

Fejlesztendő és megszerezhető kompetenciák

Tudása:

- ;
- ismeri az iskolai szociális munkával, pedagógiai munkával, gyermekvédelmi- pedagógiai tevékenységgel kapcsolatos jogi szabályozásokat, törvényi háttérrel;
- tisztában van az iskolai szociális munka és a pedagógiai kutatás módszertani vonatkozásaival;
- rendelkezik olyan elméleti és módszertani ismeretekkel, amelyek birtokában a felmerülő problémák, megoldandó feladatok során korrektív és/vagy preventív megoldásokkal szolgál;
- ismeri és érti a szakmai területhez kapcsolódó pszichológiai, jogi, pedagógiai, egészségügyi, szociológiai tudományok szociális munkához tartozó fogalomkészletét;
- ismeri és érti a társadalom működését, a társadalmi folyamatokat, a társadalmi és szociális problémák keletkezését, jelenlétét és a veszélyeztető tényezőket, valamint, hogy mindezek hogyan hatnak az egyes emberekre, családokra, csoportokra, szervezetekre, közösségekre;
- ismeri más segítő szakmák kompetenciaköreit, felkészült a gyakorlat során felmerülő problémák szakmai illetékességének felismerésére, és más szakmák szakembereivel való szakszerű együttműködésre

Képességei:

- kritikus szemlélettel és reflektív módon megfogalmazni a társadalmi és szociális problémákat, a veszélyeztető tényezőket és a problémakezelés folyamatát;
- a bizalomépítésre, nyílt, hiteles, hatékony kommunikációra;
- szükségletfelmérésre, az egyén és környezete közötti folyamatoknak, kölcsönhatásoknak, problémáknak holisztikus elemzésére;
- az egészségmegőrző szemlélettel az iskolai közösséghez tartozók egészséges életvitelének gyakorlati megvalósításában segítséget nyújtani;
- a szakmai csapatmunkára, a partneri együttműködésekre az érintettekkel, szakmai szervezetekkel, a társszakmák és a közigazgatás szakembereivel, civilekkel, önkéntesekkel, közösségi szolgálaton részt vevő diákokkal.

Attitűdjei:

- az iskola társadalmának szociális problémáira fókuszáló szemléletmóddal a másodlagos és harmadlagos prevenció során ökológiai szemlélettel a jelenségeket tágabb kontextusba értelmezni;
- az iskolában felmerülő szociális és/vagy társas viszonyhoz kötődő problémák megoldásához szükséges valamennyi lehetséges erőforrás mozgósításával az iskola társadalmának (tanulók, tanárok, szülők, egyéb iskolai aktorok) és a helyi közösség élet formálásán, helyreállításán, működőképességének biztosításán dolgozik;
- munkájával hozzájárul az iskolai élet zavartalan működéséhez szükséges komplex feltételek megvalósításához, ezáltal közvetve a tanulók szocializációs, illetve tanulmányi sikereihez;
- érzékeny és nyitott a társadalmi és szociális problémákra, elkötelezett és felelősséget vállal a szakma értékei és a társadalmi szolidaritás ügye mellett;
- nyitott mások megismerésére, empátiával viszonyul az emberekhez, családokhoz, csoportokhoz és közösségekhez;

Autonómiája és felelőssége:

- munkáját minden körülmények között felelősen, a szociális munka és a pedagógia, szociálpedagógia értékeit és alapelveit, a szociális szakmai etikai kódex iránymutatásait figyelembe véve, elméleti és gyakorlati megalapozottsággal végzi és képviseli;
- elkötelezett a társadalmi egyenlőség, a demokratikus értékek, a jogállamiság és az európai értékkezősség mellett;
- autonóm módon képes felismerni szerepét és helyét az iskolában és a társszakmákkal való együttműködés során, a segítő munka közvetlen gyakorlatában, a különböző szinteken megvalósított team munkában;
- felelősséget vállal a szolgáltatásokat igénybe vevők életébe történő beavatkozásért;
- felelősséget vállal a rábízott információkért, valamint a dokumentációban rögzített adatokért, titoktartási kötelezettségét megtartja;
- tevékenységét a kritikai gondolkodáson alapuló, kiszámítható, következetes, autonóm munkavégzés, a saját tevékenységre vonatkozó reflexiók jellemzik;

Ajánlott oktatófilmek: -

Szakirodalom:

Farkas Ágnes – Rácz Andrea – Szabolcsi Julianna: Gyermekvédelem és az iskola. In: Boros Julianna (szerk.) Az iskolai szociális munka alapjai Oktatási segédanyag iskolai szociális munkások, óvodai és iskolai szociális segítők, pedagógus és szociális képzésekben résztvevők és dolgozó szakemberek számára, Digitális Tankönyv, Pécsi Tudományegyetem BTK TKI Közösségi és Szociális Tanulmányok Tanszék, Pécs, 2019. <http://szockepzes.hu/az-iskolai-szocialis-munka-alapjai/>

Fúzi Beatrix: A magyar köznevelés rendszere és irányítása. In: Fúzi Beatrix: Didaktika és oktatásszervezés. Óbudai Egyetem, Budapest, 2015. [http://www.tankonyvtar.hu/hu/tartalom/tamop412b2/2013-0002_didaktika/tananyag/JEGYZET-02-1. A magyar kozneveles rendsz.html](http://www.tankonyvtar.hu/hu/tartalom/tamop412b2/2013-0002_didaktika/tananyag/JEGYZET-02-1_A_magyar_kozneveles_rendsz.html)

Györgyi Zoltán – Simon Mária – Vadász Viola (szerk.): Szerep- és funkcióváltások a közoktatás világában. Oktatáskutató és Fejlesztő Intézet, Budapest, 2015.

Hajdú Tamás – Kertesi Gábor – Kézdi Gábor: Roma fiatalok a középiskolában Beszámoló a TÁRKI Életpálya-felmérésének 2006 és 2012 közötti hullámaiból. In: Orsós Anna (szerk.) A romológia alapjai PTE BTK NTI-Romológia és Nevelésszociológia Tanszék – WHSZ, Pécs 2015.

Kozma Tamás: Pedagógiából neveléstudomány, Budapest, 2012. http://dragon.unideb.hu/~nevtud/Oktdolg/Kozma_Tamas/doc/keziratok/pedagoqiabol_nevelstudomany.pdf

Klein Sándor: Gyermekközpontú iskola, Egde 2000 Kiadó, Budapest 2007.

Varga Júlia (szerk.): A közoktatás indikátorrendszere 2015. MTA KRTK KTI, Budapest, 2015. <http://econ.core.hu/file/download/kozoktatasi/indikatorrendszer.pdf>

Varga Aranka (2018): A rendszerváltás gyermekei http://wlislocki.pte.hu/sites/wlislocki.pte.hu/files/files/ilovepdf_merged_3.pdf

Varga Aranka (szerk.): A nevelésszociológia alapjai, PTE BTK NTI Romológia és Nevelésszociológia Tanszék – Wlislocki Henrik Szakkollégium, Pécs, 2015. 321 p. <http://mek.oszk.hu/14500/14566/14566.pdf>

Jogszályok

2011. évi CXCV. törvény a nemzeti köznevelésről
20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet a nevelési-oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról

Ajánlott filmek:

-

II. modul: Szociális csoportmunka gyakorlata

Tantárgy neve: Konfliktuskezelés és mediáció az iskolai szociális munka kapcsolat rendszereiben (2 óra elmélet, 8 óra gyakorlat)

Tantárgy leírása: A tantárgy célja a résztvevőkkel megismertetni az alternatív vitarendezési eljárások elméletét és gyakorlatát, valamint a resztoratív konfliktuskezelést, mint módszert. A képzés résztvevői a tantárgy során megismerik és megtanulják feltérképezni az adott probléma, vita jellemzőit és képesség válhatnak arra, hogy felismerjék a konfliktus megoldását segítő módszer alkalmazásának lehetőségét.

A tantárgy általános célja: A tantárgy célja, hogy a hallgatók alapinformációkat kapjanak a szociális segítői tevékenységben is jól használható konfliktuskezelési és közvetítői (mediációs) módszerek eszközrendszeréről, melyeket a konfliktushelyzetek megelőzése és kezelése során hatékonyan tudnak a gyakorlatban használni.

A tantárgy speciális célja: A tantárgy célja, hogy az elméleti ismeretek mellett a képzésben résztvevők gyakorlati tapasztalatokat szerezzenek az élményalapú tanulás és a helyzetgyakorlatok által.

A tantárgy tartalma:

- Az óvodás és iskoláskorú gyermekek viselkedési sajátosságai nehéz társas helyzetben
- Konstruktív kommunikáció a szükségletek mentén
- Alternatív konfliktuskezelési módszerek és eszközrendszerek a szociális munka eszköztárának felhasználásával
- A tárgyalási típusok elsajátítása
- Kérdéstechnikák a hétköznapi kommunikációban
- A mediáció szakaszai és eszköztára
- Az iskolai mediáció helye és szerepe, lehetőségek

Fejlesztendő és megszerezhető kompetenciák

Tudása:

- tisztában van az iskolai szociális munka és a pedagógiai kutatás módszertani vonatkozásaival;
- rendelkezik olyan elméleti és módszertani ismeretekkel, amelyek birtokában a felmerülő problémák, megoldandó feladatok során korrektív és/vagy preventív megoldásokkal szolgál;
- ismeri az iskolai szociális munka során alkalmazható beavatkozási módokat;
- ismeri és érti a társadalom működését, a társadalmi folyamatokat, a társadalmi és szociális problémák keletkezését, jelenlétét és a veszélyeztető tényezőket, valamint, hogy mindezek hogyan hatnak az egyes emberekre, családokra, csoportokra, szervezetekre, közösségekre;
- ismeri és érti a szociális munka szerepét, lényegét, funkcióit, komplexitását, multi-, interdiszciplináris jellegét;
- ismeri más segítő szakmák kompetenciaköréit, felkészült a gyakorlat során felmerülő problémák szakmai illetékességének felismerésére, és más szakmák szakembereivel való szakszerű együttműködésre

Képességei:

- kritikus szemlélettel és reflektív módon megfogalmazni a társadalmi és szociális problémákat, a veszélyeztető tényezőket és a problémakezelés folyamatát;
- a bizalomépítésre, nyílt, hiteles, hatékony kommunikációra;
- szükségletfelmérésre, az egyén és környezete közötti folyamatoknak, kölcsönhatásoknak, problémáknak holisztikus elemzésére;
- a szakmai csapatmunkára, a partneri együttműködésekre az érintettekkel, szakmai szervezetekkel, a társszakmák és a közigazgatás szakembereivel, civilekkel, önkéntesekkel, közösségi szolgálaton részt vevő diákokkal.

Attitűdjei:

- az iskola társadalmának szociális problémáira fókuszáló szemléletmóddal a másodlagos és harmadlagos prevenció során ökológiai szemlélettel a jelenségeket tágabb kontextusba értelmezni;
- az iskolában felmerülő szociális és/vagy társas viszonyhoz kötődő problémák megoldásához szükséges valamennyi lehetséges erőforrás mozgósításával az iskola társadalmának (tanulók, tanárok, szülők, egyéb iskolai aktorok) és a helyi közösség élet formálásán, helyreállításán, működőképességének biztosításán dolgozik;
- munkájával hozzájárul az iskolai élet zavartalan működéséhez szükséges komplex feltételek megvalósításához, ezáltal közvetve a tanulók szocializációs, illetve tanulmányi sikereihez;
- érzékeny és nyitott a társadalmi és szociális problémákra, elkötelezett és felelősséget vállal a szakma értékei és a társadalmi szolidaritás ügye mellett;
- nyitott mások megismerésére, empátiával viszonyul az emberekhez, családokhoz, csoportokhoz és közösségekhez;
- elfogadja és a gyakorlatban is megvalósítja az egészségmegőrző szemléletet és életvitelt.

Autonómiája és felelőssége:

- munkáját minden körülmények között felelősen, a szociális munka és a pedagógia, szociálpedagógia értékeit és alapelveit, a szociális szakmai etikai kódex iránymutatásait figyelembe véve, elméleti és gyakorlati megalapozottsággal végzi és képviseli;
- elkötelezett a társadalmi egyenlőség, a demokratikus értékek, a jogállamiság és az európai érték-közösség mellett;
- autonóm módon képes felismerni szerepét és helyét az iskolában és a társszakmákkal való együttműködés során, a segítő munka közvetlen gyakorlatában, a különböző szinteken megvalósított team munkában;
- felelősséget vállal a rábízott információkért, valamint a dokumentációban rögzített adatokért, titoktartási kötelezettségét megtartja;
- szakmai fejlődésének tudatos és felelős irányítója, képzésekben és továbbképzésekben, szupervízióban fejleszti önismeretét, önértékelését és szakmai tudását;
- tevékenységét a kritikai gondolkodáson alapuló, kiszámítható, következetes, autonóm munkavégzés, a saját tevékenységre vonatkozó reflexiók jellemzik;

Ajánlott oktatófilmek:

A siker titka: Mosolyogni <https://www.youtube.com/watch?v=qYrrCaGhyLU>

Szakirodalom:

Barcy Magdolna-Szamos Erzsébet: Mediare necesse est (Animula Kiadó 2002.)

Fellegi Borbála: Út a megbékéléshez. A helyreállító igazságszolgáltatás intézményesülése Magyarországon. Budapest, Napvilág Kiadó, 2009.

Kardos Ferenc: Gyermekközpontú közvetítés, Kapcsolat 2000 pszichológia Bt., 2011.

Lovas Zsuzsa-Herczog Mária: Mediáció avagy a fájdalommentes konfliktuskezelés. Múzsák Kiadó 1999.

Mitrovics Zoltán: Mediáció az iskolában In: Boros Julianna (szerk.) Az iskolai szociális munka alapjai Oktatási segédanyag iskolai szociális munkások, óvodai és iskolai szociális segítők, pedagógus és szociális képzésekben résztvevők és dolgozó szakemberek számára, Digitális Tankönyv, Pécsi Tudományegyetem BTK TKI Közösségi és Szociális Tanulmányok Tanszék, Pécs, 2019. <http://szockepzes.hu/az-iskolai-szocialis-munka-alapjai/>

Pillinszki Attila, Bulyáki Tünde, Ráczné Németh Teodóra, Goldmann Róbert: Utak. Útkeresés. Útmutatás? Mediációs gyakorlat a szociális alapszolgáltatásban. Párbeszéd folyóirat 6(2) 2019. <https://ojs.lib.unideb.hu/parbeszed/article/view/3259/3223>

Ajánlott filmek:

-

Tantárgy neve: A szociális csoportmunka (4 óra elmélet, 8 óra gyakorlat)

Tantárgy leírása: A tárgy során a hallgatók megismerkednek a szociális csoportmunka folyamatának elemzésével kapcsolatos legfontosabb elméletekkel, ezen belül is a csoportok kialakulásával, működésével, a csoportszerepekkel és a csoportvezetéssel kapcsolatos legfontosabb pszichológiai fogalmakkal és alapismeretekkel. A tantárgy célja, hogy a hallgatók a gyakorlat során megszerzett tapasztalataikat, élményeiket össze tudják hangolni a korábban megszerzett elméleti tudással, így szert tegyenek egyfajta átfogó tudásra a csoportok működésével és vezetésével kapcsolatban.

A tantárgy általános célja: A tárgy során a hallgató korszerű módszertani felkészültségekre tesz szert, amelyek a csoportok, közösségek életének rendszerezett, fejlődés-szemponitú, részvételi alapú megismerését teszik lehetővé. E felkészültségek birtokában képessé válik a csoport és közösség mélyebb megismerésére, és ezen keresztül a fejlesztő kapcsolat optimalizálására.

A tantárgy speciális célja: A képzés résztvevői megismerik a csoportmunka mint módszer alkalmazási lehetőségeit az iskolai szociális munkában.

A tantárgy tartalma:

- csoportmunka alkalmazásának lehetőségei, feltételei
- szociometria
- előkészítés, tervezés
- gyakorlatok megismerése
- az óvodai és iskolai szociális segítő szerepei, lehetőségei, módszerei
- területei

Fejlesztendő és megszerezhető kompetenciák

Tudása:

- birtokában van az iskolai szociális munka aktuális és korszerű nemzetközi szakirodalmi ismereteinek;
- tisztában van az iskolai szociális munka és a pedagógiai kutatás módszertani vonatkozásaival;
- rendelkezik olyan elméleti és módszertani ismeretekkel, amelyek birtokában a felmerülő problémák, megoldandó feladatok során korrektív és/vagy preventív megoldásokkal szolgál;
- ismeri az iskolai szociális munka során alkalmazható beavatkozási módokat;
- ismeri és érti a társadalom működését, a társadalmi folyamatokat, a társadalmi és szociális problémák keletkezését, jelenlétét és a veszélyeztető tényezőket, valamint, hogy mindezek hogyan hatnak az egyes emberekre, családokra, csoportokra, szervezetekre, közösségekre;
- ismeri más segítő szakmák kompetenciaköréit, felkészült a gyakorlat során felmerülő problémák szakmai illetékességének felismerésére, és más szakmák szakembereivel való szakszerű együttműködésre

Képességei:

- kritikus szemlélettel és reflektív módon megfogalmazni a társadalmi és szociális problémákat, a veszélyeztető tényezőket és a problémakezelés folyamatát;
- szükségletfelmérésre, az egyén és környezete közötti folyamatoknak, kölcsönhatásoknak, problémáknak holisztikus elemzésére;
- az egészségmegőrző szemlélettel az iskolai közösséghez tartozók egészséges életvitelének gyakorlati megvalósításában segítséget nyújtani;
- a szakmai csapatmunkára, a partneri együttműködésekre az érintettekkel, szakmai szervezetekkel, a társszakmák és a közigazgatás szakembereivel, civilekkel, önkéntesekkel, közösségi szolgálaton részt vevő diákokkal.

Attitűdjei:

- az iskola társadalmának szociális problémáira fókuszáló szemléletmóddal a másodlagos és harmadlagos prevenció során ökológiai szemlélettel a jelenségeket tágabb kontextusba értelmezni;
- az iskolában felmerülő szociális és/vagy társas viszonyhoz kötődő problémák megoldásához szükséges valamennyi lehetséges erőforrás mozgósításával az iskola társadalmának

- (tanulók, tanárok, szülők, egyéb iskolai aktorok) és a helyi közösség élet formálásán, helyreállításán, működőképességének biztosításán dolgozik;
- munkájával hozzájárul az iskolai élet zavartalan működéséhez szükséges komplex feltételek megvalósításához, ezáltal közvetve a tanulók szocializációs, illetve tanulmányi sikereihez;

Autonómiaja és felelőssége:

- munkáját minden körülmények között felelősen, a szociális munka és a pedagógia, szociálpedagógia értékeit és alapelveit, a szociális szakmai etikai kódex iránymutatásait figyelembe véve, elméleti és gyakorlati megalapozottsággal végzi és képviseli;
- autonóm módon képes felismerni szerepét és helyét az iskolában és a társszakmákkal való együttműködés során, a segítő munka közvetlen gyakorlatában, a különböző szinteken megvalósított team munkában;
- felelősséget vállal a szolgáltatásokat igénybe vevők életébe történő beavatkozásért;
- felelősséget vállal a rábízott információkért, valamint a dokumentációban rögzített adatokért, titoktartási kötelezettségét megtartja;
- szakmai fejlődésének tudatos és felelős irányítója, képzésekben és továbbképzésekben, szupervízióban fejleszti önismeretét, önértékelését és szakmai tudását;
- elméleti és módszertani ismeretinek birtokában, szakmai kapcsolatrendszerén keresztül autonóm módon felelősen alkalmazza az iskolai szociális munka során hatékony feladatmegoldást elősegítő preventív és/vagy korrektív módszereket.

Ajánlott oktatófilmek: -

Szakirodalom:

B Erdős M. (2015) Az értékelő kutatás egy korszerű modellje. SZOCIÁLIS SZEMLE 8:(1-2) pp. 30-40. (2015)

B Erdős Márta, Knyihár É. (2015) Pécs partnerség: lépések a közösségi tervezés felé CIVIL SZEMLE 12:(1) pp. 20-34

Pataki, É. (2010). Szociálismunka csoportokkal. Módszertani Kézikönyv. Debrecen. Szocio-Téka

Rudas, J.(2009). Javne örökösei. Lélekben Otthon Kiadó

Rudas, J. (2007). Delfi örökösei. Lélekben Otthon Kiadó

Szabóné Szalay Csilla: Az óvodai és iskolai szociális segítő csoportban végzett tevékenysége. In: Boros Julianna (szerk.) Az iskolai szociális munka alapjai Oktatási segédanyag iskolai szociális munkások, óvodai és iskolai szociális segítők, pedagógus és szociális képzésekben résztvevők és dolgozó szakemberek számára, Digitális Tankönyv, Pécsi Tudományegyetem BTK TKI Közösségi és Szociális Tanulmányok Tanszék, Pécs, 2019. <http://szockepzes.hu/az-iskolai-szocialis-munka-alapjai/>

Sík Dorca, Szécsi Judit: A fókuszcsoport mint módszer szerepe a szociális munkában. Kapocs, <http://www.ncsszi.hu/kiadvanyok/kapocs-letoltheto--lapszamai/kapocs-2015/163/news>

Szántó Zoltán: A társadalmi kapcsolatháló-elemzés szociometriai gyökerei, <http://www.socialnetwork.hu/cikkek/7%201szantohalo.pdf>

Szoboszlai K., Patyán L.: Esettanulmány a szociális munkában. Párbeszéd. http://parbeszed.lib.unideb.hu/file/2/577cf3827c50d/szerzo/Szoboszlai_Patyan_Esetmunka.pdf

Ajánlott filmek:

"

Tantárgy neve: Iskolai szociális munkás interszektoralis együttműködése, kommunikációja más szakemberekkel (0 óra elmélet, 8 óra gyakorlat)

Tantárgy leírása: A tárgy témája az iskolai szociális munkás interszektoralis, interprofesszionális együttműködése más szakemberekkel; az oktatásügy, a szociális ügy, az egészségügy, a rendészet és igazságügy, ifjúság és családügy szolgáltatásai, ellátásai illetve igazgatási területei sajátosságainak áttekintése. Ezen rendszerekben az együttműködések és hálózati munka vonatkozásában releváns szereplők és működési módok, dilemmák.

A tantárgy általános célja: A tárgy célja a hatékony kommunikáció fejlesztése a segítő szakember más szakemberekkel történő együttműködése során.

A tantárgy speciális célja: A kooperáció illusztrálása gyakorlati példákon keresztül.

A tantárgy tartalma:

- szakmai identitás kérdései, fejlesztési lehetőségei
- partnerek az együttműködésben
- szakemberek és kapcsolati hálók
- együttműködés formái és lehetőségei

Fejlesztendő és megszerezhető kompetenciák

Tudása:

- rendelkezik olyan elméleti és módszertani ismeretekkel, amelyek birtokában a felmerülő problémák, megoldandó feladatok során korrektív és/vagy preventív megoldásokkal szolgál;
- ismeri az iskolai szociális munka során alkalmazható beavatkozási módokat;
- ismeri és érti a társadalom működését, a társadalmi folyamatokat, a társadalmi és szociális problémák keletkezését, jelenlétét és a veszélyeztető tényezőket, valamint, hogy mindezek hogyan hatnak az egyes emberekre, családokra, csoportokra, szervezetekre, közösségekre;
- ismeri és érti a szociális munka szerepét, lényegét, funkcióit, komplexitását, multi-, interdiszciplináris jellegét;
- ismeri a szociális szolgáltatási rendszert, a közszféra, valamint a magánszféra – ezen belül civil-, egyházi, piaci szféra – rendszereit;
- ismeri más segítő szakmák kompetenciaköréit, felkészült a gyakorlat során felmerülő problémák szakmai illetékességének felismerésére, és más szakmák szakembereivel való szakszerű együttműködésre

Képességei:

- kritikus szemlélettel és reflektív módon megfogalmazni a társadalmi és szociális problémákat, a veszélyeztető tényezőket és a problémakezelés folyamatát;
- a bizalomépítésre, nyílt, hiteles, hatékony kommunikációra;
- a szakmai csapatmunkára, a partneri együttműködésekre az érintettekkel, szakmai szervezetekkel, a társszakmák és a közigazgatás szakembereivel, civilekkel, önkéntesekkel, közösségi szolgálaton részt vevő diákokkal.

Attitűdjei:

- az iskolában felmerülő szociális és/vagy társas viszonyhoz kötődő problémák megoldásához szükséges valamennyi lehetséges erőforrás mozgósításával az iskola társadalmának (tanulók, tanárok, szülők, egyéb iskolai aktorok) és a helyi közösség élet formálásán, helyreállításán, működőképességének biztosításán dolgozik;
- munkájával hozzájárul az iskolai élet zavartalan működéséhez szükséges komplex feltételek megvalósításához, ezáltal közvetve a tanulók szocializációs, illetve tanulmányi sikereihez;
- érzékeny és nyitott a társadalmi és szociális problémákra, elkötelezett és felelősséget vállal a szakma értékei és a társadalmi szolidaritás ügye mellett;
- nyitott mások megismerésére, empátiával viszonyul az emberekhez, családokhoz, csoportokhoz és közösségekhez;

Autonómiája és felelőssége:

- munkáját minden körülmények között felelősen, a szociális munka és a pedagógia, szociálpedagógia értékeit és alapelveit, a szociális szakmai etikai kódex iránymutatásait figyelembe véve, elméleti és gyakorlati megalapozottsággal végzi és képviseli;
- autonóm módon képes felismerni szerepét és helyét az iskolában és a társszakmákkal való együttműködés során, a segítő munka közvetlen gyakorlatában, a különböző szinteken megvalósított team munkában;
- elkötelezett a szakmai etikai alapelvek gyakorlati alkalmazására, valamint a jogi és etikai keretek közötti felelős cselekvésre;
- felelősséget vállal a rábízott információkért, valamint a dokumentációban rögzített adatokért, titoktartási kötelezettségét megtartja;
- tevékenységét a kritikai gondolkodáson alapuló, kiszámítható, következetes, autonóm munkavégzés, a saját tevékenységre vonatkozó reflexiók jellemzik;

- *elméleti és módszertani ismeretinek birtokában, szakmai kapcsolatrendszerén keresztül autonóm módon felelősen alkalmazza az iskolai szociális munka során hatékony feladatmegoldást elősegítő preventív és/vagy korrektív módszereket.*

Ajánlott oktatófilmek: -

Szakirodalom:

Arany Zoltán - Szabó Krisztina – Kakuszi Szilvia – Máté Zsolt: Gyermek-és Ifjúságpszichiátriai és addiktológiai ellátók helyi interdiszciplináris kapcsolattartását, szakmai hálózatépítését támogató szakmai útmutató. EFOP-2.2.0-16-2016-00002 Gyermek és ifjúságpszichiátria addiktológiai és mentálhigiénés ellátórendszer infrastrukturális feltételeinek fejlesztése. AEEK Budapest, 2017
 Budai István (2015): Az együttműködés a szociális munka egyik kulcsa és eszköze. Párbeszéd folyóirat 1.

Budai István (2019): Az együttműködő szociális munkás. Párbeszéd folyóirat 3.

Máté Zsolt – Szemelyácz János dr szerk. (2009): Az iskolai szociális munka kézikönyve INDIT, Pécs

Kéző Balázs szerk(2000): Iskolai mentálhigiéné tanulmányok. Pro Panonnia

Gergál Tímea – Máté Zsolt: Iskolai szociális munka – „pécsi”- modell, IN: Háló 2007. márciusa

Gergál Tímea: Módszerek és gyakorlatok az iskolai szociális munkában. In: Boros Julianna (szerk.) Az iskolai szociális munka alapjai Oktatási segédanyag iskolai szociális munkások, óvodai és iskolai szociális segítők, pedagógus és szociális képzésekben résztvevők és dolgozó szakemberek számára, Digitális Tankönyv, Pécsi Tudományegyetem BTK TKI Közösségi és Szociális Tanulmányok Tanszék, Pécs, 2019. <http://szokepzes.hu/az-iskolai-szocialis-munka-alapjai/>

Máté Zsolt és mtsai: Az Iskolai bántalmazás, zaklatás megelőzése Drogprevenciós Munkacsoport, 2016, Pécs

Katona Gergely – Máté Zsolt: Az iskolai szociális munka bevezetésének és fejlesztésének iránya, IN:

Ajánlott filmek:

-

III. modul: Közösségi szociális munka módszerei

Tantárgy neve: Közösségi szociális munka (4 óra elmélet, 6 óra gyakorlat)

Tantárgy leírása: A közösségi munka kiindulópontja mindig az adott közösséget érintő probléma. Ennek megfelelően itt előtérbe helyezzük a *probléma-alapú tanulást*, mint megközelítést, amelynek konkrét módszere az *esetismertetés*. A *kooperatív módszerek megtapasztalása* segít a közösségi, csoportos együttműködésének jobb megértésében.

A tantárgy általános célja: A tárgy folyamán néhány élményalapú tanulási módszer alkalmazása biztosítja a gyakorlati tapasztalatok optimális beépülését és a szakmai diskusziókban való részvétel készségeinek fejlődését.

A tantárgy speciális célja: A csoportmunka túlnyomórészt *élmény-alapú* megközelítésében a tréning-elemek dominálnak a csoportdinamikai folyamatok és a csoportban való viselkedés, a saját működés jobb megismerése céljával (*a reflektív portré módszere, reflektív napló írása*).

A tantárgy tartalma:

- A közösség, a közösségfejlesztés és a közösségi munka értelmezése
- közösségfejlesztés folyamata
- közösségi munka az óvodai és iskolai szociális segítő gyakorlatában
- közösségi diagnózis készítésének módszerei
- reflektív portré
- reflektív napló

Fejlesztendő és megszereshető kompetenciák

Tudása:

- rendelkezik olyan elméleti és módszertani ismeretekkel, amelyek birtokában a felmerülő problémák, megoldandó feladatok során korrektív és/vagy preventív megoldásokkal szolgál;
- ismeri az iskolai szociális munka során alkalmazható beavatkozási módokat;
- ismeri és érti a szakmai területhez kapcsolódó pszichológiai, jogi, pedagógiai, egészségügyi, szociológiai tudományok szociális munkához tartozó fogalomkészletét;
- ismeri és érti a társadalom működését, a társadalmi folyamatokat, a társadalmi és szociális problémák keletkezését, jelenlétét és a veszélyeztető tényezőket, valamint, hogy mindezek hogyan hatnak az egyes emberekre, családokra, csoportokra, szervezetekre, közösségekre;
- ismeri és érti a társadalompolitika területeit, a szociálpolitika meghatározó irányait, elosztási mechanizmusait, valamint az egyéni, családi, közösségi élethelyzetekben és a társadalmi szociális problémák kezelésében alkalmazható szociálpolitikai alapelveket és technikákat;
- ismeri és érti a társadalmi egyenlőtlenségeket, megismeri az egyenlőtlenségek és a kirekesztés csökkentése érdekében felhasználható szociálpolitikai eszközöket;
- ismeri a szociális szolgáltatási rendszert, a közszféra, valamint a magánszféra – ezen belül civil-, egyházi, piaci szféra – rendszereit;
- ismeri más segítő szakmák kompetenciaköreit, felkészült a gyakorlat során felmerülő problémák szakmai illetékességének felismerésére, és más szakmák szakembereivel való szakszerű együttműködésre

Képességei:

- kritikus szemlélettel és reflektív módon megfogalmazni a társadalmi és szociális problémákat, a veszélyeztető tényezőket és a problémakezelés folyamatát;
- a bizalomépítésre, nyílt, hiteles, hatékony kommunikációra;
- szükségletfelmérésre, az egyén és környezete közötti folyamatoknak, kölcsönhatásoknak, problémáknak holisztikus elemzésére;
- az egészségmegőrző szemlélettel az iskolai közösséghez tartozók egészséges életvitelének gyakorlati megvalósításában segítséget nyújtani;
- a szakmai csapatmunkára, a partneri együttműködésekre az érintettekkel, szakmai szervezetekkel, a társszakmák és a közigazgatás szakembereivel, civilekkel, önkéntesekkel, közösségi szolgálaton részt vevő diákokkal.

Attitűdjei:

- az iskola társadalmának szociális problémáira fókuszáló szemléletmóddal a másodlagos és harmadlagos prevenció során ökológiai szemlélettel a jelenségeket tágabb kontextusba értelmezni;
- az iskolában felmerülő szociális és/vagy társas viszonyhoz kötődő problémák megoldásához szükséges valamennyi lehetséges erőforrás mozgósításával az iskola társadalmának (tanulók, tanárok, szülők, egyéb iskolai aktorok) és a helyi közösség élet formálásán, helyreállításán, működőképességének biztosításán dolgozik;
- munkájával hozzájárul az iskolai élet zavartalan működéséhez szükséges komplex feltételek megvalósításához, ezáltal közvetve a tanulók szocializációs, illetve tanulmányi sikereihez;
- érzékeny és nyitott a társadalmi és szociális problémákra, elkötelezett és felelősséget vállal a szakma értékei és a társadalmi szolidaritás ügye mellett;
- nyitott mások megismerésére, empátiával viszonyul az emberekhez, családokhoz, csoportokhoz és közösségekhez;

Autonómiaja és felelőssége:

- elkötelezett a társadalmi egyenlőség, a demokratikus értékek, a jogállamiság és az európai értékkezősség mellett;
- felelősséget vállal a szolgáltatásokat igénybe vevők életébe történő beavatkozásért;
- elkötelezett a szakmai etikai alapelvek gyakorlati alkalmazására, valamint a jogi és etikai keretek közötti felelős cselekvésre;
- felelősséget vállal a rábízott információkért, valamint a dokumentációban rögzített adatokért, titoktartási kötelezettségét megtartja;
- szakmai fejlődésének tudatos és felelős irányítója, képzésekben és továbbképzésekben, szupervízióban fejlesztői önismeretét, önértékelését és szakmai tudását;
- tevékenységét a kritikai gondolkodáson alapuló, kiszámítható, következetes, autonóm munkavégzés, a saját tevékenységre vonatkozó reflexiók jellemzik;

- *elméleti és módszertani ismeretinek birtokában, szakmai kapcsolatrendszerén keresztül autonóm módon felelősen alkalmazza az iskolai szociális munka során hatékony feladatmegoldást elősegítő preventív és/vagy korrekatív módszereket.*

Ajánlott oktatófilmek:

Ladakh tanulsága <https://www.youtube.com/watch?v=Q2mTXIAqYdA>

Szakirodalom:

B. Erdős Márta, Nyers Szilvia (2019): Miben van az erőd? Oktatási segédanyag szociális szakemberek és közösségfejlesztők számára. Digitális Tankönyv. Pécsi Tudományegyetem BTK TKI Közösségi és Szociális Tanulmányok Tanszék, Pécs, 2019. http://szockepzes.hu/wp-content/uploads/2019/02/K%C3%B6z%C3%B6ss%C3%A9gfejleszt%C3%A9s_BEM-NySz.pdf

Gosztányi, G.: (szerk.) (2001) A szociális munka elmélete és gyakorlata 3. Kötet, Közösségi szociális munka. Nemzeti Család- és Szociálpolitikai Int. Bp.

Lakatos, K. (2009). A képessé tétel folyamata. Budapest: Közösségfejlesztők Egyesülete. ISBN 978-963-87586-2-0

Pataki É. (2010) Szociális munka csoportokkal, Debreceni Egyetem Szociológia és Szociálpolitika Tanszék, Debrecen, <http://mek.oszk.hu/11900/11917/11917.pdf> ISBN 978-963-473-437-6

Sadan, E (2011): Közösségi tervezés és empowerment. Budapest, ELTE TÁTK, 2011. http://tat.k.elte.hu/file/Kozossegi_tervezes_es_empowerme.pdf

Szabóné Szalay Csilla: Az óvodai és iskolai szociális segítő közösségben végzett tevékenysége. In: : Boros Julianna (szerk.) Az iskolai szociális munka alapjai Oktatási segédanyag iskolai szociális munkások, óvodai és iskolai szociális segítők, pedagógus és szociális képzésekben résztvevők és dolgozó szakemberek számára, Digitális Tankönyv, Pécsi Tudományegyetem BTK TKI Közösségi és Szociális Tanulmányok Tanszék, Pécs, 2019. <http://szockepzes.hu/az-iskolai-szocialis-munka-alapjai/>

Vercseg I. (2011): Közösség és részvétel. A közösségfejlesztés és a közösségi munka gyakorlatának elmélete. Hilscher Rezső Szociálpolitikai Egyesület/ELTE Szociális Munka és Szociálpolitikai Tanszék, Budapest

Ajánlott filmek:

Mindenki (2018)

Tantárgy neve: Iskolán kívüli támogató programok (0 óra elmélet,10 óra gyakorlat)

Tantárgy leírása: A tárgy célja, hogy megismertesse a résztvevőket a teljesítményértékeléssel összefüggő iskolai sikerességet elősegítő, a köznevelési rendszer és a gyermekvédelmi rendszert kiegészítő, támogató oktatási, szociális, egyéb támogató programokkal.

A tantárgy általános célja: A tantárgy keretében a Magyarországon működő tanoda hálózattal, a járási szintű gyerekesély programmal, settlement típusú közösségi terekkel, és a Biztos Kezdet Gyerekháza céljaival, működésével is megismerkedhetnek a hallgatók.

A tantárgy speciális célja: Élményalapú tanulás módszerét alkalmazva vesznek részt intézménylátogatásokon, programismertetéseken.

A tantárgy tartalma:

- tanoda programok
- Biztos Kezdet Gyerekházak
- Gyerekesély program
- settlement közösségi házak
- tehetség gondozó programok

Fejlesztendő és megszerezhető kompetenciák

Tudása:

- rendelkezik olyan elméleti és módszertani ismeretekkel, amelyek birtokában a felmerülő problémák, megoldandó feladatok során korrekatív és/vagy preventív megoldásokkal szolgál;

- ismeri és érti a társadalom működését, a társadalmi folyamatokat, a társadalmi és szociális problémák keletkezését, jelenlétét és a veszélyeztető tényezőket, valamint, hogy mindezek hogyan hatnak az egyes emberekre, családokra, csoportokra, szervezetekre, közösségekre;
- ismeri és érti a társadalompolitika területeit, a szociálpolitika meghatározó irányait, elosztási mechanizmusait, valamint az egyéni, családi, közösségi élethelyzetekben és a társadalmi szociális problémák kezelésében alkalmazható szociálpolitikai alapelveket és technikákat;
- ismeri és érti a társadalmi egyenlőtlenségeket, megismeri az egyenlőtlenségek és a kirekesztés csökkentése érdekében felhasználható szociálpolitikai eszközöket;
- ismeri más segítő szakmák kompetenciaköréit, felkészült a gyakorlat során felmerülő problémák szakmai illetékességének felismerésére, és más szakmák szakembereivel való szakszerű együttműködésre

Képességei:

- kritikus szemlélettel és reflektív módon megfogalmazni a társadalmi és szociális problémákat, a veszélyeztető tényezőket és a problémakezelés folyamatát;
- a bizalomépítésre, nyílt, hiteles, hatékony kommunikációra;
- szükségletfelmérésre, az egyén és környezete közötti folyamatoknak, kölcsönhatásoknak, problémáknak holisztikus elemzésére;
- az egészségmegőrző szemlélettel az iskolai közösséghez tartozók egészséges életvitelének gyakorlati megvalósításában segítséget nyújtani;
- a szakmai csapatmunkára, a partneri együttműködésekre az érintettekkel, szakmai szervezetekkel, a társszakmák és a közigazgatás szakembereivel, civilekkel, önkéntesekkel, közösségi szolgálaton részt vevő diákokkal.

Attitűdjei:

- az iskola társadalmának szociális problémáira fókuszáló szemléletmóddal a másodlagos és harmadlagos prevenció során ökológiai szemlélettel a jelenségeket tágabb kontextusba értelmezni;
- az iskolában felmerülő szociális és/vagy társas viszonyhoz kötődő problémák megoldásához szükséges valamennyi lehetséges erőforrás mozgósításával az iskola társadalmának (tanulók, tanárok, szülők, egyéb iskolai aktorok) és a helyi közösség élet formálásán, helyreállításán, működőképességének biztosításán dolgozik;
- munkájával hozzájárul az iskolai élet zavartalan működéséhez szükséges komplex feltételek megvalósításához, ezáltal közvetve a tanulók szocializációs, illetve tanulmányi sikereihez;
- érzékeny és nyitott a társadalmi és szociális problémákra, elkötelezett és felelősséget vállal a szakma értékei és a társadalmi szolidaritás ügye mellett;
- nyitott mások megismerésére, empátiával viszonyul az emberekhez, családokhoz, csoportokhoz és közösségekhez;

Autonómiája és felelőssége:

- munkáját minden körülmények között felelősen, a szociális munka és a pedagógia, szociálpedagógia értékeit és alapelveit, a szociális szakmai etikai kódex iránymutatásait figyelembe véve, elméleti és gyakorlati megalapozottsággal végzi és képviseli;
- elkötelezett a társadalmi egyenlőség, a demokratikus értékek, a jogállamiság és az európai értékközösség mellett;
- autonóm módon képes felismerni szerepét és helyét az iskolában és a társszakmákkal való együttműködés során, a segítő munka közvetlen gyakorlatában, a különböző szinteken megvalósított team munkában;
- felelősséget vállal a szolgáltatásokat igénybe vevők életébe történő beavatkozásért;
- szakmai fejlődésének tudatos és felelős irányítója, képzésekben és továbbképzésekben, szupervízióban fejleszti önismeretét, önértékelését és szakmai tudását;
- tevékenységét a kritikai gondolkodáson alapuló, kiszámítható, következetes, autonóm munkavégzés, a saját tevékenységre vonatkozó reflexiók jellemzik;
- elméleti és módszertani ismeretinek birtokában, szakmai kapcsolatrendszerén keresztül autonóm módon felelősen alkalmazza az iskolai szociális munka során hatékony feladatmegoldást elősegítő preventív és/vagy korrekatív módszereket.

Ajánlott oktatófilmek:

Kitörési pont az iskola (2010) <https://www.youtube.com/watch?v=wH5A9f3nCF8>

Szakirodalom:

Andl Helga: Gyerekesély – lemorzsolódás – iskolai szociális munka. In: Boros Julianna (szerk.) Az iskolai szociális munka alapjai Oktatási segédanyag iskolai szociális munkások, óvodai és iskolai szociális segítők, pedagógus és szociális képzésekben résztvevők és dolgozó szakemberek számára, Digitális Tankönyv, Pécsi Tudományegyetem BTK TKI Közösségi és Szociális Tanulmányok Tanszék, Pécs, 2019. <http://szockepzes.hu/az-iskolai-szocialis-munka-alapjai/>

Boros Julianna: Cigány, roma fiatalok életútja. Egy iskolán kívüli esélynövelő tanoda-típusú program tagjainak vizsgálata. (Ph.D. értekezés, 2019) <https://pea.lib.pte.hu/handle/pea/23168?show=full>

Boros Julianna: Egyéni utak, társadalmi helyzetek, PTE BTK 2017. http://szocialismunka.btk.pte.hu/sites/szocialismunka.btk.pte.hu/files/files/boros_julianna_egyeni_utak_kodex_nyomda_0.pdf

Boros Julianna – Orsós Anna: Romológiai ismeretek iskolai szociális munkások számára. In: Boros Julianna (szerk.) Az iskolai szociális munka alapjai Oktatási segédanyag iskolai szociális munkások, óvodai és iskolai szociális segítők, pedagógus és szociális képzésekben résztvevők és dolgozó szakemberek számára, Digitális Tankönyv, Pécsi Tudományegyetem BTK TKI Közösségi és Szociális Tanulmányok Tanszék, Pécs, 2019. <http://szockepzes.hu/az-iskolai-szocialis-munka-alapjai/>

Fejes József, Lencse Máté, Szűcs Norbert: Mire jó a tanoda? A tanodaplatform keretében összegyűjtött innovációk, kutatások, történetek Motiváció Oktatási Egyesület, Szeged, 2016
268 oldal · puhatáblás · ISBN: 9789631251647

Husz Ildikó (szerk.): Gyerekesélyek a végeken II. MTA Társadalomtudományi Kutatóközpont, Budapest, 2016.

http://gyerekesely.tk.mta.hu/uploads/files/GYEREKESELYEK_A_VEGEKEN_II.pdf Vastagh Zoltán,

Husz Ildikó (szerk.): Gyerekesélyek a végeken I. MTA Társadalomtudományi Kutatóközpont, Budapest, 2016.

http://gyerekesely.tk.mta.hu/uploads/files/Gyerekeselyek_a_vegeken_I_.pdf

Ajánlott filmek:

A számolás joga (2016)

Tantárgy neve: Szakmai készségfejlesztés, csoportmunka, közösségi munka az iskolában (2 óra elmélet, 8 óra gyakorlat)

Tantárgy leírása: A társadalmi intézmények, azon belül is az oktatási és képzési intézmények főként jól körülírható ismereteket és képességeket tanítanak. A tanulás azonban a személy aktivitását is igényli, amely a formális iskolai tanulásban nyilvánvaló, de ezen túl megmutatkozik abban is, hogy a személy mennyire képes befogadni az őt ért hatásokat, s miként reflektál azokra.

A tantárgy általános célja: A tárgy keretében tárgyaljuk a csoport fogalmát, célját, típusait, a csoport folyamatait, a csoportdinamika jelenségeit, a csoportmunkát elősegítő és gátló tényezőket és a csoportok fejlődésének jellegzetességeit. Élményalapú tanulás módszereivel fejlesztjük a hallgatók csoportvezetői képességeit és készségeit, hogy képessé váljanak segítő tevékenységük során különböző csoportok vezetésére. Másrészt a közösségi munka módszereinek iskola világában történő megvalósításának gyakorlataival ismerkednek a hallgatók.

A tantárgy speciális célja: A tárgy célja az empátia, a mentalizációs készség fejlesztése, és a megoldás-központú gondolkodás, az erőforrás-szempontrú, az erőssé és képessé tételben kulcsszerepet játszó fejlesztői munka gyakorlása. A tantárgy élményközpontú megközelítése lehetővé teszi, hogy a hallgatók - oktatói facilitáció nyomán - önállóan fedezzék fel a megoldásközpontú gondolkodás és az erőforrásokra való összpontosítás jelentőségét a problémák hatékony megoldása elősegítésében. A tantárgy segíti a hallgatót abban, hogy pályáján kellő önismerettel és a segítő interakcióra gyakoroltan reflektálva elkerülje a hatékonyságot rontó kényszeres segítés, a kodependens viszonyulás gyakori buktatóit.

A tantárgy tartalma:

- csoportdinamika jelenségei, csoportvezetés
- csoportmunka – szerepek, feladatok
- facilitáció
- reflektív kommunikációs készségfejlesztés
- az empátia, a mentalizációs készség fejlesztése

Fejlesztendő és megszerezhető kompetenciák

Tudása:

- ismeri és érti a társadalom működését, a társadalmi folyamatokat, a társadalmi és szociális problémák keletkezését, jelenlétét és a veszélyeztető tényezőket, valamint, hogy mindezek hogyan hatnak az egyes emberekre, családokra, csoportokra, szervezetekre, közösségekre;
- ismeri és érti a társadalompolitika területeit, a szociálpolitika meghatározó irányait, elosztási mechanizmusait, valamint az egyéni, családi, közösségi élethelyzetekben és a társadalmi szociális problémák kezelésében alkalmazható szociálpolitikai alapelveket és technikákat;
- ismeri más segítő szakmák kompetenciaköreit, felkészült a gyakorlat során felmerülő problémák szakmai illetékességének felismerésére, és más szakmák szakembereivel való szakszerű együttműködésre

Képességei:

- kritikus szemlélettel és reflektív módon megfogalmazni a társadalmi és szociális problémákat, a veszélyeztető tényezőket és a problémakezelés folyamatát;
- a bizalomépítésre, nyílt, hiteles, hatékony kommunikációra;
- a szakmai csapatmunkára, a partneri együttműködésekre az érintettekkel, szakmai szervezetekkel, a társszakmák és a közigazgatás szakembereivel, civilekkel, önkéntesekkel, közösségi szolgálaton részt vevő diákokkal.

Attitűdjei:

- az iskolában felmerülő szociális és/vagy társas viszonyhoz kötődő problémák megoldásához szükséges valamennyi lehetséges erőforrás mozgósításával az iskola társadalmának (tanulók, tanárok, szülők, egyéb iskolai aktorok) és a helyi közösség élet formálásán, helyreállításán, működőképességének biztosításán dolgozik;
- nyitott mások megismerésére, empátiával viszonyul az emberekhez, családokhoz, csoportokhoz és közösségekhez;

Autonómiaja és felelőssége:

- munkáját minden körülmények között felelősen, a szociális munka és a pedagógia, szociálpedagógia értékeit és alapelveit, a szociális szakmai etikai kódex iránymutatásait figyelembe véve, elméleti és gyakorlati megalapozottsággal végzi és képviseli;
- felelősséget vállal a rábízott információkért, valamint a dokumentációban rögzített adatokért, titoktartási kötelezettségét megtartja;
- szakmai fejlődésének tudatos és felelős irányítója, képzésekben és továbbképzésekben, szupervízióban fejleszti önismeretét, önértékelését és szakmai tudását;
- tevékenységét a kritikai gondolkodáson alapuló, kiszámítható, következetes, autonóm munkavégzés, a saját tevékenységre vonatkozó reflexiók jellemzik;
- elméleti és módszertani ismeretinek birtokában, szakmai kapcsolatrendszerén keresztül autonóm módon felelősen alkalmazza az iskolai szociális munka során hatékony feladatmegoldást elősegítő preventív és/vagy korrekatív módszereket.

Ajánlott oktatófilmek:

-

Szakirodalom:

Allen, J.G, Fonagy, P., Bateman AW (2011): Mentalizáció a klinikai gyakorlatban. Lélekben Otthon Könyvkiadó, Budapest Buda, B. (1980): Empátia - a beleélés lélektana. Gondolat, Budapest
Gelsei, B. (2015) A megoldásközpontú tanácsadás gyakorlata. Animula, Budapest. ISBN: 5 5574 00 9
Kelemen, G. (2001b): Válaszó kérdés a szociális eszmunkában. in.: Nagy J. Endre (szerk.) Szociológia, szociálpolitika, szociális munka. PTE, Pécs. 259-274.
George, E., Iveson, C., Ratner, H. (1990): Megoldásközpontú terápia-a de Shazer-modell, Családterápiás olvasókönyv sorozat 6., Animula
Saleebey, D. (ed.) (2006) The strengths perspective in social work practice. New York: Longman.

Ajánlott filmek:

-

IV. modul Kiegészítő modul: A szociális munka alapismeretei

Tantárgy neve: A szociális munka alapjai és elméletei (15 óra elmélet, 0óra gyakorlat)

Tantárgy leírása: A tantárgy kereti között a hallgatók átfogó ismereteket szereznek a szociális munkáról: tájékozódnak a szakterület és hivatás elméleti alapjairól, történetéről, szemléletéről, értékeiről, feladatköréről, főbb tevékenységi területeiről.

A tantárgy általános célja:

A tantárgy speciális célja: Az elméleten túl a hallgatók betekintést nyerhetnek a szociális munka módszereinek különféle alkalmazási területeibe, konkrét példák és esetelemzések tükrében, továbbá megismerkedhetnek az alapvető szakmai dokumentumokkal, kiemelt hangsúlyt helyezve a Szociális Munka Etikai Kódexére.

A tantárgy tartalma:

- a szociális munka története Magyarországon
- a szociális munka fogalma
- a szociális munka fejlődése, irányzatai, modelljei
- empowerment meghatározása, értelmezése
- esetmunka folyamata
- rendszerszemlélet a szociális munkában
- etikai dilemmák a szociális munkában

Fejlesztendő és megszerezhető kompetenciák

Tudása:

- birtokában van a szociális munka aktuális és korszerű nemzetközi szakirodalmi ismereteinek;
- rendelkezik olyan elméleti és módszertani ismeretekkel, amelyek birtokában a felmerülő problémák, megoldandó feladatok során korrektív és/vagy preventív megoldásokkal szolgál;
- ismeri és érti a szakmai területhez kapcsolódó pszichológiai, jogi, pedagógiai, egészségügyi, szociológiai tudományok szociális munkához tartozó fogalomkészletét;
- ismeri és érti a társadalom működését, a társadalmi folyamatokat, a társadalmi és szociális problémák keletkezését, jelenlétét és a veszélyeztető tényezőket, valamint, hogy mindezek hogyan hatnak az egyes emberekre, családokra, csoportokra, szervezetekre, közösségekre;
- ismeri és érti a társadalompolitika területeit, a szociálpolitika meghatározó irányait, elosztási mechanizmusait, valamint az egyéni, családi, közösségi élethelyzetekben és a társadalmi szociális problémák kezelésében alkalmazható szociálpolitikai alapelveket és technikákat;
- ismeri és érti a társadalmi egyenlőtlenségeket, megismeri az egyenlőtlenségek és a kirekesztés csökkentése érdekében felhasználható szociálpolitikai eszközöket;
- ismeri és érti a szociális munka szerepét, lényegét, funkcióit, komplexitását, multi-, interdiszciplináris jellegét;
- ismeri a szociális szolgáltatási rendszert, a közszféra, valamint a magánszféra – ezen belül civil-, egyházi, piaci sféra – rendszereit;
- ismeri más segítő szakmák kompetenciaköréit, felkészült a gyakorlat során felmerülő problémák szakmai illetékességének felismerésére, és más szakmák szakembereivel való szakszerű együttműködésre

Képességei:

- kritikus szemlélettel és reflektív módon megfogalmazni a társadalmi és szociális problémákat, a veszélyeztető tényezőket és a problémakezelés folyamatát;
- a bizalomépítésre, nyílt, hiteles, hatékony kommunikációra;
- szükségletfelmérésre, az egyén és környezete közötti folyamatoknak, kölcsönhatásoknak, problémáknak holisztikus elemzésére;
- az egészségmegőrző szemlélettel az iskolai közösséghez tartozók egészséges életvitelének gyakorlati megvalósításában segítséget nyújtani;
- a szakmai csapatmunkára, a partneri együttműködésekre az érintettekkel, szakmai szervezetekkel, a társszakmák és a közigazgatás szakembereivel, civilekkel, önkéntesekkel, közösségi szolgálaton részt vevő diákokkal.

Attitűdjei:

- az iskola társadalmának szociális problémáira fókuszáló szemléletmóddal a másodlagos és harmadlagos prevenció során ökológiai szemlélettel a jelenségeket tágabb kontextusba értelmezni;
- az iskolában felmerülő szociális és/vagy társas viszonyhoz kötődő problémák megoldásához szükséges valamennyi lehetséges erőforrás mozgósításával az iskola társadalmának (tanulók, tanárok, szülők, egyéb iskolai aktorok) és a helyi közösség élet formálásán, helyreállításán, működőképességének biztosításán dolgozik;
- nyitott mások megismerésére, empátiával viszonyul az emberekhez, családokhoz, csoportokhoz és közösségekhez;

Autonómiája és felelőssége:

- munkáját minden körülmények között felelősen, a szociális munka és a pedagógia, szociálpedagógia értékeit és alapelveit, a szociális szakmai etikai kódex iránymutatásait figyelembe véve, elméleti és gyakorlati megalapozottsággal végzi és képviseli;
- autonóm módon képes felismerni szerepét és helyét az iskolában és a társszakmákkal való együttműködés során, a segítő munka közvetlen gyakorlatában, a különböző szinteken megvalósított team munkában;
- szakmai fejlődésének tudatos és felelős irányítója, képzésekben és továbbképzésekben, szupervízióban fejleszti önismeretét, önértékelését és szakmai tudását;
- tevékenységét a kritikai gondolkodáson alapuló, kiszámítható, következetes, autonóm munkavégzés, a saját tevékenységre vonatkozó reflexiók jellemzik;
- elméleti és módszertani ismeretinek birtokában, szakmai kapcsolatrendszerén keresztül autonóm módon felelősen alkalmazza az iskolai szociális munka során hatékony feladatmegoldást elősegítő preventív és/vagy korrekatív módszereket.

Ajánlott oktatófilmek: -

Szakirodalom:

Boros Julianna (szerk.) Az iskolai szociális munka alapjai Oktatási segédanyag iskolai szociális munkások, óvodai és iskolai szociális segítők, pedagógus és szociális képzésekben résztvevők és dolgozó szakemberek számára, Digitális Tankönyv, Pécsi Tudományegyetem BTK TKI Közösségi és Szociális Tanulmányok Tanszék, Pécs, 2019. <http://szockepzes.hu/az-iskolai-szocialis-munka-alapjai/>

Hegyesi Gábor, Talyigás Katalin (szerk.) (2006): A szociális munka elmélete és gyakorlata. Wesley János Kiadó

Lorenz, Walter (2003): Szociális munka Európában – áttekintés és jövőbeni fejlődési irányok. In: Esély, 3. szám, 3-18.

Pik Katalin (2001): A szociális munka története Magyarországon 1817-1990., Budapest, Hilscher Rezső Szociálpolitikai Egyesület

Philip R. J. Harington – Liz Beddoe (2015): Civil gyakorlat: a szociális munka új szakmai paradigmája. In: Esély, 3. szám, 67-88.

Silvia Fargion (2013): Elmélet és gyakorlat: Mit számítanak a szavak? Nyelv, tudás és szakmai közösség a szociális munkában. In: Esély, 1. szám, 101-119.

Szabó Lajos (1999): A szociális esetmunka kialakulása és elméleti hátterei. A Szociális Munka Alapítvány Kiadványai 20., Budapest, ISSN 1216-5670

Szabó Lajos (2003): A szociális esetmunka gyakorlata. Wesley János Lelekészítő Főiskola kiadványa, Budapest, ISBN: 9638718137

Temesváry Zsolt (2018): A szociális munka és a szociálpedagógia modern elméletei. L'Hartmann Kiadó

Ajánlott filmek:

-

Tantárgy neve: A szociális munka dilemmái (0 óra elmélet, 15 óra gyakorlat)

Tantárgy leírása: A tantárgy keretében a hallgatók alapismeretek elsajátításán keresztül a társadalom működésével, különböző társadalmi folyamatokkal, a társadalmi és szociális problémák keletkezésével, jelenlétével és a veszélyeztető tényezőkkel foglalkoznak, valamint azzal, hogy mindezek hogyan hatnak az egyes emberekre, családokra, csoportokra, szervezetekre és közösségekre.

A tantárgy általános célja: A tantárgyelem célja alapismeretek átadása a szociális munka időszerű kérdéseiről, helyéről és szerepéről a modern/posztmodern társadalmak szociális és egészségügyi ellátórendszereiben, hangsúllyal a hallgató kritikus gondolkodásának fejlesztésére a különböző elméleti és praxismodellek értékelésében és megítélésében különböző kulturális, gazdasági, szakpolitikai rendszerek kontextusában.

A tantárgy speciális célja: A tárgy célja, hogy az óvodai és iskolai szociális segítők alapismereteket szerezzenek a szociális munka szemléletéről, dilemmáiról, kritikai megközelítéseiről.

A tantárgy tartalma:

- Szolgáltatás vagy társadalmi kontroll?
- Gondozás kontra szociális segítség
- Kompetencia határok – segítő és segített viszonya
- A szociális munkás feladata
- Hatékony, hatásos, eredményes
- Segítők segítése: „burn out”, szupervízió, mediáció
- Válság, krízis, probléma – feladatok, lehetőségek, megoldások

Fejlesztendő és megszerzhető kompetenciák

Tudása:

- birtokában van az iskolai szociális munka aktuális és korszerű nemzetközi szakirodalmi ismereteinek;
- rendelkezik olyan elméleti és módszertani ismeretekkel, amelyek birtokában a felmerülő problémák, megoldandó feladatok során korrekív és/vagy preventív megoldásokkal szolgál;
- ismeri és érti a társadalom működését, a társadalmi folyamatokat, a társadalmi és szociális problémák keletkezését, jelenlétét és a veszélyeztető tényezőket, valamint, hogy mindezek hogyan hatnak az egyes emberekre, családokra, csoportokra, szervezetekre, közösségekre;
- ismeri és érti a társadalompolitika területeit, a szociálpolitika meghatározó irányait, elosztási mechanizmusait, valamint az egyéni, családi, közösségi élethelyzetekben és a társadalmi szociális problémák kezelésében alkalmazható szociálpolitikai alapelveket és technikákat;
- ismeri más segítő szakmák kompetenciakörét, felkészült a gyakorlat során felmerülő problémák szakmai illetékességének felismerésére, és más szakmák szakembereivel való szakszerű együttműködésre

Képességei:

- kritikus szemlélettel és reflektív módon megfogalmazni a társadalmi és szociális problémákat, a veszélyeztető tényezőket és a problémakezelés folyamatát;
- a bizalomépítésre, nyílt, hiteles, hatékony kommunikációra;
- a szakmai csapatmunkára, a partneri együttműködésekre az érintettekkel, szakmai szervezetekkel, a társszakmák és a közigazgatás szakembereivel, civilekkel, önkéntesekkel, közösségi szolgálaton részt vevő diákokkal.

Attitűdjei:

- az iskola társadalmának szociális problémáira fókuszáló szemléletmóddal a másodlagos és harmadlagos prevenció során ökológiai szemlélettel a jelenségeket tágabb kontextusba értelmezni;
- az iskolában felmerülő szociális és/vagy társas viszonyhoz kötődő problémák megoldásához szükséges valamennyi lehetséges erőforrás mozgósításával az iskola társadalmának (tanulók, tanárok, szülők, egyéb iskolai aktorok) és a helyi közösség élet formálásán, helyreállításán, működőképességének biztosításán dolgozik;

- érzékeny és nyitott a társadalmi és szociális problémákra, elkötelezett és felelősséget vállal a szakma értékei és a társadalmi szolidaritás ügye mellett;
- nyitott mások megismerésére, empátiával viszonyul az emberekhez, családokhoz, csoportokhoz és közösségekhez;

Autonómiaja és felelőssége:

- munkáját minden körülmények között felelősen, a szociális munka és a pedagógia, szociálpedagógia értékeit és alapelveit, a szociális szakmai etikai kódex iránymutatásait figyelembe véve, elméleti és gyakorlati megalapozottsággal végzi és képviseli;
- szakmai fejlődésének tudatos és felelős irányítója, képzésekben és továbbképzésekben, szupervízióban fejleszti önismeretét, önértékelését és szakmai tudását;
- tevékenységét a kritikai gondolkodáson alapuló, kiszámítható, következetes, autonóm munkavégzés, a saját tevékenységre vonatkozó reflexiók jellemzik;
- elméleti és módszertani ismeretinek birtokában, szakmai kapcsolatrendszerén keresztül autonóm módon felelősen alkalmazza az iskolai szociális munka során hatékony feladatmegoldást elősegítő preventív és/vagy korrekatív módszereket.

Ajánlott oktatófilmek:

-

Szakirodalom:

- Baráth Árpád. Tudomány és szociális munka. *Szociális Szemle*, 2010. 3(1): 5-16.
- Bakosné Zsuzsanna. A szociális munka időszerű kérdései. PPT előadás. Miskolc, 2015. szociologiaszak.uni-miskolc.hu/segedanyagok/szocmunka_idoszeru.ppt.
- Budai István. Megközelítések a szociális munkás-képzés fejlesztéséhez I. Szakmai tudás közvetítés – kompetencia alapú képzés. *Esély*, 2006/5: 62-88.
- Budai István: 20 év után – önkritikusan avagy mit tesz a szociális munkás – képzés a szakmai identitás alakításában *Esély* 2011/5
- Bugarszki Zsolt: A magyarországi szociális munka válsága – vitaindító gondolatok *Esély* 2014/3
- Kelemen Gábor. (2006). Reflexív gondolkodás a szociális munkában. *Esély* 2006/1: 89-92
- Boros Julianna – Orsós Anna: Romológiai ismeretek iskolai szociális munkások számára. In: Boros Julianna (szerk.) *Az iskolai szociális munka alapjai Oktatási segédanyag iskolai szociális munkások, óvodai és iskolai szociális segítők, pedagógus és szociális képzésekben résztvevők és dolgozó szakemberek számára, Digitális Tankönyv, Pécsi Tudományegyetem BTK TKI Közösségi és Szociális Tanulmányok Tanszék, Pécs, 2019. <http://szockepzes.hu/az-iskolai-szocialis-munka-alapjai/>*
- Fekete Sándor. Segítő foglalkozások kockázatai. Helfer szindróma és burnout jelenség. *Psychiatria Hungarica*, 1991/1: 17-29.
- Hegyesi Gábor: A szociális munka elméleti forrásai, Szociális Innováció Alapítvány, Budapest, 2009.
- Hegyesi Gábor – Talyigás Katalin: A szociális munka adminisztrációja. A szociális munka elmélete és gyakorlata V. Wesley Kiadó, Budapest, 2009.
- Kozma Judit (szerk.). Kézikönyv szociális munkásoknak. Szociális Szakmai Szövegség, Budapest, 1998. (ISBN 963 03 4609 3)
- Lorencz, Walter. Szociális munka Európában – áttekintés és jövőbeni fejlődési irányzatok. *Esély*, 2003/3: 3-17.
- Prónai Imre. Bevezetés a szociális gondoskodás elméleti és történeti alapjaiba. Krúdy Könyvkiadó és Nyomda, Nyíregyháza, 2007. (ISBN 978-963-87319—2-0)
- Szoboszlai Katalin: A szociális munka a változások tükrében: Kik vagyunk, hol tartunk és mit kellene tennünk? *Esély* 2014/3
- Szöllősi Gábor: A szociális munka új, 2014-es globális definíciója, Párbeszéd szociális munkafolyóirat, 2015/1. <http://parbeszed.lib.unideb.hu/file/2/55192b603fedc/szerzo/PSZoLLoSlmasolat.pdf>
- A szociális munka globális definíciója, *Esély* 2014/6. 96-100.
- Baráth Árpád. A probléma-alapú tanulás esélyei a szociális felsőoktatásban. *Szociális Szemle*, 2011, 4(1-2): 19-37.

Ajánlott filmek:

-

Semmelweis Egyetem

I. Modul

Általános ismeretek az óvodai és iskolai szociális segítő tevékenység megvalósításához

Tantárgy neve: Az iskolai szociális munka modelljei és gyakorlata (8 óra elmélet, 10 óra gyakorlat)

Tantárgy célja:

A tantárgy célja megismertetni a képzésben résztvevőkkel az óvodai és iskolai segítő munka céljait, valamint a köznevelési intézményekben dolgozó szociális munkás szerepét. A képzésben résztvevők feltérképezik a kurzus során – a jelenlegi szabályozások mentén, valamint az eddigi iskolai szociális munka gyakorlatán keresztül – a lehetséges utakat, szakmai dilemmákat, nehézségeket.

A tantárgy tartalma:

- Az óvodai és iskolai szociális munka céljai, feladatai.
- Az iskolai szociális munka modelljei, a segítő szerepe.
- A köznevelési intézmények funkciói és diszfunkciói.
- A szociális intézményrendszer kapcsolódó elemei.
- A pedagógia és a szociális munka együttműködési lehetőségei.
- A szociális munka, mint szolgáltatás megtervezése.
- A szociális szolgáltatás kiépítése, erőforrások és nehézségek.
- Igény- és szükségletfelmérés az iskolai szociális munka gyakorlatában.
- Szociális problémák az intézményekben és kezelési stratégiák.
- Erőforrás menedzsment: Társ szervezetek, társszakmák megismerése.

Szakirodalom:

- Budai, I (2019) *Az együttműködő iskolai szociális munkás*. Párbeszéd 3.
- Golnhofer, E. (szerk.) (2006) *Az iskolák belső világa. A gyakorlati pedagógia néhány alapkérdése*. <http://mek.niif.hu/05400/05468/05468.pdf> Letöltve: 2018. 10. 09.
- Hopkins, D (2011) *Minden iskola kiváló iskola – A rendszervezés lehetőségeinek kiaknázása*. Budapest: Oktatókutató és Fejlesztő Intézet.
- Máté, Zs. (2015) *Iskolai szociális munka 2015. Esély 4. 77-95.*
- Máté, Zs., Személyácz, J. (2009) *Az iskolai szociális munka kézikönyve*. Pécs: INDIT Közalapítvány.
- Somogyi, I. (2012) *Az iskolai szociális munka rendszer-integrációs kérdései. Metszetek 2-3. 108-114.*

Módszertani anyagok:

- *Szakmai ajánlás az óvodai és iskolai szociális segítő tevékenység bevezetéséhez*. Emberi Erőforrások Minisztériuma Szociális és Gyermekvédelmi Szolgáltatások Főosztálya, 2018. július

Jogszabályok:

- 2/2018. (I. 18.) EMMI rendelet a személyes gondoskodást nyújtó gyermekjóléti, gyermekvédelmi intézmények, valamint személyek szakmai feladatairól és működésük feltételeiről szóló 15/1998. (IV. 30.) NM rendelet módosításáról

Tantárgy neve: Gyermekjólét, gyermekvédelem (7 óra elmélet, 5 óra gyakorlat)

Tantárgy célja:

A kurzus során a képzésben résztvevők megismerik/felelevenítik a gyermekvédelemhez kapcsolódó fogalmakat, definíciókat, a magyar gyermekvédelmi rendszer felépítését – a preventív és speciális gyermekvédelem intézményeit. A kurzus célja továbbá a gyermekvédelem egyes területeire jellemző dilemmák, kihívások közös tárgyalása, elemzése.

A képzésben résztvevők váljanak képessé a gyermekjólét és a gyermekvédelem szolgáltatásainak megismerésére, alkalmazására, a megfelelő szolgáltatás felismerésére és fejlesztési lehetőségek megfogalmazására.

A tantárgy tartalma:

- A gyermek és ifjúságvédelem rövid történeti áttekintése: alapelvek, értékek, attitűdök.
- A gyermekvédelem célja, feladata, rendszere.
- A hátrányos helyzet és a veszélyeztetettség fogalma.
- A preventív és a speciális gyermekvédelem intézményei.
- Az iskola gyermekvédelmi funkciói.
- Az iskolai erőszak formái és kezelése.
- Hátrányos és nehezen kezelhető gyermekekkel való foglalkozás.

Szakirodalom:

- Coloroso, B. (2014) *Zaklatók, áldozatok, szemlélők: az iskolai erőszak - Óvodától középiskoláig*. Budapest: Harmat Kiadói Alapítvány.
- Herczog, M. (2005) *Gyermekvédelmi kézikönyv*. Budapest: KJK-Kerszöv.
- Makai, É. (2009) Az iskolai gyermekvédelem szerepe az iskolázási esélyek javításában. *A kisgyermek: a születéstől nyolcéves korig*, Különszám 4-8.
- Szikulai, I. (2004) *A magyar gyermekvédelem fejlődésének kulcskérdései*. Kapocs. 14. 56-59.

Módszertani anyagok:

- Módszertani útmutató: *A gyermekvédelmi észlelő- és jelzőrendszer működtetése kapcsán a gyermek bántalmazásának felismerésére és megszüntetésére irányuló szektor semleges egységes elvek és módszertan*, 2017. augusztus, Emberi Erőforrások Minisztériuma, Gyermekvédelmi és Gyámügyi Főosztálya, Emberi Erőforrások Minisztériuma Szociális és Gyermekvédelmi Szolgáltatások Főosztálya, Szociális és Gyermekvédelmi Főigazgatóság Módszertani Főosztálya.
- *A család- és gyermekjóléti szolgáltatás által működtetett észlelő- és jelzőrendszer folyamatairól*, 2017. augusztus, Emberi Erőforrások Minisztériuma.

Jogszabályok:

- 1997. évi XXXI. törvény a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról.

II. Modul

Szociális csoportmunka gyakorlata

Tantárgy neve: Csoportmódszerek a szociális munkában (6 óra elmélet, 16 óra gyakorlat)

Tantárgy célja:

A stúdium célja a korábbi tanulmányok során megismert, érintett fogalmak felidézése, illetve továbbgondolása, gyarapítása. Célunk, hogy a képzésben résztvevők pozitív attitűdöt alakítsanak ki a szociális területen alkalmazott csoportmunka lehetőségeivel kapcsolatban és a gyakorlatban működő csoportokkal is megismerkedjenek. Cél továbbá, hogy a képzés résztvevői ebben a tréning technikákra épülő kurzusban lehetőséget kapjanak a saját élmény megszerzésére, rálássanak a csoportvezetésre és a részfolyamatok irányítására, valamint a csoportdinamikai folyamatokra. A képzésben résztvevők eszköztárában a csoportmódszer is szerepeljen, mint egy lehetséges alternatíva az egyéni módszerek alkalmazása mellett. Egyértelművé váljon számukra, hogy milyen feltételei/kritériumai/elvárásai/felelősségei vannak a csoportvezetésnek.

A tantárgy tartalma:

- Csoportdinamikai fogalmak és folyamatok.
- Kis- és nagycsoportok fejlődése.
- A csoportmunka tervezése és előkészítése.
- A csoportmunka fázisai:
 - bevezető szakasz
 - munkaszakasz
 - lezárás
- A csoportvezetés kihívásai az egyes szakaszokban, nehéz helyzetek a csoportban.
- Jó gyakorlatok – buktatók és támogatás a csoportok szervezésében és vezetésében.

Szakirodalom:

- Pataki, É. (2010) *Szociális munka csoportokkal*. Debreceni Egyetem Szociológia és Szociálpolitika Tanszéke: Debrecen.
- Pintér, G. – Gaál, R. (2011). *Tréningcsoportok – Tudástár trénereknek*. <http://trainingcsoportok.szerepcsere.hu/> (Ellenőrizve: 2019.09.27.)

Tantárgy neve: Resztoratív szemlélet és technikák (8 óra gyakorlat)

Tantárgy célja:

A tantárgy elsődleges célja a résztvevőkkel megismertetni az alternatív vitarendezési eljárások elméleti, gyakorlati kérdéseit, valamint a resztoratív konfliktuskezelést, mint egy konszenzuson alapuló konfliktuskezelő módszert. A képzésben résztvevők a kurzus során megtanulják feltérképezni az adott vitahelyzet jellemzőit és képessé válhatnak arra, hogy felismerjék, hogy mely konfliktuskezelési módszer a leghatékonyabb az adott helyzetben, a békés vitarendezés érdekében. A tantárgy során a képzésben résztvevőknek lehetősége nyílik helyzetgyakorlatok segítségével, gyakorolni a facilitálást, resztoratív körök előkészítését és levezetését.

Tantárgy tartalma:

- A resztoráció megismerése.
- A resztoratív módszerek az iskolai konfliktusok kezelésében.
- Facilitálás és gyakorlása.
- Resztoratív kör és/vagy mediáció.
- A resztoratív technikák és gyakorlásuk.
- Esetkonferencia resztoratív megközelítése.
- Resztoratív kör előkészítésének és levezetésének gyakorlása.

Szakirodalom:

- Fellegi, B. (2009), *Út a megbékéléshez. A helyreállító igazságszolgáltatás intézményesülése Magyarországon*. Budapest: Napvilág Kiadó.

III. Modul

Közösségi szociális munka módszerei

Tantárgy neve: Lokális közösségi rendszerek és a közösségi szociális munka (6 óra elmélet, 4 óra gyakorlat)

Tantárgy célja:

A tárgy célja, hogy a képzésben résztvevő képes legyen rendszerszemléletben, kritikai megközelítésben felismerni és elemezni a közösségeket és azok erőforrásait, valamint megtalálja a lehetséges kapcsolódási pontokat. Fontos célja továbbá a kurzusnak, hogy növekedjen a képzésben résztvevők kompetenciaérzése a segítő szerepében, a közösségi eszköztár értelmezésén, tervezésén és fejlesztésén keresztül. A kurzus keretében olyan helyzetgyakorlatokat végeznek a képzésben résztvevők, amelyek megfelelő mintát nyújtanak a közösségekkel való kapcsolatfelvételre, a csoporton belüli konszenzus kialakítására, a közösségi akciók előkészítésére, valamint ezen akciók kivitelezésére és értékelésére.

Tantárgy tartalma:

- A közösség, a közösség fejlesztés és a közösségi munka értelmezése.
- Közösségfejlesztés folyamata.
- Közösségi munka az óvodai és iskolai szociális segítő gyakorlatában.
- Közösségi diagnózis készítésének módszerei (standard adatelemzés, szociometria, törésvonalak feltérképezése).
- Közösségi akcióterv készítése.

Szakirodalom:

- Fürjes, B- - Krémer, A. – Pallai, K. (2009) *Közösségi konfliktuskezelés. Alternatív vitarendezési módszerek a települési és közösségi konfliktusok kezelésében*. http://www.pallai.hu/wp-content/uploads/2010/11/2009_Frjes_krmer_Pallai-book.pdf (Ellenőrizve: 2019.09.27.)
- Varga, A. T., Vercseg, I. (1998) *Közösségfejlesztés*. Budapest: Magyar Művelődési Intézet.
- Varsányi E. (szerk.) (1999) *Megfigyelés és cselekvés*. Budapest: Balassi Kiadó.
- Vercseg, I (2006) *Közösség és részvétel*, Parola 4.

Tantárgy neve: Mentálhigiénés projektmenedzsment a szociális munkában (8 óra gyakorlat)

Tantárgy célja:

A mentálhigiénés projektmenedzsment szempontjainak integrálási lehetőségeinek számbavétele az óvodai és iskolai szociális segítség területén. A tárgy keretében a képzésben résztvevők megismerkednek a mentálhigiénés projekt fogalmával és szempontjaival. A feladatorientált, problémaközpontú és menedzserszemléletű gondolkodás megismerése, saját területükről hozott példákon keresztüli megtapasztalása, felkészültebbé teheti a képzésben résztvevőt, hogy sikeresebben megbirkózzon akár az összetettebb feladatok lebonyolításával.

Tantárgy tartalma:

Saját munkaterületen mentálhigiénés szemléletű akció megtervezésének és kivitelezésének főbb elemei:

- problémák definiálása,
- SMART szempontok megalkotása,

- a várható akadályok beépítése a cselekvési alternatívába,
- összehangolt team-munka a kezdetektől a befejezésig,
- igényfelmérés,
- monitoring,,
- feladatlista megalkotása
- a munka hatékonyságának értékelése.

Szakirodalom:

- Asztalos, B., Járay, M., Szentjóni, O. (2017) *Álom, terv, tett. Gyakorlati útmutató és példatár mentálhigiénés projektekhez.* 13-92. <http://mental.semmelweis.hu/hu/kiadvanyok/e-konyvek> Letöltve: 2018. 10. 09.

Tantárgy neve: Szakmai identitás és interprofesszionális együttműködés (12 óra gyakorlat)

Tantárgy célja:

A tárgy célja kettős, elsőként az óvodai és iskolai szociális munkás helyére, szerepére, másodsorban az óvodai és iskolai szociális munkást körülvevő professziókra (pedagógusok, különböző segítő szakemberek) és a közöttük megvalósuló együttműködésre fókuszál. Tehát a kurzus célkitűzése egyrészt az óvodai és iskolai szociális munkás identitás kimunkálása, a hivatásszemélyiségének fejlesztése, szerepeinek beazonosítása, a szakmai önismeret elmélyítése szemináriumi csoportfolyamat keretében. Másrészt a tárgy célja, hogy segítse az iskolai köztes térben megvalósuló munkatevékenység kialakítását és kirajolja kompetenciahatárait úgy, hogy az iskolai szociális munkást körülvevő szakemberekre tekintve egy interdiszciplináris vagy transzdiszciplináris team kialakításának lehetőségét veszi számba. A többirányú megközelítés elősegíti a mentálhigiénés szemléletmód kialakítását. A stúdium lehetőséget ad az elméleti ismereteknek a mindennapi gyakorlathoz kapcsolására.

Tantárgy tartalma:

- Az óvodai és iskolai szociális segítő identitását fejlesztő, megerősítő tréning.
- Készségfejlesztésen keresztül, illetve esetprezentáció és esetmegbeszélés során alkalom nyílik elmélyülni az iskolai szociális munkást körülvevő rendszerben és más, a társadalomban az egyént körülvevő intézményrendszerek működésének kapcsolódásaiban.

Szakirodalom:

- Budai, I. (2015) *Az együttműködés a szociális munka egyik kulcsa és eszköze.* Párbeszéd 1.
- Budai, I. – Puli, E. (2015) *Együttműködés a szociális szolgáltatásokban.* Esély 1. 32-64.
- Budai, I (2019) *Az együttműködő iskolai szociális munkás.* Párbeszéd 3.

IV. Modul: kiegészítő modul A szociális munka alapismeretei

Tantárgy neve: Bevezetés a szociális munka elméletébe és gyakorlatába (15 óra elmélet, 15 óra gyakorlat)

Tantárgy célja:

A tantárgy célja megismertetni a képzésben résztvevőkkel a szociális munka fogalmát és képet adni a szociális munka nemzetközi és hazai fejlődéséről, elméleteiről és irányzatairól, valamint a szociális munka alapelveinek és értékeinek tárgyalása. A kurzus célja továbbá a szociális munka színtereinek bemutatása és a hazai szociális ellátórendszer felvázolása.

Tantárgy tartalma:

- A szociális munka fogalma és célja.
- A nemzetközi és hazai szociális munka rövid története.
- A szociális munka alapelvei és értékei – a Szociális Munka Etikai Kódexe.
- A szociális munka formái – egyéni esetkezelés, csoportokkal végzett szociális munka, közösségi szociális munka.
- Krízisintervenció a szociális munkában.
- A szociális munka tevékenységi területei, a hazai szociális ellátórendszer.
- A szakmai személyiség védelme és fejlesztése – esetmegbeszélő csoport és szupervízió.

Szakirodalom:

- *A Szociális Munka Etikai Kódexe* (2016). Szociális Szakmai Szövetség.
- Hegyesi Gábor - Talyigás Katalin (szerk.) (2006) *A szociális munka elmélete és gyakorlata 1. kötet*. Budapest, Wesley János Kiadó.
- Pik Katalin (2001): *A szociális munka története Magyarországon (1817-1990)*. Budapest, ELTE könyvsorozat.
- Szabó Lajos (2004) *Krízisintervenció a szociális esetmunkában. A krízisintervenció alapelvei*. In: Tánczos Éva (szerk.) *A szociális munka elmélete és gyakorlata. 2. kötet*. Budapest, NCSSZI. 48–65.
- Varga István - Udvari Kerstin (2008) *A környezettanulmány, avagy a magánszféra sérthetetlenségének dilemmái*. Esély 3. 106 – 128.

Jogsabályok:

- 1993. évi III. törvény. a szociális igazgatásról és a szociális ellátásokról
- 1997. évi XXXI. törvény a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról
- 1/2000. (I. 7.) SZCSM rendelet a személyes gondoskodást nyújtó intézmények szakmai feladatairól és működésük feltételeiről.
- 9/1999. (XI. 24.) SzCsM rendelet a személyes gondoskodást nyújtó szociális ellátások igénybevételéről.
- 15/1998. (IV. 30.) NM rendelet a személyes gondoskodást nyújtó gyermekjóléti, gyermekvédelmi intézmények, valamint személyek szakmai feladatairól és működésük feltételeiről

Veszprémi Érseki Hittudományi Főiskola

I. Modul

Általános ismeretek az óvodai és iskolai szociális segítő tevékenység ellátásához

Tantárgy neve: Iskolai szociális munka keretei (5 óra elmélet, 5 óra gyakorlat)

Tantárgy leírása:

A résztvevők ismerkedjenek meg az iskolai szociális munka meghatározásával, céljával, feladataival. Bemutatásra kerül az iskolai szociális munka modelljei, az iskolai szociális munka története, valamint az iskolai szociális munka hazai keretei és gyakorlata.

A tantárgy általános célja:

A tantárgy célja megismertetni a képzésben résztvevőkkel az iskolai szociális munka elméleti alapjait. Alkalmassá tenni a képzésben résztvevőket az iskolai/óvodai szociális segítő munka céljának, feladatainak bemutatására.

A tantárgy tartalma:

Iskolai szociális munka meghatározása, célja, feladatai. Az iskolai szociális munka modelljei. Az iskolai szociális munka története. Az iskolai szociális munka hazai keretei.

A tantárgy elvégzésével megszerezhető kompetenciák:

A leendő segítő képes legyen felismerni és kijelölni a kompetenciahatárait. Ismerje meg az iskolai és óvodai segítés hazai előzményeit, jelenlegi kereteit.

Ajánlott oktatófilmek: -

Szakirodalom:

- Máté Zsolt (2015): *Iskolai szociális munka* http://www.esely.org/kiadvanyok/2015_4/2015-4_1-6_Mate_Iskolai_szocialis.pdf (Esély, 2015/4) (Ellenőrizve: 2019.09.27.)
- Máté Zsolt - Személyácz János (2009): *Az iskolai szociális munka kézikönyve.* Indít könyvek II. kötet.
- *Iskolai szociális ismeretek.* (1996) Pécs, COMENIUS Bt.

Ajánlott filmek: -

Tantárgy neve: Köznevelés rendszere és szociális kompetenciák fejlesztése a kerettanterv alapján (5 óra elmélet, 5 óra gyakorlat)

Tantárgy leírása:

A tárgy megismerteti a képzésben résztvevőkkel a hazai köznevelés rendszerét, funkcióit, az oktatás és köznevelés társadalmi meghatározottságát, a NAT és az iskolai és óvodai segítő feladat kapcsolódási pontját.

A tantárgy általános célja:

A tantárgy célja, hogy a képzésben résztvevők megismerjék a hazai intézményes nevelési-oktatási rendszer egészének jellemzőit, valamint átfogó képet kapjanak az oktatási folyamatokról a köznevelés felépítésén, intézménytípusain át a köznevelés és a különböző szociális ágazatok kapcsolati hálójával bezárólag, valamint, hogy képet kapjanak arról, hogy a szociális segítés, hogyan kapcsolódik a NAT elvárásaihoz.

A képzésben résztvevők megismerjék a hazai oktatási rendszer teljes struktúráját. Kapjanak átfogó képet a magyar iskola-, illetve köznevelési rendszerről, annak szabályozásáról, felépítéséről, belső és külső kapcsolatrendszeréről. Szerezzenek ismereteket a köznevelési intézmények tágabb társadalmi környezetéről, a fenntartói struktúrákról, a különböző társadalmi kapcsolatrendszerek intézményes formáiról. Ismerjék meg a köznevelési rendszer különböző intézménytípusait és azok

feladatrendszerének összefüggéseit, illetve legyen rálátásuk a köznevelés és a szociális ágazati rendszerek kapcsolatára.

A tantárgy tartalma:

A hazai oktatási rendszer felépítése, intézménytípusai, a köznevelés és a különböző szociális ágazatok kapcsolati hálójának jellemzői. Szociális kompetenciafejlesztés a NAT-ban. Egyenlő bánásmód és esélyteremtés érvényesítésével összefüggő eljárások, garanciák.

A képzésben résztvevőknek számot kell adniuk:

- az egyes köznevelési intézménytípusokról;
- a köznevelési intézmények működését meghatározó dokumentumokról;
- az iskola szervezeti kultúrájáról (az iskoláról, mint szervezetről);
- a köznevelési intézmények társadalmi környezetéről, kapcsolati hálójáról (különös tekintettel a köznevelés és a szociális ágazati rendszerek kapcsolatára);
- a tanulásszervezés alapvető dokumentumairól és a tartalmi szabályozás szintjeiről;
- a nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXCV. törvény alapelveiről a köznevelési intézmények jogi szabályozásáról;
- a szociális segítség és a köznevelés kapcsolatáról;
- a köznevelés-fejlesztés lehetőségeiről.

A tantárgy elvégzésével megszerezhető kompetenciák:

A leendő banásmód képes legyen eligazodni a köznevelés rendszerében Szerezzenek ismereteket az egyenlő bánásmód és esélyteremtés érvényesítésével összefüggő köznevelési szerepvállalásról és felelősségről, valamint a kapcsolódó hatósági eljárásokról, a gyermekvédelemmel kapcsolatos hatósági garanciákról.

További kiemelt cél, hogy a képzésben résztvevők megtanulják rendszerszinten értelmezni úgy a köznevelést, mint annak fejlesztését, ezért betekintést kapnak a köznevelés-fejlesztés távlatába, illetve ezzel összefüggésben a különböző fejlesztési stratégiákba.

Ajánlott oktatófilmek: -

Szakirodalom:

- Bábosik István – Golnhofer Erzsébet – Hegedűs Judit – Hunyady Györgyné – M. Nádasi Mária – Ollé János – Szivák Judit (2006): *Az iskolák belső világa*. In: Golnhofer Erzsébet (szerk.): A gyakorlati pedagógia néhány alapkérdése. Budapest, Bölcsész Konzorcium HEFOP Iroda.
- Ballér Endre (1976): *Művelődési tartalom és tantervfejlesztés* (kézirat). Budapest, MTA Pedagógiai Kutató Csoport (dok.).
- Bakonyi Pál (1974): *A köznevelési rendszer modelljének vázlatja 1985-1999*. Budapest, MTA PKCS Közleményei 2, 5-14.
- Bene László (1970): *A vezetés tudományos megalapozása*. Budapest, Közgazdasági és Jogi Kiadó.
- Cs. Czachesz Erzsébet– Radó Péter (2003): *Oktatási egyenlőtlenségek és speciális igények*. In: Halász Gábor – Lannert Judit (szerk.): Jelentés a magyar közoktatásról. Budapest, OKI.
- EUROPE 2000, PROJECT 1, 1972a, *Possible Futures of European Education. The Hague. Nijhoff*.
- EUROPE 2000, PROJECT 1, 1972b, *Individual Orientation in Education. The Hague, Nijhoff*.
- Férge Zsuzsa (1976): *Az iskolarendszer és az iskolai tudás társadalmi meghatározottsága*. Budapest, Akadémiai Kiadó.
- Forray R. Katalin – Kozma Tamás (1992): *Társadalmi tér és oktatási rendszer*. Budapest, Akadémiai Kiadó.
- Halász Gábor – Lannert Judit (szerk.): *Jelentés a magyar közoktatásról*. Budapest, OKI.
- Hopkins, David (2011): *Minden iskola kiváló iskola – A rendszervezés lehetőségeinek kiaknázása*. Budapest, Oktatókutató és Fejlesztő Intézet.
- Inkei Péter – Kozma Tamás (1977): *Célok és stratégiák a köznevelés fejlesztésében*. In: Horváth Márton (szerk.): Neveléstudomány és társadalmi gyakorlat. Budapest, Akadémiai Kiadó.

- Istance, David – Kobayashi, Mariko (2012): *Az innováció hálózatai - Az iskolarendszer és az iskolamenedzsment új modelljei*. Budapest, Oktatáskutató és Fejlesztő Intézet.
- Király Gábor – Török Balázs (2012): Török Balázs (szerk.): *Az iskolák lehetséges szerepe az oktatáspolitikai döntés-előkészítésben*. Budapest, Oktatáskutató és Fejlesztő Intézet.
- Kovács Géza (1976): *Az oktatás társadalmi-gazdasági környezetének nagy távlatú kérdései*. Felsőoktatási Szemle, 7-8, 395-404.
- Kozma Tamás (1976): *A változó iskola*. Világosság. 8-9, 512-518.
- Kozma Tamás (1977): *A nevelésszociológia alapjai*. Budapest, Tankönyvkiadó.
- Kozma Tamás és mtsai. (1976): *Szervezetkutatás az iskolában*. Budapest, MTA Pedagógiai Kutató Csoport.
- Kozma Tamás – Nagy József (1976): *Iskolakészültség és tanterv*. In: *Tanulmányok a neveléstudomány köréből*. Budapest, Akadémiai Kiadó.
- Lewin, A. (1973): *A nevelés rendszere*. Budapest, Tankönyvkiadó.
- Serfőző Mónika (2005): *Az iskolák szervezeti kultúrája*. In: *Iskolakultúra*,
- Szöllösi Gábor (1998): *Szociális és gyermekvédelmi jog*. APTE ajk Továbbképzési szekció, 230. o. Pécs.

Jogszabályok:

- 2012. évi CXXIV. törvény a nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény módosításáról (Magyar Közlöny, 99. szám, 2012. július 24.; p. 14248)
- 2011. évi CXC. törvény a nemzeti köznevelésről (Magyar Közlöny, 162. szám, 2011. december 29.; p. 39622)
- 315/2012. (XI. 13.) Korm. rendelet a nemzeti köznevelésről szóló törvény végrehajtásáról rendelkező 229/2012. (VIII. 28.) Korm. rendelet módosításáról. (Magyar Közlöny, 150. szám, 2012. november 13.; p. 25109)
- 229/2012. (VIII. 28.) Korm. rendelet a nemzeti köznevelésről szóló törvény végrehajtásáról (Magyar Közlöny, 112. szám, 2012. augusztus 28.; p. 19043)
- 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelete nevelési-oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról (Magyar Közlöny, 115. szám, 2012. augusztus 31.; p.19493)

Ajánlott irodalom:

- Bacsó Ildikó – Kerülő Judit – Kozák Zsuzsanna – Mayer József – Nádori Judit – Németh Margit – Sárkány Zoltán – Singer Péter – Vígh Sára (2011): Mayer József (szerk.): *Merre tovább? - Az iskolai integráció dilemmái*. Budapest, Oktatáskutató és Fejlesztő Intézet.
- Balla Zoltán – Buzás Gábor – Rixer Ádám – Szilvássy György Péter (2009): *A közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló törvény*. Rejtjel, Budapest, 292.
- Farkas Lilla, Kardos Zsófia, Mayer József, Németh Szilvia, Szira Judit (2008): *Diszkrimináció az oktatásban – UNESCO nemzeti jelentés Magyarország*. Budapest, Oktatáskutató és Fejlesztő Intézet.
- Dr. Hosszú Károly (2013): *Egyes köznevelési intézmények fenntartóinak, irányító szervének és működtetőjének jogállása és kapcsolata az 1990. évtől 2013. december 31. napig*. Kézirat http://www.drhosszu.hu/admin/feltolt/ozneveles_rendszere_p.pdf (Ellenőrizve: 2019.09.27.)
- Mastenbroek, W.F.G. (1991): *Konfliktusmenedzsment és szervezettefejlesztés*. Budapest, Közgazdasági és Jogi Kiadó.

Ajánlott filmek: -

Tantárgy neve: Gyermekvédelem, gyermekjólét (5 óra elmélet, 5 óra gyakorlat)

Tantárgy leírása:

A gyermekvédelem rendszere. Gyermekvédelmi törvény alapelvei, céljai.

Kompetencia, felelősség, együttműködés az oktatási, nevelési, egészségügyi és gyermekvédelmi intézmények között. A jelzőrendszer működtetése (esetelemzések).

A családok és az oktatási-nevelési-egészségügyi intézmények, valamint a hatósági intézmények (óvoda, iskola, védőnő, gyermekorvos, rendőrség, gyámhatóság) közötti együttműködéssel kapcsolatos problémák elemzése, ezek lehetséges okai (esetelemzések).

A gyermekjóléti szolgáltatás szerepe, feladatai a gyermekvédelem területén.

A gyermekvédelmi szakellátás szerepe, feladatköre, intézményrendszere.

A tantárgy általános célja:

A képzésben résztvevők ismerjék meg a gyermekvédelem rendszerét, a kapcsolódó jogszabályokat. A megszerzett ismeretek birtokában váljanak képessé arra, hogy a felmerülő problémák kapcsán a családokat, az iskolát, a segítségre szoruló fiatalokat tájékoztassák. Váljanak képessé a problémák feltárására, kezelésére a szociális munka eszközeinek felhasználásával.

Az esetelemzések révén gyakorlati tapasztalatra tegyenek szert. Lehetőség biztosítása a saját szakmai gyakorlat során szerzett ismeretek megosztására.

Követelmények (ehhez kapcsolódóan a tantárgy tartalma):

Az órai követelmény az órákon való aktív részvétel. Hiányzás esetén írásbeli feladatot kapnak a képzés résztvevői.

A tantárgy tartalma:

A hazai gyermekvédelem rendszere, kapcsolódó jogszabályok. A területen megjelenő problémák feltárásának és kezelésének eszközei. Krízisintervenció fogalma, eszközei. A gyermekvédelem dilemmái.

A tantárgy elvégzésével megszerezhető kompetenciák:

A képzésben résztvevő ismerje a gyermekvédelem rendszerét, a gyermekvédelem területéhez kapcsolódó jogszabályokat, a jelzőrendszer feladatait, szerepét, a gyermekjóléti szolgálat és a szakellátás feladatait.

Képes legyen munkája során a szociális munka eszközeinek felhasználásával a felmerülő problémák kezelésére, továbbá képes legyen a gyermekvédelemhez kapcsolódó problémák esetén tájékoztatást nyújtani az iskolának, a szülőknek, a segítséget kérő fiataloknak.

Attitűdjei

- Érzékeny és nyitott a hozzá fordulókkal, a tőle segítséget kérőkkel.
- Empátiával viszonyul az emberekhez.
- Nyitott a társszakmák szakembereivel való szakmai együttműködésre.

Autonómiája és felelőssége

- Autonóm módon képes felismerni szerepét és helyét az óvodai és iskolai szociális segítő munka gyakorlatában.

Ajánlott oktatófilmek: -

Szakirodalom:

- Szabó Lajos (2008): *Krízisintervenció a szociális esetmunkában*. In.: A családsegítés elmélete és gyakorlata. Szöveggyűjtemény. (szerk.) Feuer Mária. Budapest, Akadémiai Kiadó.
- Herczog Mária (1997): *A gyermekvédelem dilemmái*. Gyermekvédelmi kiskönyvtár. Budapest, PONT Kiadó.
- Dr. Bagdy Emőke (1977): *Családi szocializáció és személyiségzavarok*. Budapest, Nemzeti Tankönyvkiadó.
- Feuer Mária (2008): *A családsegítés elmélete és gyakorlata szöveggyűjtemény*. Budapest, Akadémiai Kiadó.

Jogszabályok:

- 1993. évi III. törvény a szociális igazgatásról és szociális ellátásokról
- 1/2000. SZCSM rendelet a személyes gondoskodást nyújtó szociális intézmények szakmai feladatairól és működésük feltételeiről
- 1997. évi XXXI. törvény a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról
- 149/1997. (IX.10.) Korm.rend. a gyámhatóságokról, valamint a gyermekvédelmi és gyámügyi eljárásról (módosításai)
- 15/1998. (IV.30) NM. rendelet a személyes gondoskodást nyújtó gyermekjóléti, gyermekvédelmi intézmények, valamint személyek szakmai feladatairól és működésük feltételeiről (módosításai)
- Az egyes szociális és gyermekvédelmi tárgyú törvények módosításáról szóló 2015. évi CXXXIII-törvény
- Nemzeti Köznevelésről szóló 2011. évi CXC törvény
- Módszertani útmutatók (gyermekjólét, jelzőrendszer, gyermekbántalmazás)
http://www.kormany.hu/Dokumentumok/Tajekoztato_hatteranyagok
- http://www.macsgyoe.hu/letoltesek/modszertani_utmutatok/

II. Modul

Szociális csoportmunka gyakorlata

Tantárgy neve: Prevenció az iskolai segítő munkában (6 óra elmélet, 24 óra gyakorlat)

Tantárgy leírása:

A tantárgy megismerteti a résztvevőkkel az óvodai és iskolai szociális segítő tevékenység prevenció területét, a csoportmunka tervezésének és vezetésének elméleti alapjait. A gyakorlaton belül bemutatásra kerülnek konkrét prevenció lehetőségek, programok, amely révén a résztvevők saját élményt, tapasztalatot is szereznek a csoportmunka módszeréről.

A tantárgy általános célja:

Az óvoda és iskolai segítő szakember számára olyan ismeretek elsajátítása, amelyek révén elősegíti a gyermekek családon belüli és a köznevelési intézményen belüli egészséges testi, lelki, értelmi és erkölcsi fejlődését, veszélyeztetettség megelőzését.

Az óvodai és iskolai segítő szakember rendelkezzen olyan ismeretekkel, elsajátítható eszközökkel, amelyek lehetővé teszik, hogy a gyermek és gondviselője számára olyan prevenció programot szervezzen, amely igazodik az egyén és az intézményi közösség igényeihez, szükségleteihez. A prevenció kiemelt területei: életmód, életvezetés a családban, asszertív kommunikáció, konfliktuskezelés, érzelmi fejlődés, kortárskapcsolatok segítése.

A tantárgy tartalma:

Csoportvezetésre vonatkozó ismeretek elsajátítása: szervezése, vezetése, értékelés és utánkövetés. Résztétel a konkrét prevenció csoportmunkában (A képzésben résztvevők saját munkaköri szükségleteikhez igazodva választhatnak az alábbi csoportokból):

- Pályaorientáció (A pályaorientáció fogalma, lehetőségei, egy konkrét pályaorientációs program bemutatása).
- Szociálterápiás szerepjáték: A szociálterápiás szerepjáték (Sozialtherapeutisches Rollenspiel=STR), egy az 1970-es években, Németországban kifejlesztett tréningmódszer, amelyet elsődlegesen a szociálterápia, a felnőttképzés és a szupervízió területein alkalmaztak, és ami a szociális munka gyakorlatában alakult és fejlődött tovább. A szociálterápiás szerepjáték játékformákat kínál ön és mások észlelésének, a csoportbeli szociális viselkedés, valamint az aktuális problémák észrevételének, strukturálásának és megoldási stratégiáinak javítására. A németországi megalkotók célcsoportja kezdetben az alkoholbetegek és szenvedélybetegek köre volt, a felhasználás területei azonban az évek során folyamatosan bővültek. Ilyen alkalmazási terület például a fiatalokkal való foglalkozás. Nemcsak a jelenlévő problémák feldolgozásában nyújt segítséget, hanem a prevenció

területén is hatékony. A szociálterápiás szerepjáték a személyiség érlelésének szelíd módszere.

- Önismeret, társismeret és életvezetési ismeretek átadása a Timóteus Társaság Alapítvány „fék Tanári Kézikönyveinek” használatával.

A tantárgy elvégzésével megszerezhető kompetenciák:

A képzésben résztvevők ismerkedjenek meg az „Ajánláshoz” kapcsolódó prevenciók célkitűzéseivel, lehetőségekkel. Tanuljanak meg és képesek legyenek alkalmazni néhány az iskolában is működtethető prevenciók lehetőséget. Alkalmassá váljanak önálló projektek megtervezésére, kivitelezésére.

Ajánlott oktatófilm: -

Szakirodalom:

- Adelheid Stein (2003): *Valahol mindenkinek nyílik virág.* A szociálterápiás szerepjáték csoportmódszere. Budapest, Magyarországi Szociálterápiás Szerepjáték Egyesület.
- Bagdy E. – Telkes J. (1999): *Személyiségfejlesztő módszerek az iskolában.* Budapest, Nemzeti Tankönyvkiadó.
- Bakos I. (szerk.) (2006.): *JÁTÉKTÁR a nem formális pedagógia módszertanára épülő gyakorlatok fiataloknak és a velük foglalkozó szakembereknek.* Székesfehérvár, Echo Innovációs Műhely, Bástyá Gyermekvédelmi Szolgálat.
- Barcy Magdolna (1997): *A csoportok hatékonysága és a személyes változás* Budapest, Animula.
- Bensőséges kapcsolatok (2016): *Úton egymás felé, fék Fiatalok az élet küszöbén.* Tanári Kézikönyv Második kötet. Budapest, Timóteus Társaság Alapítvány.
- Szerk.: Hegyesi Gábor – Kozma Judit – Szilvási Léna – Talyigás Katalin (1997): *A szociális munka elmélete és gyakorlata 4. kötet.* Szociális munka csoportokkal. Budapest, Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Tanárképző Főiskola.
- Fodor Katalin (1989): *Személyiségfejlesztés II. Csoportélmények, külföldi iskolák.* Tatatóbánya, A Közművelődés Háza Komárom Megyei Művelődési Központ.
- Kurt Lewin (1975): *Csoportdinamika (válogatás).* Budapest, KJK.
- *Motiváló célok: Úton a jövő felé, fék Fiatalok az élet küszöbén.* Tanári Kézikönyv Harmadik kötet, Timóteus Társaság Alapítvány, Budapest (2016)
- *Reális önismeret: Úton önmagunk felé, fék Fiatalok az élet küszöbén.* Tanári Kézikönyv Első kötet, Timóteus Társaság Alapítvány, Budapest (2016)
- Rudas János (1990): *Delfi örökösei.* Budapest, Gondolat.
- *Szárnyalás – Játékgyűjtemény pedagógusoknak – Fogycatékos Személyek* Esélyegyenlőségéért Közalapítvány (2009)
- *Személyiségfejlesztés III. irányzatok, csoportmódszerek.* A Közművelődés Háza Tatabánya (1990)
- Szilágyi Klára (1993): *Az önismeret fejlesztésének lehetőségei az iskolában.* In: Országos Pályaválasztási Konferencia. Szerk. Gál József. Szombathely.
- Szilágyi Klára (2000): *Munka-pályatanácsadás mint professzió.* Budapest, Kollégium Kft.
- Szilágyi Klára és munkatársai (2004): *Pályacorientáció.* Budapest, Nemzeti Szakképzési Intézet.
- Németh László: *A szociális csoportmunka elmélete és szociális csoportok vezetésére felkészítés* (AZ OLDAL NEM TALÁLHATÓ)

Ajánlott filmek: -

III. Modul

Közösségi szociális munka módszerei

Tantárgy neve: Cigány tanulók az iskolában (3 óra elmélet, 12 óra gyakorlat)

Tantárgy leírása:

A tárgy érzékenyít és felkészít a cigány tanulókkal és családjaikkal végezendő segítő tevékenységre, azáltal, hogy ismerteti a cigány tanulók iskolai hátrányainak társadalmi okait, a roma gyermekek szocializációs sajátosságait. A tantárgy tartalmát képzeli: a cigányság lakóhelyi szegregációja, szegregáció az iskolák között és az iskolákon belül. Integrációs törekvések a gyakorlatban, a gyakori kudarcok okai. A cigány családok és az iskola. Jó példák az esélyegyenlőtlenségek csökkentésére. Cigány és nem cigány tanulók közötti konfliktusok, konfliktuskezelés, a motiválás sajátosságai. Iskola és foglalkoztatás.

A tantárgy általános célja:

A képzés résztvevői ismerjék meg a cigány etnikum hátrányos helyzetének történeti és mai okait, jellemzőit. Ismerjék fel az előítéletes gondolkodást, váljanak képessé annak csökkentésére, megszüntetésére.

Bemutatásra kerül olyan jó gyakorlat, amely segíti a cigány tanulók integrációját, hátrányaik csökkentését, lehetővé teszi az iskolai kudarcuk megelőzését.

A tantárgy tartalma:

A cigány tanulók iskolai hátrányos helyzetének társadalmi okai, szocializációs sajátosságai. A cigányság lakóhelyi szegregációja, szegregáció az iskolák között és az iskolákon belül. Integrációs törekvések a gyakorlatban, a gyakori kudarcok okai. A cigány családok és az iskola. Jó példák az esélyegyenlőtlenségek bemutatására.

A tantárgy elvégzésével megszerezhető kompetenciák:

A képzésben résztvevők ismerjék meg a cigány tanulók hátrányos helyzetével és annak csökkentésével kapcsolatos fogalmakat, legfontosabb ismereteket. Hogyan alakul ki az oktatással kapcsolatos hátrány, milyen társadalmi, oktatás módszertani okai vannak? Váljanak képessé a problémák felismerésére, kezelésére különféle szakemberek bevonására, a szülőkkel történő hatékony együttműködésre. Vállaljanak felelősséget új, hatékony módszerek alkalmazásáért, az eredményes(ebb) oktatásért. Ismerjék meg a cigány és nem cigány tanulók közötti konfliktusokat, konfliktuskezelési technikákat, a motiválás sajátosságait.

Ajánlott oktatófilmek: -

Szakirodalom:

- Cserti Csapó Tibor (2012): *Az előítéletek néhány szociológiai aspektusa*. Gypsy Studies – Cigány tanulmányok 27, Pécsi Tudományegyetem BTK NTI Romológiai és Neveléstudományi Tanszék.
- Dupcsik Csaba (2009): *A magyarországi cigányság története*. Budapest, Osiris.
- Forray R. Kazalin – Hegedűs T. András (1999): *Cigány gyerekek szocializációja*., Budapest, Aula.
- Havas Gábor – Kemény István- Liskó Ilona (2002): *Cigány gyerekek az általános iskolában*. Budapest, Oktatókutató Intézet – Új Mandátum.
- Horváth Ágota – Landau Edit- Szalai Júlia (szerk.) (2000): *Cigánynak születni*. Tanumányok, dokumentumok, Budapest, iAktív társadalom Alapítvány – Új Mandátum.
- Radó Péter (2007): *Oktatási egyenlőtlenségek Magyarországon*. Esély 2007. 4. 24-36.
- Fejes József Balázs – Józsa Krisztián (2005): *A tanulási motiváció jellegzetességei hátrányos helyzetű tanulók körében*. Magyar Pedagógia 105. évf. 2. 185 - 205

Ajánlott filmek: -

Tantárgy neve: Közösségi szociális munka (3 óra elmélet, 12 óra gyakorlat)

Tantárgy leírása:

A tantárgy a közösségi szociális munka módszerébe nyújt betekintést.

A tantárgy általános célja:

A tárgy célja, hogy megismertesse a segítő szakembereket a közösségi munka meghatározásával, céljával, kialakulásával, alapvető fogalmaival, elméleti háttérével, módszereivel és gyakorlatával. Különbséget teszünk a közösségi munka, közösségfejlesztés, a közösségszervező egyéb szerepei között. A közösségi munka olyan módszereit mutatja be a képzés, mely a gyakorlatban való felhasználást segíti elő.

Az óvodai és az iskolai segítőik képesek legyenek felismerni különböző csoportok, kis közösségek érdekeit, igényeit, erőforrásait. A tanult módszerek birtokában hozzájárulnak a közösségek aktivizálásához, cselekvések elindításához és esetleges hosszú távú fejlődéséhez.

A tantárgy tartalma:

A közösségi munka meghatározása, kapcsolata a szociális munkával, a közösség-fejlesztéssel, közösség szervezéssel, szociális akcióval. A témák között a szomszédság, a társadalmi nyilvánosság, együttműködést és aktivizálást fejlesztő módszerek, a közösségi munkás szerepei, etikai kérdései egyaránt megtalálhatóak. Esettanulmányok bemutatásával ösztönzi a közösségi munka gyakorlatban való kipróbálását.

A tantárgy elvégzésével megszerezhető kompetenciák:

A képzésben résztvevők ismerjék meg a közösségi munka folyamatát, eszközrendszerét. Nyerjenek betekintést néhány már kipróbált közösségi projektbe. Képesé válljanak saját közösségi program megtervezésére, leszervezésére és a szociális munka közösségi technikáink alkalmazására.

Ajánlott oktatófilmek:

- Mi a jelenlét? - <http://jelenlet.maltai.hu/mi-a-jelenlet/> (Ellenőrizve: 2019.09.27.)

Szakirodalom:

- Kocsis Erzsébet (2010): *Közösségi szociális munka*. Elektronikus jegyzet. Szekszárd, PTE IGYFK.
- Charles Zastrow: *A szociális munka közösségi gyakorlata*. In: Gosztonyi Géza: *Közösségi szociális munka* 3. kötet.
- Gosztonyi Géza (1998): *Közösségi szociális munka*. In: *Kézikönyv szociális munkásoknak*. Budapest, Szociális Szakmai Szövetség. (234-288 p)
- Saul D. Alinsky: *A cél*. In: Gosztonyi Géza: *Közösségi szociális munka* 3. kötet.
- Varga A. Tamás - Vercseg Ilona (2001): *Közösségfejlesztés*, Budapest.
- Vercseg Ilona (2011): *Közösség és részvétel. A közösségfejlesztés és a közösségi munka gyakorlatának elmélete*. Budapest, Hilscher Rezső Szociálpolitikai Egyesület és ELTE Szociális munka és Szociálpolitika Tanszék.

Esettanulmányok:

- *Az első közösségfejlesztési kísérlet kezdete egy bakonyi kistérségben: Bakonyszentkirályon, Bakonyoszlopon és Csesznekén*. 1983.
- Kecskés Éva (2010): *Közösségi szociális munka egy hátrányos helyzetű kistelepülésen*. SZÉCSÉNYI GYEREKPROGRAM (SZGYEP) lakhatási programja In: Háló 2010. augusztus.
- Lakatos Kinga (2009): *A képessé tétel folyamata. Az érdekérvényesítés esélyeinek növelése a szociális és közösségi munkában*. Budapest, Közösségfejlesztők Egyesülete. Parola füzetek
- A Nagyné Varga Ilona (szerk) (1998): *Közösségi munka a családsegítésben (mek.oszk.hu/11900/11953/11953.pdf)* könyvből: Oraveczné Bodor Piroska: *Többgyerekes családok lakásépítési programja Kiskunhalason* in: *Esély* 1998/4 és a történet folytatása: Oraveczné Bodor Piroska: „Lakni kell!” in: *Esély* 2005/4.
- Zsótér Mária: *Játék – közművelődés – közösségfejlesztés – közösségi mentálhigiéné* <http://www.kofe.hu/> - *Közösségi Adattár*

- Döméné Gesztesi Piroska (2007): *Közösségi munka a cigány és hátrányos helyzetű, valamint egyéb nemzetiségű lakosság körében*. In: Parola 2007/3
- Carmack, R.: *Kommunikáció és a közösség készenléte a társadalmi változásokra: Közösségi munka – szöveggyűjtemény* (154 – 158. p)
- Kiss Dávid, Lantos Szilárd, Marozsán Csilla és Németh Nándor *“Jelenlét” – a roma integrációt szolgáló fejlesztések megalapozása, szociális munka kirekesztett közösségekben, szegregátumokban, letölthető: <http://jelenlet.maltai.hu/mi-a-jelenlet/> (Ellenőrizve: 2019.09.27.)*
- William W. Biddle-Laureide J. Biddle: *Városi esettanulmány*. In: Gosztonyi Géza: *Közösségi szociális munka* 3. kötet.

Ajánlott filmek: -

IV. Modul: kiegészítő modul **A szociális munka alapismeretei**

Tantárgy neve: Bevezetés a szociális munka elméletébe és gyakorlatába (15 óra elmélet, 15 óra gyakorlat)

Tantárgy leírása:

A tantárgy a szociális munka általános ismeretalapjaiba nyújt betekintést.

A tantárgy általános célja:

Megismertetni a képzésben résztvevőkkel a szociális munka fogalmát, értelmezéseit, történeti fejlődését, elméleteit, irányzatait. Bemutatja a szociális munka tevékenységi területeit és a gyakorlatban alkalmazható módszereket. Megismerteti a szociális munka etikai kódexét, a munkavégzésben irányt mutató értékeket, elősegítve a szociális munkás identitás kialakulását. Részletesen foglalkozik azokkal az eszközökkel, amelyek a szakmai személyiség védelmét jelentik a kiegészés ellen.

A tantárgy tartalma:

Az általános szociális munka fogalma, tevékenysége, tárgya a szociális munka négyes célja, célcsoportjai, munkaterületei, a szociális munka helye a (rokon) szakmák között és a társadalom különböző szintjein.

A nemzetközi szociális munka kialakulásának története. A magyar szociális munka kialakulásának története /1817-től napjainkig/. Különböző szakmai irányzatok kialakulása és hatásuk a szakma fejlődésére. A szociális munka ismeretalapja. A szociális munka alapvető eszközei. Alapértékek a szociális munkában. A Szociális Munka Etikai Kódexe és etikai dilemmák a szociális munka gyakorlatában. A kiegészést megelőző módszerek: esetmegbeszélés, team, szupervízió.

A tantárgy elvégzésével megszerezhető kompetenciák:

A képzésben résztvevő ismerje meg a szociális munka fejlődésének történetét, a szociális munka irányzatait, a Szociális Munka Etikai Kódexét. Válljon képessé kritikus szemlélettel és reflektív módon megfogalmazni a társadalmi és szociális problémákat, a veszélyeztető tényezőket. Tudja értelmezni és alkalmazni az Etikai Kódexben foglaltakat. Képes legyen a kulturális különbségek megértésére s a szociális munkában való értelmezésére. Válljon érzékeny és nyitott a társadalmi és szociális problémákra. Köteleződjön el és vállaljon felelősséget a szakma értékei és a társadalmi szolidaritás ügye mellett. Ismerje fel szerepét és helyét a szociális munka közvetlen gyakorlatában. Szakmai fejlődésének tudatos és felelős irányítójává válljon.

Ajánlott oktatófilmek: -

Szakirodalom:

- Hegyesi Gábor- Talyigás Katalin (szerk.) (2006): *A szociális munka elmélete és gyakorlata 1. kötet*. Budapest, Wesley János Kiadó.
- Peter Lüssi (1997): *A rendszerszemléletű szociális munka gyakorlati tankönyve*. Budapest, Magyar Testnevelési Egyetem, Híd Alapítvány, Párbeszéd Alapítvány.
- Pik Katalin (2001): *A szociális munka története Magyarországon (1817-1990)*. Budapest, ELTE könyvsorozat.
- Szabó Lajos (1993): *Szociális esetmunka*. Budapest, Szociális Munka Alapítvány.
- Wolfgang Müller (1992): *Hogyan vált a segítségnyújtás hivatássá?* Budapest, T.-Twins.
- *A szociális munka Etikai Kódexe* (2016.)
- Soós Zsolt (2005): *A szociális munka alapjai*, Comenius.
- *A Szociális Munka Etikai Kódexe*. Budapest, 2016. április 15.
- Pik Katalin (2002): *Ráhangelő - szupervíziós tapasztalatok*. Budapest, ELTE könyvsorozat, Hilscher Rezső Szociálpolitikai Egyesület.
- Andok Ferenc – Tímár Szilvia (2004): *Dilemmák a szociális munkában*. Esély. 2002. 4. szám.

Ajánlott filmek: -

